

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ
Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

+
20,6x14

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
5' ΤΑΞΕΩΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΥΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑΙ

1383

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ, Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ,
Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

Διὰ τὴν Ἑκτὴν Τάξιν
τῶν Δημοτικῶν Σχολείων

Ἐνεκρίθη διὰ μίαν τετραετίαν ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ
ἔτους 1934—1935. Ἀριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως
51231, 51232 τῆς 20ῆς Αὐγούστου 1934.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 3.000

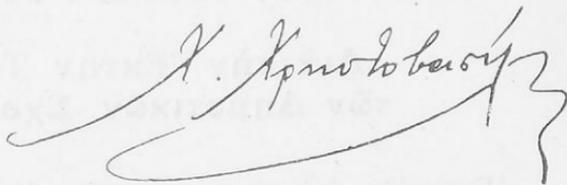

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

7 — ΚΟΡΑΗ — 7

1935

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν ἐνὸς τῶν συγγραφέων
ἢ ἐντολοδόχου αὐτῶν.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Γ. Π. ΞΕΝΟΥ', with a large, sweeping flourish at the end.

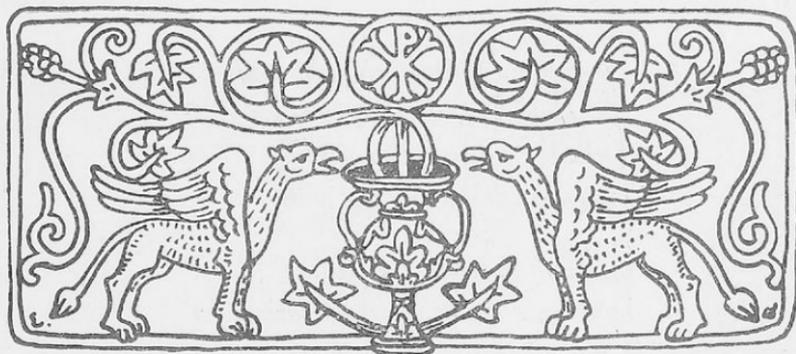
ΤΥΠΟΙΣ: Γ. Π. ΞΕΝΟΥ
ΒΙΡΓΙΝ, ΜΠΕΝΑΚΗ 9 - ΑΘΗΝΑΙ

Α΄ ΚΥΚΛΟΣ

Φ Θ Ι Ν Ο Π Ω Ρ Ο Ν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑωθινὴ προσευχή

Δός μου χεῖλη νὰ Σὲ ψάλω,
δός μου ᾄσμα νὰ Σ' ὑμνήσω,
δός πνοήν νὰ Σ' εὐλογήσω,
τοῦ παντός Δημιουργέ.

Σέ, εἰς οὗ ἔν μόνον νεῦμα
διελύθη ἡ σκοτία
κι' ἦλθε πάλιν ἡ πρωΐα
κι' ἔλαμψαν χουσαῖ αὐγαί.

Εἰς ζωὴν τὸν κόσμον πάλιν
ἀφρυπνίζει ἡ πνοή σου
κι' ἐξεγείρονται ἐξ ἴσου
ἄνθη, χλόη καὶ πτηνά.

Κ' εἶναι ἡ ἐξέγερσις τῶν ὕμνος
εἰς τὸν θεῖόν των Πατέρα,
κι' εἶν' ἡ νέα των ἡμέρα
νέον, Πλάστα, Ὡσσανά.

"*As φανῆ, Θεέ, τὸ φῶς σου
κ' εἰς ἡμᾶς, μικρὰ παιδιά,
κι' ἄς ἐγείρωι ἡ πρωῶα
τὸν κοιμώμενόν μας νοῦν.*

*Καὶ ἡ ἔγερσίς μας ἄσμα
διαρκῆς πρὸς Σὲ θὰ στείλῃ
καὶ τὰ νεαρά μας χεῖλη
διαρκῶς θὰ Σὲ ὑμνοῦν.*

"**Ἄγγελος Βλάχος**

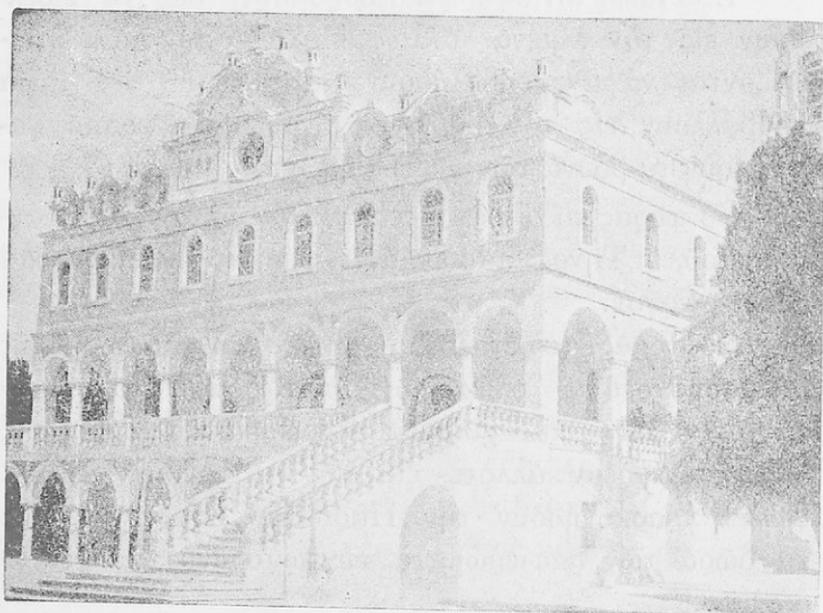
Ἡ Μεγολόχαρη

Ὁ γαλανὸς μικρὸς λιμὴν τῆς Τήνου, ἡμικύκλιον ἀπὸ λευκοὺς οἰκίσκους, στρογγυλὰς καμάρας καὶ μικρὰν προκυμαίαν, ὅπου τὸ κῦμα κτυπᾷ μὲ μεταλλικὸν ἦχον τὰ ἄσματάκιά του, εἶναι γεμάτος θόρυβον, κίνησιν, ζωήν.

Παντοῦ γαλανόλευκοι σημαῖαι!... ἀτελείωτον ἀνέμισμα ἀπὸ ταινίας λευκὰς καὶ γαλανὰς παιγνιδί-
ξει εἰς τὸν ἄερα.

Θαλαμηγοί, ἐμπορικὰ ἀτμόπλοια, ἱστιοφόρα κυκλαδικά, μικρασιατικά, κυπριακά, σαμιώτικα, κρητικά, τῆς Προποντίδος καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλην γωνίαν ἑλληνικῆς θαλάσσης, ἀπλώνουν σήμερον μὲ ὄλην τὴν εὐλάβειαν τῆς ψυχῆς των τὴν γαλανόλευκον σημαίαν.

Κατὰ γραμμὴν εἰς τὸν μικρὸν λιμενοβραχίονα εἶναι ἠγκυροβολημένοι καὶ τρεῖς ἀτμομυδρομόνες. Τρία ἀπὸ τὰ πολεμικὰ «ποτάμια», ὅπως ὀνομάζουν

αὐτὰ οἱ ναυτικοὶ μας, μὲ τοὺς ὄρειχάλκους λάμπρον-
ποντας εἰς τὸν ἥλιον.

Εἶναι αἱ πρακτικαὶ σχολαὶ τῶν ναυτῶν, ὁ «Ἄχε-
λῶος», ὁ «Εὐρώτας» καὶ ὁ «Ἄλφειός», γεμάτοι ἀπὸ
καθαροφορεμένα ναυτάκια, καλοξυρισμένα.

Ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα θωρηκτὰ ἔχει ἀγκυροβολήσει
ἔξω, διότι δὲν χωρεῖ εἰς τὸν λιμενίσκον καὶ ἡ με-
λανὴ κατατομή του, μὲ τοὺς ὑψηλοὺς πύργους καὶ τὰ
μεγάλα τηλεβόλα, ζωγραφίζεται εἰς τὸ γαλανὸν τῆς
θαλάσσης, ὡσάν πλωτὸν φρούριον, ῥιζωμένον μέσα εἰς
τὰ βαθέα νερά.

— Ἀτμόπλοια ὑπερπλήρη, μερικὰ κλίνοντα εἰς τὸ
πλευρὸν ἀπὸ τὸ βάρος, φθάνουν τὸ ἕν κατόπιν τοῦ
ἄλλου, ὅλα ἀνεμίζοντα σειρὰς πολυχρῶμων σημάτων,
γεμίζοντα τὸν ἀέρα μὲ σφυρίγματα, βρυγμοὺς βαρούλ-
κων καὶ μουσικάς.

Ἐξω ἄλλα ἱστιοφόρα λοξοδρομοῦν, διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν λιμένα, ἄλλα μὲ ὄξυν τριγμὸν ἐτοιμάζονται νὰ ἀγκυροβολήσουν, πάντοτε δὲ νέα ἱστία προβάλλουν εἰς τὸν ὀρίζοντα ἕως κάτω, ὅπου γαλανίζουσιν τὰ βουνὰ τῶν γύρω νήσων.

Δύο φορὰς τὸ ἔτος, Δεκαπενταύγουστον καὶ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Τήνος παρουσιάζει θέαμα γραφικὸν καὶ ἀξιοπεριέργον.

Δύο φορὰς τὸ ἔτος ἀπὸ κάθε γωνίαν ἑλληνικῆς θαλάσσης σειραὶ ὀλόκληροι ἱστιοφόρων ἐτοιμάζουσιν τὰ ἱστία των καὶ χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουσιν, ὅπως συνέρρεον ἄλλοτε εἰς τὴν γειτονικὴν Δῆλον, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Παρθένον καὶ νὰ φέρουσιν τὰ δῶρά των, ἀφιερῶματα εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν.

Καὶ ἡ συρροὴ κατ' ἔτος αὐξάνει. Οἱ ξένοι πάντοτε ἔρχονται περισσότεροι, ἡ πανήγυρις γίνεται μεγαλοπρεπεστέρα, ἀφορμὴ συγκεντρώσεως κόσμου, ἑορτὴ διὰ τοὺς κατοίκους, πανελλήνιον προσκῆνυμα δι' ἔλευθέρους καὶ δούλους, ἀδελφωμένους εἰς τὸν κοινὸν δεσμὸν πατρίδος καὶ πίστεως.

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Παρθένου!

Ἡ τρυφερωτέρα τῶν ἑορτῶν, ὅσας ποτὲ ἄνθρωποι ἐώρτασαν, κλίνοντες τὰς καρδίας πρὸ τῶν συμβολικῶν κρίνων τῆς Παρθένου καὶ ζητοῦντες εἰς τοὺς ἀχράντους πόδας τῆς παραμυθίαν καὶ καταφυγὴν. . .

Δὲν ἀρνεῖται ποτὲ εἰς κανένα τῶν οἰκτιρμῶν τῆς τὰ πλήθη. . .

Ἀνοίξατε τὰς καρδίας σας καὶ ταπεινώσατε τὰς ψυχὰς σας.

Ἄγγ. Τανάγρας

Ὕμνος εἰς τὸν ἥλιον τῆς Ἑλλάδος

Πατρίδα, σὰν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἄλλοῦ δὲν λάμπει.
 Πῶς εἰς τὸ φῶς σου λαχταροῦν ἡ θάλασσα κ' οἱ κάμποι,
 πῶς λουλουδίζουν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές,
 στέλλοντάς του θυμιάμα μυριάδες μυρωδιές !
 Ἀφρολογοῦν οἱ ὄρεματιές καὶ λαχταρίζει ἡ λίμνη,
 χίλιες πουλιῶν λαλιές ἤχοῦν, τῆς ὁμορφιάς σου ὕμνοι.
 Σ' ἄπειρα ἀστράφτουν χρώματα, παντοῦ, λογιῆς λογιῆς,
 τοῦ ἀγέρος τὰ πετούμενα, τὰ σερπετὰ τῆς γῆς.
 Καὶ αὐτὸς σηκώνει τὸ ἔλαφρὸ τῆς καταχνιάς μαγνάδι
 καὶ κάθε στάλα ἀπὸ δροσιὰ γιαλίξει σὰν πετράδι,
 ἢ κἀθ' ἀχιτίδα του σκορπᾶ μὲ τὴν ἀναλαμπὴ
 χαρὰ, ζωὴ καὶ δύναμη, κ' ἐλπίδα, ὅπου κί' ἂν μπῆ.

Φαντάζεις σὰν τὸν ἥλιο σου καὶ σύ, καλὴ πατρίδα
 καὶ μάγια σὰν τὰ μάγια σου στὸν κόσμον ἄλλοῦ δὲν εἶδα.
 Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισος, κ' αἰώνια γαλανὸς
 γύρω σου καθρεπτίζεται στὸ πέλαγο ὁ οὐρανός,
 μάγεμα ἀσημοῦφαντο, φῶς μαργαριταρένιο,
 λειώνοντας σ' ἓνα χάραμα ξανθό, μαλαματένιο.
 Γιομαῖτος μύσχους καὶ δροσιές ὁ Ζέφυρος τερπνὰ
 μέσ' ἀπὸ ἀγάπης φαντασιές τὰ πλάσματα ξυπνᾶ.
 Κί' ἀνάμεσα στὰ χρώματα ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα
 προβαίνει πάλι ὁ ἥλιος σὲ ὅλη του τὴ δόξα.
 Καὶ σὰν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινὸ
 ἕως τὸ χρυσὸ βασίλειμα λάμπει στὸν οὐρανό.

Ἑλλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασίλειμα δὲν ἔχει,
 καὶ δίχως νέφη τοὺς καιροὺς ἡ δόξα σου διατρέχει.
 Ὅσες φορὲς ὁ ἥλιος σου νὰ σὲ φωτίσῃ ἐρθηῖ,
 θὲ νὰ σὲ βρῇ πεντάμορφη, στεφανωμένη, ὄρθῃ !

Α. Μαβίλης

Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς

Εἰς μίαν πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ πτωχοὶ ἦσαν πολλοί, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἀπὸ τὸν ἄμβωνα περὶ ἐλεημοσύνης καὶ παρεκίνησε τοὺς χριστιανούς νὰ συνεισφέρῃ ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν πολλοὶ προσῆλθον πρὸς τὸν ἱερέα καὶ προσέφεραν τὸν ὄβολόν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νὰ ὀδηγῆται πλησίον του μία κόρη τυφλή, μὲ πτωχικὴν ἐνδύμασίαν καὶ νὰ τοῦ δίδῃ ποσὸν μεγαλύτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

—“Ὅχι, κόρη μου, εἶπεν εἰς αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος. Ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη. Δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἡμῖς αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νέα· εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατάστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας κερδίζω ὅσα μοῦ εἶναι ἀναγκαῖα διὰ νὰ ζήσω. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ οἰκονομία ἐκ τοῦ λύχνου. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ δεχθῆτε αὐτήν. Γνωρίζω τί εἶναι πτωχεῖα. Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὸ κατάστημα, ἐγύριζον νυχθημερὸν εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἐζήτην ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐλεημοσύνην. Ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν καὶ τοὺς πικροὺς των λόγους καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινωσα, διῆλθον ἄϋπνος εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς. Ἡ καρδιά μου κλαίει, ὅταν ἀκούει περὶ πτωχῶν, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται, ὅταν δύναμαι νὰ προσφέρω εἰς αὐτοὺς μικρὰν βοήθειαν.

“Ἀπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς

τυφλῆς, ὁ δὲ ἱερεὺς εἰς τὸ μέσον τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώναξεν :

— Ἰδοῦ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, διὰ τὸ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν!

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης καὶ οἱ συγκινητικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς ἐκίνησαν τὴν συμπάθειαν ὄλων, ὅσοι παρευρέθησαν ἐκεῖ. Ἀμέσως αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἀνεκουφίσθησαν καὶ ἠυλόγουν τοὺς εὐεργέτας τῶν, ἰδιαίτερος δὲ τὴν τυφλὴν.

Α. Μελάς

Ἡ τυφλὴ ἀνθοπῶλις

Ἀγοράσατέ μου τ' ἄνθη!
 Τοῦ φωτός μου στερημένη,
 ἔρχομαι μακρόθεν ξένη
 καὶ τὸν οἶκτόν σας ζητῶ.
 Ἄν τὴν γῆν ὠραίαν λέγουν
 (σὺ δὲ βλέπων μόνον κρίνε!).
 τ' ἄνθη μου καρποί της εἶναι.
 τ' ἄνθη ταῦτα ποὺ κρατῶ.

Θάλλουν ἔτι; Ἐγὼ κρίνω
 ἀπὸ μόνον τὴν ἀφήν των.
 Πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὴν γῆν των
 τὰ συνέλεξα νωπά.
 Τῆς ἀγῆς τὸ πνεῦμα τώρα—
 ὦ! Θαρρῶ πὼς μουρμουρίζει—
 θαρρῶ τώρα πὼς δροσίζει
 τ' ἄνθη μου τὰ χαρωπά.

ὦ! Ἰδέτε τα πῶς λάμπουν!
 Ἦσαν μοσχομυρισμένα,
 εἰς τοὺς κόλπους φυλαγμένα
 τῆς καλῆς μητρὸς των γῆς.
 Ὅταν ἄπλωνα νὰ κόψω,
 μῦθρον ἦτο ἡ γῆ ὄλη
 κ' ἔλαμπαν οἱ φωτοβόλοι
 μαρογαῖται τῆς αὐγῆς.

Ἀγοράσατε τ' ἄνθη τῆς ξένης!
 Μὲ διώκει σκληρὰ καταιγίς·
 τὰ βουνὰ τῆς πατρίδος μου γῆς
 φεύγω, δούλη πικρᾶς εἰμαρομένης.

Γ. Ζαλοκώστας

Ἄρματωλοὶ καὶ κλέφται

Τὰς πεζικὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ὀργανώθησαν
 ὑπὸ τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἀπετέ-
 λουν οἱ καλούμενοι κλέφται καὶ ἄρματωλοί.

Ἡ μάχιμος ἀνατροφή, τὴν ὁποῖαν ἔλαβον οἱ κά-
 τοικοὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τοῦ Ταινάρου
 ἐκτεινομένων χωρῶν, ἐπὶ τῆς φραγκοκρατίας, παρή-
 γαγε εἰς τὰς χώρας ταύτας ὀλόκληρον τάξιν ἀνδρῶν,
 οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἔκλυαν τὸν αὐχένα εἰς τὸν τουρ-
 κικὸν ζυγόν.

Οἱ μὲν κλέφται τῆς Πελοποννήσου εἶχον πρόχει-
 ρον καταφύγιον τὰς χώρας, τὰς ὁποίας κατεῖχον οἱ
 Ἐνετοί, οἱ δὲ τῆς Ῥούμελης καὶ ἰδίως τῶν ἀνατο-
 λικωτέρων ἐπαρχιῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ συγκροτοῦν

ἴδια μεγάλα ὄρηθηρία ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Πηλίου, τῆς Πίνδου καὶ τῶν Ἀγρῶφων. Ἐκεῖ ἐσχημάτισαν στρατόπεδα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀρμώμενοι κατήρχοντο εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ ἐλήστευον τοὺς ἀλλοθρήσκους κυριαρχοῦς. Ἔνεκα τούτου ἐπωνομάσθησαν κλέφται.

Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων διήρκεσεν ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἔτη, ὅτε τελευταίως, ἐπὶ Σουλεϊμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἐνόμισε συνετὸν νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ αὐτούς.

Ἀνέθεσε λοιπὸν εἰς τὰς μαχίμους ἐκείνας ομάδας τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὸν περιορισμὸν τῆς ληστείας· συνεκρότησε δὲ ἐξ αὐτῶν σώματα, τὰ ὁποῖα διετηροῦντο δαπάναις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀπετελοῦντο ἐξ Ἑλλήνων μόνον. Οὗτοι ἐκαλοῦντο ἀρματωλοί.

Ἐκάστου τῶν ἀρματωλικίων ἦτο εἷς ἀργηγός, ὁ ὁποῖος ἐκαλεῖτο καπετάνιος, ἔχων ὡς βοηθὸν ἢ ὑπασπιστὴν τὸ πρωτοπαλλήκαρον. Οἱ λοιποὶ στρατιῶται ὠνομάζοντο παλληκάρια.

Ἐν τούτοις οὔτε ὅλοι οἱ ἀρματωλοὶ ἐσυνθηκολόγησαν καὶ ὑπετάσθησαν, οὔτε ὅλοι οἱ κλέφται ὑπεδουλώθησαν. Οἱ ἀρματωλοὶ ὄχι μόνον ἐλάμβανον μέρος εἰς ὅλα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πολλάκις μόνοι των ἤρχοντο εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Τούρκους, ἔχοντες τότε φυσικοὺς συμμάχους τοὺς κλέφτας.

Ὅσάκις οἱ ἀρματωλοὶ ἐπανεστάτουν, ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἔπαυεν αὐτοὺς καὶ ἠγωνίζετο διὰ παντὸς τρόπου νὰ τοὺς ἐξοντώσῃ. Ἐνίοτε ἐπετύγχανε, ἐνίοτε ὁμως ὄχι· καὶ πολλάκις οἱ ἀρματωλοὶ ἀπέκτων τὴν

δύναμιν, ὥστε ἠδύναντο νὰ ἐκβιάσουν τὴν κυβέρνησιν καὶ νὰ λάβουν πάλιν τὴν ἐξουσίαν. Σχετικὸν εἶναι τὸ ἀκόλουθον δημοτικὸν ᾄσμα :

Κάτω στοῦ Βάλτου τὰ χωριά,
 Ξηρόμερο καὶ Ἄγραφα
 καὶ στὰ πέντε βιλαέτια,
 βγάτε νὰ ἰδῆτε, μωρ' ἀδέρφια !

Ἐκ εἶν' οἱ κλέφτες οἱ πολλοί,
 ὅλοι ντυμένοι στὸ φλουρί.

Κάθονται καὶ τρωῶν καὶ πίνουν
 καὶ τὴν Ἄρτα φοβερίζουν.

Πιάνουν καὶ γράφουν μιὰ γραφή,
 βρίζουν τὰ γένεια τοῦ κατή,
 γράφουνε καὶ στὸ Κομπότι,
 προσκυνοῦνε τὸ δεσπότη :

« Συλλογιστῆτε το καλά,
 γιὰτὶ σᾶς καῖμε τὰ χωριά.

Γρήγορα τ' ἀρματωλίκι,
 γιὰτ' ἐρχόμαστε σὰ λύκοι !

Ἦτο λοιπὸν δύσκολον νὰ διακρίνη τις τὸν ἀρματωλὸν ἀπὸ τὸν κλέφτην. Τὰ ὀλίγα δέ, τὰ ὁποῖα θὰ ἀναφέρωμεν περὶ τοῦ βίου τῶν μαχίμων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς δύο τάξεις.

Κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐγυμνάζοντο, πρὸ πάντων περὶ ποικίλας χρησίμους εἰς τὸ ἐπάγγελμά των ἀσκήσεις. Ἐρριπτον εἰς τὸ «σημάδι» μὲ ἀκρίβειαν πάντοτε μὲν ἀξιοσημεῖωτον, πολλάκις δὲ πρᾶγματι θαυμαστήν. Ἐγυμνάζοντο εἰς τὸν δίσκον καὶ τὸ ἄλμα καὶ τὸν δρόμον· αἱ δὲ διηγῆσεις διηγοῦνται περὶ

τῆς δεξιότητος αὐτῶν εἰς τὰ ἀγωνίσματα ταῦτα πράγματα σχεδὸν ἀπίστευτα.

Λέγεται λ.χ. ὅτι ὁ Νικοσάρας ἠδύνατο τρέχων νὰ

συναγωνισθῆι πρὸς ἵππον καὶ δι' ἑνὸς ἄλματος νὰ ὑπερπηδήσῃ ἐπὶ ἐπτὰ ἵππων στοιχηδὸν παρατεταγμένων. Περὶ δὲ τοῦ Ζαχαριᾶ φημίζεται ὅτι, ὅταν ἔτρεχεν, αἱ πτέρυγαι του ἤγγιζον εἰς τὰ ὦτα.

Μὴ παραλείψωμεν δὲ τὴν καρτερίαν αὐτῶν εἰς τὴν πεῖναν, τὴν δίψαν καὶ τὴν ἀγρυπνίαν. Πολλάκις ἐπολέμουν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας συνεχῶς, χωρὶς νὰ κοιμηθοῦν. Πολλάκις, ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς των ἐνόμιζεν ὅτι αὐτοὶ κατεβλήθησαν ἀπὸ τὰς στερήσεις καὶ περιέμενε νὰ παραδοθοῦν, ἐξαίφνης ἐφόρμων καὶ ἐνίκων καὶ σῶι διήρχοντο τὰ χαρακώματά των.

Ἄλλη ἐξαισία των ἀρετῆ ἦτο ἡ καρτερία των εἰς τὰς ὀδύνας. Ἐπειδὴ ἐγνώριζον τὶ τοὺς περιέμενε, προετίμων πάντοτε νὰ σκοτωθοῦν παρὰ νὰ παραδοθοῦν. Ἐνίστε ὅμως συνέπιπτε νὰ συλληφθοῦν· τότε δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῆι τις μὲ πόσον θάρρος ὑπέμενον τὰς φοβερωτέρας τῶν στρεβλώσεων. Ἐνῶ ἐσφυροκοποῦντο, ἐσουβλίζοντο καὶ ζωντανοὶ ἐλεπίζοντο, δὲν ἐδάκρυον, δὲν ἐστέναζον, δὲν ἐπρόφερον λέξιν, παρὰ διὰ νὰ ὑβρίσουν καὶ νὰ περιφρονήσουν τοὺς πασάδες καὶ τοὺς δημίους των. Διὰ τοῦτο συνήθιζον εἰς τὰ συμπόσιά των νὰ εὔχωνται μεταξύ των :

— Καλὸ μολύβι.

Ἐπίσης ἐνόμιζον πραγματικῶς πολὺ κακὸν τὸ νὰ κόψουν τὴν κεφαλὴν των οἱ Τοῦρκοι. Ἡ σπουδαιότερα λοιπὸν παράκλησις, τὴν ὁποίαν ὁ ἀποθνήσκων εἰς τὸ πεδὶον τῆς μάχης ἠδύνατο νὰ ἀπευθύνῃ εἰς τοὺς συναγωνιστάς του, ἦτο νὰ κόψουν τὴν κεφαλὴν του καὶ νὰ λάβουν αὐτὴν μαζί των, διὰ νὰ μὴ τὴν πάρουν οἱ ἐχθροί.

Τὸ αἶσθημα ὅμως τοῦτο ἦτο ἀρχαῖον εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὲν περιορίζετο εἰς μόνην τὴν τάξιν τῶν

κλεφτῶν. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὅταν εἶ-
δεν ὅτι περιεζώθη πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
ἀνεβόησε :

— Δὲν εἶναι κανεὶς χριστιανός, νὰ λάβῃ τὴν κε-
φαλὴν μου ;

Πολλάκις τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ἐκφράζουν τοιαύτας
παρακλήσεις :

Σὰν δένδρον ἐρραγίστηκε, σὰν κυπαρίσσι πέφτει

ψηλὴν φωνούλαν ἔβγαλε, σὰν παλληκάρι ὡς ἦτον :

— *Ποῦ εἶσαι καλέ μου ἀδελφὲ καὶ πολυαγαπημένε ;*

Γύρισε πίσω, πάρε με, πάρε μου τὸ κεφάλι,

νὰ μὴν τὸ πάρη ἢ παγανιά καὶ ὁ Γιουσουφ ἀρόπης

καὶ μοῦ τὸ πάη στὰ Γιάννενα, τοῦ Ἄλῃ πασᾶ τοῦ σκύλου!

Τὸ δὲ εὐγενὲς τοῦτο αἴσθημα διὰ τὴν τιμὴν τῶν
κλεφτῶν ἐξηκολούθει καὶ μετὰ θάνατον. Ὁ κλέφτης
δηλαδὴ ἐπεθύμει νὰ κηδεύεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον,
ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ἐξακολουθεῖ
νὰ ἀγωνίζεται κατὰ τῶν Τούρκων.

Τίς δὲν γνωρίζει τὸν τάφον τοῦ Δήμου ;

Ὁ ἥλιος ἐβασίλευσε κι' ὁ Δῆμος διατάζει :

— *Σύρτε, παιδιὰ μου, στὸ νερό, ψομὶ νὰ φᾶτ' ἀπόψε.*

Καὶ σύ, Λαμπράκη μου, ἀνημιέ, κάθου ἐδῶ κοντά μου.

Νά, τ' ἄρματά μου φόρεσε, νὰ εἶσαι ζαπετάνος,

Καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, πάρετε τὸ ἔρρημο σπαθί μου.

Πράσινα κόψετε κλυδιά, στρωστέ μου νὰ καηθῶ

καὶ φέрте τὸν πνευματικὸ νὰ μ' ἐξομολογήσῃ,

νὰ τοῦ εἰπῶ τὰ κρίματα ὅσα ἔχω καμωμένα.

Τριάντα χρόνια ἀρματολὸς κ' εἰκοσιπέντε κλέφτης

καὶ τώρα μ' ἤρθε ὁ θάνατος καὶ θέλω ν' ἀποθάνω.

*Κάμετε τὸ κιβούρι μου, πλατὺ, ψηλὸ νὰ γένη.
νὰ στέκω ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γεμίζω
κι' ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεξι. ἀφήστε παραθύρι ,
τὰ χελιδόνια νᾶρχονται τὴν ἄνοιξη νὰ φέρουν
καὶ τ' ἀηδόνια τὸν καλὸ Μᾶη νὰ με μαθαίνουν.*

Οἱ κλέφται καὶ οἱ ἄρματωλοὶ ἦσαν ἀκόμη εὐλαβεῖς πρὸς τὸν Θεόν. Πότε πότε μόνον ἠδύναντο νὰ ἀκούσουν εἰς ἐρημοκκλήσιον τὴν θεῖαν λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλει ὀρεινὸς ἱερεὺς. Ἄλλ' ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκοντο τὸ Πάσχα ἢ τὰ Χριστούγεννα, δὲν ἔλησμόνουν ποτὲ νὰ ἐορτάσουν τὰς δύο μεγάλας ἐορτὰς τῆς χριστιανωσύνης. Εἴτε εἰς τὰ δάση εὐρίσκοντο εἴτε εἰς σπήλαια, ἐνεθυμοῦντο τὸ Πάσχα καὶ τὰ Χριστούγεννα καὶ ἔψαλλον μόνοι των ὅσα ἤξευρον ἐκ τῶν ὕμνων καὶ προσευχῶν τῶν ἐορτῶν τούτων.

Εἰς οἰανδήποτε ἀνάγκην καὶ ἂν εὐρίσκετο ὁ κλέφτης, ποτὲ δὲν ἔβαλλεν τὴν χειρὰ του εἰς τὰ ἀφιερῶματα καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν.

Ὁ γέρον Βλαχάβας, 76 ἐτῶν, μετέβη πεζὸς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ τὸ ὄπλον καὶ τὸ πρωτοπαλλήκαρόν του, διὰ νὰ ἀποθάνῃ, ὅπως ἠῤῥχετο εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους.

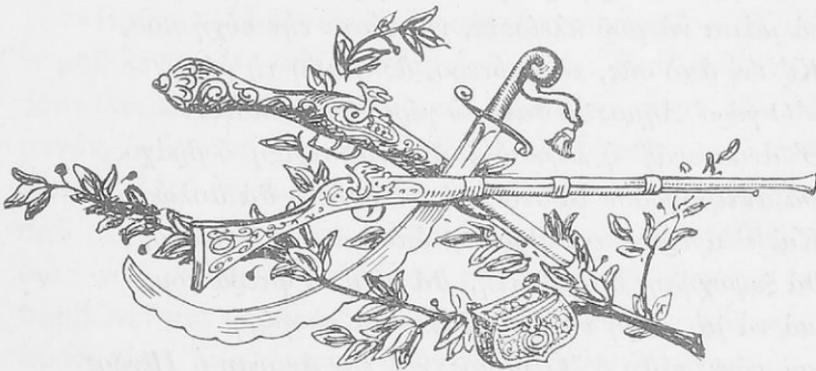
Ποτὲ κλέφτης δὲν ἠλλαξοπίστησεν. Εἶπον κάποτε εἰς τὸν Ἀνδρουῦτσον νὰ ἀλλάξῃ τὴν πίστιν του, διὰ νὰ λάβῃ μεγάλας τιμὰς ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὁ γενναῖος ὁμως ἀθλητὴς ἀδιστακτῶς προετίμησε νὰ πεθάνῃ εἰς τὴν φυλακὴν. Τὸ ἴδιον ἐπραξάν πολλοὶ καπετάνοι, οἱ ὁποῖοι εὐρέθησαν εἰς ὁμοίους πειρασμούς.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων των οἱ κλέφται εἶχον καὶ πλήρη μεταξύ των

ἀφοσίωσιν. Ποτὲ δὲν ἔφευγον ἀπὸ τὴν μάχην διὰ νὰ σωθοῦν, ἐγκαταλείποντες τὸν ἀρχηγόν των, ἀλλὰ προετίμων νὰ ἀποθάνουν μαζί του ἢ ὅλοι νὰ σωθοῦν.

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ κλέφται καὶ οἱ ἀρματολοί, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὸν πεζικὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Κατὰ Κ. Παπαρηγόπουλον

Ὁ Δῆμος καὶ τὸ καριοφύλι του

Ἐγέρασα μωρὲ παιδιά. Πενήντα χρόνους κλέφτης
τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα καὶ τώρα ἀποσταμένος
θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐστέρεψ' ἡ καρδιά μου.
Βρῶση τὸ αἷμα τῶχυσα, σταλαματιὰ δὲν μένει.

Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸ λόγγο,
νᾶναι χλωρὸ καὶ δροσερό, νᾶναι ἀνθὸς γεμᾶτο
καὶ στρωῶστε τὸ κρεβάτι μου καὶ βάλτε με νὰ κάτσω.

Ποὺς ξέρει ἀπ' τὸ μνήμα μου τί δένδρο θὰ φυτρώσῃ.
Κι' ἂν ξεφυτρώσῃ πλάτανος, στὸν ἴσκιό του ἀπὸ κάτω
θᾶροχωνται τὰ κλεφτόπουλα, τᾶρματα νὰ κρεμᾶνε,

νά τραγουδοῦν τὰ νιάτα μου καὶ τὴν παλληκαριά μου.
Κι' ἂν κυπαρίσσι ὄμορφο καὶ μαυροφορεμένο
θάρχονται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλα μου νὰ παίρνουν,
νά πλένουν τίς λαβωματιές, τὸ Δῆμο νὰ σχωρῶνε.

Ἔφαγ' ἡ φλόγα τ' ἄρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀντρεία μου.
Ἦρθε κι' ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου, μὴ μὲ κλάψτε.
Τ' ἀνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νιότη.
Σταθῆτε ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτε ἐδῶ σιμά μου,
τὰ μάτια νὰ μοῦ κλείσετε, νὰ πάρτε τὴν εὐχή μου,
Κι' ἐν' ἀπὸ σᾶς, τὸ νεώτερο, ἄς ἀνεβῆ τὴ ῥάχη:
«Ὁ γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο Δῆμος πάει».
Θ' ἀναστενάξ' ἡ λαγκαδιά, θ' ἀναβογγίξει ὁ βράχος.
Θὰ ἀντιβοήσουν τὰ στοιχειά, οἱ βρούσες θὰ θολώσουν.
Καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περᾶ δροσαῖτο,
θὰ ξεψυχήσει, θὰ σβυστῆ, θὰ ρίξει τὰ φτερά του,
γὰ νὰ μὴ πάρη τὴ βοή ἄθελα καὶ τὴ φέρη
καὶ τήνε μάθη ὁ Ὀλυμπος καὶ τὴν ἀκούση ὁ Πίνδος
καὶ λυώσουνε τὰ χιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγγοι.
Τρέχα, παιδι μου, γρήγορα, τρέχα ψηλά στὴ ῥάχη
καὶ ρίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
θέλω γιὰ ὕστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοή του».

Ἔτρεξε τὸ κλεφτόπουλο, σὰν νᾶτανε ζαρκάδι,
ψηλά στὴ ῥάχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φορὲς φωνάζει:
«Ὁ γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο Δῆμος πάει».
Κ' ἐκεῖ πὺν ἀντιβούσανε οἱ βράχοι, τὰ λαγκαδία.
ρίχνει τὴν πρώτη τουφεκιά κ' ἔπειτα δευτερώνει.
Στὴν τρίτη καὶ στὴν ὕστερη τ' ἄξιο καριοφίλι
βροντᾶ, μουγκρίζει σὰν θεριό, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
φεύγει ἀπ' τὰ χέρια, σέρνεται στὸ χῶμα λαβωμένο,
πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸ γκρεμό, χάνεται, πάει, πάει,

Ἔκκουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοῇ μέσ' στὸ βαθὺ τὸν ὕπνο,
τ' ἀχνό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια...
«Ὁ γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο Δῆμος πάει».

Ἄρ. Βαλαωρίτης

Τὰ πρωτοβρόχια

«Βρέχει»! Μοῦ φωνάζουν σήμερον τὸ πρωῖ. — «Καλέ, τί μοῦ λέγετε»; — «Μάλιστα, ὀρίστε!». Καὶ μοῦ ἀνοίγουν τὸ παραθυρόφυλλον καὶ μοῦ δεικνύουν τὸν οὐρανόν, ὁ ὁποῖος ἦτο συννεφώδης, μαυροκίτρινος, σκοτεινός. Μοῦ φαίνεται τόσον ἀπίστευτον! Σηκώνομαι ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ πλησιάζω εἰς τὸ παράθυρον, διὰ νὰ βεβαιωθῶ. Ἄλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην με θαμβώνει μία μεγάλη ἀσταπὴ καὶ σχεδὸν συγχρόνως με ἐκκοφαίνει μία δυνατὴ βροντὴ. Τί ἄλλο ἤθελον!...

Ἄλλὰ πῶς τὸ φυσικώτατον αὐτό, τὸ συνηθέστατον πρᾶγμα, με ἐκπλήττει τόσον, ὥστε νὰ μοῦ φαίνεται ἀπίστευτον; Ἐνόμιζον λοιπὸν ὅτι ἐχάθησαν πλέον διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιράν μας τὰ σύννεφα, τὰ πυκνά, τὰ ὁποῖα ἀστράπτουν καὶ βροντοῦν καὶ βρέχουν; Αὐτὸ ἐνόμιζον. φαίνεται. Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον, ὕστερον ἀπὸ τόσον καιρὸν ἀνεφέλου οὐρανοῦ ξηρασίας καὶ καύσωνος. Ναί! Εἶχον λησμονήσει ὅτι ὑπάρχουν νέφη. Καὶ νὰ ἴδω διὰ μιᾶς τὸ πρωῖ τόσον πολλά, τόσον μαῦρα, πῶς νὰ μὴ μοῦ φανῆ θαῦμα καὶ πῶς νὰ μὴν ἐκπλαγῶ;

— Μπά! Βρέχει!...

Ἄλλ' αὐτὴ εἶναι γενικὴ ἀπορία. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κυττάζουν με ἐκπληξιν τὸν παράδοξον αὐτὸν οὐ-

ρανόν. Ἔως χθές κανεῖς δὲν τὸ ἐπίστευεν. Καὶ ὅμως ἰδοὺ τὸ πρωτοβρόχι!

Καὶ τὴν ἔκπληξιν διαδέχεται ἀμιγῆς ἡ χαρὰ. Ποῖος δὲν χαίρει διὰ τὴν πρώτην αὐτὴν βροχήν; Καὶ τὰ ἄψυχα ἀκόμη συμμαερίζονται τὴν ἀγαλλίασιν τῶν ἐμψύχων. Ἡ γῆ ὅλη διψασμένη τόσον καιρὸν ἐπερίμενε τὸ οὐράνιον αὐτὸ πότισμα. Εἶναι ὀρητικόν, ἄφθονον, ἀνάλογον πρὸς τὴν δίψαν της. Καὶ τὸ ῥοφᾶ, καὶ τὸ πίνει. ὦ! Μὲ πόσον πόθον τὸ πίνει! Καὶ τὸ χῶμα καὶ ἡ πέτρα καὶ ὁ τοῖχος καὶ τὸ δένδρον καὶ ὁ θάμνος καὶ τὸ χόρτον καὶ ὅλα πίνουν, ὅλα σβήνουν τὴν δίψαν των. Καὶ λούονται καὶ δροσιζονται καὶ καθαρίζονται καὶ ἀνακουφίζονται.

Μετ' ὀλίγην ὥραν ῥαγδαίας βροχῆς, ἡ ὄψις τῆς πόλεως μεταβάλλεται. Ἐφυγεν ὄλος ὁ κονιορτός, ὁ ὁποῖος ἐπεκάθητο κατὰ πυκνὰ στρώματα ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ πράγματα τὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὸ ὑπαιθρον. Τὰ φαιὰ δένδρα ἐπλύθησαν καὶ ἐπρασίνισαν. Ἐξωήρευσαν τὰ χρώματα τῶν προσόψεων, ἀπέστιλψαν ὅλα τὰ μέταλλα. Καὶ ἔλαμψαν λευκὰ καὶ καθαρὰ τὰ πεζοδρομία. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ πλήρης κονιορτοῦ ἐκαθαρίσθη. Τώρα ἡ πόλις εἶναι μία χαρὰ. Δὲν μένει παρὰ νὰ καθαρισθῇ καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ νὰ λάμψη πάλιν ὁ ἥλιος. ὦ! Θὰ γίνῃ καὶ αὐτό!

Καὶ ἰδοὺ μετ' ὀλίγον ἡ θύελλα παρέρχεται καὶ τὰ μαῦρα σύννεφα φεύγουν. Ἀπὸ τὴν βροχήν, τὴν ὀκληρὰν ὅταν παρατείνεται, δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ εὐεργεσία της. Ἡ καθαριότης δηλαδὴ καὶ δροσερότης, τὴν ὁποῖαν μᾶς ἐχάρισε. Καὶ κάτι ἄλλο, ἀκόμη σπουδαιότερον: Τὸ ζωογόνον πότισμα τῆς γῆς, ἡ ὁποία μὲ αὐτὸ ἀποκτᾶ νέας δυνάμεις, διὰ νὰ θρέψῃ τὰ

δένδρα της, τὰ φυτά της, τοὺς καρπούς των, τὰ ἄνθη των, τοὺς σπόρους των καὶ δι' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη μᾶς ἀφίνει ἡ εὐεργετικὴ αὐτῆ βροχή: Τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν της, δηλαδὴ μέγα μέρος τοῦ νεροῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχύθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἀπερροφήθη ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ κατεστάλαξεν εἰς τὰ βάθη της καὶ διωλίσθη, διὰ νὰ ἀναδοθῆ πάλιν ἀπὸ τὴν πηγὴν ἢ ἀπὸ τὸ φρέαρ καὶ νὰ μᾶς ποτίσῃ.

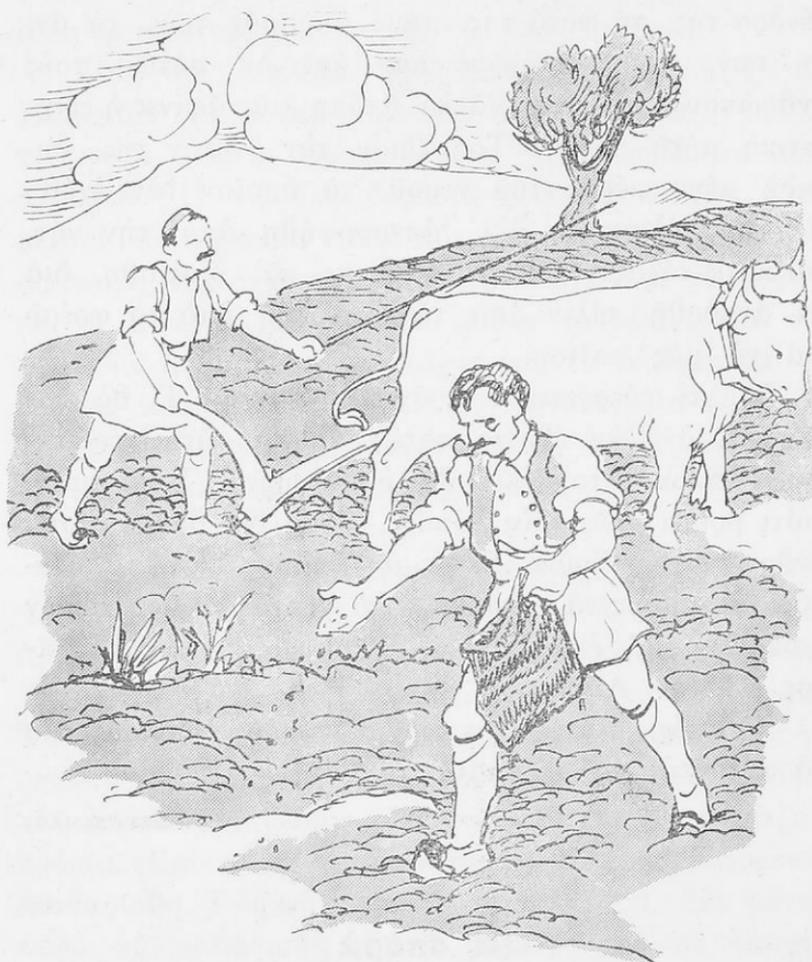
Ἄ, τί εὐεργετικὸν πράγμα ἡ βροχή! Τί θὰ ἐγινόμεθα, ἂν δὲν ἔβρεχε ποτέ; Ὡραία αὐτὴ ἡ ἐρώτησις! Ἀπλούστατα, δὲν θὰ ὑπῆρχομεν. Ὑπάρχομεν, διότι βρέχει. Εἰς τοὺς τόπους, ὅπου δὲν βρέχει ποτέ, ἄνθρωποι δὲν ζοῦν. Ἐκτὸς ἂν ὑπάρχη κανεὶς ποταμός, ὁ ὁποῖος νὰ τρέφεται ἀπὸ βροχᾶς ἄλλων τόπων μακρινῶν καὶ ἐκάστοτε νὰ πλημμυρίζῃ ὅπως ὁ Νεῖλος εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὁ Θεός, βλέπετε, γνωρίζει τόσους τρόπους διὰ νὰ εὐεργετῇ τὰ πλάσματά του.

Γρ. Ξενόπουλος

Ἡ σπορά

Θάρρουν οἱ μέρες τῆς σπορᾶς, τοῦ ζευγολάτῃ ἐλπίδα.
 Βαρὺν τὸ ἀλέτρι σέρονται στὸ βαλτωμένο χῶμα·
 τὰ βώδια τ' ἀρογκίνητα ξυπνᾶ ἢ μακρὰ βουκέντρα.
 κι' ἀνασαλεύουν τὸ ζυγὸ κι' ἀγροφυσσοῦν σκυμμένα,
 στυλώνοντας στίς ἀύλακιές καρτερικὰ τὰ μάτια,
 μάτια μεγάλα, ὀλόμαυρα, γεμάτα καλωσύνη.
 Σταλάζει ἀπ' τὰ ἀπλόχερα χροσὸ καθαροσπόρι
 καὶ τροχισμένο ἀπ' τὴν τριβὴ τὸ ὄννι ἀσημένιο λάμπει,

σκάφοντας λάκκο στή σπορά τή ζωντανοθαμένη.
 Σκαλίστρα ἀχόρταγη τῆς γῆς καί τῆς σποράς ἀρπάχτρα,
 τὸ ζευγολάτη ἀκολουθᾶ μαυρόφτερη κουροῦνα,
 κι' ἀπὸ τὰ νέφη κελαῖδεῖ κρυμμένη ἡ σιταρήθρα,
 ζητῶντας γιὰ τὸν κόπο τῆς ἑνα σπειρὶ σιτάρι.

Μικρὸς οἱ μέρες τοῦ Σποριᾶ κι' ἀτέλειωτες οἱ νύχτες,
 τὸν ὕπνον δίνουν πληρωμὴ στὸν κάματο τῆς μέρας.

Μόνη ξενόχτρα καίει ἡ φωτιά στὸ ταπεινὸ καλύβι·
 κι' ἀπ' τῆς φωτιάς τὸ φωτερὸ πλάνημα ὁ ζευγολάτης
 βλέπει ὄνειρο στὸν νύσπαρτον ἀγρὸν βαριά τὰ σιάχνα,
 νὰ καρτεροῦν τὸ κοφτερὸ δρεπάνι τῆς θεορίστρας.

Γ. Δροσίνης

Σωκράτης καὶ Ἀρίσταρχος

Ὁ Σωκράτης εἶχε φίλον νέον τινά, ὁ ὁποῖος ὀνομάζετο Ἀρίσταρχος. Μίαν ἡμέραν συναντήσας αὐτὸν καθ' ὁδόν, τὸν εἶδε νὰ βαδίζῃ περίλυπος.

— Τί ἔχεις, Ἀρίσταρχε, καὶ εἶσαι περίλυπος; Τῷ εἶπε.

— Γνωρίζεις, ὅτι ὁ πατήρ μου ἀπέθανε καὶ εἶμαι ὀρφανός, ἀπῆντησεν ὁ Ἀρίσταρχος. Ἔχω νὰ θρέψω μητέρα καὶ ἑπτὰ ἀδελφάς, ἡ δὲ περιουσία μου εἶναι πολὺ μικρά. Ἔνεκα δὲ τῶν περιστάσεων τὰ κτήματά μας οὐδὲν σχεδὸν εἰσόδημα ἀποφέρουν καὶ οὐδεὶς μᾶς δανείζει.

— Λυπεῖσαι λοιπόν; Τῷ λέγει ὁ Σωκράτης, διὰ τὰς ἀδελφάς σου, ὡς ἂν εἶχες φορτίον βαρὺ καὶ ὄχληρόν; Ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι εἶναι εὐτύχημα καὶ χαρὰ νὰ ἔχη τις ὄχι μόνον ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ ἀδελφάς.

— Καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ τὰς ἀδελφάς μου, ἀπῆντησεν ἐκεῖνος, καὶ σέβομαι τὴν μητέρα μου. Ἀλλὰ πῶς νὰ θρέψω καὶ νὰ ἐνδύσω αὐτάς;

— Καὶ ποίας ἐργασίας γνωρίζουν, Ἀρίσταρχαι, αἱ ἀδελφαί σου;

— Γνωρίζουν νὰ ῥάπτουν καὶ νὰ κεντοῦν, γνωρίζουν νὰ γράφουν, ἡ μία δὲ γνωρίζει νὰ ὑφαίνει καὶ τεχνικώτατα ὑφάσματα.

—Σύ τότε, Ἄρισταρχε, ἔχεις κεκρυμμένον θυσασυρὸν εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ προσποιεῖσαι ὅτι δὲν γνωρίζεις αὐτόν, ἀλλὰ λυπεῖσαι καὶ εἶσαι μελαγχολικός;

—Ἐγώ, ὦ Σώκρατες, πιστεύω εἰς τοὺς λόγους σου. Ἄλλὰ δὲν μοι φανερώνεις, σὲ παρακαλῶ, τὸν κεκρυμμένον θησαυρόν; Ἄφοῦ ἔχω θησαυρόν, σημαίνει ὅτι εἶμαι πλούσιος, ἐγὼ δὲ ἠγνόουν τοῦτο μέχρι τοῦδε.

—Βεβαιότατα, Ἄρισταρχε. Εὐθύς θὰ ἴδῃς τὸν θησαυρόν αὐτόν. Ἀγόρασε ὀλίγον ὕφασμα, ἔστω καὶ ἐπὶ πιστώσει, καὶ δῶσε αὐτὸ εἰς ἐκείνας ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, αἱ ὁποῖαι γνωρίζουν καλύτερον νὰ ῥάπτουν, διὰ νὰ κατασκευάσουν χιτῶνα ἢ ἄλλα ἐνδύματα. Αἱ ἀδελφαὶ σου, αἱ ὁποῖαι γνωρίζουν καλὸν κέντημα, ἄς κεντήσουν ἐνδύματα. Δῶσε νῆμα εἰς τὴν καλὴν ἀδελφήν σου, ἣτις γνωρίζει νὰ ὑφαίνῃ. Καὶ τέλος μία ἐξ αὐτῶν ἄς ἀντιγράψῃ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου διὰ τοὺς μαθητάς. Δὲν ἐννοεῖς, Ἄρισταρχε, ὅτι διὰ τόσων ἐργασιῶν δύνασθε ὄχι μόνον ὄλας τὰς ἀνάγκας σας νὰ θεραπεύσετε, ἀλλὰ καὶ τοὺς πτωχοὺς νὰ ἐλεῆτε καὶ νὰ ἔχετε ἀκόμη κατὰ μῆνα μικρὸν περίσσευμα;

—Ναί, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος; Δὲν εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἐργάζωνται αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Ἄριστάρχου, ἵνα τρέφωνται;

—Οἱ μὲν φρόνιμοι, ὦ Ἄρισταρχε, θὰ ἐπαινέσουν τὰς ἀδελφάς σου. Περὶ τῶν ἀνοήτων δὲν μᾶς μέλει, τί θὰ εἶπουν. Πῶς εἶναι ἐντροπή, ὦ Ἄρισταρχε, νὰ ἐργάζωνται ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ Θεοί, τιμῶσι τὴν ἐργασίαν; Ἄγνοεῖς ὅτι ἡ Ἀθηναῖα, ἡ θυγάτηρ τοῦ Διός, λέγεται Ἐργάνη καὶ ὁ Ἡφαιστος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν σφυροκοπεῖ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του; Πῶς εἶναι ἐντροπή, ἀφοῦ καὶ οἱ βασιλεῖς ἐργάζονται καὶ αἱ ἴψυγατέρες τῶν βασιλέων; Δὲν

ἀνέγνωσες, ὅτι ἡ Ναυσικᾶ, ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων, ἔπλυνε τὰ ἐνδύματα τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν γονέων της; Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν κατεσκεύασε τὴν σχεδίαν τοῦ διὰ τῶν ἰδίων τοῦ χειρῶν; Ἄκουσε, τέκνον μου, τί λέγει ὁ σοφὸς ποιητὴς Ἡσίοδος: «Οὐδεμία ἐργασία εἶναι ἐντροπή, μόνον ἡ ὀκνηρία προσβάλλει τὸν ἄνθρωπον».

Ὁ Ἀρίσταρχος ἠκολούθησε τὴν πατρικὴν συμβουλήν τοῦ Σωκράτους, ἐντὸς δὲ ὀλίγων ἡμερῶν καὶ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του ἀπηλλάγησαν ὅλων τῶν στενοχωριῶν, εἰς δὲ τὴν σκυθρωπὴν μέχρι τότε οἰκίαν των ἐβασίλευε πλέον ἡ φαιδρότης καὶ ἡ χαρά.

Ἄπ. Ἀράπης

Ναυάγια

Μόλις τὸ πλοῖον ἠγκυροβόλησε εἰς Στένην, ὁ καπετὰν Ξυρίχης εἰσηλθεν εἰς τὴν λέμβον καὶ ἔσπευσε εἰς τὸ τηλεγραφεῖον.

Δύο ἡμέρας τώρα δὲν ἠδύνατο νὰ εὔρη ἡσυχίαν. Τριάκοντα μίλια ἔξω ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου συνήντησε τὸν «Ἀρχάγγελον», τὸ μέγαλον ἰστιοφόρον του, τοῦ ὁποίου κυβερνήτης καὶ γραμματεὺς ἦσαν οἱ δύο ἀδελφοί του. Δὲν ἐπρόφθασαν νὰ χαιρετισθοῦν, νὰ εἴπουν διὰ τὸ φορτίον καὶ τὸ ναυλόν των καὶ τοὺς ἐχώρισε βίαιος ἄνεμος. Κατώρθωσε τέλος νὰ ὀρθοπλωρίσῃ τὸ ἰδικόν μας πλοῖον καὶ ἐπὶ ἓν ὀλόκληρον ἡμερονύκτιον ἐβασανιζόμεθα εἰς τὰ ἀνοικτά.

Τέλος, ἀφοῦ ἀρκετὰ ὑπεφέραμεν, κατωρθώσαμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν Βόσπορον. Ἐκεῖ ἠρώτησε ὄλους τοὺς λεμβούχους, πλοιάρχους καὶ ἄλλους θαλασσινοὺς, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔμαθε διὰ τὸν «Ἀρχάγγελον». Τί νὰ ἔγινε; Προσωρμίσθη κάπου; Ἐπρόφθασε νὰ ὀρθοπλωρίσῃ καὶ ἐκεῖνος ἢ ἔπεσε ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους; Καὶ ἐὰν κατεστράφη τὸ ἰστιοφόρον, ἐσώθησαν τοῦλάχιστον οἱ ἀδελφοί του; Συνεχῶς τοιαῦτα συλλογίζεται καὶ ἔχει συνωφρυνόμενον τὸ μέτωπον.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ τηλεγραφεῖον, ἐλησιμόνησε διὰ μίαν στιγμὴν τὸν πόνον του ἐμπρὸς εἰς τὸν πόνον τῶν ἄλλων. Κάτω εἰς τὴν αὐλὴν κόσμος ἀνήσυχος, ὅπως αὐτός, γυναῖκες ἄνδρες, παιδιά ἀνέμενον νὰ μάθουν τὴν τύχην τῶν ἰδικῶν των ἀπὸ τὴν μηχανὴν τοῦ τηλεγράφου. Καὶ ἐκεῖνη μὲ τὴν φωνὴν της ἐπεσώρευεν ἀκαταπαύστως θλίψιν. Ὁνόμαζε πνιγμούς, ἐμέτρα θανάτους, ἔλεγε ναυάγια, κατέστρεφεν ἐλπίδας. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπάνω εἰς τὸ δάπεδον

εἰς τὴν κλίμακα κάτω καὶ εἰς τὴν αὐλὴν θρηνοὶ ἤκούοντο, σώματα ἔπιπτον λιπόθυμα, ἀφθόνως ἔρρεε τὸ δάκρυον.

Ὁ πλοίαρχος Ξυρίχης δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ περισσότερον τὸ βάσανον. Ἐβιάζετο νὰ μάθῃ τὴν ἰδικήν του μοῖραν. Ὦθησε τὸν κόσμον δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀνέβη τὴν κλίμακα ταχέως, μὲ κόπον ἔφθασεν εἰς τὴν θυρίδα καὶ ἠρώτησε μὲ φωνὴν ὀλόθερμην:

— Διὰ τὸν «Ἀρχάγγελον» τὸ ἰστιοφόρον μήπως ἤκούσατε;

— Τίποτε, ἀπαντᾷ ξηρῶς ὁ τηλεγραφητής.

— Τίποτε! Πῶς εἶναι δυνατόν; Ἐρωτᾷ πάλιν.

— «Ἀρχάγγελον» τὸ λέγουν. Εἶναι σπετσιοῦτικος ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς.

Καὶ προσκολλᾷ περιέργους τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπλήλου καὶ ἀκροᾶται τοὺς κρότους, τοὺς ὁποίους ἐξάγει ἡ μαχανὴ ξηρούς. Εἶναι ἔτοιμος νὰ λιποθυμήσῃ. Ἀλλὰ δὲν ἀφίνει τὴν θέσιν του. Τέλος σηκώνει ὁ τηλεγραφητής τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν παρατηρεῖ καλῶς ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ κατόπιν μὲ φωνὴν ἀδιάφορον ἀπαντᾷ:

Ναί... «Ἀρχάγγελος». Ἐχάθη εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Ἐκόπη εἰς τὰ δύο. Τὰ παιδιὰ εἶναι ζωντανά.

— Ζωντανά! Ἀναστηλώνεται ὁ πλοίαρχος εἰς τοὺς πόδας του.

— Τὰ ὀνόματα; Δὲν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὰ ὀνόματα;

— Πέτρος καὶ Ἀνδρέας.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! Πέτρος καὶ Ἀνδρέας εἶναι οἱ ἀδελφοί του. Ζωντανοὶ λοιπὸν καὶ οἱ δύο.

— Ποίας ηλικίας εἶναι τὸ «παιδί»; Ἐρωτᾷ πάλιν.

Ὁ υπάλληλος εἶναι συνωφρυσμένος. Γύρω ἀκούονται φωναὶ ἀνυπόμονοι. Ὁ εἷς ἀπωθεῖ τὸν ἄλλον, θέλουν νὰ τὸν ἀπωθήσουν ἀπὸ τὴν θύραν. Ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν ἀφίνει τὴν θέσιν του.

— Ποίας ηλικίας νὰ εἶναι; Ἐρωτᾷ πάλιν.

— Δέκα—δώδεκα ἐτῶν.

Πάλιν ἀπελπισία. Οἱ ἀδελφοὶ του δὲν εἶναι τὸσον μικροί. Εἶναι εἴκοσι πέντε καὶ ἄνω.

Συνωφρυσμένος καταβαίνει τὴν κλίμακα, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν αὐλήν, λαμβάνει τὸ πλοίαριόν του καὶ φθάνει εἰς τὰ Θεραπειά. Κατόπιν δι' ἀλόγου φθάνει εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ἀκτὴν.

Κάμνει μερικὰ βήματα ὁ πλοίαρχος Ευρίχης καὶ εὐρίσκεται πρὸ τοῦ πλοιαρίου. Ἐπρεπε νὰ εἶναι ἰδὶκόν του, διὰ νὰ τὸ γνωρίσῃ. Οὔτε ἰστοί, οὔτε πανία, οὔτε σκάφος ἀπέμενε. Μόνον ἡ πρύμνη του καὶ ἐκεῖνη ἦτο ἐσχισμένη εἰς δύο. Βλέπει ἀκόμη τὸν ναύκληρον νεκρόν, βλέπει τοὺς ναύτας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐσκορπισμένους, ἄλλους ἡμικεκαλυμμένους μὲ τὴν ἄμμον, ἄλλους δερομένους ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Ἀρχίζει τώρα τὸ φρικτώτερον τοῦ Ευρίχη βάσανον. Ζητεῖ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς εὐρίσκει. Ὁ εἷς κεῖται μὲ τὴν κεφαλὴν τεθραυσμένην, ὁ ἄλλος ἔχει τοὺς δύο του πόδας κεκομμένους εἰς τὰ γόνατα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐστείρευσαν. Δὲν ἐξέρχονται δάκρυα ἀπὸ αὐτούς.

Ἐπειτα κύπτει καὶ γλυκοφιλεῖ τοὺς ἀδελφούς του. Θωπεύει τοὺς κορμούς των, κάτι ψιθυρίζει εἰς τὰ ὦτά των καὶ ἔπειτα σκάπτει τὸν τάφον των. Τοποθετεῖ εἰς αὐτὸν τοὺς ἀδελφούς του, τὸν ναύκληρον,

τοὺς ναύτας καὶ ἔπειτα φθάνει εἰς τὰ Θεραπειά.

Ἐκεῖ εὐρίσκει τὸ πλοῖον.

— Ἔτοιμα; Ἐρωτᾷ τὸν γραμματέα.

— Ἔτοιμα.

— Ἐμπρός!

Ὁ πλοίαρχος Ευρίχης ἀμίλητος κατέλαβε τὴν θέσιν του καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὸ ταξίδιον.

Ἄνδρέας Καρκαβίτσας

Ὁ Θεὸς καὶ ὁ θάνατος

Ὁ Θεὸς τὸν θάνατον λυτρωτὴν τῶν πόνων
 ἔπεμψεν εἰς ἄρρωστον ἄνδρα γεωπόνον,
 νὰ τῷ δώσῃ ἄνεσιν τῶν δεινῶν καὶ κόπων
 καὶ εἰς ἀναπαύσεως νὰ τὸν φέρῃ τόπον.

Ἐφθασεν ὁ θάνατος κί' ἐπὶ τῆς καλύβης
 τοῦ πτωχοῦ ἐκάθησεν ὡς ἡ ὄρνις Ἴβις.
 Στεναγμοὶ ἠκούοντο, οἰμωγαὶ καὶ θρηῖνοι,
 ὅλη κατεσείετο στέγ' ἡ καλαμίνη.

Πέντε ἐξ ἀνήλικα καὶ ἀπὸ μητέρα
 ὄρφανὰ τὸν θνήσκοντα ἔκλαιον πατέρα.
 — Θνήσκεις, πατερ; Ἐκραζον κύκλωθεν τῆς κλίνης,
 καὶ ἡμᾶς τὰ ἔρημα, ἄχ! ποῦ μᾶς ἀφίνεις;
 Ἦκουσεν ὁ θάνατος καὶ τὰ ἐλυπήθη,
 οἰκιζομὸν ἤσθανθησαν τ' ἄπονα του στήθη.
 Ἄπρακτος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν κύριόν του
 κὲν ταῦτῳ φοβούμενος τὸν φρικτὸν θυμόν του,
 ἄφωνος εἰς τ' οὐρανοῦ ἴστατο τὰς θύρας.

— Διατί, ὦ θανατε, μὲ κενὰς τὰς χεῖρας ;
 — Διὰ τὰ παντέρημα τίς θὰ προνοήσῃ,
 ὅταν καὶ ὁ μόνος των βοηθὸς τ' ἀφήσῃ ;
 — Τρέξε ! Εἶπ' ὁ ἄναρχος, τρέξε νάποσπάσῃς
 λίθον ἀπὸ τ' ἄμετρα βάρη τῆς θαλάσσης.

Εἶπε. Κ' εἰς τὴν θαλασσαν, δίχως νὰ βραδύνη,
 ὡς βολὴς ὁ θάνατος πίπτει μολυβδίνη
 καὶ εἰς τὰ οὐράνια μετὰ τάχους ἴσου
 φέρει τὸν ζητούμενον λίθον τῆς ἀβύσσου.

— Θραῦσέ τον ! Εἰς δακτυλα δύο τὸν λαμβανει,
 τὸν συντριβεῖ, κί' ἔνδον του σκόληξ ζῶν ἐφάνη.

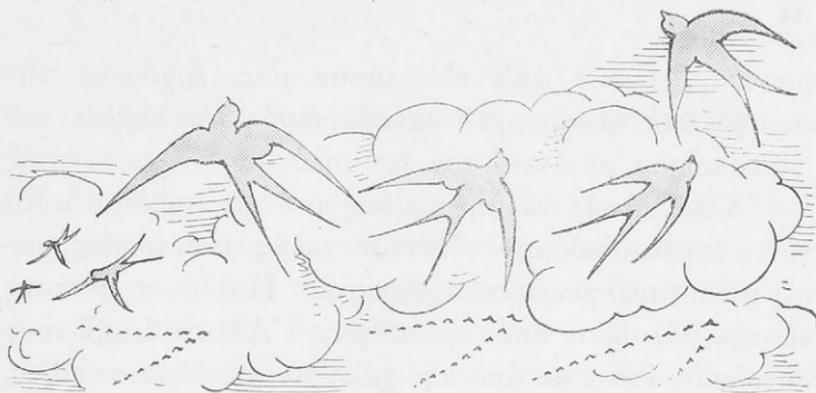
Τότε ὁ Πανάγαθος ἔκραξεν ὀργίλως,
 καὶ ὁ θόλος ἔτρεμε τοῦρανοῦ ὁ κοῦλος·
 — Τίς εἰς τὰ ἀνήλια βάρη, ἀποκρίσσει,
 συντηρεῖ τὸν σκόληκα τοῦτον τῆς ἀβύσσου ;
 Τίς ὁμοῦ δι' ἅπαντα προνοεῖ τὰ ὄντα ;
 Τίς γιγνώσκει μέλλοντα, πρότερα, παρόντα ;
 Ἡ ζωὴν ἢ θάνατον πότε νὰ χαρίζῃ ;

Κί' ἐν ταυτῶ τὸ σκῆπτρόν του αἶψ' ἠ δεξιὰ του,
 δίδ' εἰς τὸ μετάφρενον μίαν τοῦ θανάτου.

Ἦστραψε κ' ἐβρόντησε, τὸν κατακωφαίνει
 καὶ κωφὸς ὁ θάνατος ἀπὸ τότε μένει.

Μάταια τὰ ὦτά του ὁ κλανθμὸς μας κρούει,
 δὲν ἀκούει δέησιν, θρήνην δὲν ἀκούει !

I. Καρσούτσας

Οἱ πτερωτοὶ μετανάσται

Εἶναι τὰ ἀποδημητικὰ πτηνά.

Νομίζω ὅτι εἶναι πρόβλημα ἄλυτον δι' ὅλους διατί, ἐνῶ ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὅλα τὰ μαστοφόρα νὰ ζοῦν καὶ ν' ἀποθνήσκουν, χωρὶς νὰ ζητοῦν τὴν εὐτυχίαν περιπλανώμενα εἰς ἄλλας χώρας, τὰ περισσότερα πτηνὰ δὲν δύνανται νὰ ζήσουν, χωρὶς νὰ ἐπιχειροῦν κατ' ἔτος, ἢ μᾶλλον δις τοῦ ἔτους, ἐναέρια ταξίδια πολλῶν χιλιάδων μιλίων.

Εἰς ἄλλα εἶναι ἀπαραίτητος ἡ θερμοκρασία τῶν τροπικῶν. Εἰς ἄλλα ἀρκεῖ ἡ θερμοκρασία τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐν γένει ὅλης τῆς γραμμῆς τῆς Βορείου Ἀφρικῆς ἕως εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Μαρόκου. Αὐτὰ ὅλα λοιπὸν τὸ θέρος ζητοῦν τὴν ἰδίαν θερμοκρασίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἄλλα τὴν μέσην καὶ ἄλλα τὴν βορείαν.

Εἰς τὸν τόπον μας μάλιστα πολὺ ὀλίγα εἶναι τὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα, ὅπως ἡ πέρδιξ, ἡ ἀγρία περιστερὰ, τὸ στρουθίον καὶ ὀλίγα ἄλλα, ἐκτιμοῦν, ὅπως πρέπει, τὰ θέληγτρα τῆς στέγης μονίμου ἐστίας. Διότι σχεδὸν ὅλα τὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα κυνηγοῦνται εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι πτηνά, τὰ ὁποῖα ἢ ἔρχονται ἀπὸ τὰ βόρεια κλί-

ματα, ἢ περνοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας, ἐρχόμενα τὴν ἄνοιξιν ἀπὸ τὰ νότια, ἢ καταβαίνουν, τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου, μὲ ἀντίθετον δρομολόγιον.

Ἄλλὰ κανεὶς νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ περρωτοῦ κόσμου γίνονται χωρὶς περιπετείας, χωρὶς κινδύνους, χωρὶς καταστροφάς. Πολλάκις πίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ ἐξάντλησιν. Ἄλλοτε λαμβάνουν συνολικὸν θάνατον ἀπὸ τὴν χάλαζαν, ἀπὸ καταιγίδας, ἀπὸ κυκλῶνας. Ἄλλοτε πάλιν πίπτουν ὡς πυκνὸν νέφος ἐξηντλημένα ἐπάνω εἰς τὰς κεραίας καὶ τοὺς ἰστούς τῶν πλοίων, εἰς τὸ κατάστρωμα, ὅπου εὔρουν.

Καὶ διὰ μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς καταστροφὰς δύναμαι νὰ προσφέρω τὴν μαρτυρίαν μου ὡς αὐτόπτης μάρτυς.

Εὐρισκόμην ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ «Σαλαμὶς», ὡς ἀνακριτὴς διὰ τὴν καταδίωξιν ἑνὸς τρομεροῦ ἐγκλήματος πειρατείας. Ἐπλέομεν μεταξύ Ῥόδου καὶ Καρπάθου. Ἦτο πρῶτὴ τῆς 31ης Αὐγούστου, — ἐνθυμοῦμαι τὴν ἡμέραν, διότι τὴν ἐσημείωσα εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μου. Ἦμην ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν, ὅπου εἶδον τὸν ἐπὶ τῆς πηδαλιουχίας κελευστὴν νὰ παρατηρῇ μὲ προσοχὴν τὴν θάλασσαν ἐμπρός. Ἐπῆρε τὰς διόπτρας καὶ ἀφοῦ ἐκοίταξε καλῶς, μοὶ εἶπε:

— Περίεργον! Ἡ θάλασσα εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν εἶναι κιτρινή, ὡσὰν νὰ εἶναι ἐστρωμένη μὲ ψάθας.

Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, ἐπλέομεν μεταξύ μυριάδων πνιγμένων ὀρτύγων. Ἐρριψαν δοχεῖα καὶ ἀνέσθραν μερικοῦς. Εἶχεν ἀρχίσει ἡ σῆψις καὶ ἀνέδιδον τρομερὰν δυσσομίαν. Τότε ἐνεθυμήθην ὅτι, πρὸ τριῶν ἡμερῶν, εἰς τὴν Ῥόδον, ὅπου ἤμεθα ἠγκυροβολημένοι, ὅλην τὴν νύκτα ἔπνεε σφοδρότατος ἄνεμος μὲ συνεχῆ βροχὴν.

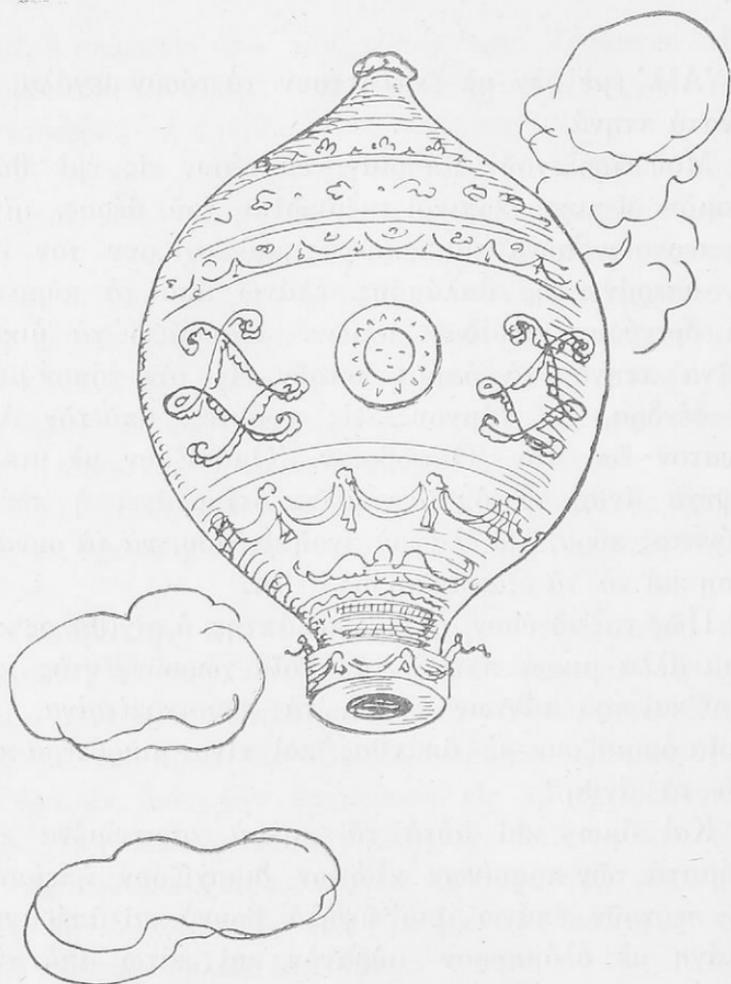
Ἄλλ' ἐμὲ δὲν μὲ ἐκπλήττουν τὰ τόσον μεγάλα, τὰ δυνατὰ πτηνά.

Μοῦ προξενοῦν ἀπορίαν, ἐμπνέουν εἰς ἐμὲ θαυμασμὸν οἱ μικροσκοπικοὶ ταξιδιωτὰ τοῦ ἀέρος, οἵτινες περνοῦν βουνὰ καὶ κορυφὰς καὶ σχίζουσιν τὸν ἀέρα, ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ διανύουν χιλιάδας μιλίων. Θαυμάζω τὰ μικρὰ ἐκεῖνα πτηνά, τὰ ὁποῖα πετοῦν εἰς τὸν τόπον μας, εἰς δένδρα, εἰς θάμνους, εἰς φράκτες, ἀπὸ τὸν Αὔγουστον ἕως τὸν Ὀκτώβριον. Ὅμοιάζουν μὲ μικρὰ ἔμψυχα ἄνθη, τὰ ὁποῖα νομίζεις ὅτι φθάνει ἢ πλεόν ἀδύνατος αὔρα, μία ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέμου, νὰ τὰ συναρπάσῃ καὶ νὰ τὰ ἐξαφανίσῃ ὡς πτίλα.

Πῶς ταξιδεύουν ὁ δρυοκολάπτης, ὁ αἰγίθαλος καὶ τόσα ἄλλα μικρὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα χωροῦν ἐντὸς καρύου καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνα τὰ πρασινοκίτρινα, τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν μὲ ἀκάνθας καὶ εἶναι μικρότερα καὶ ἀπὸ τὰ ἄνθη!

Καὶ ὅμως καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ χαριτωμένα κοσμήματα τῶν πρασίνων κλώνων διασχίζουσιν ἠπείρους καὶ περνοῦν ἐπάνω ἀπὸ ὑψηλὰ βουνὰ καὶ ἀπέραντα πελάγη μὲ ὀλόμαυρον οὐρανὸν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν λάμπην τῶν ἀστραπῶν, ἀψηφοῦντα τὴν λύσσαν τῶν κυμάτων, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ ἄγνωστον τέρμα τοῦ δρόμου τῶν.

Ἐμμ. Λυκούδης

Τὸ πρῶτον ἀερόστατον

Αἱ σημεριναὶ συζητήσεις καὶ συνομιλίας σοφῶν καὶ ἰδιωτῶν περιστρέφονται περὶ τὴν νέαν ἐφεύρεσιν τοῦ ὀνομαζομένου Μογγολφιέρου. Αὐτὸς ὁ εὐτυχὴς ἄνθρωπος εὗρεν εὖρημα ὄχι μόνον περιέργου, ἀλλ' ἴσως ὠφελείας πρόξενον μὲ τὸν καιρὸν.

Μίαν μεγάλην σφαιρῶν, κατασκευασμένην ἀπὸ ὑφασμα μεταξωτὸν ἢ καὶ ἀπὸ χαρτίου ἀπλοῦν, γεμίζει

ἢ ἀπὸ ἐν εἶδος ἀέρος ὀνομαζομένου φλογιστοῦ, ἢ καὶ ἕξαιριῶναι μόνον τὸν περιεχόμενον εἰς τὴν σφαῖραν ἀέρα διὰ τοῦ πυρός. Εὐθύς ὅταν γίνῃ ἀραιότερος ὁ περιεχόμενος εἰς τὴν σφαῖραν ἀήρ, ἢ σφαῖρα γίνεται πλέον ἀκατάσχετος καὶ ἀφίνουσα τὴν γῆν ἵπταται πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ διατρίβει, μέχρις ὅτου γεμίση πάλιν ἀπὸ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν κοινὸν ἀέρα, ὅποτε καὶ πάλιν κατέρχεται πρὸς τὴν γῆν.

Ὁ ῥηθεὶς Μογγολφιέρος ἔφθασεν εἰς Παρισίους τὸ παρελθὸν θέρος καὶ ἀνεκοίνωσε τὴν ἐφεύρεσίν του ταύτην εἰς τὴν ἐκεῖ Ἀκαδημίαν.

Οἱ φυσικοὶ τῶν Παρισίων ἔκαμον διάφορα πειράματα μὲ διαφόρους σφαῖρας, αἱ ὅποια ὅλαι εὐτυχῶς ἀνῆλθον εἰς τοσοῦτον ὕψος, ὥστε ἔγιναν ἀόρατοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τριακοσίων χιλιάδων θεατῶν.

Δὲν ἠρκέσθησαν εἰς αὐτό, ἀλλ' ἐτόλμησαν ν' ἀνεβῶσιν ὁμοῦ μὲ τὴν σφαῖραν δύο περίφημοι φυσικοὶ, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἀνέβησαν εἰς ὕψος ἑννέα χιλιάδων ποδῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τοὺς Παρισίους ἑννέα γαλλικὰς λεύγας. Τὸ διάστημα τοῦτο διέτρεξαν ἐντὸς δύο ὥρῶν, ἢ ταχύτης δὲ αὕτη εἶναι ἀνωτέρα καὶ αὐτῆς τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν. Δηγοῦνται δὲ ὅτι ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου οὔτε πόλεις, οὔτε χωρία διέκρινον, ἢ δὲ γῆ ἐφαίνετο εἰς αὐτούς, ὅπως λέγουσιν, ὄγκος ἀληθῶς ἀόρατος καὶ ἀκατασκευάστος.

Αὕτη ἡ ἀπροσδόκητος ἐφεύρεσις κατεγράφη εἰς τοὺς κώδικας τῆς Ἀκαδημίας, εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν ἀνακτόρων καὶ ἀνηγγέλθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Ὁ ἐφευρέτης ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μὲ δῶρα καὶ μὲ τίτλον εὐγενείας.

Δὲν μένει ἄλλο παρὰ τὸ νὰ εὐρεθῆ καὶ ὁ τρόπος τοῦ νὰ πηδαλιουχῆται ἡ σφαῖρα καὶ νὰ κατευθύνεται ὅπου θέλει ὁ ἀεροναύτης, καθὼς εἰς τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖα. Τότε θὰ πλέουν ἐναέριοι οἱ ἄνθρωποι, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

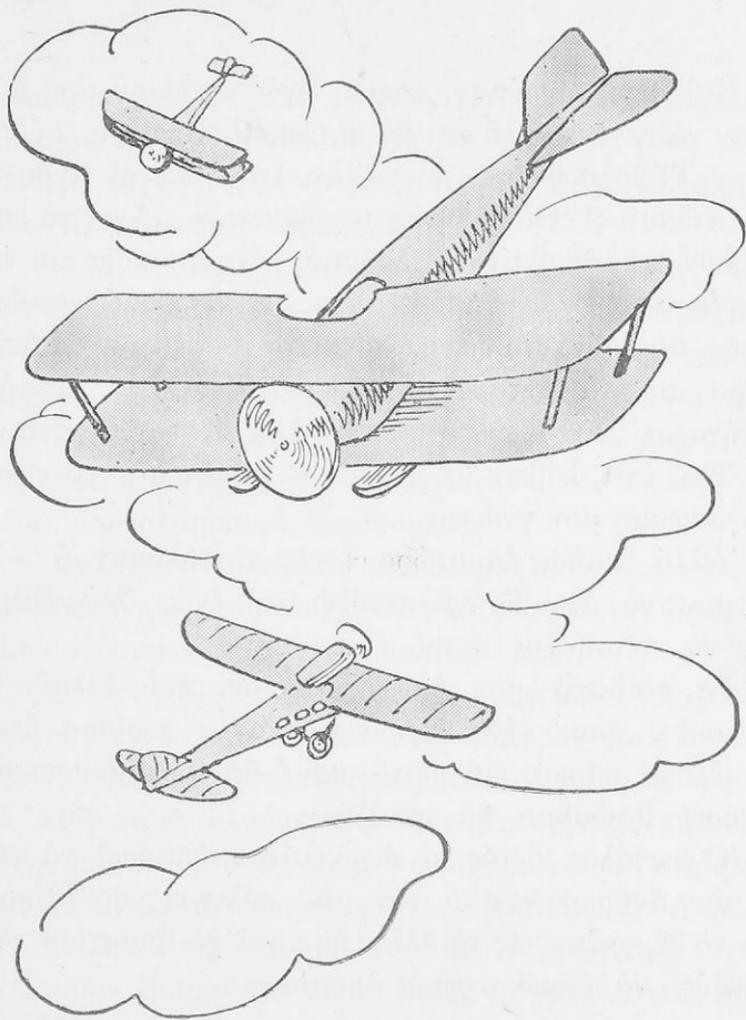
Τὴν δευτέραν ταύτην ἐφεύρεσιν πολλοὶ τὴν θεωροῦσιν ἀδύνατον, ἄλλοι δὲ πάλιν τὴν νομίζουσι δυνατήν, ὅπως καὶ τὴν πρώτην. Ἐν τούτοις ἡ Ἀκαδημία τῆς Λυῶνος προεκήρυξε βραβεῖον σημαντικοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἤθελεν εὐρει τὸν τρόπον νὰ πηδαλιουχῆ τὰ ἐναέρια αὐτὰ πλοῖα.

Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰ ἀστεῖα συμβάντα. Εἰς πολλὰ χωρία, εἰς τὰ ὁποῖα κατήρχοντο αἱ σφαῖραι, οἱ κάτοικοι, οὐδὲν γνωρίζοντες περὶ τῆς ἐφευρέσεως, ὅταν ἔβλεπον τοιοῦτους ὑπερμεγέθεις ὄγκους νὰ κατέρχωνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διευθυνόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων, ἐτρέποντο εἰς φυγὴν σταυροκοπούμενοι.

Πολλοὶ πρίγκηπες ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους ἠθέλησαν νὰ ἀναβῶσιν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον.

Αἱ ὠφέλειαι, τὰς ὁποίας προσδοκῶσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐφευρέσεως, ἐὰν εὐρεθῆ ὁ τρόπος τῆς πηδαλιουχίας, εἶναι ποικίλαι. Ἡ σπουδαιότερα ὠφέλεια θὰ εἶναι ὅτι θὰ δύνανται νὰ κάμνουν πολλὰς ὁδοιπορίας, ἢ μᾶλλον ἀεροπορίας, εἰς βραχύτατον διάστημα χρόνου. Ἐπίσης τοῦτο θέλει χρησιμοποιηθῆ καὶ ἐν καιρῷ πολέμου διὰ κατοπτεύσεις καὶ λοιπὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης δι' ἐπιστημονικὰς παρατηρήσεις.

Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἄδ. Κοραῆ

Μὲ τὸ ἀεροπλάνον

Ὄταν ἦμην μικρός, ἀνηρχόμην συνήθως εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ χωρίου, εἰς τοὺς γύρω αὐτοῦ λοφίσκους καὶ ἐκεῖθεν ἔβλεπον συνήθως τοὺς ἀετοὺς καὶ σταυραετοὺς νὰ πετοῦν ὑψηλὰ καὶ τοὺς ἐθαύμαζον. Ἐξήλεον τὰ ὄρνεα αὐτὰ μὲ τὰς μεγάλας πτέρυγας, τὰ ὅποια μεγαλοπρεπῶς ὡς πραγματικοὶ βασιλεῖς τοῦ ἀέρος διηυλάκωνον τὸν αἰθέρα.

Καὶ παρεπονούμην, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ πετῶ ὑψηλὰ καὶ νὰ παίζω εἰς τὸν ἀέρα.

— Τὶ καλὰ θὰ ἦτο, ἔλεγα, ἂν εἶχον καὶ οἱ ἄνθρωποι πτέρυγας! Θὰ ἠδύναντο νὰ πετοῦν. Ἄντι νὰ κοπιάζουν νὰ ἀναβαίνουν δρόμους ἀνηφορικοὺς καὶ νὰ ὑποφέρουν διερχόμενοι ἀνωμάλους καὶ βορβορώδεις ἐκτάσεις, θὰ ἠδύναντο εὐκολώτατα νὰ διασχίζουν τὸ διάστημα καὶ νὰ μεταβαίνουν εἰς τὰ Ἰωάννινα, εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν Βενετίαν.

Ἔως ἐκεῖ, λάβετε ὑπ' ὄψιν σας, ἔφθανον τότε αἱ γεωγραφικαὶ μου γνώσεις.

Ἄλλὰ, καθὼς ἐπροχώρουν εἰς τὴν ἡλικίαν, ὁ πόθος μου νὰ ἀξιωθῶ νὰ πετάξω καὶ ἐγὼ, ὅπως ἔβλεπον νὰ πετοῦν οἱ ἀετοί, ἐγιναντοῦτο.

Τὸ παιδικόν μου ἐκεῖνο ὄνειρον, πὺ ἐπλαθε ἡ φαντασία μου, εἶναι τώρα τριάκοντα περίπου ἔτη, ὅτε ἔλαβε σάρκα καὶ ὀστᾶ καὶ ὁ ἄπτερος ἄνθρωπος ἤμπορεῖ θαυμάσια νὰ πετάξῃ.

Ὁ μέγας ἀετός, τὸ ἀεροπλάνον, ἤμπορεῖ νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην, ἀπὸ τὸ ἓν κράτος εἰς τὸ ἄλλο, ἤμπορεῖ νὰ διασχίῃ ὠκεανούς, νὰ ἐξουδετερώσῃ ἀποστάσεις.

Προσκολλημένος εἰς Ἰωάννινα δὲν ἔβλεπον τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ θὰ ἠδυνάμην νὰ πραγματοποιήσω ἐκεῖνο τὸ χρυσοῦν ὄνειρόν μου, νὰ πετάξω δηλαδή, πρὶν ἀποθάνω καὶ φύγω ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν μὲ παράπονον.

Τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἤμην εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ συγγενῶν μου, ἐπρόκειτο δὲ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰ Ἰωάννινα, ἵνα ἐορτάσω μετὰ τῆς οἰκογενείας μου τὸ Πάσχα. Εἶχον σκοπὸν νὰ ἔλθω διὰ

θαλάσσης εἰς Πρέβεζαν, ἐπειδὴ εἶχον προπληρώσει τὸ εἰσιτήριο τοῦ ἀτμοπλοίου, ἀλλ' ὁ παιδικὸς μου πόθος νὰ γίνω καὶ ἐγὼ μίαν φορὰν ἀετὸς μὲ ἔκαμε νὰ ἀποφασίσω νὰ ἐπιστρέψω ἀεροπορικῶς.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐδίστασα πολὺ, διότι ἐφοβούμην μήπως ὁ τεχνητὸς ἀετὸς μου, ὑψηλὰ εἰς τοὺς αἰθέρας ἢ μέσα εἰς τὰ σύννεφα, ὑποστῆ βλάβην τινὰ καὶ πέση εἰς τὸ χάος καὶ γίνω κομμάτια καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συνοδοιπόροι μου. Ἐπειδὴ ὅμως τοιοῦτον ἀεροναυάγιον δὲν συνέβη μέχρις ὥρας, τοῦλάχιστον ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀπετόλμησα νὰ ἀεροπορήσω.

Ἐν λοιπὸν εἰσιτήριοι εἰς τὸ πρακτορεῖον ἔπειτα εἰς τὸ αὐτοκίνητον, εἰς τὸ Τατόιον καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν δὲν ἤμην πλέον κάτοικος τοῦ πλανήτου μας.

Ὁ τεχνητὸς ἀετὸς μου, μόλις ἀπεγειώθη, ἤρχισε νὰ κατευθύνεται βορειοδυτικά. Ἀεροπλέομεν θαυμάσια. Ὁ ἀττικὸς οὐρανὸς κατακάθαρος. Κάτωθέν μας ἀπλοῦνται αἱ Ἀθῆναι, ἐξαπλούμεναι μὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν Πεντέλην καὶ τοὺς πόδας εἰς τὴν φαληρικὴν καὶ πειραιϊκὴν ἀκτὴν. Ὡσὰν πανύψηλοι πύργοι ὑψοῦνται ἡ Ἀκρόπολις, τὸ ὑψηλότερον μνημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης, τὸ ὁποῖον ἐθαύμασαν ὅλοι οἱ αἰῶνες, καὶ ὁ Λυκαβηττός.

Πέρα τὰ Φάληρα καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω ἡ περσοπνίκτρα Σαλαμὶς καὶ ἡ Αἴγινα. Ἀριστερώτερα διακρίνεται ἡ Πελοπόννησος νὰ κολυμβᾷ εἰς τὰ κατάργυρα νερὰ τοῦ Σαρωνικοῦ. Βορειοανατολικά τῶν Ἀθηνῶν διακρίνομεν ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Εὐβοίαν, λουομένην εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Αἰγαίου.

Προχωροῦμεν τώρα βορειοανατολικά. Ὁ ἀετὸς μας δὲν κουράζεται. Δὲν ἔχομεν ἀεροκύματα. Ὅλοι οἱ συνεπιβάται μου εἶναι εὐθυμοὶ καὶ συνομιλοῦν εὐχάριστα.

Τότε μανθάνω ὅτι ὅλοι εἶχον βαπτισθῆ εἰς τὸν ἄερα καὶ μόνον ἐγὼ ἤμην πρωτόπειρος. Διερχόμεθα τὴν Πάρνηθα καὶ διευθυνόμεθα πρὸς τὸν Παρνασσόν. Πρὸς τὰ ἀριστερά μας ἔχομεν ὅλον τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἐνδεδυμένον τὸν βαθυγάλανον μανδύαν του. Εὐκρινέστατα διακρίνονται αἱ δύο ἀκταὶ τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἡ μία ἀντίκρου τῆς ἄλλης, ὡσὰν νὰ θέλουν νὰ ἐναγκαλισθοῦν ὁ ὀνομαστὸς Μωριᾶς μὲ τὴν ἡρωϊκὴν Ῥούμελην.

Ἡ διῶρυξ τοῦ Ἴσθμοῦ φαίνεται ὡς μικρὸς ὑάλινος αὐλάξ. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν πλοίων τὴν διαπλέει μὲ ὄλην τὴν ἄνεσιν καὶ εἰσέρχεται ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν εἰς τὸν Κορινθιακόν, ἐνῶ εἰς τὸ βάθος τοῦ Κορινθιακοῦ ἄλλα ἀτμόπλοια ἔρχονται ἀπὸ τὰς Κυκλάδας εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἄλλα κινοῦνται πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις. Κάπου κάπου φαίνονται καὶ ἰστιοφόρα μὲ ἀνοιγμένα τὰ ἰστία : καὶ ὁμοιάζουν μὲ πελωρίους γλάρους, οἱ ὅποιοι πετοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἡρεμον ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἄλλα πάλιν μικρότερα πλοῖα, ἀκίνητα, φαίνονται ὡσὰν μαῦρα στίγματα ἐπάνω εἰς τὴν ἡρεμοῦσαν θάλασσαν.

Τὸ ἀεροπλάνον μας προχωρεῖ ὡσὰν πελώριον ὄρνειον μὲ τρομακτικὸν θόρυβον τῆς μηχανῆς του καὶ τῆς οὐρᾶς καὶ κάμνει τὰ ἀληθινὰ ὄρνεα καὶ τὰ ἄλλα πτηνὰ νὰ φεύγουν καὶ νὰ κρύπτονται τρομαγμένα.

Ἀφίνομεν ὀπίσω μας τὴν Ἀταλάντην καὶ τὰς Θήβας. Πλησιάζομεν γύρω πανύψηλα βουνά, τὸν Παρνασσόν, τὴν περίφημον Λιάκουραν τῆς Λεβαδείας τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων καὶ τὴν Γκιῶναν τῶν Σαλῶνων. Τὰ διακρίνομεν ἀπὸ τὸ λεύκασμα τῶν χιόνων, αἱ ὁποῖαι στεφανώνουν τὰς κορυφάς των. Ἐξ αὐτοῦ ὑπολογίζεται καὶ τὸ ὕψος των. Ὅσον περισσότερον

τὸ λεύκασμα, τόσον μεγαλύτερον τὸ ὕψος. Μεταξὺ ὄλων τῶν ἐκεῖ ὄρεων ὡς γίγας ὑψοῦται ὁ Παρνασσός.

Διερχόμεθα τώρα μεταξὺ Παρνασσοῦ καὶ Γκιώνας. Πρὸς τὰ δεξιὰ μας ἀστράπτει ὁ Μαλιακὸς κόλπος καὶ ὑψηλὰ ἐπὶ ὄροπέδιου ἢ Ξυνιάς λίμνη. Ὅλη ἡ γῆ, ἣτις ἐκτείνεται γύρω μας, εἶναι ὄρεόσπαρτος. Βουνά, βουνά, ὄλον ἐν βουνά. Προχωροῦμεν συνεχῶς.

Εὐρισκόμεθα τώρα εἰς τὸ κέντρον τῆς Ρούμελης, τὸ βασιλεῖον τῶν ἀρματωλῶν καὶ κλεφτῶν. Ἐδῶ ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Δίπλα, τοῦ Μηλιῶνι, τοῦ Κατσαντώνη, τοῦ Καραϊσκάκη. Ἐδῶ τὰ κρησφύγετα τοῦ Ἀνδρούτσου, τοῦ Λιβίνη, τοῦ Σταθᾶ, τοῦ Χασιώτη, τοῦ Διάκου καὶ τόσων ἄλλων προμάχων καὶ προδρόμων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Νομίζω ὅτι ἀκούω κλέφτικα τραγούδια καὶ κλέφτικα ντουφέκια. Νομίζω ὅτι βλέπω νὰ πολεμοῦν οἱ κλέφτες μὲ τοὺς ἐχθροὺς.

Τὸ ἀεροπλάνον μας, ἀντὶ νὰ διευθυνθῆ πρὸς τὴν Αἰτωλοακαρνανίαν, στρέφει βορειότερον καὶ διασχίζομεν τώρα κατὰ μῆκος τὰ Ἄγραφα μὲ τὰ πολλὰ τὰ δάση καὶ τοὺς ἀναριθμήτους κρημνοὺς των. Ἀφίνομεν δεξιὰ τὸ Καρπενήσιον μὲ τὸν Τημφρυστόν του καὶ ἀποχωριζόμεθα πλέον τῆς Ρούμελης, ἀεροπλέοντες πρὸς τὴν Πίνδον, ἣτις ὑπερήφανος ἴσταται ἔμπροσθέν μας.

Ἴδου τώρα ὅλη ἡ Θεσσαλία δεξιᾷ μας. Ἐκεῖ τὰ Τρίκαλα, ὀλίγον μακρότερον ἢ Καρδίτσα, τὰ Φάρσαλα. Ὁ Πηνειὸς ὡς πελώριος ἀργυροῦς δράκων ἐλίσσεται εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Τρικκάλων καὶ διευθύνεται πρὸς τὸν Κάμπον τῆς Λαρίσης. Καὶ ἰδου τὸ Πήλιον καὶ ὁ Κίσσαβος καὶ ὁ μέγας Ὀλυμπος, ὁ ὑψούμενος μεγαλοπρεπῶς μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας ὡς φοβερὸς δεσπότης καὶ κύριος.

Προχωροῦμεν πρὸς δυσμὰς καὶ ἀφήνομεν τὴν Καλαμπάκαν μὲ τὰ περίφημα Μετέωρά της. Πετῶμεν ἤδη ὑπεράνω τῶν βουνῶν τοῦ Ἀσπροποτάμου. Δάση, δάση, δάση, καὶ ἀπόκρημνα βουνά. Ὁ Ἀσπροπόταμος, ὁ Ἀχελῷος: ἄλλοῦ φαίνεται καὶ ἄλλοῦ κρύπτεται, καθὼς κυλίνεται πρὸς τὴν Αἰτωλίαν.

Εἴμεθα τώρα ὑπεράνω τοῦ Περιστερίου καὶ ἀντικρύζομεν ἐκεῖθεν τὰ Τσουμέγκα, τὴν Ἄρταν, τὴν Ἀμφιλοχίαν, τὴν Ἰθάκην, τὴν Λευκάδα, Πρέβεζαν, Κέρκυραν καὶ ὅλον τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ἐνῶ δεξιᾷ μας ἐκτείνεται ἡ Ἀλβανία μέχρι τοῦ Αὐλῶνος. Πλησιάζομεν πρὸς τὰ Ἰωάννινα.

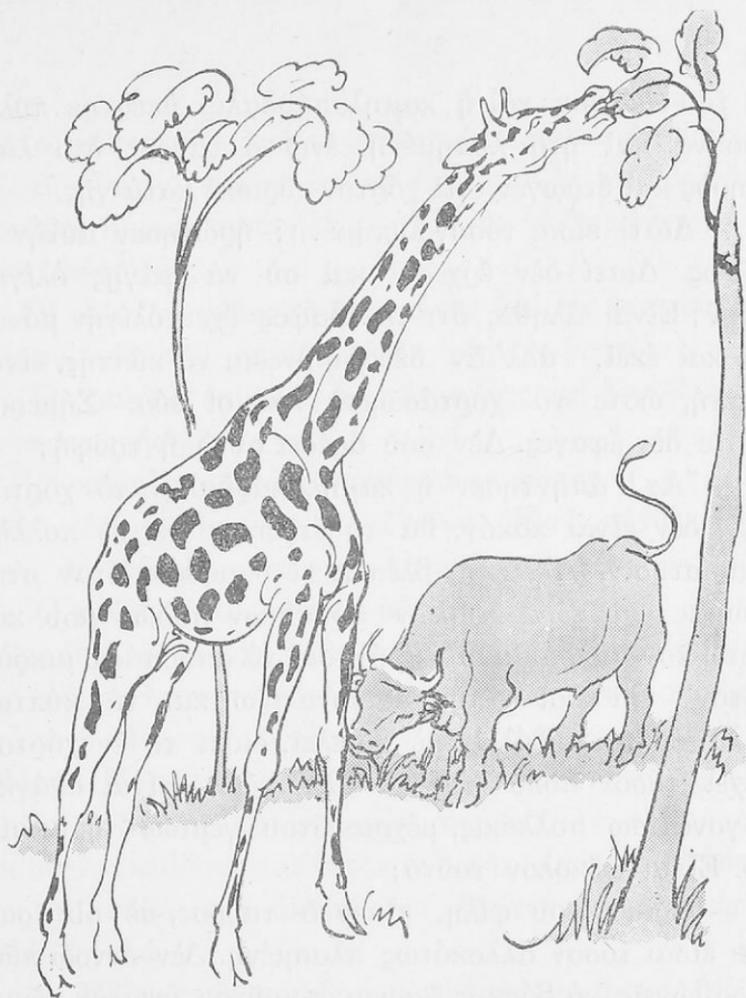
Ἡ ἡπειρωτικὴ πρωτεύουσα ἀστράπτει εἰς τὸν ἑαρινὸν ἥλιον μὲ τὴν θρυλικὴν της λίμνην της, ἣτις ἔρχεται νὰ τῆς φιλήσῃ τοὺς πόδας. Ὁ ἀέτός μας ἤρχισε τώρα νὰ κατέρχεται ὀλονὲν περισσότερον. Μετ' ὀλίγον ἐλαφρῶς προσγειοῦται εἰς τὸ ἀεροδρόμιον.

Χρ. Χρηστοβασίλης

Ὁ ταῦρος καὶ ἡ καμηλοπάρδαλις

Συνητηθήσαν κάποτε εἰς ταῦρος καὶ μία καμηλοπάρδαλις. Κατεδιώκοντο καὶ οἱ δύο ὑπὸ ἰσχυρῶν λεόντων. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον τὴν αὐτὴν τύχην, ἀπεφάσισαν νὰ συνοδοιπορήσωσι.

— Δὲν δύναμαι, ἔλεγεν ἡ καμηλοπάρδαλις, νὰ μείνω πλέον εἰς τὴν πατρίδα μου, ὅπου οὐδεμία ἀσφάλεια ὑπάρχει. Θὰ ἀπέλθω εἰς ἄλλην χώραν, ὅπου θὰ δύναμαι νὰ κοιμῶμαι τουλάχιστον ἡσυχος καὶ νὰ μὴ τρομάζω ἐκ τῶν συχνῶν βρυχηθμῶν τῶν λεόντων.

—Καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ ταῦρος, σὲ ἀκολουθῶ εὐχαρί-
στως. Εἰς τὸν τόπον αὐτὸν δὲν δύναμαι νὰ προφυλαχθῶ
πλέον ἐκ τῶν λεόντων, οἱ ὅποιοι κατεξέσχισαν πάντας
τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον χθὲς ὀλίγον ἔλειψε νὰ
μὲ κατασπαράξωσι.

Ὅτε οἱ δύο συνοδοιπόροι εἶχον ἀπομακρυνθῆ πλέον
ἀπὸ τὸ δάσος, εἰς τὸ ὅποιον κατόικουν οἱ λέοντες,
εἰσέβη ἡσύχως καὶ ἀφόβως διὰ μέσου πεδιάδος, ὅπου
μόλις ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπρασίניζον ὀλίγα μικρὰ χόρτα

ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ καμηλοπάρδαλις ὑπέφερε πολύ. Ἐπεινα καὶ ἦτο λυπημένη, ἐνῶ ὁ ταῦρος ἦτο λίαν ζωηρὸς καὶ ἔτρωγεν ὅ,τι χόρτον εὔρισκε κατὰ γῆς.

—Διατί εἶσαι τόσον λυπημένη; ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ ταῦρος. Διατί δὲν ἔρχεσαι καὶ σὺ νὰ φάγῃς ὀλίγην χλόην; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ἔδαφος ἔχει ὀλίγην μόνον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλ' ἂν δὲν βαρύνεσαι νὰ κύπτῃς, εἶναι ἀρκετὴ, ὥστε νὰ χορτάσωμεν καὶ οἱ δύο. Σήμερον τίποτε δὲν ἔφαγες. Δὲν σοῦ ἀρέσει αὐτὴ ἡ τροφή;

—Ἄχ! ἀπήντησεν ἡ καμηλοπάρδαλις, τὸ χόρτον αὐτὸ δὲν εἶναι κακόν, θὰ τὸ ἔτρωγον δὲ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Ἀλλὰ δὲν βλέπεις τί ὑποφέρω; ὅταν στηρίζωμαι ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν προσθίων ποδῶν μου καὶ κύπτω τὸν μακρὸν μου λαιμόν, διὰ νὰ ἀποσπάσω μικρὸν χόρτον; Θὰ μοὶ εἴπῃς νὰ γονατίζω καὶ νὰ κύπτω. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως μὲ ὠφελεῖ, διότι τὸ ἐν χόρτον ἀπέχει τόσον πολὺ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ γονατίσω πολλάκις, μέχρις ὅτου γεμίσω τὸ στόμα μου. Εἶναι εὐκόλον τοῦτο;

—Ὠραία μου φίλη, εἶπεν ὁ ταῦρος, σὲ οἰκτίρω, διότι εἶσαι τόσον ἀλλοκότως πλασμένη. Δὲν ἐννοῶ πῶς κατορθώνεις νὰ βόσκῃς ἔχουσα τοιοῦτον ὑψηλὸν σῶμα καὶ τοιοῦτον μακρὸν λαιμόν, καὶ εἰς τί χρησιμεύει ἡ τόσον μακρὰ σου γλῶσσα.

—Μὴ μὲ οἰκτίρῃς ἀπήντησεν ἡ καμηλοπάρδαλις. Ὅλη ἡ γῆ δὲν εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατεσκευασμένη. Ἄν ἐδῶ ὑπάρχῃ κατὰ γῆς χλόη καὶ σὺ τρώγῃς μὲ εὐκολίαν, πιθανὸν νὰ φθάσωμεν εἰς ἄλλον τόπον, ὅπου ἐγὼ μὲν θὰ εὐρίσκω, μὲ τὸ ὑψηλόν μου σῶμα καὶ τὸν μακρότατον λαιμόν μου, ἀφθονον τροφήν, σὺ δὲ ὀλίγην ἢ ὅλως διόλου.

Ὁ ταῦρος ἦτο εὐσπλαγχνος, ἐξέχωνε διὰ τῶν κερά-

των τὸ χόρτον, τὸ ὁποῖον ἐφύετο ὑπὸ τὴν σκιὰν βράχου ἐπὶ τῆς γῆς ἄφθονον καὶ τὸ ἀπέθετεν ἐπὶ τοῦ βράχου. Ἐκεῖθεν ἡ καμηλοπάρδαλις ἠδύνατο νὰ λαμβάνῃ αὐτὸ ἄνευ δυσκολίας.

Οἱ δύο φυγάδες τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἔφθασαν εἰς ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν χόρτον ἐφύετο.

Ὁ ταῦρος ἐμυκᾶτο ἐκ τῆς πείνης καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ.

Ἡ καμηλοπάρδαλις ἐνεθάρρυνεν αὐτόν.

— Ἀκολούθησέ με, τῷ ἔλεγεν. Ἐκεῖ κάτω, ὅπου εἶναι τὰ δένδρα, ὑπάρχει τροφή καὶ διὰ τοὺς δύο.

Ὁ ταῦρος ἠκολούθησεν αὐτὴν μέχρι τινός, ἔπειτα δὲ ἐστάθη περίλυπος, διότι ἐπὶ τοῦ ἀμμόδους ἐδάφους τῆς ἐρήμου ἦσαν πολλὰ δένδρα, ἀλλὰ χόρτον οὐδαμοῦ ἐφαίνετο. Εἰς τὰ φύλλα τῶν δένδρων δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ. Ἦσαν πολὺ ὑψηλὰ δι' αὐτόν, ἐνῶ ἡ καμηλοπάρδαλις ὕψωνε τὸν μακρὸν τῆς λαιμὸν πρὸς τοὺς πρασίνοὺς κλάδους καὶ ἔφερε διὰ τῆς μακρᾶς γλώσσης εἰς τὸ στόμα τῆς ἀκόμη καὶ ἐκείνους, οἵτινες ἦσαν πολὺ ὑψηλά.

— Βλέπεις, ἔλεγε πρὸς τὸν ταῦρον, ὅστις ἔβλεπε μετὰ περιεργείας αὐτήν. Βλέπεις διατὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸ σῶμά μου ὑψηλόν, τὸν λαιμὸν μακρὸν καὶ τὴν γλῶσσάν μου μεγάλην; Ἐγὼ δὲν ζητῶ τὴν τροφήν μου χαμηλὰ ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ ἐδάφους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑψηλοὺς κλάδους τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα φύονται εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ δὲν φροντίζω μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μου, ἀλλὰ καὶ διὰ σέ, πτωχέ μου φίλε. Βλέπεις, σοῦ κόπτω τοὺς μᾶλλον πυκνοφύλλους κλάδους τῆς κορυφῆς τῶν δένδρων καὶ τοὺς ὀπίτω κάτω, ἵνα χορτάσης καὶ σύ, ὅπως καὶ ἐγώ.

Ὁ ταῦρος μετ' εὐγνωμοσύνης ἐδέχετο ὅ,τι προσέφερον εἰς αὐτὸν ἢ καμηλοπάρδαλις.

Οὕτως οἱ δύο φυγάδες βοηθοῦντες ἀλλήλους συνωδοιπόρουν ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας, μέχρις ὅτου ἔφθασαν εἰς ἤσυχον καὶ ἀσφαλῆ χώραν, ὅπου δὲν ὑπῆρχον ἄγριοι λέοντες. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἀρκετὴ τροφή καὶ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἄνω ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων, καθὼς καὶ δροσερὸν ὕδωρ. Ἐμειναν λοιπὸν ἐκεῖ καὶ οἱ δύο καὶ ποτὲ δὲν ἐχωρίσθησαν πλέον. Εἰς ὄλην τῶν τῆν ζωὴν ἦσαν ἠνωμένοι ὡς πολὺ καλοὶ φίλοι.

Χαρ. Παπαμάρκου

Ἡ μονὴ τοῦ ὀσίου Λουκᾶ

Διὰ νὰ μεταβῶμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ὀσίου Λουκᾶ, ἔπρεπε νὰ μεταβῶμεν θαλασσίως εἰς Ἀντίκυραν, ἀρχαιοτάτην κωμόπολιν, ἐκτισμένην εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ. Ἐκεῖθεν, μετὰ πορείαν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας, ἐφθάσαμεν εἰς Δίστομον. Εἰς ὅλους τοὺς παρὰ τὴν ὁδὸν θάμνους εἶχον διασκορπισθῆ τεμάχια βάμβακος. Νομίζει τις ὅτι ἄγνωστοι διαβάται διεκόσμησαν ἐορτασίμως τοὺς θάμνους. Ἀπὸ τοὺς ἀγωγεῖς ἐμάθομεν ὅτι διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς ὁδοῦ μεταφέρεται εἰς τὴν παραλίαν ὄλος ὁ βάμβαξ τῆς Λεβαδείας καὶ Λοκρίδος καὶ οἱ σάκκοι, προστριβόμενοι εἰς τοὺς θάμνους ἀφίνουσιν εἰς αὐτοὺς μέρος τοῦ φορτίου τῶν.

Τὸ γνωστὸν εἰς τοὺς πολλοὺς Δίστομον εἶναι ἀπὸ τὰς πλέον ἱστορικὰς τοποθεσίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀρχικῶς κατεστράφη ἐντελῶς κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ Ξέρξου. Βραδύτερον ἐκεῖ ὁ Κλεόμβροτος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, πολεμῶν πρὸς τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ἐξεβίασε

τὴν εἰς Λεῦκτρα εἰσβολήν. Ἐκεῖ οἱ Θηβαῖοι, πολεμοῦντες κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἤγειραν τεῖχος ἐκ μέλανος λίθου, τοῦ ὁποίου σώζονται σποραδικῶς ἴχνη. Ἀργότερον κατεστράφη καὶ πάλιν ἡ πόλις εἰς ἀγῶνα τοῦ Φιλίππου κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἐκεῖ τέλος ὁ Καραϊσκάκης κατενίκησε τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς κατεδίωξε μέχρι τῆς Ἀμφίσης.

Συνεχίζομεν ἀπὸ Διστόμου τὴν ἄνοδον. Διανύομεν ἐπίπονον ἀνάβασιν, χωρὶς νὰ βλέπωμεν ὡς παρηγορίαν τὴν ἱερὰν μονὴν μακρόθεν. Τὴν ἀποκρύπτουν μικροὶ λόφοι, ἀποτελοῦντες τὰς ἐσχατίας τοῦ Ἐλικῶνος. Καὶ εὐρέθημεν αἴφνης πρὸ κομποῦ συνοικισμοῦ τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν κελλιῶν, τὸ κέντρον τῶν ὁποίων κατέχει ὁ περικαλλὴς ναός.

Δέχεται ἡμᾶς ἡ φιλόξενος πύλη, ὁμοία πρὸς πύλην φρουρίου, ἔχουσα καὶ δύο ὄγκωδέστατα πυροβόλα. Ταῦτα ἐδωρήθησαν εἰς τὴν μονὴν ὑπὸ Γαλαξιδιώτου πλοίαρχου καὶ κατωρθώθη νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ ἐπὶ καμήλων μετὰ πολλὰς βασάνους.

Ψυχὴ εὐγενὴς ἡ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ, ταλαιπωρηθεῖσα ὑπὸ περιπετειῶν τῆς ζωῆς, ἐζήτησεν εἰς τὴν ἐρημίαν αὐτὴν τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν. Ἦτο ἐποχή, καθ' ἣν οἱ Βούλγαροι ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Συμεὼν περιεφέροντο ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ ὁσιος Λουκᾶς ἤρχετο εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοὺς ἀνθρώπους, μόνον ὅταν τὸν ἐχρειάζοντο, διὰ νὰ ἐλεῇ, διὰ νὰ παρηγορῇ, διὰ νὰ θεραπεύῃ. Καὶ ἦτο γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ὁ βίος του ὅλος ἦτο στοργὴ καὶ πόνος διὰ πᾶν δημιουργημα τοῦ Θεοῦ· ἡ φύσις ὄλη, ἔμψυχος καὶ ἄψυχος τῷ ἐνέπνεεν ἀγάπην. Τὰ ζῶα, τὰ πτηνὰ τῷ ἦσαν προσφιλῆ ὡς ἀνθρώπιναι ὑπάρξεις. Ἐξημέρωνε καὶ ἀνεστρέφετο τὰς ἐλάφους τοῦ Ἐλικῶνος καὶ τὰ στρουθία τῶν ἀγρῶν. Ἐλάτρευε τὰ ἄνθη

καὶ διὰ τῆς ἐργασίας μετέβαλε τὴν γῆν εἰς παράδεισον.

Καὶ τὴν ἡμερότητα ταύτην καὶ τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν γλυκύτητα τὴν εἶδομεν καὶ σήμερον εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς, ἣ ὁποῖα τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁσίου Λουκᾶ.

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς στηρίζεται εἰς ἕτερον ὑπόγειον ναὸν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας. Μόνον ὅστις εἶδε τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας ἢ τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ναοῦ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ.

Ὅλος ὁ ἐσωτερικὸς χώρος του εἶναι ἐπεστρωμένος διὰ πολυτίμων μαρμάρων ἢ καλύπτεται διὰ μωσαϊκῶν. Καὶ ἀπορεῖ τις πόθεν καὶ διὰ τίνων μέσων μετέφερον εἰς τὴν ἐρημικὴν ταύτην κοιλάδα τῆς Φωκίδος τὸν θησαυρὸν αὐτὸν τῶν πολυχρῶμων μαρμάρων. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τῶν τοίχων, ὑπεράνω τῶν θυρῶν, πανταχοῦ μάρμαρα λευκά, φαιά, καστανόχροα, πρασινωπά, μελανά, ἐρυθρᾶ καὶ πάσης ἄλλης ἀποχρώσεως.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι θαυμαστὴ μόνων τῶν χρωμάτων ἢ ποικιλία, ἀλλὰ καὶ ἡ καλαισθητικὴ αὐτῶν τοποθέτησις. Προσθέσατε τώρα εἰς τὴν τοιαύτην μαρμάρωσιν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν μωσαϊκῶν καὶ τῶν εἰκόνων καὶ θὰ λάβετε μικρὰν ιδέαν τῆς λαμπρότητος τοῦ ναοῦ.

Σημειῶνω ἐλαχίστας λέξεις περὶ τριῶν μόνων ἐκ τῶν θεσπεσίων εἰκόνων καὶ ἐξ αὐτῶν δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὸ σύνολον.

Ἄνωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ μέχρι τοῦ στήθους μὲ χιτῶνα χρυσοῦν καὶ μανδύαν κυανοῦν. Ὁ Ἰησοῦς παρίσταται εὐλογῶν διὰ

τῆς δεξιᾶς, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ὑποβαστάζει ἀνοικτὸν εὐαγγέλιον, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκεται: «Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ».

Δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ προκολεῖ ἀμέσως τὴν προσοχὴν μωσαϊκὸν παριστῶν τὴν ψηλάφησιν τοῦ Θωμᾶ. Ἐπιγράφεται: «τῶν θυρῶν κεκλεισμένων». Ἐν τῷ μέσῳ παρίσταται ὁ Ἰησοῦς πρὸς κεκλεισμένης πύλης. Ἐγείρει τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἐφ' ἧς παρατηρεῖται ἡ ὀπὴ τῆς πληγῆς, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς, ἐπίσης διατρήτου, ὑπεγείρει ὁ Κύριος τὸν χιτῶνα καὶ ἀποκαλύπτει τὴν πληγὴν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Ὁ δύσπιστος μαθητὴς γονυπετὴς θέτει τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς θείας πληγῆς. Τὰ γινόμενα παρακολουθοῦν ἑκατέρωθεν ἀνὰ πέντε μαθηταί.

Τῆς εἰκόνας ταύτης εἶναι θαυμάσια καὶ ἔκφρασι- κώταται αἱ μορφαί. Ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀποτυπῶνται αἰσθημα βαθείας λύπης, διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀγαπητοῦ του μαθητοῦ. Καὶ τοῦ Θωμᾶ ἡ μορφὴ ἀποτυπώνει τὴν ἀγωνίαν ἃν πράγματι ἀνέστη ὁ Κύριος καὶ εἶναι ἤδη πλησίον του. Ἀλλὰ θαυμασιώτερα εἶναι ἡ ἔκφρασις τῶν δέκα ἀποστόλων, διάφορος μὲν εἰς ἕκαστον, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ ἀποτελοῦσα ἔκφρασιν ὀργῆς διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ συμμαθητοῦ.

Εἰς τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τοῦ νάρθηκος εἰκονίζεται ἡ Ἀνάστασις. Ὁ Χριστὸς παρίσταται κατὰ πρόσωπον ὀρθός, περιβεβλημένος λευκὸν χιτῶνα καὶ μανδύαν λευκόν. Διὰ τῆς δεξιᾶς πηγνύει σταυρόν. Πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ Ἀδὰμ γονυπετεῖ πρὸς τοῦ Κυρίου. Ὅπισθεν δ' αὐτοῦ ἡ Εὐὰ τείνει ἰκέτιδας χεῖρας. Ἀριστερὰ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Σολομῶν, φέροντες αὐτοκρατορικὰς στολάς, ἐγείρουν ἐπίσης τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Καὶ νὰ σκεφθῆ τις ὅτι οὔτε χρῶμα, οὔτε χρωστήρ ἐχρειάσθη διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν θαυμασίων τούτων εἰκόνων, ἀλλ' ἀπλῆ παράθεσις καὶ συγκόλλησις πολυχρῶμων λιθαρίων!

Παραλείπω νὰ περιγράψω τὰ ἄλλα θαυμάσια τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ναοῦ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀρχικῶς εὐρίσκετο ὁ τάφος τοῦ ὁσίου.

Μόνον περὶ τοῦ τάφου σημειῶνω ὅτι βραδύτερον τὰ ὀστέα τοῦ ὁσίου ἐντὸς μαρμαρίνης λάρνακος εἶχον μεταφερθῆ εἰς τὸν ἄνωθεν αὐτοῦ ναόν. Σώζεται ἡ παράδοσις ὅτι ἀφηρέθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτητῶν. Ἐπιδεικνύεται μόνον σήμερον ἡ λάρναξ κενὴ ἐντὸς τάφου ἐκ πολυτίμων μαρμάρων, ἔχοντος θύραν ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς καὶ ὑέλωμα ἐκ τῆς ἐτέρας.

Ἐμμ. Λυκούδης

Οἱ Σπαρτιᾶται Σπερθίας καὶ Βούλις

Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος, ἔχων σκοπὸν νὰ κατακτήσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἀπέστειλε περὶ τὰ 490 π. Χ. κήρυκας, διὰ νὰ μάθουν ποῖαι ἑλληνικαὶ πόλεις ἤθελον νὰ ὑποταχθοῦν καὶ ποῖαι ἤθελον νὰ πολεμήσουν πρὸς αὐτόν. Οἱ κήρυκες περιήρχοντο τὰς διαφόρους ἑλληνικὰς πόλεις καὶ ἐζήτουν γῆν καὶ ὕδωρ. Καὶ ὅσαι μὲν ἔδιδον γῆν καὶ ὕδωρ, ἐδήλωνον ὅτι τὴν γῆν τῆς χώρας καὶ τὰ ὕδατα, ὅλην δηλαδὴ τὴν χώραν των, παραδίδουν εἰς τοὺς Πέρσας.

Τοῦτο ἦτο σημεῖον ὑποταγῆς.

Πλείσται ἑλληνικαὶ πόλεις τότε ἔδωκαν γῆν καὶ ὕδωρ. Οἱ Σπαρτιᾶται ὅμως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὄχι μόνον δὲν ἔδωκαν, ἀλλὰ καὶ ἐκακοποίησαν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ μεγάλου βασιλέως. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔρριψαν αὐτοὺς ἐντὸς βαράθρου, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐντὸς φρέατος. Περιπαίζοντες δὲ αὐτοὺς κατόπιν τοῖς ἔλεγον νὰ λάβουν ἐκεῖθεν ὅτι ἐπεθύμουν, ἀφοῦ ἐκεῖ ὑπῆρχε καὶ γῆ καὶ ὕδωρ ἐν ἀφθονίᾳ.

Οἱ κήρυκες, ἄνθρωποι ξένοι καὶ πρόσωπα ἱερά, διετέλουν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ προᾶξις αὕτη ἦτο βάρβαρος καὶ ἀσεβῆς καὶ δυσηρέστησε τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο πολλὰς καὶ μεγάλας συμφορὰς ὑπέστησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιᾶται. Αἱ προσφερόμεναι θυσίαι δὲν ἐγένοντο δεκταί. Τοῦτο δὲ ἦτο πλέον φανερόν σημεῖον ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο ἐξωργισμένος.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐθεώρησαν τοῦτο ὡς μεγάλην συμφορὰν καὶ ἔλυποῦντο πολὺ. Συνῆλθον ἐπανειλημμένως εἰς γενικὰς συνελεύσεις καὶ συνεζήτησαν περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλ' εὐδεις τρόπος ἀπαλλαγῆς ἐφαίνετο. Τέλος ἀπεφάσισαν νὰ προκηρύξουν, ἂν Σπαρτιᾶτης τις ἔστειγεν ἐκουσίως νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης.

Ὁ Σπερθίας, υἱὸς τοῦ Ἀναρίστου, καὶ ὁ Βοῦλις, υἱὸς τοῦ Νικολάου, ἐκ τῶν εὐγενεστάτων καὶ πλουσιωτάτων οἰκογενειῶν τῆς Σπάρτης καταγόμενοι, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβοῦν αὐτοὶ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, διὰ νὰ θανατωθοῦν ὑπ' αὐτοῦ, ἀντὶ τῶν δύο κηρύκων Περσῶν, τοὺς ὁποίους οἱ συμπολίται των ἀσεβέστατα ἐθανάτωσαν.

Ἐξεκίνησαν λοιπὸν διὰ τὰ Σοῦσα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου τῆς Περσίας, καὶ μετὰ τινα καιρὸν φθάσαντες ἐκεῖ παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

Οἱ σωματοφύλακες διέταξαν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐξηνάγκαζον νὰ προσκυνήσουν τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἠρνήθησαν.

— Τοιαύτη συνήθεια, εἶπον, δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ προσκυνῶμεν ἀνθρώπους.

Ἔπειτα δὲ ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν βασιλέα εἶπον :

— Ὡ βασιλεῦ τῶν Περσῶν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔστειλαν ἡμᾶς, διὰ νὰ θανατωθῶμεν ἐδῶ ὑπὸ σοῦ ἀντὶ τῶν δύο κηρύκων, οἵτινες ἐθανατώθησαν ἐν Σπάρτῃ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν μας.

Ὁ βασιλεὺς ἀκούσας ταῦτα εἶπεν :

— Οἱ Λακεδαιμόνιοι φονεύσαντες κήρυκας ἡμάρτησαν πολὺ, παρεβίασαν νόμους, τοὺς ὀπαίους πάντες οἱ ἄνθρωποι σέβονται ὡς ἱερούς. Ἐγὼ οὐδέποτε θὰ πράξω ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον κατηγορῶ τοὺς ἄλλους.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των.

Καθ' Ἡρόδοτον

Ὁ θούριος τοῦ Ῥήγα

Πόσον ἐπέδρων εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων τὰ ἄσματα τοῦ Ῥήγα καὶ τοῦ Κοραῆ δυσκόλως δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἡμεῖς σήμερον. Φιλέλλην τις ἀφηγεῖται δραματικώτατον περὶ τούτου ἐπεισόδιον, ὅπως ἤκουσεν αὐτὸ ἀπὸ Ἑλληνα, διελθόντα τὴν Μακεδονίαν ὀλίγον πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Φθάσας εἰς χωρίον τι καταλύει εἰς τὸν ἀρτοποιόν, τοῦ ὁποίου τὸ ἐργαστήριον ἐχρησίμευε καὶ ὡς πανδοχεῖον.

Βοηθὸς τοῦ ἀρτοποιοῦ ἦτο νέος τις Ἑπειρώτης· οἱ

ἡλιοκαυμένοι του βραχίονες, τὰ γυμνά του σκέλη, ἡ ἀθλητικὴ του παράστασις ἐδείκνυον ἀκμαίαν ῥώμην καὶ ἀνδρικήν ψυχὴν. Καιροφυλακτήσας κατάλληλον στιγμήν, πλησιάζει τὸν ὁδοιπόρον καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν μυστικῶς : « Γνωρίζεις νὰ διαβάζης ; ». Κατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ, « ἐλθὲ μαζί μου », τῷ λέγει καὶ τὸν ὀδηγεῖ εἰς ἀπόκεντρον καὶ σκιερὸν ἄκρον τοῦ κήπου.

Ἐκεῖ κάθηνται ἐπὶ πέτρας· ὁ νεανίας εἰσάγει τὴν

χειρα εἰς τὸν κόλπον καὶ ἐξάγει μικρὸν καὶ πεπαλαιωμένον φυλλάδιον, κρεμάμενον ἀπὸ τὸν τράχηλον μὲ ῥάμμα· ἦτο τοῦ Ῥήγα ὁ θούριος καὶ ἐζήτησε νὰ τὸν ἀκούσῃ μεγαλοφώνως ἀπαγγελλόμενον.

Ἦρχισε λοιπὸν ὁ ὄδοιπὸρος ἀπαγγέλλων μὲ τὴν κατάνυξιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν οἱ στίχοι τοῦ Ῥήγα διήγειρον εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν. Καταπαύσας δὲ καὶ ἀναβλέψας, ἔμεινεν ἐκπληκτος διὰ τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον παρουσίαζε τοῦ νέου Ἡπειρώτου ἢ ὄψις· εἶχε σηκωθῆ καὶ ἴστατο ἐνώπιόν του ὡς ὄπτασια ὑπεράνθρωπος. Δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀπλοϊκὸς ὑπηρέτης τοῦ ἀρτοποιοῦ, ἀλλ' εἶχε μεταμορφωθῆ εἰς ἡμίθεον. Τὸ πρόσωπόν του ἔλαμπεν ὡς πῦρ φλέγον, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσπινθηροβόλουν, τὰ χεῖλη του ἔτρεμον, δάκρυα θαλερὰ ἔβαπτον τὰς παρειάς του καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ γυμνοῦ του στήθους εἶχον ἀνορθωθῆ. Ἰστατο ἐκεῖ ἀκίνητος, ὁμοιος πρὸς τὸν Ἀχιλλέα.

— Πρώτην λοιπὸν φορὰν ἀκούεις τοῦ Ῥήγα τὸ τραγοῦδι; ἠρώτησεν ὁ ταξειδιώτης.

— Ὅχι· κάθε διαβάτην παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ εἶπῃ καὶ πολλάκις τὸ ἤκουσα.

— Καὶ πάντοτε μὲ τὴν συγκίνησιν αὐτήν;

— Ναί, πάντοτε! ἀπεκρίθη ὁ Ἡπειρώτης μὲ φωνὴν σταθερὰν καὶ μὲ νεῦμα ἀποφασιστικόν.

Καὶ ὁ ὄδοιπὸρος διελογίσθη καθ' ἑαυτὸν ὅτι οἱ σιδηροῖ ἐκεῖνοι βραχίονες ταχέως θὰ ἀνελάμβανον ἔργον πολὺ ὑψηλόν. Οὕτως ἠτοιμάσθη τότε τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐλευθερία.

I. Γεννάδιος

Θούριον

Δεῦτε, παῖδες τῶν Ἑλλήνων!
 Ἄνδρες, φίλοι τῶν κινδύνων,
 ἢ πατρίς σᾶς προσκαλεῖ,
 σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας,
 πανταχοῦ διαλαλεῖ!

Τὰ ὄπλα λάβωμεν,
 Ἑλληνες, ἄγωμεν!
 Τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν
 ἄς ῥεύσῃ πρὸ ποδῶν!

Ὁ Λυκοῦργος μᾶς φωνάζει
 ἐκ τοῦ τάφου καὶ προστάζει:
 «Ἴτε, τὰν ἢ ἐπὶ τάν!».
 εἶναι ἴδιον Ἑλλήνων
 τὸ ἐνδόξως τελευτᾶν.

Τὰ ὄπλα λάβωμεν:
 Ἑλληνες, ἄγωμεν!
 Τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν
 ἄς ῥεύσῃ πρὸ ποδῶν.

Τρόπαια τοῦ Μαραθῶνος
 δὲν ἠφάνισεν ὁ χρόνος.
 Αἰωνίως διαρκοῦν
 καὶ τὴν δόξαν τῶν προγόνων
 πάντοτε διαλαλοῦν.

Τὰ ὄπλα λάβωμεν,
 Ἑλληνες, ἄγωμεν!
 Τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν
 ἄς ῥεύσῃ πρὸ ποδῶν.

Οἱ προπάτορες φωνάζουν :
 « Δοῦλοι ἄτιμοι, προστάζουν,
 νὰ μὴ ζῶμεν εἰς τὴν γῆν.
 Ἦ ἐλεύθερ' εἰς τὸν κόσμον,
 ἢ στὸν Ἄδην μὲ τιμὴν ».

Εἰς τὸν μάρτυρα Ῥῆγαν Φεραῖον

Ἐορτὴν τῶν Χριστουγένων,
 Θεσσαλοὶ ἐλειτουροῦντο
 εἰς χωρίον μονωμένον,
 εἰς ἀπόκεντρον ναόν,
 προσκυνοῦντες ἓνα μόνον
 τρισυπόστατον Θεόν.

Τελειῶν ἡ λειτουργία
 καὶ χαρμόσυνοι ἐξῆλθον
 χωρικοί· πλὴν ἀγγαρεία
 τοὺς προσμένει ποταπή.
 Τὸν ναὸν εἶχον ζωσμένον
 ὄπλοφόροι σκυθηρωποί.

Ἐποχὴ πικρᾶς δουλείας !
 Εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος
 ἦλθε τότε νεανίας
 νὰ ἰδῆ τοὺς συγγενεῖς.
 Δὲν τοῦ εἶπον «καλῶς ἦλθες»,
 δὲν τὸν φίλησε κανεὶς.

Μὲ τὴν μάστιγα δαρμένοι
 εἰς ἓν ῥεῦμα βορβορῶδες

ἔπερνοῦσαν φορτωμένοι
 ὡσάν κτήνη οἱ χωρικοὶ
 καὶ ὁ νέος λυπημένος
 τοὺς ἐκοίταζεν ἐκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ τὸν πλησιάζει
 βάρβαρος μαστιγοφόρος
 καὶ λοξὰ λοξὰ κοιτάζει
 καὶ τοῦ λέγει μὲ κραυγὴν :
 « Σκῦφε κάτω καὶ φορτώσου !
 σκῦφε, κτήνος, εἰς τὴν γῆν ».

Ῥίπτει πλήρες νομισμάτων
 ἐν βαλάντιον ὁ νέος,
 ἀλλ' ὁ βάρβαρος φρουάτιων
 τὴν ὠθεῖ ἀγριοπὰ
 καὶ τοῦ δείχνει τὸ φορτίον
 καὶ τὴν μάστιγα κτυπᾷ.

Φορτωμένος σάκκον σίτου,
 κολλημένος εἰς τὴν λάσπην,
 ἔσταμάτα κι' ἡ ψυχὴ του,
 πιγομέν' εἰς τὸν θυμόν,
 ἔνα ἔχυσε σπαράκτην
 τῆς καρδίας στεναγμόν.

« Ὅσοι κόκκοι τοῦ φορτίου,
 τόσους ὄφεις θὰ σκορπίσω
 εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ θηρίου,
 ποὺ μὲ νύχια σκληρὰ
 πρὸ τριῶν μακρῶν αἰώνων
 μᾶς σπαράττει τὰ πλευρά ».

Καὶ τὴν αὔριον μὲ πῆραν
καὶ μὲ ῥάσον καλογήρου
ἐπλανᾶτο χροῦων λύραν
μὲ χορδὰς μεγάλας τρεῖς·
κ' αἱ χορδαὶ τῆς λύρας ἦσαν
δόξα, πίστις καὶ πατρις.

Οὕτως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ
κ' ἐνδυνάμωνε τὸν ψάλτην
ὁ θυμός, δι' οὗ προσβάλλει
ὁ μικρὸς τοὺς δυνατούς,
ὁ θυμός, πὸν μεγαλύνει
τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐκλεκτούς.

Αὐτὸς ἔρριψε τοὺς σπόρους,
ὅπου σήμερον ἀνθίζουν,
ἀλλ' ἀπ' ἀνδρας αἰμοβόρους
εὔρε βάσανα σκληρὰ
κ' ἐκυλίσθη αἱματομένος
εἰς τοῦ Ἰστροῦ τὰ νερά.

Διαβάται τὴν ἀκόμῃ
ἀσκεπεῖς στὸ Βελιγράδι
σκύπτουν καὶ φιλοῦν τὸ χῶμα,
ὅπου ἔπεσεν ὁ ῥήγας,
ὁ Τυρταῖος ποιητής.

Γ. Ζαλοκώστας

Ἡ πρώτη ἐθνικὴ σημαία

Ἐπὶ αἰῶνας δὲν εἶχομεν σύμβολον τῆς ἐθνικῆς τιμῆς, ἐπὶ αἰῶνας ἐκυμάτιζον εἰς τὰ φρούρια τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ξένα σημαῖαι. Ὁ ἀετός, τὸ λάβαρον μὲ τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ ἢ μὲ τὸν σταυρὸν ἦσαν ἐθνικὰ σύμβολα τῆς περιλάμπρου βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Μετὰ τὴν ἄλωσιν ὅμως καὶ ἐπὶ 346 ἔτη οὐδεὶς λόγος περὶ σημαίας ἐλευθέρας ἑλληνικῆς πολιτείας γίνεται.

Πρώτην φορὰν τὸ 1799 ἤρχισαν σκέψεις καὶ συζητήσεις περὶ τοῦ χρώματος καὶ τῆς συμβολικῆς ἀπεικονίσεως μιᾶς ἐθνικῆς σημαίας. Ἡ πρώτη αὕτη σκέψις ἔγινεν εἰς τὴν Ἑπτάνησον.

Οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι κατέλαβον τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου τὸ 1796 ὅτε κατηργήθη ἡ Ἑνετοκρατία. Οἱ Γάλλοι ἐθεωροῦντο ἐλευθερωταὶ καὶ σωτῆρες. Τὸ 1799 ὅμως ὁ ἠνωμένος στόλος τῆς Ρωσίας καὶ Τουρκίας κατέλαβε τὰς νήσους. Τὴν 21ην Μαρτίου 1800 συνωμολογήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκη, διὰ τῆς ὁποίας αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἀπετέλουν ἐλεύθερον, ἀνεξάρτητον πολιτείαν.

Μετὰ τόσους αἰῶνας ὑποταγῆς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀνεφάνη εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον ἡ πρώτη ἑλληνικὴ πολιτεία, ἣτις συνηριθμήθη μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ ἀνεγνωρίσθη. Ἐκλήθη Ἑπτάνησος πολιτεία.

Μετὰ τὰς γενομένας ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ ὀριστικοῦ πολιτεύματος τῶν νήσων ἔμενε μόνον νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα τῆς σημαίας, τοῦ συμβόλου δηλαδὴ τοῦ νέου κράτους. Διάφοροι αἱ

γνώμαι. Οἱ Ἑπτανήσιοι ἀντιπρόσωποι εὐρίσκοντο, ἐννοεῖται, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔπρεπεν ἐπισημως νὰ λύσουν τὸ ζήτημα.

Ὁ ὑπὸ τινων προταθεὶς φοῖνιξ ἀναγεννώμενος ἐκ τῆς τέφρας ἀπερρίφθη ὡς σύμβολον ἐπαναστατικόν. Ἡ Γερουσία ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπους νὰ ἀποφύγουν ἐμβλήματα ἐνθυμίζοντα εἰς τὸν λαὸν δυσαρέστους ἀναμνήσεις.

Τέλος ἐξέλεξαν ὡς ἐθνικὸν σύμβολον τὸν κιτρινωπὸν περωτὸν λέοντα τοῦ Ἁγίου Μάρκου, διὰ νὰ συνδέσουν τὸ παρελθὸν μετὰ τοῦ μέλλοντος.

Οὕτως ἀπεφασίσθη ἡ σημαία ἢ ἐθνικὴ νὰ εἶναι κυανόχρους εἰς τὸ βάθος, ἔχουσα εἰς τὸ μέσον ὄρθιον τὸν περωτὸν κιτρινωπὸν λέοντα. Ὁ λέων οὗτος ἐκράτει διὰ τοῦ προσθίου ποδὸς κλειστὸν εὐαγγέλιον, φέρον σταυρὸν καὶ καθέτως δέσμην ἑπτὰ λογχῶν ἀκτινοειδῶς τεταγμένων. Αὗται παρίστων τὰς ἑπτὰ νήσους, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελεῖτο ἡ ὁμόσπονδος πολιτεία. Ἐπὶ τῆς ταινίας ἢ ὁποία συνέδεε τὰς λόγχας, ἦτο ἀναγεγραμμένον τὸ ἔτος 1800, πρῶτον ἔτος τῆς ἰδρύσεως τοῦ νεαροῦ κράτους.

Ἀφοῦ ἐλύθη τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐπερατώθη καὶ ἡ ἐντολὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεσταλμένων. Ἡ πρώτη Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1800 ἦτο ἡ ὀρισθεῖσα ἡμέρα τῆς ἐπισημοῦ παρουσιάσεως εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, διὰ νὰ γίνῃ ἐν ἐπισημῶ τελετῇ ὁ ἑορτασμὸς τῆς νεαρᾶς ἑλληνικῆς πολιτείας.

Περὶ τὴν μεσημβριάν τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας ὁ κόμης Ἀντώνιος Καποδίστριας καὶ ὁ κόμης Νικόλαος Σιγοῦρος μετέβησαν ἔφιπποι ἀπὸ τὴν ἐν Πέτρα κατοικίαν των εἰς Τὸλ-Χανέ, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς

πρεσβείας, τοῦ διερμηνέως καὶ πλείστων οἰκετῶν ἐν στολῇ.

Τῆς ὅλης συνοδείας προηγεῖτο τιμητικὸς λόχος γενιτῶν. Πολυτελὴς λέμβος παρακολουθουμένη ὑπὸ ἄλλων πολλῶν μετέφερον αὐτοὺς εἰς τὴν ἀποβάθραν ταῦ Βραχρέ, ὅπου περιέμενον χρυσοχάλινοι ἵπποι.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὁ μέγας διερμηνεὺς τῆς Πύλης, ὁ ὁποῖος ἀνέμενεν εἰς τὴν εἴσοδον, ὠδήγησεν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Βεζύρου. Τοῦτον προσεφώνησεν ὁ Καποδίστριας, ἀντεφώνησε δὲ ἀμέσως ὁ μέγας Βεζύρης. Εἰς ὑπάλληλος παρουσιάσθη μετὰ ταῦτα φέρων τὴν ἐθνικὴν σημαίαν τῆς νέας καὶ πρώτης ἑλληνικῆς πολιτείας. Ὁ Βεζύρης ἔλαβε τὴν σημαίαν, τὴν ἠσπᾶσθη καὶ θέσας αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔκλινε τὸ σῶμα μετὰ τῆς ἀνατολικῆς σοβαρότητος καὶ παρέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Καποδίστριαν.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην τελετὴν εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ εὐνοίας, ἔδωκε δῶρα εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Ἰονίου πολιτείας. Μετὰ ταῦτα μετέβησαν εἰς τὴν εὐρεῖαν αἴθουσαν τοῦ συμβουλίου, ὅπου οἱ συνελθόντες Τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες ἐχαιρέτησαν τὴν νέαν σημαίαν ζητωκραυγάζοντες.

Ἀκολούθως ἐπορεύθησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, φέροντες ἀναπεπταμένην καθ' ὁδὸν τὴν ἑπτανησιακὴν σημαίαν, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πλήθους.

Ἐκεῖ ἕξ ἀρχιερεῖς ἐν στολῇ καὶ τέσσαρες ἱερεῖς, κρατοῦντες τὸν σταυρόν, τὸ εὐαγγέλιον, τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας. Ὁ πατριάρχης, ὄρθιος παρὰ τὸν δεσποτικὸν θρόνον, φέρων τὴν πατριαρχικὴν στολήν, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν συνοδικῶν, ἠύλόγησε τὴν εἰσελθοῦσαν πρεσβείαν. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο πομ-

πόδης ιεροτελεστία, καθ' ἣν ηὐλογήθη ἡ σημαία. Ἡ πατριαρχικὴ αὐτὴ τελετὴ ἔληξε διὰ λαμπρᾶς ἐπ' ἄμβωνος ὁμιλίας ὑπὲρ τοῦ νέου κράτους.

Ἀκολούθως οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. Ἐνῶ διέπλεον τὸν Κεράτιον κόλπον, τὰ εἰς τὸν λιμένα τουρκικά, ὠσσικὰ καὶ ἀγγλικὰ πλοῖα καὶ τὸ φρούριον ἐχαιρέτιζον τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐνῶ τὸ εἰς τὴν παραλίαν συγκεντρωμένον πλῆθος ἐζητωκραύαζε καὶ ἐχειροκρότει.

Οὕτως, ἔπειτα ἀπὸ 347 ἔτη, ἠθέλησεν ἡ Θεία Πρόνοια εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων νὰ εὐλογηθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατριάρχου καὶ νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἡ σημαία τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ κράτους, χαιρετιζομένη τὸ πρῶτον ἀπὸ βυζαντινὰ φρούρια καὶ κυματίζουσα εἰς τὴν βυζαντινὴν θάλασσαν.

Τὴν 13ην Ἰανουαρίου 1801, καθὼς ὄρισεν ἡ Γερουσία, ἡ ἐθνικὴ τῶν νήσων σημαία ἀνεπετάσθη ἐπὶ τῆς κερχυραϊκῆς ἀκροπόλεως.

Σπυρ. Δε-Βιάξης

Κυνήγι ἀλόγων

(Ἀπὸ τὴν μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1921)

Εἰς τὰ μικρασιατικὰ ὑψίπεδα ζῆ μία φυλὴ ἐλευθέρη, ἡ ὁποία ἔχει βαθυτάτην τὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας. Εἶναι τὰ ἄλογα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐγνώρισαν τὴν δουλείαν τοῦ χαλινοῦ, τῆς σέλλας, τοῦ ἀνθρώπου. Βόσκουν ὅλην τὴν ἡμέραν τὸ εὐχυμον χόρτον, τὸ ὁποῖον σκεπάζει τὰς ἐκτάσεις τῶν ὄροπέδιων, ποτίζονται εἰς τὰ ρυάκια, καλπάζουν τρελλὰ διὰ λογαριασμόν των μὲ κυματίζουσαν τὴν μακρὰν οὐράν, κυλίσονται εἰς τὴν γῆν μὲ πάθος

εὐχαριστήσεως, ἀποθνήσκουν ἐλεύθερα, ὅπως ἔζησαν, καὶ τὰ ὄστᾶ τῶν μένουσιν σκορπισμένα εἰς τὰς κοιλάδας, τὰς στέππας, τὰ κρησφύγετα τῶν βουνῶν.

Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις εἶχε τιθασεῦσαι μερικὰς φυλάς τῶν ἀγρίων αὐτῶν ἀλόγων καὶ εἶχεν ἰδρῦσαι ἰπποφορβεῖα διὰ τὸ ἰππικόν της παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Σαγγαρίου. Ἦσαν ἔρημα, ὅταν τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐπέρασαν ἀπ' ἐκεῖ. Εἶχον ἐφοδιάσει τὸν Κεμάλ μὲ τὰ λεπτά, εὐκίνητα, ἀνθεκτικά, λιτώτατα, μικρόσωμα ἄλογα, τὰ ὅποια τόσον ἐβοήθησαν τὰς ἐπιδρομικὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἐμειναν ὁμως ἀκόμη πατριαὶ ἀδεσπότην ἀλόγων εἰς τὸ χλοερὸν ὑψίπεδον, τὸ ὅποιον ἀπλώνεται βορείως τοῦ Ἀφιδὸν Καρὰ-Χισάφ, πλησίον τῶν θερμῶν ἀλκαλικῶν πηγῶν τοῦ Χαμάμ.

Ὅτε διέβαινον ἐκεῖθεν, κατὰ τὸν Ἰούλιον, μία ἑλληνικὴ μεραρχία, οἱ ἰππεῖς τῆς συνοδείας τοῦ στρατηγείου της ἀντελήφθησαν εἰκοσιπεντάδα ἀγρίων ἀλόγων, τὰ ὅποια ἦσαν χωμένα εἰς τὸ ὑψηλόν, βαθυπράσινον χόρτον ἕως τὰ γόνατα καὶ παρετήρουν ἀνήσυχα τὴν διάβασιν τοῦ στρατοῦ.

Ἡ μεραρχία εἶχεν ἀνάγκην ἀλόγων. Ἡ εὐκαιρία ἦτο μοναδική. Ἐκλήθησαν οἱ καλύτεροι ἐκ τῶν ἰππέων, ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς αἱ ἀναγκαῖαι ὁδηγίαι καὶ δέκα ἕως δώδεκα ἰππεῖς, μὲ ὑψηλόσωμα ἄλογα, ἔχοντα κανονικὰ ψαλλιδισμένην τὴν χαιτήν καὶ τὴν οὐράν, ἐξεκίνησαν ἀργά, εἰς δύο ἀραιὰς γραμμὰς πρὸς τὰ δεξιά καὶ τ' ἀριστερὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἐλευθέρων τετραπόδων.

Τὸ σχέδιον ἦτο νὰ σχηματισθῇ κύκλος ἀραιὸς τριγύρω ἀπὸ τὰ ἄγρια ἄλογα καὶ ὁ κύκλος αὐτὸς θὰ ἐστέ-

νευεν όλονέν, ἕως ὅτου θὰ κατώρθωνε νὰ στριμώξη αὐτὰ πρὸς μίαν εὐρύχωρον μάνδραν ἐνὸς ἐρημωμένου χωρίου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς ἀπόστασιν δύο χιλιομέτρων.

Οἱ ἵππεῖς ἐπροχώρησαν ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου τρέχοντες. Ἐκράτουν εἰς χεῖρας τὰ σχοινία, μὲ τὰ ὁποῖα ἔδενον τὴν νύκτα τὰ ἄλογά των εἰς τὸν καταυλισμόν. Εἶχον ὅλοι ἐτοιμάσει «τὶς θηλειές». Αἱ δύο ἀρχικαὶ γραμμαὶ τῶν ἵπέων ἐκαμπυλώθησαν βαθμηδόν, ἕως ὅτου ἐσηματίσθη ἡμικύκλιον, τοῦ ὁποίου τὰ δύο ἅκρα ἐπλησίαζον πρὸ τὰ δύο ἅκρα τῆς μακρυνῆς ἀκόμη μάνδρας.

Τὰ ἀδέσποτα ἄλογα δὲν εἶχον ἐννοήσει τὸν κίνδυνον κατ' ἀρχάς. Αἰφνιδίως ὅμως ἀνεπήδησαν καὶ μὲ χρεμετισμοὺς ἀνησυχίας ἤρχισαν νὰ τρέχουν, φοβισμένα ἀπὸ τὰς ὀξειάς φωνὰς τῶν ἵπέων. Προσεπάθησαν νὰ λοξεύσουν καὶ νὰ διασπάσουν τὸν κύκλον εἰς ἓν σημεῖον, ἀλλ' οἱ κυνηγοὶ ἔτρεξαν μὲ καλπασμόν καὶ τὰ ἡμπόδισαν. Τότε τὰ ἄγρια ἄλογα ἐκάλπασαν καὶ αὐτὰ ὅλα μαζὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς μάνδρας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπωθοῦντο. Μερικὰ ἐλάκτιζον τὸν ἀέρα μὲ μανίαν, καθὼς ἔτρεχον, διὰ νὰ φοβίσουν τὰ ἄλογα τῶν ἵπέων.

Μὲ τὰ πρόσωπα κατακόκκινα ἀπὸ τὸν πυρετὸν τοῦ κυνηγίου, μὲ φωνὰς ἀδιακόπους, μὲ τοὺς χαλινοὺς χαλαρωμένους, μὲ τὰ γόνατα ἐσφιγμένα εἰς τὰ πλευρὰ τῆς σέλλας καὶ τὸ σῶμα διπλωμένον πρὸς τὰ ἔμπρός, οἱ ἵππεῖς ἐκάλπαζον μὲ τὴν ταχύτητα τῆς καταγίδος. Ὁ τοίχος τῆς μάνδρας δὲν ἀπεῖχεν ἀκόμη πολὺ.

Τὰ καταδιωκόμενα ἄλογα ἠσθάνθησαν ἕξ ἐνστίκτου τὸν ἄμεσον κίνδυνον τῆς ἐλευθερίας των. Διὰ νὰ τὴν διατηρήσουν, μερικὰ ἐστράφησαν πρὸς τοὺς ἵππεῖς. Πέντε—ἕξ ὤρμησαν ἀποφασιστικὰ μὲ ἀφρισμένα τὰ

στόματα καὶ ἀνεμισμένες τὰς χαίτας, ὑπέροχα εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, πρὸς τὸ δεξιὸν κέρασ τοῦ ἐπάνω των καλπάζοντος πυκνοῦ τώρα ἡμικυκλίου. Δύο ἢ τρία κατώρθωσαν νὰ περάσουν ὡσὰν ἀστραπὴ ἀπὸ σχηματισθὲν ἄνοιγμα. Μία «θηλειά» ἐξεσφενδονίσθη εἰς τὸν ἀέρα. Ἐσφίχθη εἰς τὸν λαιμὸν λευκῆς ἀγρίας φορβάδος, ἡ ὁποία ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα δευτερόλεπτα παρέσυρε τὸ ἄλογον τοῦ συλλαβόντος. Ἐπειτα ἐσταμάτησαν ἀποτόμως. Εἷς ἄλλος ἰππεὺς ἐπλησίασε καὶ τῆς ἐπέρασεν ἄλλο λεπτότερον σχοινίον γύρω ἀπὸ τὸ στόμα τῆς.

Οἱ ἄλλοι ἰππεῖς ἀπετέλουν τώρα σύμπλεγμα μανιῶδες, πολυθόρυβον, τρικυμισμένον, μὲ τὰ ἄγρια τ' ἄλογα. Ἐδάγκανον τότε αὐτὰ ἀδιακρίτως τὰ ἄλογα τῶν κυνηγῶν καὶ τοὺς ἐπιβαίνοντας, αἱ «θηλειᾶς» διεσταυροῦντο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των, χρεμετισμοὶ πόνου ἔσχιζον τὸν ἔσπερινὸν ἀέρα, ἀνάμικτον μὲ τὰς φωνὰς τῶν μεθυσμένων ἀπὸ τὴν ἔξαψιν ἰπέων.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ καταδιωχθέντα ἀδέσποτα ἄλογα κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν. Τέσσαρα ἔμειναν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐφίππου ἀποσπάσματος. Ὁ τρόμος τῆς ἀγνώστου δουλείας τὰ ἔκαμνε τρελλά. Περιελίσσοντο ἐπὶ τόπου, ἐλάκτιζον, αἱματωμένους ἀφρὸς ἔσταζεν ἀπὸ τὰ στόματά των εἰς τὸ χόρτον.

Ἡ λευκὴ φορβάς, εὐγενὲς καὶ ὑπερήφανον ζῶον, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιζήσῃ τῆς ἀπωλείας τῆς ἐλευθερίας τῆς. Ἐνῶ ὁ ἰππεὺς προσεπάθει σύρων βαθμηδὸν τὸ σχοινίον τῆς «θηλειᾶς» νὰ τὴν πλησιάσῃ, ἐστράφη καὶ τὸν παρετήρησε μὲ ὀφθαλμοὺς φλογερούς. Συνεκλονίσθη ἀπὸ ἓνα σπασμὸν καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ χόρτον κεραυνόπληκτος.

Ν. Καρβούνης

Ὁ Λουδοβίκος Παστέρ

Τὸ ὄνομα τοῦ Παστέρ εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν μόνον τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ὡς παπαγάλοι. Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν καὶ τὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἔπραξε καὶ τὶ τὸν ἔκαμε τόσον ἔνδοξον καὶ τόσον γνωστόν.

Ὁ Παστέρ ἐγεννήθη εἰς τὴν γαλλικὴν πόλιν Δόλην,

ΠΑΣΤΕΡ

ἢ ὁποία κεῖται ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν τὸ ὀνομαζόμενον Ἰούρας. Ὁ πατὴρ του ἦτο ἀπλοῦς ἐπιλοχίας, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἠνδραγάθησεν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐπαρασημοφορήθη ἐπάνω εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης, ἀπεστρατεύθη καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Δόλην διὰ νὰ κάμη τὸν βυρσοδέψη.

Τὰ πρῶτα μαθήματα ὁ Παστέρ δὲν ἐδιδάχθη εἰς τὴν Δόλην, ἀλλ' εἰς τὴν μικρὰν γειτονικὴν πόλιν Ἄρβουά, ὅπου ὁ πατὴρ του εἶχεν ἀγοράσει ἓνα μικρὸν οἶκισκον μὲ κῆπον.

Ἐίκοσιν ἐτῶν διηγωνίσθη, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ

ἀνώτερον διδασκαλεῖον τῶν Παρισίων. Ἀπὸ ἑκατὸν ὑποψηφίους ἐγίνοντο κατ' ἔτος δεκτοὶ εἰς τὴν σχολὴν αὐτὴν μόνον δώδεκα. Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ ὑποψήφιοι ἦσαν βεβαίως οἱ καλύτεροι μαθηταὶ ὄλων τῶν γυμνασίων τῆς Γαλλίας. Ὁ Παστέρ ἐγίνε δεκτός. Μετὰ τέσσερα δὲ ἔτη ἔλαβε δίπλωμα διδάκτορος τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Ἀπὸ τὰς θετικὰς ἐπιστήμας περισσότερον ἐνδιέφερε τὸν Παστέρ ἡ φυσικὴ καὶ ἡ χημεία. Μίαν ἡμέραν παρετήρησεν ὅτι κάποιαι οὐσίαι, τὰς ὁποίας ἔρριπτεν εἰς τὸ νερό, ἐχάνοντο, χωρὶς νὰ ἤξεύρῃ κανεὶς τί ἔγιναν, ποῦ ἐπῆγαν. Φαντασθῆτε τὴν μαγείρισσάν σας ν' ἀλατίξῃ τὴν σουπαν, νὰ τὴν δοκιμάξῃ καὶ νὰ τὴν εὐρίσκη ἀνάλατον.

Ἡθέλησε νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτο ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου καὶ ἐπὶ τέλος ἀνεκάλυψεν ὅτι μεταξὺ τῶν μορίων τοῦ κονιορτοῦ, τὰ ὁποῖα πλανῶνται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ὑπάρχουν κάτι μικρὰ-μικρὰ ζωῦφια. Τὰ ζωῦφια ταῦτα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ διακρίνῃ κανεὶς χωρὶς ἰσχυρότατον μικροσκόπιον. Χρειαζόνται δὲ δέκα ἑκατομμυρία—δέκα ἑκατομμύρια, φαντασθῆτε!—διὰ νὰ σκεπάσουν μόνον τὸν ὄνυχα τοῦ μεγάλου δακτύλου τῆς χειρὸς σας. Ἀπ' αὐτὸ σὰς ἀφίνω νὰ ἐννοήσητε πόσον μικρὰ εἶναι.

Τὰ μικρὰ αὐτὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα, μολονότι τόσον μικροσκοπικά, ζοῦν καὶ κινοῦνται, ἔπιπτον εἰς τὰ ὑγρά, τὰ ὁποῖα ἠτοίμαζεν ὁ Παστέρ καὶ ἔτρωγον ἐν μέρος ἀπὸ τὰς στερεὰς οὐσίας, τὰς ὁποίας διέλυεν ἐντὸς αὐτῶν. Τὰ ζωῦφια αὐτὰ εἶναι τὰ ὀνομαζόμενα μικρόβια.

Ἀφοῦ ὁ Παστέρ ἀνεκάλυψε τὰ μικρόβια, δὲν τὰ ἀφῆκεν εἰς ἡσυχίαν. Ἦρχισε νὰ τὰ μελετᾷ μὲ ἐπιμονὴν

καὶ ἀνεκάλυψε πλῆθος πραγμάτων, τὰ ὁποῖα κανεὶς ἕως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἶχε παρατηρήσει. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὗρεν ὅτι τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα εὗρισκονται διεσπαρμένα ἀφθόνως παντοῦ, εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ, εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παράγουν τὴν λεγομένην «ζύμωσιν».

Ζύμωσις καλεῖται ἡ μεταβολή, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπόκειται ἓν ὑγρὸν ἢ πᾶσα ἄλλη ζωϊκὴ ἢ φυτικὴ οὐσία, μεταβαλλομένη δι' αὐτῆς εἰς ἄλλην οὐσίαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαφορετικῆν.

Ἄν π. χ. πάρετε σταφύλια, τὰ λυώσετε καὶ ρίψετε τὸ γλεῦκος, τὸ ὁποῖον θὰ κάμετε, εἰς ἓνα πίθον, θὰ ἴδητε ὅτι τὸ γλεῦκος ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας θ' ἀρχίσῃ νὰ βράζῃ μόνον του, θ' ἀρχίσῃ δηλαδὴ νὰ ὑφίσταται τὴν ζύμωσιν καὶ θὰ μεταβληθῇ εἰς οἶνον.

Ἐπίσης, ἐὰν βράσετε μέσα εἰς τὸ νερὸν κριθὴν μὲ ἀνάλογον ποσότητα ἀνθέων λυκίσκου καὶ ἀφήσετε τὸ μίγμα αὐτὸ εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἡ ζύμωσις θὰ τὸ μεταβάλῃ εἰς ζῦθον.

Μία λοιπὸν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἀνακαλύψεις τοῦ Παστέρ εἶναι ὅτι παρετήρησεν ὅτι ἡ μεταβολὴ αὐτῆ, ἡ ζύμωσις, δὲν γίνεται μόνη της, ἀλλ' εἶναι ἔργον τῶν μικροβίων. Ταῦτα πολλαπλασιαζόμενα ἐντὸς ὑγροῦ κατὰ ἑκατομμύρια καὶ δυσεκατομμύρια ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἶναι ἱκανὰ νὰ καταβάλουν ὅλον τὸν σάκχαρον, τὸ ὁποῖον περιέχει τὸ γλεῦκος, εἰς οἶνόπνευμα.

Ὁ Παστέρ ἀπέδειξεν, ὅτι χωρὶς τὰ μικρόβια, τὸ γάλα δὲν θὰ ἔπηξεν, ὁ μούστος δὲν θὰ μετεβάλλετο εἰς οἶνον, τὸ προζύμι δὲν θὰ ἐφούσκωνε κλπ. Μερικὰ ἀπὸ τὰ μικρόβια ἄρα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζύμωσιν τῶν τροφῶν, μὲ τὰς ὁποίας τρεφόμεθα, καὶ ἕκαστον ἔχει τὴν εἰδικότητά του. Ἄλλο δηλαδὴ εἶναι κατάλληλον διὰ

τὴν ζύμωσιν τοῦ οἴνου, ἄλλο διὰ τὴν ζύμωσιν τοῦ ζύθου κλπ.

Ἄλλ' ἂν ὑπάρχουν ἀγαθὰ καὶ εὐεργετικὰ μικρόβια, ὑπάρχουν καὶ μικρόβια κακοποιά, ἀπαράλλακτα ὅπως ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἀγαθοὶ καὶ κακοί. Τὰ μικρόβια αὐτὰ κάνουν τὸ βούτυρον νὰ ταγγίξῃ καὶ νὰ μεταβάλ- λουν τὸν οἶνον εἰς ὄξος.

Ὁ Παστέρ, κατόπιν πολλῶν πειραμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀφιέρωσεν ἔτη πολλὰ τοῦ βίου του, διότι μία ἀνακάλυψις δὲν γίνεται ὅσον γρήγορα τὴν ἀναγινώσκει κανεῖς—οὔτε εἶναι τόσον εὐκόλος, ὅσον φαίνεται, ἀφοῦ γίνῃ γνωστὴ—ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ θερμότης καταστρέφει τὰ μικρόβια. Ἐὰν λύσῃ κανεῖς τὸ βούτυρόν του καὶ τὸ ἀφήσῃ νὰ βράσῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ ταγκόν· ἡ θερμότης ἐφόνευσε τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα περιεῖχε.

Ἐβαλεν εἰς κλίβανον μὲ ὑψηλὴν θερμοκρασίαν ἀγγεῖα γάλακτος καὶ βουτύρου, τὰ ὁποῖα ἐφρόντισε προηγουμένως νὰ πλύνῃ καὶ νὰ τρίψῃ προσεκτικῶς, παρατήρησε δὲ ὅτι γάλα καὶ βούτυρον διετηροῦντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολὺ περισσότερον καιρόν, διότι ἡ θερμότης τοῦ κλιβάνου ἐφόνευσε τὰ μικρόβια, τὰ ὁποῖα θὰ παρήγον τὴν ζύμωσιν. Εἶναι μάλιστα βέβαιον ὅτι τὸ γάλα καὶ τὸ βούτυρον θὰ διετηροῦντο πάντοτε εἰς τὴν ἰδίαν κατὰστασιν, ἂν νέα μικρόβια δὲν ἔπιπτον ἐντὸς αὐτῶν ἀπὸ τὸν ἀέρα.

Ὅταν διὰ λαμπρῶν πειραμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον πολλὰ καὶ πολύπλοκα, ὥστε δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰ διηγηθῶμεν ἐνταῦθα, ὁ Παστέρ ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἀνακάλυψις του εἶναι ἀληθής, ἐδημοσίευσεν τί ἔπρεπε νὰ κάμνῃ κανεῖς, διὰ νὰ ἐμποδίξῃ τὸν οἶνον καὶ τὸν ζύθον νὰ χαλοῦν. Ἡδύνατο νὰ πωλήσῃ τὸ μουσικόν του καὶ

νά κερδίση ἑκατομμύρια, ἀλλ' ἐπροτίμησε νά τὸ δώσῃ δωρεάν, καὶ νά ζήσῃ, ὅπως ἔζη!

Ὁ Παστέρ ἦτο εὐχαριστημένος. Ἄλλ' ἅμα ὡς ἔκαμε τὴν πρώτην ἀνακάλυψίν του, δὲν ἐσταμάτησεν. Ἐπεδόθη εἰς νέας ἐρεῦνας. Ἦτο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν κουράζονται καὶ οἱ ὅποιοι ἔχουν ὡς σίνθημα τοῦ βίου των τὴν ἐργασίαν, τὴν ἀδιάκοπον ἐργασίαν.

Καταστρεπτικὴ ἐπιδημία ἔπεσεν εἰς τοὺς μεταξοσκώληκας ὅλης τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης τῷ 1865. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἐπρότεινεν εἰς τὸν Παστέρ νά μεταβῆ ἐπὶ τόπου, διὰ ν' ἀνακαλύψῃ τὴν αἰτίαν καὶ τὸ φάρμακον τῆς ἀσθeneίας.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀπῆτησε πολὺν χρόνον. Ὁ μέγας σοφὸς διῆλθε πέντε ὀλόκληρα ἔτη μέσα εἰς ἓν βομβυκοτροφεῖον, δηλαδὴ εἰς ἓν κατάστημα, ὅπου ἐτρέφοντο μεταξοσκώληκες. Ἐμελέτησεν, εἰργάσθη, ἐκοπίασε καὶ ἰδοὺ τι ἀπέδειξεν: Αἰτία τῆς ἀσθeneίας ἦσαν κάτι μικρὰ ζωῦφια, τὰ ὅποια, μαζὶ μὲ τὴν τροφήν, εἰσῆρχοντο εἰς τὸ στόμα τῶν βομβύκων καὶ ἀπὸ τὰ ὅποια ἦσαν γεμᾶτα τὰ ἀποχωρήματα αὐτῶν. Εἰς δὲ καὶ μόνον ἀσθeneὴς βόμβυξ ἠδύνατο νά δηλητηριάσῃ ὀλόκληρον δωμάτιον.

Ἄφοῦ εὐρέθη ἡ αἰτία, ἡ θεραπεία τῆς νόσου ἦτο πλέον εὐκόλος. Οἱ βομβυκοτρόφοι ἔπρεπε νά διατηροῦν ἄκραν καθαριότητα καὶ νά καταστρέφουν ὅλους τοὺς ἀσθeneῖς σκώληκας καὶ τὸν σπόρον των, ἀκόμη δὲ νά τρέφουν τοὺς βόμβυκας ὄχι ὅλους μαζὶ, ἀλλ' εἰς χωριστὰ δωμάτια, ὥστε, ἂν προσβληθοῦν οἱ σκώληκες τοῦ ἑνὸς δωματίου, νά σωθοῦν τοῦλάχιστον οἱ ἄλλοι.

Ἐκτοτε ἡ ἀσθeneia τῶν βομβύκων ἐξηφάνισθη ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Καὶ εἰς

τὴν Ἑλλάδα τῶρα σπανίως παρουσιάζεται ἐπιδημία εἰς τοὺς βόμβυκας, διότι ἡ κυβέρνησις φροντίζει νὰ φέρῃ σπόρον ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Ἐκεῖ ὁ σπόρος ἐτοιμάζεται κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Παστέρ καὶ δὲν ἔχει φόβον ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴν ἐπιδημίαν.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη τοῦ Παστέρ, μολονότι τόσον ἀπλῆ, εἶναι ὅμως σπουδαιοτάτη. Χάρις εἰς αὐτὴν ἑκατομμύρια δραχμῶν σώζονται κατ' ἔτος καὶ οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀποζοῦν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, δὲν κινδυνεύουν πλέον νὰ χάσουν εἰς μίαν ἡμέραν τὸν μόνον πόρον τῆς ζωῆς των.

Ἄλλ' οἱ κόποι, τοὺς ὁποίους ὁ Παστέρ κατέβαλε, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ λαμπρὸν αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἦσαν τόσον μεγάλοι, ὥστε ἠσθένησεν ἐπικινδύνως. Ἐπαθεν ἀπὸ παράλυσιν καὶ ἐπὶ ἕξ ἑβδομάδας εὐρίσκετο μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἐσώθη. Ἀλλὰ ὁ ἀριστερός του ποῦς καὶ ἡ ἀριστερά του χεῖρ ἔμειναν παράλυτα.

Ἀδύνατος ἀκόμη καὶ μὴ δυνάμενος νὰ κινηθῇ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν, ὅπου, ἐξηπλωμένος ἐπάνω εἰς μίαν πολυθρόναν, ἀπετελείωσε τὰ πειράματά του. Μὲ αὐτὰ ἐπεβεβαίωσεν ὀριστικῶς τὴν ἀνακάλυψίν του. Εἶναι νὰ μὴ θαυμάζῃ κανεὶς τοιοῦτον ἄνδρα; Νὰ εἶναι διαρκῶς ἀφοσιωμένος εἰς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ αὐτὴν τὴν ὑγείαν του καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του ἀκόμη!

Καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτὴν ὁ Παστέρ δὲν ἐστάματησεν. Ἐξηκολούθησεν. Ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀσθενειῶν τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον ζῶν, τῶν κατοικιδίων.

Ἡ σπουδαιότερα ἀνακάλυψις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς τὰς ἀσθενείας τῶν ζῴων, εἶναι ἡ ἀνακάλυψις τοῦ μικροβίου τοῦ ἀνθρακος, τῆς θανατηφόρου αὐτῆς ἀσθενείας, ἡ ὁποία φονεύει τὰ ζῶα, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἔως ὅτου ὁ Παστέρ κάμη τὴν ἀνακάλυψίν του, ὅταν εἰς βοῦς ἢ ἐν πρόβατον ἀπέθνησκεν ἀπὸ ἀνθρακα, ἐνομίζετο ὅτι ἦτο ἀρκετὸν νὰ θάψῃ κανεὶς τὸ πτώμα του εἰς ἓνα λάκκον, καὶ δὲν εἶχε τίποτε νὰ φοβηθῆ πλέον. Πλάνη! Τὸ μικρόβιον τοῦ ἀνθρακος ἠμπορεῖ νὰ ζῆσιν χρόνους μέσα εἰς τὴν γῆν. Μίαν ἡμέραν οἱ σκώληκες φθάνουν ἕως τὸ πτώμα, καταπίνουν μερικὰ μικρόβια καὶ τὰ φέρουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ἔρχεται τώρα ποίμνιον νὰ βοσκήσῃ. Ἀρνίον ἢ βοῦς ἔχουν ὀλίγον κεκομμένα τὰ χεῖλη ἢ τὴν γλῶσσαν· τὸ μικρόβιον ἐμβαίνει ἀπ' αὐτὴν τὴν σχισμὴν εἰς τὸ αἷμα καὶ τὸ ζῶον εἶναι χαμένον. Ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη κάθε ζῶον, τὸ ὁποῖον ἀπέθνησκεν ἀπὸ ἀνθρακα, νὰ καίεται.

Καλά... Ἀλλὰ προτοῦ ὁ Παστέρ κάμη τὴν ἀνακάλυψίν του, τόσα ζῶα εἶχον ἀποθάνει ἀπὸ ἀνθρακα, εἶχον ταφῆ, τὰ δὲ μικρόβια, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑποκάτω ἀπὸ τὴν γῆν, δὲν ἠδύνατο νὰ καοῦν.

Τότε ὁ Παστέρ ἔδειξεν ὅλην τὴν μεγαλοφυΐαν. Εἶπεν εἰς τοὺς κτηνοτρόφους:

— Θὰ ἐμβολιάσω τὰ ποίμνιά σας κατὰ τοῦ ἀνθρακος, ὅπως ἐμβολιάζομεν τὰ τέκνα σας, διὰ νὰ μὴ προσβάλλωνται ἀπὸ τὴν εὐφλογίαν». Καὶ ἔκαμεν ὅπως εἶπεν. Οὕτως ἡ κτηνοτροφία ἀπηλλάγη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθενείαν.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀσθενειῶν τῶν ζῴων ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωπίνων ἀσθενειῶν.

Οἱ ἰατροὶ ὅλου τοῦ κόσμου ἠκολούθησαν τὰ ἔχνη τοῦ Παστέρ καὶ κάθε τόσον ἀνακαλύπτεται καὶ μικρόβιον μιᾶς ἀσθενείας. Καί, ὅταν τὸ μικρόβιον ἀνακαλυφθῆ, ἠμποροῦμεν, ἂν ὄχι νὰ τὸ καταστρέψωμεν, τοῦλάχιστον νὰ τὸ ἀποφύγωμεν.

Τὰ περισσότερα μικρόβια ἀποφεύγει κανεὶς μὲ τὴν καθαριότητα. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι αὐτὸς μόνον καθαρός. Πρέπει νὰ εἶναι καθαροὶ καὶ οἱ γείτονές του καὶ οἱ γείτονες τῶν γειτόνων του, δηλαδή ὅλη ἡ πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο εἶναι δύσκολον ἢ ἀδύνατον, διὰ τοῦτο ἔχομεν ἀκόμη τόσας ἀσθενείας, τὸν τύφον, τὴν χολέραν κλπ. Τὰς περισσότερας ὅμως ἐξ αὐτῶν δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν δι' ἐμβολίων.

Τὸ ἐμβολίασμα τῆς λύσσης εἶναι ἡ γνωστοτέρα ἀνακάλυψις τοῦ Παστέρ, τὸ ὁποῖον εἶναι φυσικόν, ὅταν συλλογισθῆ τις πόσον φορικτὴ ἀσθένεια εἶναι ἡ λύσσα καὶ πόσον ὀδυνηρὸν θάνατον λαμβάνουν ὅσοι τύχη νὰ πάθουν ἐξ αὐτῆς.

Ἄλλὰ κυρίως εὐγνωμοσύνην τῷ ὀφείλομεν διὰ τὰς ἄλλας τοῦ ἀνακαλύψεις, κυρίως δὲ διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν μικροβίων, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βᾶσις ὅλων τῶν ἄλλων.

Διὰ τὰς λαμπράς του ἐπιτυχίας οἱ θαυμασταὶ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἔστειλαν χρήματα ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἐκτίσθη τὸ μέγα ἰνστιτούτον Παστέρ. Εἶναι λαμπρὸν μέγαρον, εἰς τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον θεραπεύονται οἱ λυσσόδηκτοι, ἀλλὰ καὶ μελετῶνται ὅλαι αἱ ἀσθένειαι, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται ἀπὸ μικρόβια.

Ὅλη ἡ ἀνθρωπότης εὐγνωμονεῖ τὸν μέγαν ἐφευρέτην. Αἱ κυβερνήσεις τῶν διαφόρων κρατῶν ποικιλοτρόπως ἐξεδήλωσαν τὸν σεβασμὸν των πρὸς αὐτόν.

Ἄφοῦ δὲ προσθέσω ὅτι καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλεν εἰς τὸν Παστέρ τὸν μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτήρος, θὰ τελειώσω μὲ ἓν ἀνέκδοτον.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Παστέρ ἐπῆγε νὰ περάσῃ εἰς τὴν ἡσυχον καὶ ἀνθισμένην ἰταλικὴν πόλιν Βοαδιγιέραν. Ὁ δήμαρχος, τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὄλος ὁ λαὸς τῆς μικρᾶς πόλεως, τὸν ὑπεδέχθησαν μετὰ βαίτων καὶ κλάδων.

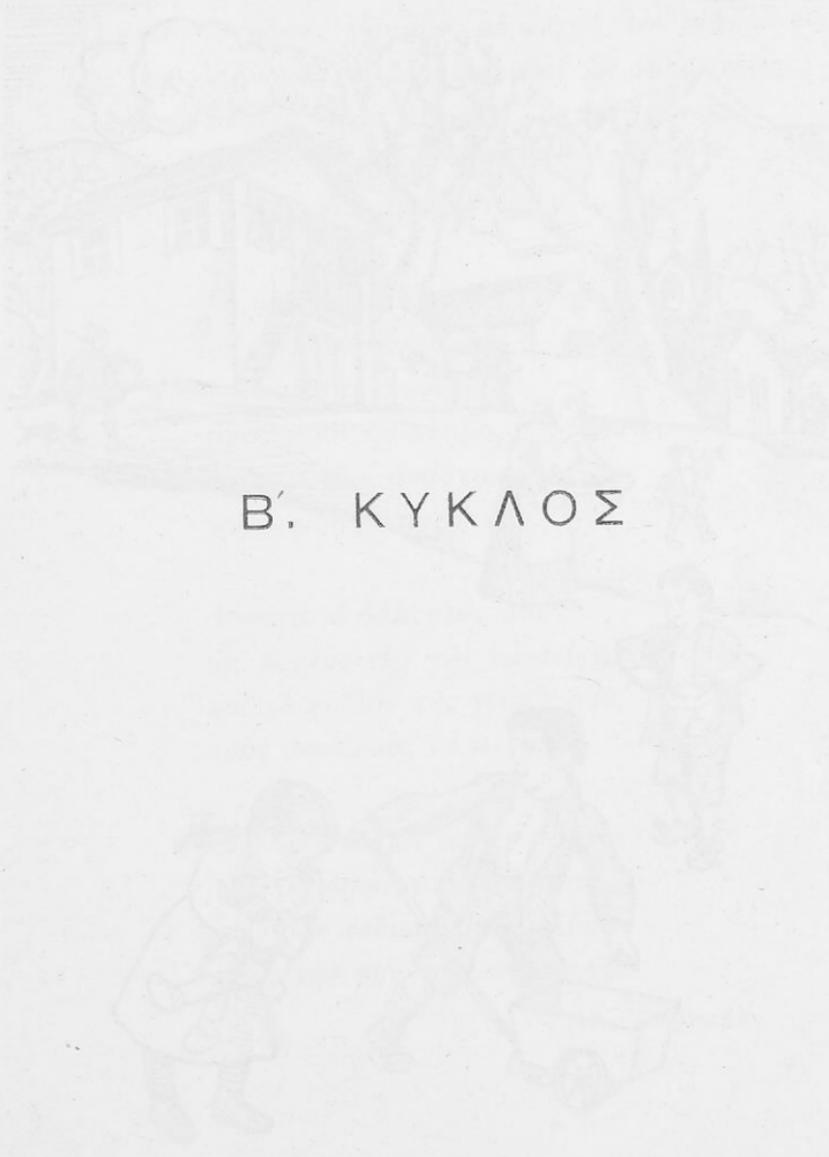
Ὁ Παστέρ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπερίμενε τοιαύτην ὑποδοχὴν, ἦτο πολὺ συγκεκινημένος. Ἐγύρισε δὲ πρὸς τὸν δήμαρχο καὶ εἶπε :

— Μὲ ὑπεδέχθητε, ὡσὰν νὰ ἦμην κανεὶς ἡγεμῶν!

— Μὰ δὲν εἴσθε ἡγεμῶν τῆς ἐπιστήμης; ἀπήντησε μὲ ἐτοιμότητα ὁ δήμαρχος.

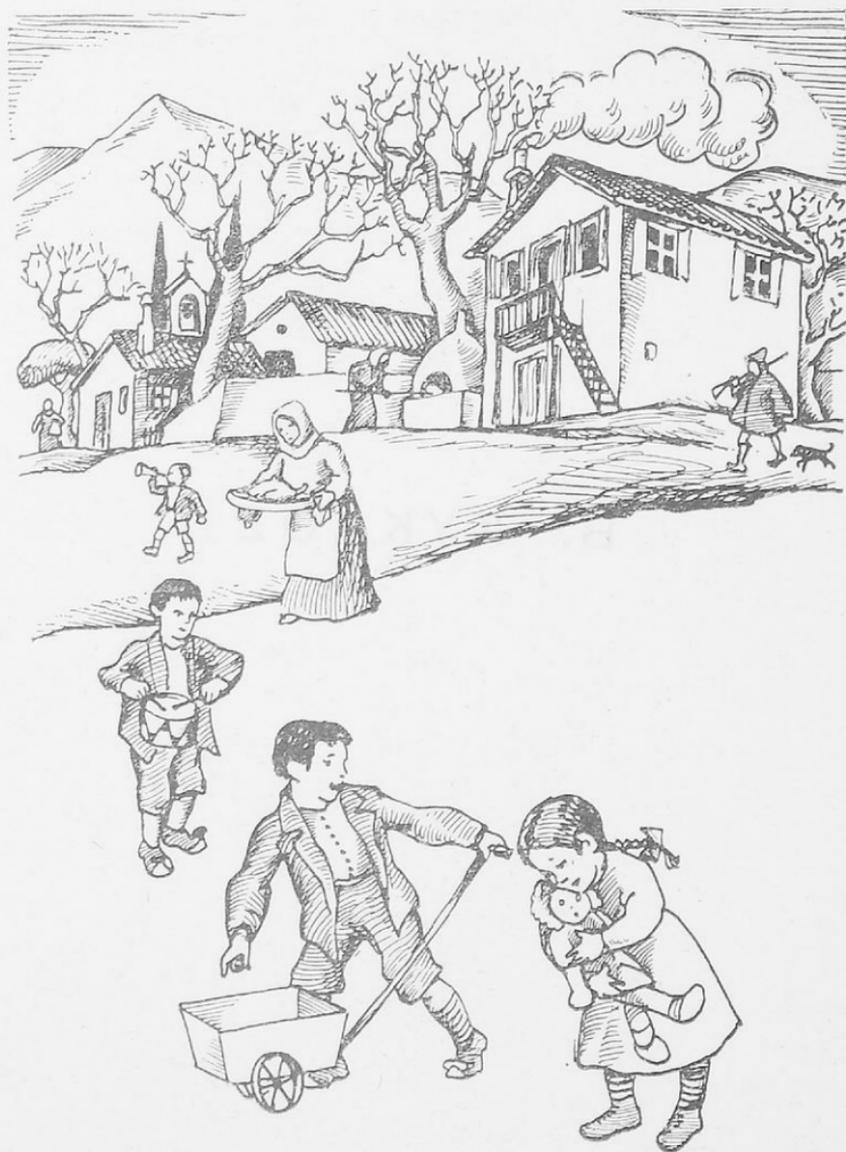
Ἡγεμῶν τῆς ἐπιστήμης! Τί ὥραϊος, τὶ ἀληθινὸς λόγος!

Κατὰ Δ. Κακλαμάνον

Β΄ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΟΜΙΣΧ

ΧΕΙΜΩΝ

Πρὸς τὸν Θεόν

Θεέ, ὕμνεϊ τὴν δόξαν σου ἢ νῦξ καὶ ἡ ἡμέρα.
 Μὲ ἀνθη ἔστρωσες τὴν γῆν, μὲ ἄστρα τὸν αἰθέρα.
 Τῆς Γῆς ἀσύμφων' οἱ λαοί, αἰνοῦσί Σε συμφώνως,
 ποικίλαι γλωσσαι χίλια ὑμνοῦσί Σε συγχρόνως.
 Τὸ πᾶν ἀμέτρητος μετράς, ἀόριστος ὀρίζεις,
 τὸ πᾶν ἀόρατος ὄρας, ἀγνώριστος γνωρίζεις.

Τὸ φῶς, Θεέ, τὸ σῶμά σου
 ὁ ἥλιος, τὸ ὄμμα σου
 ὁ κεραυνός, φωνή σου
 τὸ ἄπειρον διάστημα,
 τὸ μέγα σου ἀνάστημα,
 καὶ ὁ αἰὼν, στιγμή σου.

Δύναται ὁ δάκτυλός σου
 ὡς μοχλὸς τὴν γῆν νὰ σείσῃ,
 καὶ τὸ κοῖλον τῆς χειρός σου
 τοὺς ὠκεανούς νὰ κλείσῃ.

Ἐν σου νεῦμα μόνον σβῆνει
 τῶν ἀστέρων τοὺς φανούς.
 Ἐν σου νεῦμα μόνον κλίνει
 πρὸς τὴν γῆν τοὺς οὐρανούς.

Ἄλ. Ῥαγκαβῆς

Ἀνάβασις εἰς τὰ μετέωρα

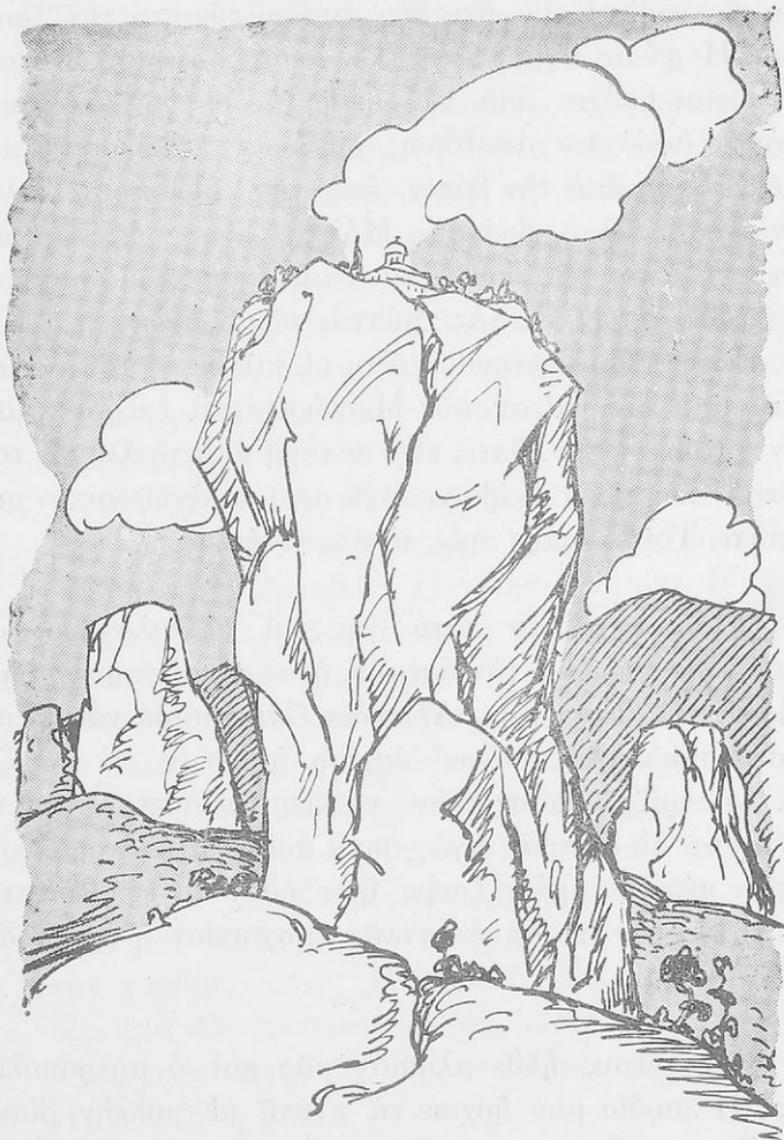
Ἦτο Μάϊος τοῦ 1879, ὅταν, διὰ πρώτην φοράν, ἐπήγαίνα νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς θαυμασίους βράχους τῆς Καλαμπάκας, ὅπου φιλόθρησκοι ἄνθρωποι, φεύγοντες τὴν κοινωνίαν, ἔστησαν πρὸ πεντακοσίων καὶ πλέον ἐτῶν τὰς ἱεράς των φωλεάς. Ἐχωρίσθησαν οὕτως ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀξιώματα, ἅτινα εἶχον εἰς αὐτόν.

Ἡμεθα ὄμιλος ἀποτελούμενος ἐκ δέκα προσώπων μὲ ἀρχηγόν μας τὸν μητροπολίτην Λαρίσης Νεόφυτον καὶ εἶχομεν σκοπὸν νὰ περάσωμεν μίαν νύκτα μὲ εὐθυμίαν καὶ χαρὰν ἐπάνω εἰς τὸν μεγαλοπρεπέστερον καὶ φοβερώτερον βράχον, πού ἔχει ἴσως πλάσει ἡ φύσις εἰς τὸν κόσμον.

Ὑψοῦται οὗτος μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν ἄλλων ἀδελφῶν του, οἵτινες ἀποτελοῦν τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μετέωρα» κολοσσιαῖον ἀπὸ βράχους σύμπλεγμα, ὑψοῦται ὑπερύψηλος, οὐρανομήκης, γίγας ἀληθινὸς μεταξὺ ἄλλων γιγάντων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του φέρει τὴν Μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, ἣτις κατ' ἐξοχὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων εἴκοσι τεσσάρων μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα, εὐρίσκοντο ἄλλοτε ἐκεῖ, ὀνομάζεται Μετέωρα.

Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς εἶχεν εἰδοποιηθῆ ἀπὸ τὸ πρῶτὶ περὶ τῆς μεταβάσεώς μας καὶ μᾶς ἐπερίμενε.

Πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ βράχου, βαδίζοντες ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖνον τὸν βραχόκοσμον, καὶ πρὶν ἴδω τὸ φοβερὸν ὕψος, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν κορυφὴν ἀπὸ τὴν βάσιν αὐτοῦ, τὸ δίκτυον, τὸ καραβόσχοινον, πού τὸ κρατεῖ, καὶ τὴν ἀνεμόσκαλαν μὲ τὰς ἑκατὸν βαθμίδας τῆς, μοῦ ἐφαίνετο παιγνιδάκι ἢ ἀνάβασις.

Ὅταν ὁμως ἐφθάσαμεν ἐκεῖ καὶ περιειργάσθην ὅλα αὐτὰ ἀπὸ πλησίον, κατελήφθην ὑπὸ λιποψυχίας. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ ὕψος ποῦ προξενεῖ φόβον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγριωτάτη ὄψις τῆς φύσεως. Ὅλα ἐκεῖ εἶναι σκυθρωπά καὶ φοβερά. Τίποτε δὲν γελᾷ. Νομίζει κανεὶς ὅτι

ὄλα τὸν φοβερίζουν, ὅτι ὄλα ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν του. Ἡ φύσις ἀγριωτάτη. Τὸ ἔδαφος ἀνωμαλώτατον. Πελώριοι βράχοι ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ ὑψώνεται ἀποτόμως διακόσια πενήκοντα καὶ πλέον μέτρα ἀπὸ τὴν βάσιν, ἕως τὸν μικρότερον. Ἄληθινὸν δάσος ἀπὸ βράχους. Μόλις ὀλίγος οὐρανός, καὶ αὐτὸς γεμίτος ἀπὸ ὄρνεα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐκεῖ τριγύρω τὰς φωλεὰς των, εἰς τὰς κρύπτας τῶν βράχων.

Εἶχομεν συγκεντρωθῆ ὄλοι οἱ λαϊκοὶ τῆς συνοδείας κάτω ἀπὸ τὸν βράχον τῶν Μετεώρων καὶ ἐπεριμέναμεν τὸν μητροπολίτην, ὅστις εἶχε καταβῆ ἀπὸ τὸ ἄλογόν του μακρὰν καὶ τώρα ἀνέβαινε σιγὰ σιγὰ τὸ ἀνηφορικὸν μονοπάτι. Τοῦτο ἔφερε πρὸς τὸ μοναστήριον.

Τὸ δίκτυον ἦτο κατὰ γῆς καὶ οἱ καλόγηροι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐγύριζον τὴν ἀνέμην, ἦσαν τοποθετημένοι καθεὶς εἰς τὴν θέσιν του. Ἄλλο δὲν ἔλειπε παρὰ νὰ φθάσῃ ὁ σεβασμιώτατος, διὰ ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνέμη νὰ γυρίζῃ καὶ νὰ τρίξῃ, τὸ σχοινίον νὰ περιτυλίσσεται, καὶ ν' ἀνέρχεται τὸ δίκτυον σιγὰ—σιγὰ πρὸς τὰ ἐπάνω, περικλείον μέσα του μίαν ζωὴν, ἣτις ἡδύνατο εὐκολώτατα νὰ χαθῆ, ἐὰν τυχὸν ἐκόπτετο τὸ σχοινίον ἢ ἐχαλαρώνετο ἡ ἀνέμη.

Ἐπὶ τέλους ἦλθε πλησίον μας καὶ ὁ μητροπολίτης. Ἡ καρδία μου ἤρχισε νὰ κτυπᾷ μὲ πολλὴν βίαν, οἱ πόδες μου ἔτρεμον, ὡσὰν νὰ εἶχε γίνῃ τὸ σῶμά μου δέκα φορὰς βαρύτερον. Ἐπροσπάθησα νὰ παραμερίσω, νὰ κρυφθῶ, μὴ τυχὸν διατάξῃ ὁ μητροπολίτης νὰ εἰσέλθω ἐγὼ πρῶτος εἰς τὸ δίκτυον. Εἶχον μάθει, σχετικῶς πρὸς τὴν εἰς τὰ Μετέωρα ἀνάβασιν, ὅτι ἀναβαίνουν πρῶτον οἱ μικρότεροι κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ἔπειτα

οί μεγαλύτεροι. Καὶ ὁ λόγος δὲν εἶναι μόνον ὁ φόβος, ὁ ὁποῖος φυσικὰ σιγὰ-σιγὰ ἐλαττώνεται, ἐφ' ὅσον βλέπει κανεὶς ὅτι σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς ἀνέβησαν οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ἰδίως τὸ περιεργον θέαμα τῆς ἀναβάσεως, τὸ ὁποῖον ἀπολαμβάνουσιν οὕτω οἱ μένοντες τελευταῖοι. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς λοιπὸν ὁ μητροπολίτης θ' ἀνέβαινε τελευταῖος ὅλων.

Ἄλλ' ἔπαθα ὅτι ἀκριβῶς ἐφοβούμην. Ἐκεῖ, ποῦ ἐστεκόμην παρήμερα, προσπαθῶν νὰ μὴ φαίνωμαι, ἀκούω τὴν ἔρρινον φωνὴν τοῦ σεβασμιωτάτου νὰ κράζει ἐπιτακτικῶς :

— Ἐμπρός, ἄς εἰσέλθῃ ὁ νεώτερος.

— «ὦ! νὰ πάρῃ ἡ ὀργή!» εἶπα μέσα μου. Ἡσθάνθη ῥίγος. Ν' ἀρνηθῶ; Ἡ φιλοτιμία μου δὲν τὸ ἐπέτρεπε. Τὶ νὰ κάμω; «Ἐμπρός βαθὺ καὶ πίσω ῥέμα», κατὰ τὴν λαϊκὴν παροιμίαν. Ὅλη ἡ συνοδεία εἶχε προσηλωμένα ἐπάνω μου τὰ βλέμματα.

Τέλος ἔκαμα τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν, ἐπροχώρησα ὀλίγα βήματα, ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐκάθησα ἐντὸς τοῦ δικτύου ὠχρὸς, ἄφωνος, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο ν' ἀνέλθω τὰς βαθμίδας τῆς λαιμητόμου. Ὅλον τὸ αἷμα μου ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχε συσσωρευθῆ εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἦθελα νὰ φωνάξω, νὰ πεταχθῶ ἔξω ἀπὸ τὸ δίκτυον, ἀλλ' οἱ πόδες μου δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ κινηθοῦν. Ἡ φωνή μου εἶχε πνιγῆ μέσα εἰς τὰ στήθη μου.

Μετ' ὀλίγον τὸ σχοινίον ἀνειλκύσθη ἀποτόμως. Ἡσθάνθη ἓνα βίαιον κλονισμόν καὶ εὐρέθη μετέωρος εἰς τὸ κενόν. Ἡ ἀνάβασις εἶχεν ἀρχίσει. Μοῦ ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ὅτι εἶχον ἀποθάνει καὶ ὅτι ἐγκαταλείψας τὸ γήϊνον σαρκίον μου ἀνηρόμην πρὸς τοὺς οὐρανοὺς

μὲ τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ. Ἀλλὰ δυστυχῶς μετ' ὀλίγον συνήλθον. Ἡ συναίσθησις διαρκῶς ἐμεγάλωνε καὶ ἐκυριάρχει εἰς τὸ πνεῦμά μου. Ἦκουον τώρα καθαρότερον τὸ ἀδιάκοπον τριξίμον τῆς ἀνέμης καὶ τὰς φλυαρίας τῶν στρεφόντων αὐτὴν καλογήρων. Ἦκουον δὲ ἀκόμη καὶ τοὺς συντρόφους μου εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ βράχου, οἱ ὅποιοι ὠμίλουν δι' ἐμέ.

Ἡ ἀνέμη ἐξηκολούθει νὰ τρίζῃ, τὸ σχοινίον νὰ περιελίσσεται, τὸ δίκτυον διαρκῶς ν' ἀνέρχεται, ἀναβιβάζον συγχρόνως καὶ ἐμέ. Ὁ κίνδυνος καθίστατο ὅλον ἐν περισσότερον ἀποτρόπαιος. Ἐρριπτον τὰ βλέμματά μου πρὸς τὰ κάτω καὶ τὸ θέαμα τῆς ἀβύσσου, ἥτις ἠπλώνετο ἐκεῖ, μ' ἔκαμνε νὰ ζαλίζωμαι καὶ νὰ λιποθυμῶ. Ἔστρεψα τότε τὴν κεφαλὴν μου πρὸς τὰ ἐπάνω, ἀλλ' ἀντίκρισα τὸ ἡμιεφθαρμένον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σχοινίον, τὸ ὅποιον μὲ ἀνεῖλκε. Καὶ πρὸς παρηγορίαν μου καὶ ἐμψύχωσίν μου μοῦ ἤλθε τότε εἰς τὸν νοῦν εἰς διάλογος, πού εἶχον κάμει ἄλλοτε μὲ καλόγηρον τῶν Μετώρων εἰς τὰ Τρίκαλα σχετικῶς μὲ τὴν ἀνάβασιν.

— Καὶ πότε ἀλλάζετε τὸ σχοινίον; τὸν εἶχον ἐρωτήσει.

— Μά... ὅταν κόβεται! μοῦ εἶχεν ἀπαντήσει ἀπαθῆς.

Θεὲ καὶ Κύριε! ἔχει γοῦστο νὰ ἤλθην ἡ ὥρα ν' ἀλαχθῆ τώρα τὸ κατηραμένο σχοινί! Ἐκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ τρέμοντα χεῖλη μου ἤρχισαν νὰ ψιθυρίζουν μικρὰν προσευχήν.

Εἰς αἰὼν τρόμου καὶ ἀγωνίας, διαρκῶς ἐπιτεινομένης, ἐπέρασεν ἀκόμη. Ζάλη μὲ εἶχε καταλάβει, τὰ δὲ χεῖλη μου ἀσυναίσθητως πλέον ἤρχισαν νὰ συλλαβίζον τὰς λέξεις τῆς προσευχῆς, ὅτε ἐξαίφνης συγκρούομαι ἐκ τῶν κάτωθεν μὲ ἐν σκληρότατον σῶμα. Ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς μου βλέπω ὅτι ἤμην ἐπάνω εἰς τὸ μοναστή-

ριον, ἐντὸς τοῦ δικτύου ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ καθήμενος εἰς στερεὸν ἔδαφος, εἰς τὸν βράχον τῆς μονῆς. Εἶχον κτυπήσει ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, εἰς τὸ ἔδαφος, κλεισμένος, ὅπως ἤμην, εἰς τὸ δίκτυον, τὸ ὁποῖον ἐκρατεῖτο ἀκόμη ἀπὸ τὸ καραβόσχοινον.

Βαθὺς στεναγμὸς ἀνακουφίσεως ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στόμα μου, ἐνῶ πέντε ἕξ καλόγηροι ἔσπευδον νὰ μὲ ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ σχοινία.

Χρ. Χρηστοβασίλης

Ὁ καλογιάννος.

Δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι καὶ ὡς γέρον ῥαψωδὸς παράξενος καὶ ὡς ἀπλοῦς θνητὸς ἔχω καὶ ἐγὼ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ιδιοτροπίας μου. Μεταξὺ τούτων ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπέραντος συμπάθειά μου πρὸς ἕν τῶν κοινοτέρων καὶ τῶν ταπεινότερων φθινοπωρινῶν πτηνῶν μας, τὸν λάλον, τὸν ἀγαθὸν καλογιάννον.

Ἄγνοῶ πόθεν προῆλθε τὸ ὄνομά του, ἢ ἂν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος οὕτω πως ὀνομάζεται ἡ ἐρυθανίς, ἢ ἡ πυραλίς τῶν ἀρχαίων. Καὶ τὸ μὲν δημοτικὸν ἑλληνικὸν ὄνομα μαρτυρεῖ πιθανῶς περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ ἦθους καὶ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ τάσεως πρὸς τὴν οἰκειότητα, τὸ δὲ ἀρχαῖον πηγάζει ἐκ τῆς ὠραίας ἐρυθροειδοῦς κηλίδος, τὴν ὁποῖαν γαυριῶν ἐπιδεικνύει ἐπὶ τοῦ τραχήλου.

Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑσπερίας τὰ χαριέστατα ταῦτα πτηνὰ ἐμφανίζονται κατὰ τὸ ἔαρ, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι μόνον κατὰ τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔρχονται καὶ δίδουν ζωὴν εἰς τὰ νεκρά μας δάση.

Φθάνουν δὲ ταυτοχρόνως τόσον πολλὰ καὶ τόσον ἐκθύμως εὐθύς μεσὰ τὴν ἄφιξίν των ἐπιδίδονται εἰς τὸ προσφιλὲς κελάδημά των, ὥστε μένει τις ἐκστατικὸς ἐνώπιον τοιαύτης συμφωνίας.

Ὁ καλογιάννος εἶναι τὸ πρωϊνότερον τῶν πτηνῶν μας. Δίδει εἰς τὸν γεωργὸν τὸ σύνθημα τῶν ἐργατικῶν ἐργασιῶν καὶ τὸν ἀνακουφίζει διὰ τοῦ ἄσματος του, ὅταν παρὰ τὸν κορμὸν σκιεροῦ δένδρου ἀναπαύεται ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου.

Τὸ λάλημά του εἶναι μὲν βραχύ, ἀλλὰ γλυκύτατον καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνει ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ ταράσσεται διόλου ἐκ τῆς παρουσίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀρέσκειται νὰ συζῆ μετ' αὐτῶν καὶ ἀφόβως εἰσέρχεται εἰς τὰς κατοικίας των καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του, ὅταν ἢ χιών, καλύπτουσα τὸ ἔδαφος, κρύπτει τὰ ἔντομα, μὲ τὰ ὁποῖα συντηρεῖται. Ἐγὼ δὲ εἶδον αὐτὸν ἐνίοτε καθήμενον ἀταράχως ἐπὶ τῶν κεράτων ἀροτήρων βοῶν καὶ ψάλλοντα, χωρὶς νὰ φοβῆται διόλου, οὔτε τὴν βουκέντραν, οὔτε τὸν σάλαγον τοῦ ζευγηλάτου.

Μέγας φίλος καὶ προστάτης τῶν μικρῶν καὶ ἀδυνάτων πτηνῶν ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ καλογιάννος εἶναι φύσει ζηλότυπος καὶ διηγεῖται ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζη ἐλεύθερος ἐν τῷ γραφείῳ του, ἐπετέθη μανιωδῶς κατὰ μιᾶς ἀηδόνας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποκτήσει ἐσχάτως καὶ τὴν περιποιεῖτο.

Πολλάκις δὲ τὸν παρηνώχλει καθήμενος ἐπὶ τῶν δακτύλων ἢ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὅταν ἐνόει ὅτι ὁ κύριός του, ἀπησχολημένος μὲ τὴν μελέτην, τὸν παρημέλει.

Καὶ ὅμως τὸν καλογιάννον περιφρονοῦν οἱ ποιηταί. Δὲν τὸν καταδέχονται. Εἶναι πτωχὸν πτηνόν, εἶναι χωριάτης. Δὲν ἔχει τοὺς ῥεμβασμοὺς τῆς ἀηδόνας.

Ἐξυπνᾶ πάρα πολὺ πρωΐ, εἶναι χυδαῖος, πάντοτε εὐθυ-
μος, πάντοτε μὲ ἀνοικτὴν καρδίαν, δὲν μελαγχολεῖ ποτέ,
μ' ἓνα λόγον, εἶναι λαός.

Ἄλλ' ἐγὼ τὸν ἠγάπησα ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας καί,
ὅταν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ φθινοπώρου, συναντῶμαι
μετ' αὐτοῦ, ἡ καρδία μου σκιρτᾷ, ὡς ἐὰν ἔβλεπον αἴφνης
παλαιὸν φίλον ἐπανερχόμενον ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας.
Ἀπέναντι τῶν παραθύρων τῆς ἐξοχικῆς μου οἰκίας
ἐγείρεται παμμεγέθης ἐλαία, ἣτις εἶναι ἀληθῆς τόπος
συγκεντρώσεως τοῦ λαοῦ τῶν καλογιάννων. Ἐκεῖ συνέρ-
χονται ἰδίως, ὅταν ἐπίκηται χειμῶν ἢ τρικυμία, καὶ
συναναστρέφονται μετ' ἐμοῦ καὶ μὲ εὐφραίνουσι μὲ τὰ
κελαδήματά των. Χιλίας φορὰς μοῦ διεσκέδασαν τὰ
μαῦρα νέφη τῆς φαντασίας. Χιλίας φορὰς μὲ παρηγό-
ρησαν καὶ μοῦ ἐγλύκαναν τοὺς ψυχροὺς πόνους τῆς
ψυχῆς. Χρεωστῶ εἰς αὐτοὺς τόσῃν εὐγνωμοσύνην !

Ἄρ. Βαλαωρίτης

Ὁ καλογιάννος

*Χειμώνιασε καὶ φεύγουσι τὰ πουλιά,
γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.
Ἡ φλύαρη χελιδνοφωλιά
χορτάριασε παντέρρημη καὶ μόνη.*

*Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελισσοργὸς τὸ χιόνι
κ' ἡ σουσουράδα στήν ἀκρογιαλιά
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν ζαμαρώνει.*

Στῆς λυγαριᾶς τ' ὀλόξερο κλαδί,
 τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,
 ὁ καλογιάννος πρόσχαρος προσβάλλει.

Μὲ λίγα λόγια σιγαλὰ καὶ ταπεινά,
 μικρὸς προφήτης φτερωτός, μηνᾶ
 τὴν ἀνοιξίη, πὸν θὰ γυρίσῃ πάλι.

Γ. Δροσίνης

Τὸ φίλημα

Εἰς τὸ Μανιάκι, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ἐκ τῶν τριακοσίων μαχητῶν, δὲν ἀπέμεινεν οὔτε ἓνας ζωντανός. Ὁ ἥλιος, προβάλλων ἀπὸ τὰς χιόνας τῶν βουνῶν, τοὺς ἐχαιρέτησεν ὀρθίους ὄλους, ἐφώτισε τὰς λευκὰς φουστανέλλας, ἐχάϊδευσε τὰς μαύρας κόμας των, ἀπήστραψεν εἰς τοὺς φλογερούς των ὀφθαλμούς, ἐχρύσωσε τῶν ἀομάτων τὰς λαβάς.

Καὶ τώρα, δύνων ἐκεῖ κάτω, μέσα εἰς τὸ πέλαγος, τοὺς ἀποχαιρετίζει λυπημένος, νεκρούς, σκορπισμένους ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα, καὶ χάνεται ἀργὰ ἀργά, ὡς μέγα κλειόμενον ἐρυθρὸν ὄμμα, ὅπερ σβῆνον θέλει ἀκόμη νὰ ρίψῃ τελευταῖον βλέμμα πρὸς τοὺς γενναίους.

Ὅλην τὴν ἡμέραν ἄσιτοι καὶ ἄλοτοι ἐπάλαισαν πρὸς τὴν θύελλαν τῶν σφαιρῶν, ἀντέστησαν εἰς τὴν χάλαζαν τῶν βομβῶν, ἐχλεύασαν τὴν ὀρμὴν τῆς ῥομφαίας καὶ τὴν βίαν τῆς λόγχης.

Καὶ ἀφοῦ ἔφαγον τὴν μπαρούτην μὲ τὴν φούχταν, ἀφοῦ καὶ ὁ ἔσχατος κόκκος τῆς ἐσώθη, ἀφοῦ ἐρραγίσθη καὶ τοῦ τελευταίου ὄπλου των ἡ κάννα, ἀφοῦ καὶ τὸ ὕστατον γιαταγάκι ἔσπασε μέσα εἰς τὸ χέρι

των, ἔπεσαν χαμαί, ἄψυχοι ναί, ἠττημένοι ὄχι. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ των ὁ Παπαφλέσσας, ὁ πρῶτος ἀρχίας τὴν σφαγὴν καὶ τελευταῖος σταματήσας, πελιδνός, ἔξηπλωμένος, μὲ πλατεῖαν πληγὴν ἐπὶ τοῦ στήθους, κρατῶν ἀκόμη τὸ θραυσμένον τμῆμα αἰμοστάζον μὲ σφικτὰ δάκτυλα.

Καὶ ὁ Αἰγύπτιος ἀνέροχεται, ἐν καλπασμῷ ἵππων καὶ κλαγγῇ ξιφῶν, ἐν ἤχῳ τυμπάνων καὶ σαλπίγγων

βοῆ, ἐνῶ αἱ σημαῖαι τοῦ ἀναπεπταμένοι φρίσσουν εἰς τὸν ἄνεμον τῆς ἐσπέρας. Μυρμηκιᾶ ἀνὰ τὴν πεδιάδα καὶ τὰ ὑψώματα ὁ συρφετός, καὶ βαρὺ ἀκούεται τὸ βῆμά του.

Ἦδη ὁ ἀρχηγός των ἔφθασεν εἰς τὴν ὄφρυν τοῦ λόφου, ἀνέβη, ἐστάθη ἐπ' αὐτῆς, περιέφερε τὸ βλέμμα, ἐκοίταξε τὸ

κοκκινίσαν ἔδαφος, ὅπερ πίνει λαϊμάργως τὸ αἷμα τῶν ἀνδρείων, ἔπεσκόπησε τὸν ἀνερχόμενον στρατόν, εἶδε κύκλω τοὺς πεσόντας. Καὶ μὲ ἀνοικτὸν τὸ ὄμμα, ἔκπληκτον, ἀναμετροῦ τὸς ὑψηλοὺς κορμούς των, τὰ εὐρέα στέφρα των, τοὺς βραχιονιάς των τοὺς νευρώδεις, τὰς ὠραίας των μορφάς, τὰ μέτωπά των τὰ ἀγέρωχα. Καὶ εἰς τὴν ὄψιν του νέφος τι διέροχεται, τὸ βλέμμα του θολοῦται, ἐλαφρὸς παλμὸς συσπᾶ τὰ χεῖλη του.

—Κροῖμα νὰ χαθοῦν τέτοιοι λεβέντες!

Καὶ βλέπει, βλέπει γύρω, βλέπει θαυμάζων. βλέπει ἀπορῶν, ὡσάν νὰ μὴ πιστεύῃ ὅτι ἐχάθησαν τοιοῦτοι ἄνδρες.

— Ποῖος εἶναι ὁ Παπαφλέσσας;

Οἱ ὁδηγοὶ του ἔσπευσαν, ἔδειξαν τὸ πτώμα, διάβροχον, περιορροῦμενον ἐκ τοῦ ἰδρωτός τοῦ ἀγῶνος, κατερρακωμένον τὰ φορέματα, μαῦρον ἀπὸ καπνόν.

— Σηκῶστε τον, πιάστε τον..., πλύντε τον, πλύντε τὸ παλληκάρι...

Δύο ἄνδρες ἔλαβον αὐτὸν ἀπὸ τῶν μασχαλῶν, τὸν ἤγειραν, τὸν ἔστησαν ἐπάνω εἰς τοὺς πόδας του καὶ ἐβάδισαν διευθυνόμενοι πρὸς παραρρέουσαν πηγὴν. Ἐκεῖ τοῦ ἔπλυναν τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἐξέτριψαν τὸν πηλὸν καὶ τὸν ἰδρωτὰ, τὸν ἐκαθάρισαν ἐκ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τοῦ καπνοῦ, τὸν ἐσπόγγισαν, ἐταπειποίησαν τὰ ξεσχισμένα ἐνδύματά του καὶ ἐγύρισαν ὀπίσω φέροντές τον.

— Στήτέ τον ἐκεῖ ἀπὸ κάτω...

Οἱ ἄνδρες κρατοῦντες αὐτόν, ὤδυσαν πρὸς τὸ δειχθὲν δένδρον, τὸν ἀπέθηκαν παρὰ τὴν ῥίζαν του, τὸν ὕψωσαν, καὶ τὸν ἀκούμβησαν, τὸν ἐστερέωσαν εἰς τὸν κορμὸν αὐτοῦ, ὡσανεὶ ζῶντα. Ἐπειτα ἐτραβήχθησαν, ἀπεμακρύνθησαν καὶ τὸν ἀφήκαν μόνον, βασταζόμενον ὑπὸ τῆς ἰδίας του δυνάμεως. Τὸ πτώμα ἐναπέμεινε ἀκίνητον, μὲ προτεταμένον τὸν θώρακα καὶ ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν.

Τότε ὁ Ἰμπραήμ πλησιάζει βραδέως πρὸς τὸ δένδρον, ἴσταται καὶ βλέπει σιωπηλῶς τὸ πτώμα τοῦ ἀντιπάλου του· καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἣτις ἀνέτελλε τὴν ὥραν ἐκείνην αἱματόχρους, ὡσεὶ βαφεῖσα καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος, φιλεῖ παρατεταμένον φίλημα τὸν ὄρθιον νεκρόν.

Μ. Μητσάκης

“Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποὺ μὲ βιά μετροᾶει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρ', ὦ χαῖρ' Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή·
κι' ἓνα στόμα ἑκαυτεροῦσες
«ἔλα πάλι» νὰ σοῦ εἰπῆ.

Ἄργειε νᾶλθῃ ἐκείνη ἡ μέρα
κι' ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Ἀνστυχῆς! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.

Κι' ἀκαρτέρει κι' ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἔχτύπασε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά,

κι' ἔλεες· «πότε, ἄ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τ' ἑρμιές;».
Κι' ἀποκρίναντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσσες, φωνές!

Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα,
μὲς στὰ κλάμματα θολό,
κ' εἰς τὸ ῥοῦχό σου ἔσταζε αἷμα,
πληθὸς αἷμα ἐλληνικό.

Μὲ τὰ ῥοῦχα αἱματομένα
ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφὰ
νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια, δυνατά.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
ἔξανᾶλθες μοναχὴ·
δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
ἐὰν ἡ χρεία τὲς κουρταλῆ.

" Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια,
ἀλλ' ἀνάσαση καμμιὰ·
ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
καὶ σὲ γέλασε φρικτά.

" Ἄλλοι, ὦϊμέ! στὴ συφορὰ σου
ὅπου ἐχαίροντο πολὺ,
«σύρε ναῦρης τὰ παιδιὰ σου,
σύρε», ἔλεγαν οἱ σκληροί.

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι,
κι' ὀλογλήγορο πατεῖ

ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι,
 πὺν τῇ δόξα σου ἐνθυμεῖ.

Ταπεινότατη σου γέρονι
 ἢ τρισάθλια κεφαλή.
 σὰν φτωχοῦ πὺν θυροδέρονι,
 κ' εἶναι βάρος του ἢ ζωῆ.

Ναί· ἀλλὰ τώρα, ἀντιπαλεύει
 κάθε τέκνο σου μὲ ὄρμη,
 πὺν ἀκατάπαυστα γυρεύει
 ἢ τῇ νίκη ἢ τῇ θανά!

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
 τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἱερά,
 καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
 χαῖρε ! ὦ χαῖρ' Ἐλευθεριά !

Διον. Σολωμὸς

Οἱ εὐζωνοὶ

Οἱ εὐζωνοὶ ἦσαν πάντοτε ἢ ἰδιαίτερα συμπάθεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἰς τὸν εὐζωνον ὑπάρχει πάντοτε, μέσα ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν, ἢ ἀριστοκρατικὴ φύσις τοῦ Ῥουμελιώτου. Τὸ χακί, τὸ φέσιον, ὁ μανδύας ἀποτελοῦν τὴν ἐξωτερικὴν παράστασιν Ἄπὸ μέσα ὁ ἄνθρωπος ἔμεινεν ὁ ἴδιος λεπτός, ὄξύς, γενναῖος, ταχύς, ὀρμητικὸς, ἀκούραστος, ἀκατάβλητος, ὑπερήφανος καὶ αἰσιόδοξος.

Λεπτός εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὸν νοῦν. Ὅπως εἶναι συνηθισμένος ἀπὸ τὴν πτωχὴν καὶ ἰσχνὴν του φουστα-

νέλλαν νὰ φέρῃ μίαν στροφήν καὶ νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν του, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα του ὀξὺ καὶ εὐστροφον γυρίζει παντοῦ. Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τὸν διδάσκουν νὰ γίνῃ ἀπὸ ποιμὴν στρατιώτης, δὲν παρεπονέθησαν ποτὲ διὰ τὴν ἀντίληψίν του. Τὸ ὄπλον εἰς τὰς χεῖράς του εἶναι παιγνίδιον. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ μάνλιχερ δὲν ἔχει μυστήρια διὰ τὸν εὐζωνον, ἀπὸ τὴν δευτέραν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ τὸ κρατήσῃ εἰς τὰς χεῖράς του.

Εἶναι ταχύς. Ἡ γῆ φεύγει κάτω ἀπὸ τοὺς πόδας του. Τὰ δύο τάγματα τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Κωνσταντινοπούλου, τὰ δύο τάγματα τοῦ συνταγματάρχου Γεννάδη ἔκαμον ἰλιγγιώδεις πορείας πρὶν, ἐπολέμησαν μόλις ἔφθασαν, καὶ ἐκυνήγησαν τὸν ἐχθρὸν μετὰ τὴν μάχην.

Τὰ βουνά, τὰ ὄλισθηρὰ καὶ ἀπότομα, ἐγνώρισαν τὴν ὁρμὴν των. Δὲν ἀναβαίνουν αὐτοί, ἀναρριχῶνται ὀλισθαίνουν, ἀλλὰ προχωροῦν, πάντοτε προχωροῦν.

Οἱ εὐζωνοὶ εἶναι γενναῖοι, δὲν τοὺς ἐφόβισαν οὔτε τὰ ταχυβόλα.

Εἰς τὸ Σαραντάπορον οἱ ἐχθροὶ εἶχον βεβαμμένους κορμούς ἐλαίας, τοὺς ὁποίους εἶχον παρατάξει διὰ νὰ θεωρηθοῦν τηλεβόλα. Οἱ εὐζωνοὶ ἀνεκάλυψαν τὸν δόλον καὶ ἀφήσαντες τὰ ξύλινα κανόνια ἐπετέθησαν κατὰ τῶν πραγματικῶν. Καὶ ἐνῶ ἐκεῖνα ἔχουν ἀπὸ τὰ στόματά των τὸν θάνατον, οἱ εὐζωνοὶ ἔρποντες τὰ ἐπλησίασαν, ἐχύθησαν εἰς τοὺς πυροβολητὰς καὶ τοὺς συνέλαβον ζῶντας. Οἱ ἰσχυροὶ καὶ μικρόσωμοι αὐτοὶ ἀνθρωποὶ δὲν ἐδειλίασαν οὔτε στιγμήν.

— Παιδιά! εἶπεν εἰς ἀξιωματικὸς εἰς τινὰ μάχην, θὰ τοὺς ἀφήσωμεν νὰ μᾶς ἐνοχλοῦν μὲ τὰς σφαῖρας των;

— Νὰ τοὺς συλλάβωμεν! εἶπον οἱ εὐζωνοὶ.

Τὸ Πολεμικὸν συμβούλιον εἶχε γίνεи καὶ εἶχεν ἀποφανθῆ. Οἱ Τοῦρκοὶ κατεδικάσθησαν ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Μετὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἐσκορπίζοντο εἰς ὄλας τὰς διευθύνσεις, ἐνῶ οἱ εὐζωνοὶ, ὄρθιοι καὶ ἀλαλάζοντες ἐπάνω εἰς τὸ ἐχθρικὸν ὄχύρωμα, ἔρριπτον εἰς τὸν ἀέρα τὰ φέσιά των.

Ἡ ὁρμή των θὰ ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ ἡρωϊκὰς σεδας. Ὅπως τοὺς ἀραβικοὺς ἵππους, οὕτω καὶ αὐτούς, τὸ δύσκολον εἶναι νὰ τοὺς κινήσῃ κανεὶς. Τὸ ἀκατόρθωτον εἶναι νὰ τοὺς κρατήσῃ.

— Θὰ μείνετε ἐδῶ καὶ θὰ κρατήσετε αὐτὴν τὴν θέσιν, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς εἰς μίαν συμπλοκὴν.

Οἱ εὐζωνοὶ ἔμειναν καὶ ἐκράτησαν τὴν θέσιν, ἀλλ' ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς ἐπέστρεψε πάλιν, εὗρεν ὄλους παραπονουμένους.

— Ἐδῶ θὰ μένωμεν ἡμεῖς; ἠρώτησε κάποιος ἀπὸ ὄλους, ἀπηχῶν ὄλων τῶν ἄλλων τὸ παράπονον.

Εὐτυχῶς τὴν ἰδίαν στιγμὴν εἰς ἀγγελιοφόρος ἔφερε τὴν διαταγὴν ταχείας προελάσεως. Οἱ εὐζωνοὶ ἐχύθησαν ἀκράτητοι.

— Τοὺς ἔχασα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου, μοῦ εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς, ὑπερήφανος διὰ τοὺς στρατιώτας. Ἄν δὲν ἤκουον τὸν ἀλαλαγμὸν των, θὰ ἐνόμιζον ὅτι μία ὁμοβροντία τοὺς εἶχε ῥίψει ὄλους κάτω νεκρούς.

Τί δὲ εἶναι ἡ ἀντοχή των! Χαλύβδινοι ἄνθρωποι κρύπτονται ὑπὸ τὴν φουστανέλλαν. Ὁ στρατηγός, ὁ ὁποῖος τοὺς κινεῖ, δὲν ἔχει νὰ ὑπολογίσῃ ἐπὶ κόπων καὶ στερήσεων. Μὲ ὀλίγον ἄρτον, ἢ χωρὶς αὐτόν, μὲ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ, ὑπὸ ἥλιον μὲ βροχὴν προχωροῦν, ἀγρυπνοῦν, φρουροῦν, πολεμοῦν, χωρὶς εἰς τὸ ἰσχνὸν πρόσωπόν των νὰ ζωγραφηθῇ ἡ ἐλαχίστη κόπωση.

Εἰς τὸ σκοτός βλέπουν, ὅπως καὶ τὴν ἡμέραν. Ποτὲ εἷς στρατὸς δὲν εἶναι τόσον ἤσυχος, ὅσον ὅταν ἔχη σκοποὺς εὐζώνους, ἔστω καὶ ἂν οἱ εὐζωνοὶ αὐτοὶ ἀγρυπνοῦν μὲ τὸ ὄπλον εἰς χεῖρας, ἀφοῦ ἐβάδισαν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπολέμησαν καὶ πρόκειται νὰ πολεμήσουν πάλιν τὸ πρωῒ.

Ἡ ὑπερηφάνειά των. Τοὺς ἠγάπησεν ἰδιαιτέρως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ αὐτὴ ἡ προτίμησις τοὺς ἔδωκε περᾶ. Τὸ ἐχθρὸν τὸν βλέπουν μὲ περιφρόνησιν.

Ἐπάρχουν εἰδικὰ εὐζωνικὰ ἄσματα, τὰ ὁποῖα ζωγραφίζουσι τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ εὐζώνου. Μὲ δύο στίχους ἀπετύπωσαν οἱ ἴδιοι τὴν εἰκόνα των.

*Φουστανέλλα, φοῦντα, φέσι
καὶ δαχτυλιδένια μέση.*

Εἰς τὰ σύνορα, ὅπου ἐφύλαττον σκοποὶ εἰς ὀλίγων μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐγνώρισαν καλῶς τοὺς ἀντιπάλους των καὶ ἔμαθαν νὰ τοὺς περιφρονοῦν. Διὰ τὰς ἀπλοϊκὰς ψυχὰς τῶν ὀρεινῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ἡ περιφρόνησις αὐτὴ εἶναι ὅ,τι εἶναι εἰς τοὺς ἐπιστήμονας στρατιωτικοὺς ἢ ἀκριβῆς ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τοῦ ἀντιπάλου. Εἰς ἓν ἄσμα ὁ εὐζωνος προκαλεῖ τὸν ἐχθρὸν του εἰς πόλεμον, ἵνα ἴδῃ :

*Πῶς πολεμάει ὁ εὐζωνος
μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι.*

Κάτι τι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ παλαιοῦ κλέφτη ἐκληροδοτήθη εἰς τὸν σημερινὸν εὐζωνον. Ὅπως ἐκεῖνος, καὶ αὐτὸς εἶναι προκλητικὸς, δὲν ἀνέχεται προσβολάς, πληρώνει ἀμέσως. Δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ διατὶ ἐπερι-

μέναμεν τόσον καιρόν, διὰ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Ἑπειρον, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, ἐνῶ ἡμεῖθα ἰσχυρότεροι ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς.

Ποία εἶναι ἡ ἐντύπωσις τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ τοὺς εὐζώνους; «Διαβολικὸν στρατὸν» τὸν ὀνομάζουν οἱ Τοῦρκοι.

Ἡ ἐμφάνισις μιᾶς πυκνῆς πρωτοπορείας εὐζώνων εἰς τὴν μάχην ἀφαιρεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ θάρρους τῶν ἀντιπάλων. Διακόσιοι στρατιῶται τοῦ ἐχθροῦ, ὅταν εἶδον νὰ ἀναρριχῶνται εἰς τὸν λόφον ἐλάχιστοι εὐζῶνοι, ἀφῆκαν τὰ ὄπλα των καὶ ἤρχισαν νὰ τρέχουν κάτω πανικόβλητοι.

Διὰ τοὺς πολέμους τοῦ 12 καὶ 13 ἡ φουστανέλλα ὑπῆρξεν ἰδία καὶ ἀπαράλλακτος ὅπως καὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 21. Ἐπολέμησεν ὅπως καὶ τότε καὶ ἔγραψε νέας χρυσᾶς σελίδας δόξης.

Γ. Τσοκόπουλος

Τὸ μάθημα τοῦ φύλακος

— Πέτρε, ὅπου εἶναι ἐν «θέλω», ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ εἷς δρόμος.

— Ἐδοκίμασα, ἀλλὰ δὲν δύναμαι.

— Δοκίμασε καὶ πάλιν!

Εἰς τὸ προαύλιον τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας οἱ μαθηταὶ τοῦ συνοικιακοῦ σχολείου ἔπαιζον μετὰ τὸ μάθημα. Ἡ ἐκκλησία μὲ τοὺς μαύρους κίονας εἶχεν ἀκούσει τὰς χαρωπὰς φωνὰς δεκάδων παιδικῶν γενεῶν.

Τὸ σχολεῖον, χαμηλὸν διώροφον οἰκοδόμημα, κατὰ τὸ ἡμισυ κεκρυμμένον ἀπὸ τὸν ὄγκον τῆς ἐκκλησίας, φαίνεται εἰς τὸ βάθος τῆς πλακοστρώτου αὐλῆς.

Οἱ μαθηταί, ὅλοι μὲ παρειὰς κατερύθρους ἀπὸ τὴν ζωηρότητα τοῦ παιγνιδίου, μὲ ὀφθαλμοὺς διαυγεῖς, ἔχουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς, τῆς σταθερᾶς δραστηριότητος καὶ τῆς τόλμης, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν πρὸς τὴν ἐπικράτησιν εἰς τὸν παγκόσμιον ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Ἄλλα παιδιά, τὰ ὁποῖα ἔπαιζον ἐδῶ πρὸ αἰῶνων, κοιμῶνται ἀφοῦ ἔπαιξαν ἀργότερον καὶ τὸ δύσκολον παιγνίδιον τῆς ζωῆς, κάτω ἀπὸ τὰς πλάκας καὶ τὰ μνημεῖα τῆς αὐλῆς τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ δερματίνη σφαῖρα τοῦ ποδοσφαίρου ἐδέχθη γενναῖον λάκτισμα ἀπὸ χονδρὸν ὑπόδημα μαθητοῦ. Διέγραψε μεγάλην καμπύλην εἰς ὕψος καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν ἐπικλινῆ στέγην τοῦ οἰκίσκου τοῦ φύλακος. Ἄπ' ἐκεῖ ἐκύλισεν ὀρμητικῶς καὶ ἔσταμάτησεν εἰς τὴν βᾶσιν ὑψηλῆς, πλατείας καπνοδόχου. Τὰ παιδιά, ἀφοῦ παρακολούθησαν τὸ ἐναέριον ταξίδιον τῆς, ἔτρεξαν ὅλα μαζὶ πρὸς τὸν οἰκίσκον τοῦ φύλακος διὰ μέσου τῶν παλαιῶν μνημάτων.

— Τί θὰ γίνῃ τώρα; Πολλὰ πρόσωπα ἐστράφησαν πρὸς ἓνα μαθητὴν, ὑψηλότερον ἀπὸ ὅλους, λιγνόν, εὐκίνητον, μὲ αἶθριον παιδικὸν μέτωπον καὶ πλουσίους ξανθοὺς βοστρύχους. Ἦτο ἀναμφιβόλως ὁ ἀνεγνωρισμένος ἀρχηγός.

— Ἐμπρός, Πέτρε, νὰ μᾶς φέρῃς τὴν σφαῖραν.

— Πέτρε, ἀνέβα!

Ἄνυπόμονοι, ἐπιτακτικαὶ σχεδόν, ἀνεπήδησαν αἱ φωναὶ ἀπὸ τόσα στόματα.

Ὁ Πέτρος ἐπήδησεν ὡς αἴλουρος εἰς ἓν μνημα ὑψηλὸν πλησίον τοῦ τοίχου τοῦ οἰκίσκου. Ἐτεντώθη εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν, ἔσκυψεν ἀποφασιστικῶς καὶ ἐκρεμάσθη ἀπὸ τὸν σωλῆνα τῆς ὑδρορροῆς. Ἡ στέγη ἦτο

χαμηλή και ἡ καπνοδόχος πρὸς τὸ ἄκρον της. Ὁ Πέτρος ἀνερριχήθη ὀλίγον ἀπὸ τὸν σωλῆνα, ἀλλὰ πάλιν δὲν ἔφθανεν. Αἱ παρειαί του εἶχον φλογωθῆ ἀπὸ τὴν προσπάθειαν.

— Ἀνέβα, Πέτρε, ἔμπρός, θάρρος!

Ἔκαμε μίαν ἀκόμη προσπάθειαν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε ν' ἀναβῆ ἑπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἀπὸ κάτω οἱ συμμαθηταὶ παρετήρουν μὲ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον. Ὁ Πέτρος ὅμως εἶχε κουρασθῆ. Ὠλίσθησε καὶ ἐπήδησε κάτω ἀνὰ μέσον τῶν συντρόφων του.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του διεκρίνετο τὸ θόλωμα ἐντροπῆς. Οἱ μαθηταὶ τὸν παρετήρουν μὲ ἀπογοήτευσίν τινα, σιωπηλοί.

Τότε ἐπενέβη ὁ γέρον φύλαξ μὲ τὰ ἰσχνὰ χαρακτηριστικά, τὴν καπνοσύριγγά του καὶ τὴν ὑπόλευκον κόμην του. Ὅταν εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον «δοκίμασε πάλιν», τὰ παιδιά ἐπανέλαβον ἐν χορῶ :

— Δοκίμασε πάλιν, Πέτρε, δοκίμασε !

Ὁ φύλαξ εἰσηλθεν ἀργὰ εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ ἐξῆλθε κρατῶν ῥάβδον μὲ κυρτὴν λαβήν. Τὴν ἔδωκεν εἰς τὸν Πέτρον καὶ τῷ ἐπανέλαβε :

— Δοκίμασε πάλιν.

Ὁ Πέτρος ἀνερριχήθη, ὅπως καὶ πρὶν, μὲ μεγαλυτέραν ὅμως ἀπόφασιν τώρα. Ἀπὸ τὴν ὑδρορροήν μὲ ἐν τίναγμα ἐδιπλώθη εἰς τὴν στέγην. Ἐπλωσε τὴν ῥάβδον πρὸς τὴν βάσιν τῆς καπνοδόχου. Ἡ σφαῖρα μόλις ἐκινήθη.

— Ἐμπρός, Πέτρε, θάρρος.

Ὁ Πέτρος κατέβαλε τελευταίαν προσπάθειαν. Ἐσύρθη περισσότερον ἑπάνω εἰς τὴν στέγην, ἐπλησίασε τὴν καπνοδόχον, ἤπλωσε τὴν ῥάβδον καὶ ὤθησε τώρα

τὴν σφαῖραν ἰσχυρῶς. Ἡ σφαῖρα ἐκύλισε κάτω εἰς τὴν αὐλήν. Οἱ μαθηταὶ τὴν ἤρπασαν ἐν θριάμβῳ. Ἡ ἰαχὴ τῆς χαρᾶς ἀνεπήδησεν ἀπὸ τὰ στήθη των :

— Ζήτω !!

Ὁ Πέτρος ἠὺχαριστημένος, ἔρριψε κάτω τὴν ἄχρηστον πλέον ῥάβδον, ἤρπασε τὸν σωλῆνα τῆς ὑδρορροῆς καὶ ἤρχισε νὰ ὀλισθαίνει πρὸς τὴν αὐλήν. Ὅταν ἔκαμε νὰ πηδήσῃ εἰς τὸ μνημεῖον, δὲν ὑπελόγισε καλῶς καὶ ἔπεσεν. Ἐσηκώθη αἱματωμένος. Εἶχε κτυπήσει εἰς πολλὰ μέρη τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς καὶ εἰς ἐπίμετρον ἐσχίσθη καὶ τὸ φόρεμά του εἰς τὴν μασχάλην.

Μερικὰ παιδία τὸν ἐκύκλωσαν μὲ θαυμασμόν καὶ συμπάθειαν. Ὁ φύλαξ τῷ ἔφερεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν του ἐν προσόψειον, διὰ νὰ σπογγίσῃ τὸ αἱματωμένον πρόσωπόν του

— Δὲν πειράζει, Πέτρε, τῷ εἶπεν. Ἄς ἐκτύπησες. Ἄρκει ὅτι ἐπέτυχες ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἤθελες. Ἄλλοι, διὰ νὰ κερδίσουν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦν, ἔχουν αἱματωθῆ περισσότερον. Θὰ σᾶς διηγηθῶ μίαν σχετικὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσα κάποτε.

Ὁ γέρον φύλαξ ἐτίναξε τὴν κοπνοσύριγγά του, ἐκάθησεν εἰς ἐν μνήμα καὶ ἤρχισε νὰ διηγῆται, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ τὸν εἶχον περικυκλώσει καὶ τὸν ἤκουον μὲ προσοχήν.

— Ὅταν οἱ Ῥωμαῖοι ἐγκατέλειψαν τὴν Βρεττανίαν, κατῆλθον ἀπὸ τὴν Καληδονίαν, ὅπως ὠνομάζετο τότε ἡ Σκωτία, οἱ Πίκται καὶ ἐλεηλάτουσιν τὸν τόπον. Οἱ Κέλται, οἱ κάτοικοι τῆς Βρεττανίας, ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Νορμανδῶν.

Μίαν ἀνοιξιν ἐξεκίνησαν τὰ πλοῖα τῶν Νορμανδῶν, καί, ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔπλεον, ἀντίκρυσαν πρωτῶν

τινὰ πρὸς δυσμὰς τὰς ὄχθας τῆς Βρεττανίας. Προέπλεον τοῦ στόλου δύο πλοῖα ὠραιότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα. Τὸ ἓν ἐκυβέρνηα ὁ Ἄγγελ, τὸ ἄλλο ὁ Ἐθελ, οἱ δύο ἀρχηγοί.

— Ἄγγελ, ἐφώνησεν ἀπὸ τὴν πρῶραν τοῦ ἐνός πλοίου ὁ Ἐθελ, ἡ γῆ αὐτὴ θὰ ἀνήκη ὡς βασιλείον εἰς ὅποιον ἀπὸ τοὺς δύο μας θὰ λάβῃ πρῶτος χῶμα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός του.

— Σύμφωνανοι, ἐφώνησεν ἀπὸ τὴν πρῶραν τοῦ ἄλλου πλοίου ὁ Ἄγγελ.

Τὰ δύο πλοῖα ἤρχισαν νὰ συναγωνίζωνται, ὠθούμενα ὑπὸ τῶν κωπῶν. Τὸ πλοῖον τοῦ Ἐθελ κατώρθωσε νὰ προσπεράσῃ τὸ ἄλλο. Ὁ Ἐθελ, μόλις ἡ τρόπισ τοῦ πλοίου του ἔξεσε τὴν ἄμμον, ἐπήδησε μὲ τὴν πανοπλίαν του εἰς τὰ νερὰ καὶ ἔτρεχε πρὸς τὸν ἀμμώδη αἰγιαλόν.

Τὸ πλοῖον τοῦ Ἄγγελ εἶχε μείνει ὀπίσω.

Ὁ Ἐθελ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκτὴν, ἔκυπτε δέ, διὰ νὰ ἐγγίση τὸ χῶμα μὲ τὴν δεξιάν του. Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην ἔπεσεν ἐμπρὸς του μία χεῖρ. Μία φωνὴ τὸν ἔκαμε νὰ στραφῆ.

Τὸ πλοῖον τοῦ Ἄγγελ, εἶχε φθάσει καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἀμμώδη ἀκτὴν. Ὁ Ἄγγελ, ἰστάμενος ὄρθιος, γεμάτος ἀπὸ αἷματα, τῷ ἔλεγεν ἀπὸ τὴν πρῶραν:

— Εἶναι βασιλείον μου ἡ γῆ αὐτή!

Εἶχε κόψει τὴν δεξιάν του χεῖρα καὶ τὴν ἔρριψεν εἰς τὴν ἀκτὴν, πρὶν προφθάσῃ ὁ Ἐθελ νὰ ἐγγίση τὴν γῆν μὲ τὴν ἰδικήν του. Τοιουτοτρόπως ὠνομάσθη ὁ τόπος ἐκεῖνος Ἀγγλία. Εἶδετε λοιπὸν τί σᾶς ἔλεγον; Ὅπου εἶναι ἓν «θέλω», ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ εἷς δρόμος.

Ν. Καρβούνης

Τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας

Τὸ χωρίον ὅλον εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν ἐχθρῶν, μὴ ἔχον δυνάμεις διὰ ν' ἀντιστῆ, ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς οἰκίας καὶ νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸ σπήλαιον. Τοῦτο ὑπῆρξε πολλάκις ἡ σωτηρία του, ἦτο δὲ ἡ μόνη μετὰ τὸν Θεὸν ἐλπίς καὶ καταφυγή του.

Ἐκεῖθεν οὐδεὶς φόβος. Ζωοτροφίας εἶχον μετακομίσει ἤδη ἱκανάς, πέντε δὲ μόνον ἄνδρες ἦρχουν, διὰ νὰ ὑπερασπίσουν ἐν ἀνάγκῃ αὐτό.

Ἐκατοντὰς ἀνθρώπων εὐρίσκετο πλέον ἐν τῇ ὁδῷ. Προηγούντο αἱ μητέρες κρατοῦσαι τὰ βρέφη των, γραῖαι φέρουσαι μικρὰ δέματα ἐνδυμάτων τῆς πρώτης ἀνάγκης, ἠκολούθουν δὲ οἱ ἄνδρες καὶ οἱ παῖδες σηκώνοντες ὀγκώδη φορτία ἐφαπλωμάτων ἢ ἄλλων πολυτιμῶν διὰ τὴν περίστασιν εἰδῶν.

Ὁ φόβος συνήνωνεν ὅλους εἰς ἓνα ὄμιλον πυκνόν.

Τὸ σπήλαιον ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸ χωρίον ἐν τέταρτον περίπου, ἀλλ' ἐν τέταρτον ἐπίσης ἀπεῖχον ἀπὸ τὸ χωρίον οἱ ἐχθροί.

Σιγὴ ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν φευγόντων.

Πότε καὶ πότε, ἐνῶ τὰ σώματα ἐφέροντο ταχέως πρὸς τὰ ἐμπρός, αἱ κεφαλαὶ ἐστρέφοντο πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐπόθουν οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ ἐπανίδουν ἀπαξ ἔτι, ν' ἀποχαιρετίσουν, ἴσως διὰ παντός, τοὺς ἐγκαταλειπόμενους προσφιλεῖς οἴκους. Ποῖος ἐγνώριζεν ἂν θὰ τοὺς ἐπανεβλεπον πλέον; Καὶ ἄλλοτε μόνον ἐρείπια ἐπανεῦρον. Οἱ δὲ ὀφθαλοὶ ἐδάκρουν εἰς τὴν θεάν ἐκείνην τὴν θλιβεράν καὶ τὰ χεῖλη ἠμιηνοίγοντο, διὰ νὰ προφέρουν κατάρας.

Εἶχον διανύσει ἤδη τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τῆς ὁδοῦ.

Δὲν ἀπειχον παρὰ ἑκατοντάδας τινὰς βημάτων ἀπὸ τὸ ἄσυλόν των. Θὰ παρέκαμπτον τὴν ῥοδὸν, ὅστις θ' ἀπέκρυπτεν ἀπὸ αὐτοῦς τὴν θεάν τοῦ χωρίου... Καὶ ἐστρέφοντο, διὰ νὰ περιβάλλουν αὐτὸ μὲ τὰ τρυφερότερα καὶ θλιβερότερα ἀποχαιρετιστήρια βλέματά των.

— Ἄχ τί ἔπαθον! ἤκούσθη φωνὴ ἀνδρική. Πάντες ἐστράφησαν. Ὡμίλει ὁ Λάμπρος, ὑψηλόσωμος καὶ λιγυρὸς νέος, εἰς ἓκ τῶν καλυτέρων νέων τοῦ χωρίου. Αὐτοστιγμὴν μίαν τῶν προπορευομένων γυναικῶν ὄρμησε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἠρώτησεν ἀνήσυχος:

— Τί ἔπαθες, τέκνον μου;

— Ἐλησμόνησα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, ἀπεκρίθη μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

Ἡ γυνὴ ἔταράχθη. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὠχρίασεν ἐπὶ μᾶλλον,

— Καὶ τὴν ὥρην; εἶπεν ὁ Λάμπρος ἀτενίζων αὐτὴν ἐν τὸς τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀπόκρισις τοῦ θὰ ἐπροξένει· τὴν ὥρην θὰ γυρίσω νὰ τὸ φέρω.

Ἡ μήτηρ ἀπὸ ὠχρᾶς κατέστη πελιδνὴ. Ὁ κίνδυνος ἦτο μέγας. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν οἱ ἐχθροὶ θὰ ἦσαν τόσον πλησίον τοῦ χωρίου των, ὥστε αἱ σφαῖραί των δὲν θὰ ἐφείδοντο τοῦ υἱοῦ της.

— Μὴ, μὴ, τέκνον μου! κατώρθωσε ν' ἀρθρώσῃ, ἰκετεύουσα αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

— Θὰ ἐπιστρέψω, μάνα.

— Μὴ! μὴ! ἐπανέλαβε κλονιζομένη ἐπὶ τῶν ποδῶν της ἡ ταλαίπωρος γυνή.

— Λάμπρε, εἶπε παρεμβαίνων γέρον τις, ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινε. Ἄν γυρίσῃς, καὶ σὺ θὰ κινδυνεύσῃς καὶ τὴν μητέρα σου θὰ χάσῃς.

Ὁ Λάμπρος ἀπεσπάσθη ἠρέμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ

πρεσβύτου, ἥτις περιέβαλεν ἤδη τὴν ὄσφύν του, καὶ μετὰ φωνῆς συγκινητικῆς εἶπεν :

— Ἡ μάνα μου εἶναι μάνα, ἀλλ' ἡ Παναγία εἶναι Παναγία.

Καὶ ὡς ἠλεκτρισθεὶς ἐκ τῶν ἰδίων του λόγων, ὤρμησε τρέχων πρὸς τὸ χωρίον, χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ στρέψῃ ἔν ἔτι βλέμμα πρὸς τὴν μητέρα του. Ἐφοβεῖτο μήπως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν κατώρθωσεν ἡ ἀπειλὴ τοῦ πρεσβύτου, τὸ κατωρθώσουν οἱ γεμᾶτοι δάκρυα ὀφθαλμοὶ τῆς μητρός του.

Ἡ μήτηρ ἀναυδος παρηκολούθει διὰ τῶν ὀμμάτων της τὸν Λάμπρον. Οὐδὲ λέξιν ἐπρόφερε πλέον. Πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις της συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ὄρασιν. Ὁ ὄμιλος τῶν φυγάδων κατ' ἀνάγκην ἐστάθη. Ἡ μήτηρ ἀνέμενε τὸν υἱὸν της. Οἱ λοιποὶ ἀνέμενον τὴν μητέρα καὶ τὸν υἱόν. Ἀλλὰ καὶ μόνος ἂν ἦτο ὁ Λάμπρος, θὰ τὸν ἀνέμενον, καίτοι δὲν ἦτο τελείως ἀκίνδυνος ἡ στάσις αὐτῆ. Ἦλπιζον ν' ἀποκρύψουν τὴν εἰς τὸ σπήλαιον καταφυγὴν των, ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἦτο πλέον δυνατόν. Οἱ ἐχθροὶ θὰ τοὺς ἔβλεπον ἤδη πρὸς αὐτὸ διευθυνομένους.

Ὁ Λάμπρος ταχὺς διασκελίζει φράκτας, ὑπερηδᾶ λίθους, διὰ νὰ συντάμῃ τὴν ἀπόστασιν, καὶ πλησιάζει εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου του, τοὺς πρώτους τοῦ χωρίου οἰκίσκους.

Ὀλίγον ἔτι καὶ δὲν θὰ τὸν ἔβλεπον πλέον, ἐπειδὴ θὰ ἐκρύπτετο ὀπισθεν τῶν οἰκίσκων. Ἡ στιγμή ἦτο κρίσιμος δι' ὅλους, φοβερὰ διὰ τὴν μητέρα. Εἴκοσι, δέκα, πέντε πηδήματα ἀκόμη καὶ δὲν θὰ τὸν βλέπη πλέον...

Τὰ ἐκ τῆς ἀγωνίας τῆς παρακολουθήσεως αὐτοῦ

συγκρατηθέντα δάκρυα ἐπλήρωσαν καὶ πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς της. Δὲν τὸν ἔβλεπε πλέον.

— Λάμπρο μου! ἀνέκραξεν ὀλοφυρομένη.

Οἱ ἐχθροὶ εἶχον εἰσέλθει ἤδη εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐξήταζον τὰς πρώτας αὐτοῦ οἰκίας. Ἦλπιζον ὅτι θὰ εὔρισκον ἐντὸς αὐτῶν λείαν καλήν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔβλεπον ὅτι οὐδὲν σχεδὸν εἶχον ἀφήσει οἱ χριστιανοί, ὕβριζον καὶ ἐβλασφήμουν.

Ὁ Λάμπρος δὲν τοὺς ἔβλεπεν ἀκόμη. Ἦκουσε τὰς φωνάς των, ἀλλὰ δὲν ἐπτοήθη.

Εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον, κατεβίβασεν ἐκ καπνισμένου τινὸς κοιλώματος τοῦ τοίχου τὸ εἰκόνημα καὶ κατεφίλησεν αὐτὸ εὐλαβῶς.

Στιγμαὶ μὲν παρῆλθον, ἀφ' ὅτου ἡ μήτηρ τοῦ Λάμπρου ὀλοφυρομένη ἔκραζε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ της. Στιγμαὶ ἐλάχισται, ἀλλ' ὁ χρόνος αὐτὸς ἦτο διὰ τὴν μητέρα ἀτελεύτητος. Ἦκουε μόνη αὐτὴ πυροβολισμούς, χωρὶς νὰ τοὺς ἀκούουν οἱ ἄλλοι. Ἐβλεπε μαχαίρας ν' ἀπαστρέπτουν, πληγὰς νὰ καταφέρωνται, αἵματα... χωρὶς νὰ τὰ βλέπουν οἱ ἄλλοι.

Αἴφνης χαρμόσυνοι κραυγαὶ ἀντήχησαν πανταχόθεν. Ὁ Λάμπρος ἐφάνη δρομαῖος νὰ παρακάμπτῃ τὸν τελευταῖον τοῦ χωρίου οἰκίσκον. Ἡ μήτηρ ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ βλέπῃ εὐκρινέστερον.

Ἐν «γεία σου, Λάμπρο!» ἐξηκοντίσθη ἕξ ὄλων τῶν χειλέων.

— Ἡ Παναγία μαζί του, ηὐχήθη χαμηλοφώνως ἡ μήτηρ.

Καὶ ὁ Λάμπρος ἔτρεχεν, ἤρχετο.

Ἄλλ' ἰδοὺ φοβερόν, φρίκη δι' ὅλους, κεραυνὸς διὰ τὴν μητέρα. Δρομαῖοι ἐπίσης παρουσιάζοντο διώκοντες

αὐτὸν πέντε, δέκα, ἑκατὸν ἐχθροί. Τὰ ὄπλα των ὅλα στρέφονται ἐναντίον του. Οἱ στίλβοντες σωλήνες των γίνονται μάχαιραι εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρός.

— Παναγία μου! κράζει ἡ δυστυχής.

Τὰ ὄπλα ἐκπυρσοκροτοῦν. Αἱ σφαῖραι τὸν περικυκλώνουν, φρικτῶ ἔσπαρμένος ἀγρός, τὸ ὁποῖον ὁ φυγὰς διέρχεται. Ὁ Λάμπρος ὑπερπηδᾷ τὸν φράκτην. Οἱ ξηροὶ κλώνοι κινοῦνται, οἱ λίθοι ἀναπηδοῦν, ἀλλ' ὁ Λάμπρος δὲν πίπτει: τρέχει, ἔρχεται! Οἱ ἐχθροὶ πληθύνονται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, νέοι σωλήνες ὄπλων ἀναφαίνονται, νέαι σφαῖραι ἐξακοντίζονται, βοή, ἀλαλαγμὸς ἀντηγεῖ. Οἱ φυγάδες δὲν ἀναπνέουν πλέον, ἡ μήτηρ πίπτει λιπόθυμος, ἀλλ' ὁ Λάμπρος δὲν πίπτει: τρέχει, ἔρχεται.

Ἦλθε!

Τὸ εἰκόνισμα ἐσώθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔσωσε τὸν Λάμαρον ἐκ τῶν σφαιρῶν των. Ἦτο ἀπλοῦν, συνηθισμένον εἰκόνισμα. Ἐκτοτε ὅμως ἔγινε θαυματουργόν, διότι ἡ Παναγία, ἀπέναντι τοιαύτης ἀταπαρνήσεως, ἐθεώρησεν ἄξιον νὰ περιβάλῃ αὐτὸ διὰ τῆς ἀγίας της χάριτος.

Ἰωάννης Δαμβέργης

Ἡ Ἁγία Λαύρα

Γραφικὴ εἶναι ἡ ἀποψις τοῦ σεπτοῦ ἱστορικοῦ μοναστηρίου τῆς Λαύρας μὲ τοὺς ὁμοίους ὡς πύργους τοίχους του καὶ τοὺς προεξέχοντας ἐξώστας τῶν κελλίων του.

Ἀπὸ τὸν κατάφυτον λόφον, ὅπου ἐγείρεται εἰς ἐξαιρετικὴν θέσιν, ἡ θεὰ εἶναι μαγικὴ. Ὑποκάτω ἐκτείνεται

τὸ χαριέστατον ὄροπέδιον τῶν Καλαβρῦτων μὲ τὸν μικρὸν ποταμὸν, ὃ ὁποῖος διαχωρίζει αὐτὸ εἰς τὸ μέσον ὡς ἀργυρᾶ ταινία, ἐνῶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους διακρίνεται πέραν τὸ Παναχαϊκόν, ἐντεῦθεν δὲ τὰ Ἄροάνια καὶ ἡ ὑψηλὴ καὶ χιονοσκεπῆς κορυφὴ τοῦ Χελμοῦ.

Ἄλλ' ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν χαριεστάτην αὐτὴν θεᾶν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς μονῆς, τὸ πενιχρὸν καὶ ἀπεριποίητον. Ἡ πτωχεία προκύπτει ἀμέσως εἰς τὸ βλέμμα ἀπὸ τὴν σαθρότητα τῆς ἐσωτερικῆς στοᾶς τῶν κελλίων.

Ἐσπεύσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν ναὸν καὶ τὰ

ἀξιοθέατα τῆς μονῆς, πρὸ πάντων τὸ κτίριον τῆς παλαιᾶς μονῆς, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς ἱερὰ κοιτὶς τῆς ἔθνικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας. Ἡ παλαιὰ μονὴ ἐκάη, πυρποληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰβραήμ. Ἡ παράδοσις λέγει καὶ ἀπειρόκαλος εἰκὼν, ἡ ὁποία διασώζεται ἐν τῇ μονῇ, μαρτυρεῖ, ὅτι ἔβλεπε μὲ εὐφροσύνην τὴν πυρκαϊάν, καθήμενος ὀκλαδὸν ὑπὸ τὴν παχύσκιον πλάτανον, τὴν ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς νέας μονῆς φυομένην, καὶ ῥοφῶν τὴν καπνοσύριγγά του.

Εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον ναῦσκον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ περιβόλου, φέρει δὲ ἀκόμη τὰ ἴχνη τῆς πυρᾶς, ἐτελέσθη τὸ μέγα γεγονός τῆς ἀνυψώσεως καὶ εὐλογίας τοῦ λαβάρου ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἐπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ τὴν 15ην Μαρτίου 1821 ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν προκρίτων καὶ ὀπλαρχηγῶν τοῦ Αἰγίου καὶ τῶν Καλαβρῦτων.

Τὸ ὑψωθὲν λάβαρον ἔχει τὸ σχῆμα τῶν λαβάρων, εἶναι δὲ χρυσοκέντητον καὶ ἀπεικονίζει τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἐπ' ὀνόματι τῆς ὁποίας τιμᾶται ὁ ναός. Τὸ πολύτιμον αὐτὸ κειμήλιον φυλλάσσεται εὐλαβῶς ἐντὸς τῆς θήκης εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς μονῆς.

Ἐκεῖ φυλάσσονται καὶ ἄλλα τιμαλφῇ ἀντικείμενα, στολαὶ ἀρχιερατικαὶ καὶ σκευὴ ἱερὰ καὶ σταυροὶ μετὰ γλυφῶν θαυμασίων καὶ ἐν εὐαγγέλιον πάγχρυσον μετ' ἐξαισίων μικρογραφιῶν, δῶρον τῆς αὐτοκρατείας τῆς Ρωσσίας, Αἰκατερίνης.

Χ. Ἄννινος

Πῶς ἐκυριεύθησαν τὰ Ἰωάννινα.

Εἶχεν ἀνοίξει τοὺς κρουνοὺς του τὴν νύκτα τῆς 16ης πρὸς τὴν 17ην Φεβρουαρίου ὁ οὐρανός. Ἐξυπνήσαμεν εἰς τὸ στρατόπεδον, βλέποντες διαρρέοντα καὶ ἀναρπαζόμενα τὰ ἀντίσκηνα. Ἀπὸ τὴν ἐσπέραν τῆς προτεραίας εἶχον ἐκδοθῆ διαταγαὶ νὰ ἐτοιμασθοῦν ὅλα τὰ σώματα, τὰ στρατοπεδεύοντα εἰς Μοῦλες, πρὸς ἐκκίνησιν. Ἡ κατεύθυνσις ἦτο ἄγνωστος.

Ἡ εὐθυμία ποτὲ δὲν ἐγκατέλιπε τὸν Ἕλληνα στρατιώτην. Μέσα εἰς τὸ πυκνὸν σκότος, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ πυραὶ τῆς κατασκηνώσεως ἐφαίνοντο ὡς μετέωροι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἠκούετο ὁ ῥόχθος τὸν ὁποῖον ἐπροξένει εἰς τὴν χαράδραν ὁ χεῖμαρρος, ὁ σχηματισθεὶς ἀπὸ τὴν συνεχῇ βροχῆν. Οἱ ἄνδρες ἐσηκώνοντο διάβροχοι καὶ εὐθυμοί.

Γέλωτες καὶ φωναὶ καὶ πανδαιμόνιον θορύβου χαιρωποῦ ἀνεμιγνύοντο μὲ τὸν πλαταγισμόν τῆς βροχῆς ἐπὶ τῶν ἀντισκήνων. Ὄταν ἐξημέρωσεν, ἡ βροχὴ ἔπαυσεν, ἀλλ' ἐφύσησεν ἀκάθεκτος βορρᾶς. Τὰ ἀντίσκηνα ἐλύθησαν καὶ ἐσηκώθησαν, οἱ ἄνδρες παρετάχθησαν πάνοπλοι καὶ κατάφορτοι, τὰ μεταγωγικὰ ἔτοιμα πρὸς ἐκκίνησιν.

Μετὰ τὸ προσκλητήριον ἡ ἐκκίνησις διὰ ποῦ; Ὅλοι ἐνόμιζον διὰ τὴν Παραμυθίαν.

— Χαῖρε, λοιπόν, κοιλὰς τῆς ἀδημονίας, ὅπου ἐπὶ τόσον καιρὸν ἀπέναντι τοῦ Μπιζανίου ὠνειρεύθημεν τὴν στιγμὴν τῆς προελάσεως!— Κατήλθομεν εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν παρὰ τὸ Χάνι τῆς Φτελιᾶς καὶ ἐκεῖθεν, ἀφοῦ διήλθομεν ὀλισθηρὰν κοιλάδα καὶ διέβημεν τοὺς μικροὺς ποταμούς, ἀνήλθομεν εἰς τὸ Κοπάνι.

ΙΟΑΝΝΙΝΑ

Πυκναὶ νιφάδες χιόνος ἤρχισαν πλέον νὰ καλύπτουν τὰς ὑπωρείας αὐτὰς τῆς Ὀλύτσικας μὲ λευκὸν πέπλον. Ἀπὸ τὸ Κοπάνι προσετέθη καὶ τὸ ἐκεῖ καταυλιζόμενον 7ον σύνταγμα καὶ ὁ στρατὸς ὅλος κατηθύνθη μεγαλοπρεπῶς διὰ στενωπῶν ἐν μέσῳ ἀποτυφλωτικῶν χιονοστροβίλων, εἰς τοὺς Βαρυάδες.

Ἐκεῖ κατεσκηνώσαμεν ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια. Ἐκατοντάδες πυρῶν ἔλαμπαν τὸ δειλινὸν γύρω ἀπὸ τὰ ἐρυθρωπὰ ἀντίσκηνα, ἐπάνω εἰς τὸν ἄχραντον τάπητα τοῦ ὀψίμου χειμῶνος.

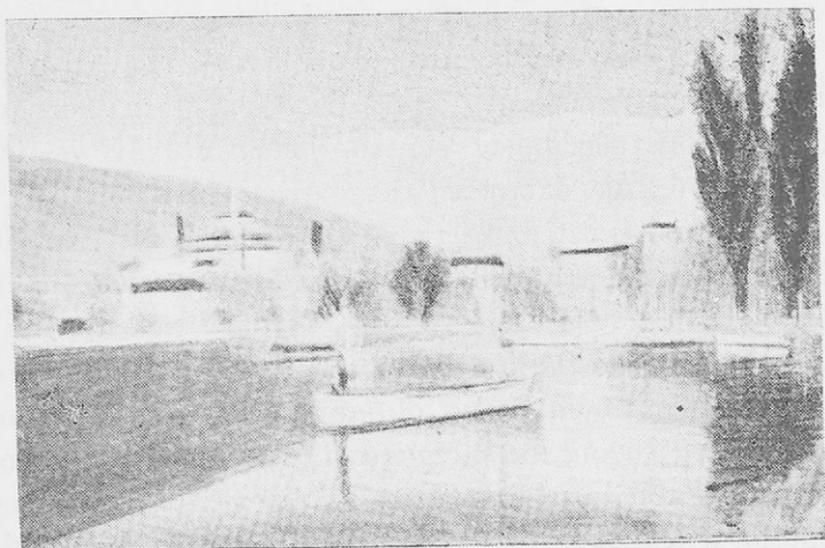
Κάποιος ἐνεθυμήθη ὅτι ἦσαν Ἀπόκρεω.

Καὶ κάτωθεν τῶν ἀντισκήνων, ὅπου συνωστίζοντο, τυλιγμένοι εἰς τὰ κλινოსκεπάσματά των, οἱ ἄνδρες καὶ ἔβρεχον εἰς τὸ ἀχνίζον τέϊον τὸν ξηρὸν ἄρτον των, ἐσηκώθη χαρωπὴ ἢ πολυφωνία τῶν Ἀπόκρεω.

Τὴν νύκτα ὁ βορρᾶς ἀπέσπασε μερικὰ ἀντίσκηνα. Οἱ ἀποστεγασθέντες ἀπῆντησαν μὲ ἄσματα καὶ μὲ ἀστεῖσμούς.

Ὁ ἥλιος, τὴν ἐπομένην, τὸ πρωῖ τῆς Δευτέρας, παρουσίασε μεγαλοπρεπῆ τὴν Ὀλύτσικαν, κορμασμένην ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας. Ἡ πορεία ἤρχισεν ἐπίπονος καὶ μακρά. Εὐρισκόμεθα τώρα ὀπισθεν τῆς Ὀλύτσικας. Ἐν μικρὸν χαριτωμένον χωρίον, τὸ Τόσκεσι, μακάριον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἐλεύκαζεν εἰς μίαν κοιλάδα. Βουνὰ ὑπερύψηλα ὀρθώνονται τριγύρω μας, πάλλευκα τὴν κορυφήν, κατάφυτα τὰς ὑπωρείας.

Κοιλάδες καὶ φάραγγες εἰρηνικαὶ μὲ μυστηριώδεις ἀντιλάλους, ποταμοὶ καὶ χεῖμαρροι ὀρητικοί, βράχοι ὀρθοπαγεῖς καὶ ἡμεροὶ ἀργιλλώδεις κλιτύες, ἀπότομα

ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μονοπάτια καὶ καταρράκται ἀποκρυσταλλωθέντες κατὰ τὴν παγερὰν νύκτα, μετέωροι ὡς σταλακτίται ἀδαμάντων ἀπὸ βράχους ὑποκυάνους. Σπήλαια περιστεφόμενα ἀπὸ βαθύχρωμον βλάστησιν, καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος, ὀπίσω μας, μία λωρὶς ἀναλυτοῦ ἀργύρου, ἢ θάλασσα.

Πρὸς τὸ δειλινὸν κατήλθομεν, ἀφήσαντες ὀπίσω μας τὰ λευκὰ Γρατσανά, μίαν κιορὶνὴν ὀλισθηρὰν ἄβυσσον, εἰς τὰς πλευρὰς τῆς ὁποίας ζωντανοὶ ὄφεις ἀπὸ χακὶ ἐσπειροῦντο καὶ ἔκαμνον ἐλιγμούς. Ἀναρριχηθέντες μὲ πανοραματικὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπὶ τῆς ἀπέναντι κλιτύος, εὐρέθημεν εἰς τὸ ἀριστερὸν πλευρὸν τῆς Ὀλύ-

τσικας, εἰς δάσος πρίνων, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου εὐρίσκοντο ἐγκατεστημένοι οἰκίσκοι τῆς Τσαριτσάνης.

Ἡ νύξ ἐπέρασεν ἤρεμος καὶ εἰρηνική. Τὴν πρωΐαν τῆς Τρίτης ἐκινήσαμεν πρὸς βορρᾶν. Μετὰ πορείαν ὠρῶν τινων εὐρέθημεν εἰς τὸ γραφικώτατον χωρίον Μπαουσούς. Δὲν ἐπετράπη κατασκήνωσις.

— Ἀπόψε δὲν ἔχει ὕπνον. Οἱ ἄνδρες ν' ἀναπαυθοῦν τώρα, νὰ γίνῃ συσσίτιον καὶ νὰ γεμίσουν ὄλοι τὰ ὑδροδοχεῖα των μὲ νερόν. Ἀπόψε ἔχομεν πόλεμον!

Ἀστραπιαίως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διεδόθη ἀνὰ τὰς χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο ἐξηπλωμένοι κατὰ λόχους καὶ τάγματα εἰς τὰς μαλακὰς κατωφερείας πρᾶνοῦς πετρώδους, ὅτι τὴν νύκτα εἶχεν ὀρισθῆ ἡ γενικὴ ἐπίθεσις ἐναντίον ὅλων τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ ἐχθροῦ. Μία ἔκρηξις χαρᾶς ἠγέρθη πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὡστε δὲν ἐβαδίζομεν κατὰ τῆς Παραμυθίας, ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ κέντρου μετακίνησις τῶν σωμάτων ἦτο κίνησις κυκλωτικὴ καὶ ἡ ἐπίθεσις θὰ ἐγίνετο ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ.

Εἰς τὸ χωρίον ἐπεκράτει κίνησις πυρετώδης. Σκηναὶ χειρουργείων ἐστήνοντο ἐν βίᾳ, ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ καθ' ὁμίλους ἐπάνω καὶ κάτω, ἔφιπποι διαγγελεῖς διεσταυροῦντο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, οἱ ὑπαξιωματικοὶ ἐπεθεώρουν τὰ ὄπλα τῶν ἀνδρῶν, διενέμετο συσσίτιον, οἱ ἄνδρες καθ' ὁμάδας συνεζήτουν τὰ χαρμόσυνα νέα, ἄλογα ἔβωσκον ἠρέμα τὴν λιτὴν πόαν τῶν πλαγιῶν, ἀντάρται διηγωνίζοντο πρὸς σκαπανεῖς, συνεπληροῦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν φυσιγγίων τῶν ἀνδρῶν, ἐλύοντο καὶ ἐκαθαρίζοντο ὄπλα, εὐζωνοὶ ἐδοκίμαζον ἐπὶ τοῦ μανδύου των τὴν αἰχμὴν τῆς ξιφολόγῃς, ἐνῶ ἐν τῷ μεταξὺ τὸ τηλεβόλον ἐβρουχᾶτο βαρέως, ἀγρίως, προφητικῶς, ἀκαταπαύστως, πολὺ μακρᾶν.

Ὅλοι οἱ ἄρρωστοὶ ἰάθησαν ὡς ἐκ θαύματος. Κανείς δὲν ἤθελε νὰ ὑστερήσῃ εἰς τὴν μεγάλην χαρὰν. Καὶ ἐνῶ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε πρὸς τὴν δύσιν του, ἐξειλίχθη εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Μπαουσιῶν ἀλησμόνητος σκηνή, ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας πανόλβιοι εἶναι ὅσοι ἠτύχησαν νὰ δραματίσουν ἐνεργόν μέρος.

Σφουρίγματα—ἐπειδὴ εὐρισκόμεθα πλησίον τῶν προφυλακῶν τοῦ ἐχθροῦ, δὲν ἐπιτρέπονται σαλπίσματα—καλοῦν τοὺς λόχους, τὰ τάγματα, τὰ συντάγματα εἰς γενικὸν προσκλητήριον. Ἐπ' ὧμου οἱ γυλιοί, παρὰ πόδας τὰ ὅπλα, ἀστράπτοντες οἱ ὀφθαλμοί, τὰ στήθη κοχλάζοντα ἀπὸ ἀνεκλάλητον βρασμὸν πολεμικῆς ὀρμῆς καὶ χαρᾶς, γαλήνη αἱ ψυχαὶ ὄλων! Ἰερὰ σιγή! Θρονασμένη εἰς τὰς καρδίας τῶν μαχητῶν ἡ Ἑλλάς, ὠμίλει λόγους ἀθανάτους· οἱ ἀσθενεῖς τὸ σῶμα ἐδυναμοῦντο, ἐγιγαντοῦντο οἱ ἰσχυροὶ καὶ ὅλοι μὲ ἀδημονίαν ἀνέμενον τὴν ἱερὰν στιγμὴν.

Τὸ σύνθημα ἦτο Μπότσαρης—Σοῦλι, τὸ γενικὸν σύνθημα Ἑλλάς. Καὶ τὸ κανόνι ἤκούετο τώρα βροντερόν, ἀκατάπαυστον, προφητικὸν τῆς μεγάλης χαρᾶς.

Κάτω εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος, ἀνερριπίζοντο τώρα μερικαὶ πυραὶ. Ὁ ἐχθρός! Ὁ ἐχθρός! Πῶς νὰ περιγραφῇ ἡ συγκίνησις τῆς προσδοκίας; Πῶς νὰ μεταφερθοῦν εἰς λόγους οἱ πύρινοι παλμοὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων στιγμῶν;

Ἄντικρύ μας μελανίζει ὁ ὄγκος τῆς Τσοῦκας. Πρέπει νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν κοιλάδα καὶ ν' ἀναρριχηθῶμεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ μεγαθήριον.

Στάσις ἐπ' ὀλίγα λεπτὰ εἰς μίαν ἐσοχὴν τοῦ βουνοῦ, ὅπου δὲν φαίνόμεθα. Ἐκεῖ ἐπιτρέπεται τὸ κάπνισμα

ένος σιγάρου. Τὸ ὑπερβολικὸν ψῦχος κάμνει τοὺς πόδας νὰ πονοῦν. Οἱ ἄνδρες, διὰ νὰ ζεσταθοῦν, κάμνουν βῆμα σημειωτόν.

Ἡ πορεία ἐπαναλαμβάνεται. Περὶ τὰ μεσάνυκτα μεγαλώνει ἓνα φῶς σταθερόν. Εἶναι τὸ Χάνι τοῦ χωρίου Πλέσια, τοῦ ἀκροτάτου σημείου τῶν προφυλακῶν. Ἄπ' ἐκεῖ καὶ πέραν εἶναι ὁ ἐχθρός.

Μόλις ἤρχισε νὰ χαράζῃ ἡ 20ῆ Φεβρουαρίου, οἱ λόγοι μας εὐρίσκοντο ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Τσούκας. Δύο ὀρειβατικαὶ πυροβολαρχίαι μας, αἱ ὁποῖαι εἶχον τοποθετηθῆ εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Πλέσια, ἤρχισαν νὰ βάλουν κατὰ τῶν πυροβολείων τῆς Τσούκας. Οἱ Τοῦρκοι σκοποί, ἰδόντες αἰφνιδίως Ἕλληνας στρατιώτας εἰς ἀπόστασιν πενήκοντα βημάτων, ἔδωσαν τὸ σύνθημα τοῦ κινδύνου καὶ ἤρχισαν νὰ πυροβολοῦν. Ἄλλ' εἰς χεῖμαρος ὄρμησεν εἰς τὰ χαρακώματά των.

Ἄπὸ τὰ ἐχθρικά ἀντίσκηνα ἐξέρχονται πανικόβλητοι οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἀναμῖξ καὶ φεύγουν πρὸς τὸ ὀπίσω μέρος τοῦ βουνοῦ, πυροβολούμενοι καὶ καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας.

Ὁ ἥλιος, ἀνατέλλων ἐν τῷ μέσῳ τρομακτικῆς συμφωνίας κανονιοβολισμῶν τοῦ Μπιζανίου, τῆς Ἄετορράχης, τῆς Καστρίτσας, τῆς Κανέτας, τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῶν πλαγιῶν τῆς Ὀλύτσικας, ἐφώτισε τὰς ἑλληνικὰς λόγγας ἐπάνω εἰς τὰς χιόνας τῶν κορυφῶν τῆς Τσούκας.

Ἡ Μανωλιάσα κατεκαίετο ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς ὀβίδας. Περὶ τὴν μίαν μετὰ μεσημβρίαν κυριεύεται καὶ αὐτή...

Κοιμώμεθα τυλιγμένοι εἰς τὰ κλινσοσκεπάσματά μας καὶ καθιστοί. Μᾶς ἀφυπνίζει τὴν αὐγὴν μία τρομακτικὴ

ὁμοβροντία τῆς Κανέτας ἐναντίον τοῦ Μπιζανίου. Καίτοι ἡ παράδοσις ἐπροτάθη τὴν νύκτα, τὸ πυροβολικόν μας δὲν εἶχεν ἀκόμη εἰδοποιηθῆ λόγῳ τῆς ὥρας.

Ἄλλὰ τὸ Μπιζάνι εἰσῆγα διὰ παντός.

Πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, εἶδομεν καιομένας μερικὰς ἀποθήκας εἰς τὴν πεδιάδα. Ἡ ἀνατολὴ ἐχαιρετίσθη μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου τῆς Ἀναστάσεως, τὴν ὁποίαν ἔψαλλον μερικοὶ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ἔκτου λόγου τοῦ πρώτου πεζικοῦ συντάγματος.

Τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ἐπανελάβον ἑκατοντάδες στομάτων καὶ ἔπειτα ὅλοι μαζὶ ἔψαλλον τὸν ὕμνον τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῆς Τσοῦκας κατήρχετο μεγαλοπρεπῆς εἰς τὴν πόλιν, τὰ Ἰωάννινα. Ταῦτα ἦσαν πλέον ἑλληνικὰ καὶ ἀνέμενον μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας τοὺς ἐλευθερωτὰς των.

Ν. Καρβούνης

Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα

Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα, μάτια πολλὰ τὸ λένε,
μάτια πολλὰ τὸ λένε, ὁποῦ γελοῦν καὶ κλαῖνε.
Τὸ λέν πουλιὰ τῶν Γρεβενῶν κι' ἀηδόνια τοῦ Μετσόβου,
ποῦ τᾶσκιαζεν ἡ παγωνιά κι' ἀνατροιχίλα φόβου.

Τὸ λένε κτύποι καὶ βροντές, τὸ λένε κ' οἱ καμπάνες,
τὸ λένε κ' οἱ χαρούμενες καὶ μαυροφόρες μάννες,

*Τὸ λένε καὶ Γιαννιώτισσες, πὸν ζοῦσαν χρόνια βόγγου,
τὸ λένε κ' οἱ Σουλιώτισσες σὲς ράχες τοῦ Ζαλόγγου.
Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα!*

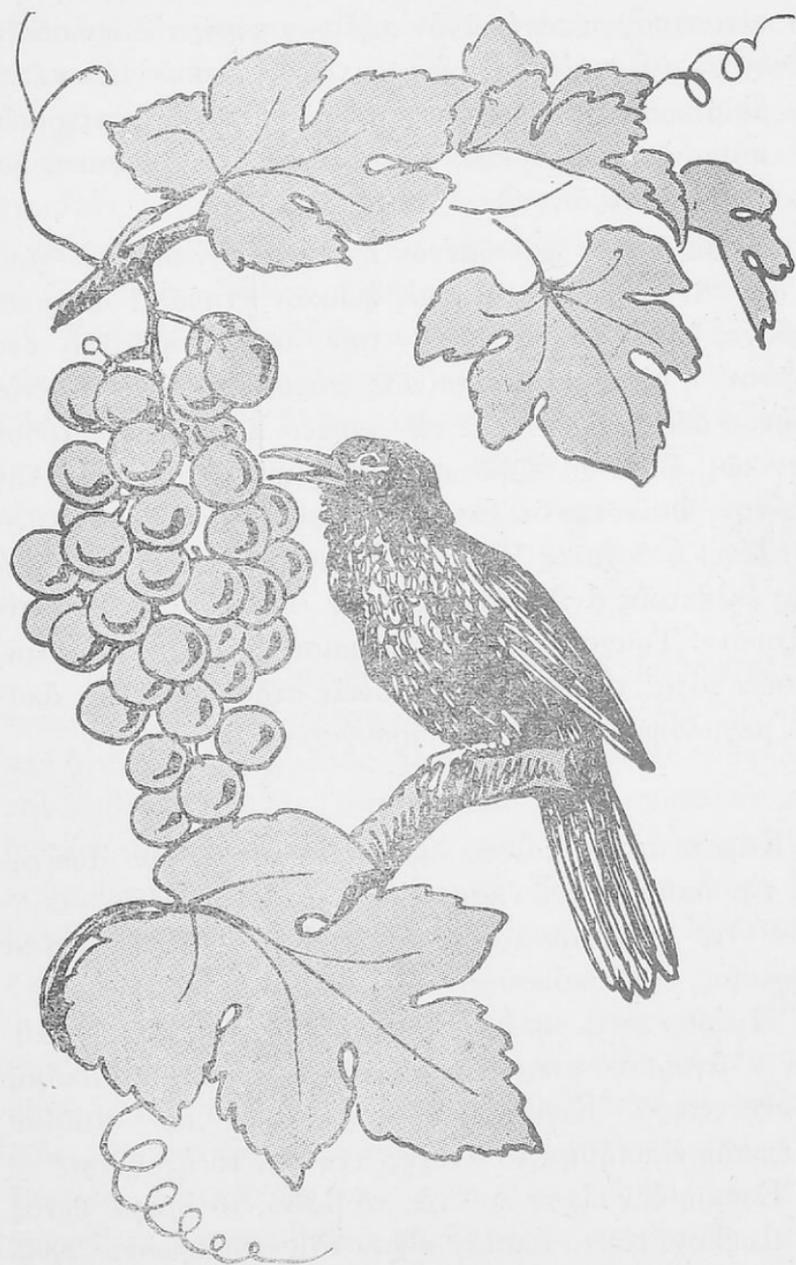
Γ. Σουρῆς

Ὁ κόσσυφος

Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὰ μεγάλα δάση εἶναι τὰ καλύτερα πτηνά. Ἄλλοίμονον, ἂν ἔλειπεν ἀπὸ αὐτὰ ὁ κόσσυφος. Τὸ δάσος θὰ ἦτο πανήγυρις ἀρχοντοχωρι-
τῶν βωβῶν. Χρώματα; ἄλλο τίποτε! Ὑπάρχουν μάλι-
στα μερικά, ὅπως ὁ δρυοκολάπτης, ὁ ἔποψ καὶ ἄλλα, τὰ
ὁποῖα εἶναι ὡσὰν πολύχρωμοι ἐφημερίδες. Ἄν ὅμως
πρόκειται ν' ἀνοιξοῦν τὸ στόμα των, νὰ εὐχεσθε νὰ μὴν
εἴσθε ἐκεῖ! Ὅ,τι κωμικὸν ἠδύνατο νὰ δημιουργήσῃ εἰς
φωνὴν ὁ Ὑψιστος, τὸ ἔδωκεν εἰς τοὺς λάρυγγάς των.

Ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν γελοιογραφιῶν ζῆ ὁ ἀπλοῦς
κόσσυφος, αὐστηρὸς, σοβαρὸς, μαῦρος ὡς ἔβενος, μὲ τὸ
κατακίτρινον ράμφος του, ὡς νὰ κρατῆ καπνοσύριγγα
ἀπὸ ἤλεκτρον. Ὅ,τι εἶναι ἡ ἀμυγδαλῆ εἰς τὸν φυτικὸν
κόσμον, εἶνε αὐτὸς εἰς τὸν περρωτόν. Τὸ λάλημά του
θὰ πρωτοχαιρετίσῃ τὴν ἀνοιξιν ἕνα-δύο μῆνας ἐνωρί-
τερον ἀπὸ τὸν κοῦκον καὶ τὴν ἀηδόνα. Εἶναι δὲ τὸ
λάλημά του περιπαθέστατον.

Πότε αὐτὸ τὸ πτηνόν, τὸ ὁποῖον δὲν παύει νὰ
ψάλλῃ, εὐρίσκει καιρὸν νὰ κτίσῃ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῆς
ὑπομονῆς, τῆς τέχνης, τῆς λεπτῆς ἐργασίας, τὸ ὁποῖον
εἶναι ἡ φωλεά του; Ποτέ, ποτέ, ποτέ δὲν δύνασαι νὰ

πιστεύσης ὅτι ἐν ῥάμφος εἶναι δυνατὸν νὰ λειτουργήσῃ τὸ καταστρογγυλὸν ἐκεῖνον πῆλινον τάσι, τὸ καλοδεδεμένον μὲ πυλυτρίχια καὶ ῥίζας, τὸ διακεκοσμημένον ἐπάνω μὲ μικροὺς χάλικας, τὸ γαλακτωμένον ἐσωτερικῶς μὲ καθαρὸν χῶμα καὶ ἐστρωμένον μὲ φρύγανα καὶ μὲ ἀφροὺς πετρῶν.

Τὶ περίεργον φαινόμενον ἡ τέχνη, τὴν ὀπρίαν ἔχουν αἱ φωλαὶ τῶν περισσοτέρων ῥδικῶν πτηνῶν! Μερικαὶ ἀηδόνες ὑφαίνουν τὴν ἰδικὴν τῶν κρεμαστὴν ἀπὸ ἓνα κλώνον, ἡ δὲ ὑπολαῖς (κοινῶς ποταμίδα) ἐνώνει ἐνὸς κλώνου δύο φύλλα καὶ τὰ ῥάπτει κάτω-κάτω τόσον τεχνικῶς, ὥστε θὰ ἐξήλεγε καὶ χεῖρ γυμνασμένη εἰς τὴν βελόνην. Φαίνεται ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἐκλεκτὰ πτηνὰ ὅ,τι λέγει ὁ ἀρχαῖος Ἑλληὴν συγγραφεὺς Πλούταρχος διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους: οὐδὲν «εἶδος παιδείας ἀτιμάζουσι». Τραγουδισταὶ θαυμάσιοι, τεχνῖται ἄριστοι, οἰκοδεσπότης τακτικώτατοι, γονεῖς στοργικώτατοι, ἄκακοι, μεγαλόψυχοι, πάντοτε πρόσχαροι.

Κάμειτε τὸν κόπον νὰ διαβάσετε αὐτὴν τὴν ἀφήγησιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔκαμε φίλος μου λοχαγός:

«Ὅτε διέμενον πρὸ ἐτῶν εἰς Καρπενήσιον, ἔνεκα ὑπηρεσίας, εἶχον κόσσυφον εἰς κλωβίον.

Ἡμέραν τινά, παιδίον χωρικοῦ μὲ παρεκάλεσε καθ' ὁδὸν ν' ἀγοράσω μικρὸν τι πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν εἶχε πετερά. Ἐνεκα τῶν παρακλήσεων τοῦ παιδίου καὶ ἐπειδὴ ἐλυπήθην τὸ ἀτυχὲς πτηνόν, τὸ ἠγόρασα.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχον ποῦ νὰ τὸ βάλω, τὸ ἔφερα ἐντὸς τοῦ κλωβίου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον τὸν κόσσυφον. Ἐνῶ δὲ περιέμενον νὰ ἴδω αὐτὸν νὰ ἀνησυχῇ, καθὼς συνήθως συμβαίνει εἰς τὰ πτηνὰ, ὅταν θέτουν εἰς τὸ κλωβίον

των άλλο πτηνόν, παρετήρησα μὲ ἔκπληξιν ὅτι οὗτος τούναντίον ηὐχαριστήθη. Ἐπλησίασε τὸ μικρόν, τὸ ἐθώπευε καὶ δὲν ἤξευρε μὲ ποῖον τρόπον νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαρὰν του διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δ' ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τοῦ ἔθεσα καὶ τροφήν, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, εἶναι κρέας, ἀμέσως ἔλαβεν ἐκ τούτου μικρὰ τεμάχια καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρόν ὄρφανόν, τὸ ὁποῖον τὰ ἔφαγε μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, διότι ἐπείνα.

Ἐξηκολούθησε δὲ κατόπιν νὰ τὸ τρέφῃ μὲ στοργήν, μέχρις ὅτου τὸ μικρόν πτηνόν ἤρχισε νὰ τρώγῃ μόνον του. Ἀφοῦ δ' ἐμεγάλωσε καὶ ἐπτερώθη, διέκρινε ὅτι ἦτο ἀηδών, ἡ ὁποία ἔζησε πολὺν καιρὸν μετὰ τοῦ εὐεργέτου καὶ θετοῦ πατρὸς της μὲ ἀγάπην καὶ ἀρμο- νίαν. Ἐψαλλον καὶ τὰ δύο κατὰ τὴν ἄνοιξιν μελωδικώτατα».

Ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ὅμως καὶ ἔπειτα ὁ κόσσυφος γίνεται ἡ πληγὴ τοῦ κήπου καὶ τῆς ἀμπέλου. Οἱ ἐρευνηταὶ τοῦ δυσκόλου ζητήματος, τὸ ὁποῖον λέγεται «ὠφέλιμα καὶ ἐπιβλαβῆ πτηνά», ἰσχυρίζονται ὅτι πρόκειται περὶ δικαίας ἀποζημιώσεως, διότι καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα καθαρίζει τὴν γῆν ἀπὸ ἔντομα, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς σκληρότητος τοῦ ῥάμφους του, μόνον, αὐτὸς δύναται νὰ καταστρέψῃ.

Οἱ γεωργοὶ ὅμως, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουν πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν γεωργικὴν ἐντομολογίαν, δὲν ἐννοοῦν κατὰ τί τοὺς ὠφελεῖ αὐτὴ ἡ συνδρομή, τὴν ὁποίαν τοὺς δίδει, προστατεύων τὰ σῦκα καὶ τὰ σταφύλια ἀπὸ τὰ ἔντομα, διὰ νὰ καταφάγῃ ὁ ἴδιος! Διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι συμβαίνει συνήθως ὁ περιπαθὴς αὐτὸς τραγουδιστὴς, μαζὶ μὲ τὸν συκοφαγᾶν, νὰ ἀφίνουν εἰς

τάς ἀμπέλους καὶ εἰς τοὺς κήπους τοὺς φλοιοὺς μόνον τῶν σύκων καὶ τῶν σταφυλῶν.

Ἄλλὰ καὶ τότε εἶναι χαρὰ Θεοῦ ὡς θέαμα. Ἐνῶ ἡ ἀθλία ἐκείνη κίσσα καὶ τὰ ἄλλα σταφυλοχαρῆ πτηνὰ φαίνονται ὡς νὰ ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ πατητήριον, αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος ἀξιοπρεπῆς κύριος, λάμπων ὡς χάλυψ, μὲ πῆν ἐξ ἡλέκτρου καπνοσύριγγά του ἐντελῶς καθαρὰν. Ἐννοεῖ ὁ κόσσυφος νὰ κάμνη τὸ λουτρόν του καθημερινῶς.

Στ. Γρανίτσας

Ἄλλος κόσμος

Ὁ Στέφανος κατέβη τὴν μικρὰν κλίμακα τοῦ σπογγαλιευτικοῦ πλοιαρίου, ἤρπασε τὸ σχοινίον καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὰ κύματα.

Τὰ ὕδατα ἐπάφλασαν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, πλατεῖς δὲ καὶ συμμετρικοὶ κύκλοι ἠραιώθησαν ἀλλεπάλληλοι παρὰ τὴν κουπαστήν, ὅπου τὸ σκάφος ἀντενακλᾶτο ἐντὸς τῶν τεφρῶν ὑδάτων.

Ὁ σπογγαλιεὺς ἤρχισεν ἀναπνέων βραδέως καὶ παρατηρῶν τὰς πρασινωπὰς σκιάς, αἱ ὁποῖαι ἠνοίγοντο γύρω του. Τέλος οἱ πόδες του ἐπάτησαν ἐπὶ μαλακοῦ πυθμένος. Ἦτο λασπῶδες βάθος μὲ πυκνὰ πρασινοκίτρινα βρούα, μαλακοὺς τάπητάς, μέσα εἰς τοὺς ὁποίους ἐκρύπτοντο μυριάδες μικρὰ ψάρια, τὰ ὁποῖα ἔφυγον ἔτρομα εἰς τὰ βήματά του.

Τὸ πῶς ἔφθανεν ἐκεῖ κάτω ὑποκύανον, μυστηρι-

ᾠδες. Εἶδος πρασίνης σκιᾶς ἐξηπλώνετο τριγύρω καὶ μόνος ὁ συριγμὸς τοῦ κατερχομένου διὰ τῆς μηχανῆς ἀέρος ἀντήχει εἰς τὰ ᾠτα τοῦ σπογγαλιέως ἐν μέσῳ τῆς φοβεραῆς κραυγῆς.

Σιωπηλὸς καὶ κύπτων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἤρχισε νὰ συλλέγη σπόγγους.

Τὸ βῆμα του, ἀναταράσσον τὸν βόρβορον, ἐξεδίωκε τοὺς ἀφθόνους ἰχθύς, οἵτινες ἐκρύπτοντο ἐντὸς τῶν πρασίνων βπύων, ἐνῶ ἄλλοι μεγαλύτεροι, περιέργως πλησιάζοντες, ἀπεμακρύνοντο ἔντρομοι, ὅσάκις ὁ δύτης διὰ κινήματος τῆς κεφαλῆς ἀπεδίωκε τὸν μεμολυσμένον ἀέρα.

Ὁ Στέφανος ἐπροχώρησεν ἐρευνῶν τὸ ἔδαφος. Μαῦρος λόφος πλήρης χασμάτων καὶ ῥωγμῶν ἐξετείνεται ἐμπρὸς του ἐπ' ἄπειρον σκεπασμένος ὑπὸ γιγαντιαίων λειχίγων. Ἐκεῖ μυριάδες μικρῶν πολυπόδων μὲ κομψότατα ἀστροειδῆ ἀνθύλλια κίτρινα, πορτοκαλλόχροα καὶ ἐρυθρᾶ, ἦσαν φυτωμένα.

Ἐνίοτε ἰχθύς παρερχόμενος παρετήρει τὸν σπογγαλιέα διὰ τῶν ἐξωγκωμένων ὀφθαλμῶν του, ἀνοιγοκλείων κομικῶς τὸ στόμα του, τὰ ὑπόλευκα φύκια ἀνεκίνουν τοὺς μακροὺς πλοκάμους των καὶ αἱ θαλάσσιαι πτέριδες ἔκλινον ἐλαφρῶς τοὺς κλώνους των.

Τὸ ἔδαφος ἐξηκολούθει μᾶλλον βραχυᾶδες. Ἐπ' αὐτοῦ ἐφύοντο μικροὶ θάμνοι μελανῶν κοραλλίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ λευκὰ ἀνθύλλια τῶν πολυπόδων ἀνέθαλλον ζωηρότατα. Παρέκει μία μεγάλη χελώνη, μὲ τερατώδη κεφαλὴν καὶ λαμπρὸν ὄστρακον, ἐνοχληθεῖσα ἐκ τῶν βημάτων τοῦ δύτου, ἔσπευσε νὰ ἐξαφανισθῇ ὀπισθεν τῶν φυκῶν.

Τὰ πυκνὰ αὐτὰ φύκη, μεγέθους ἀνθρωπίνου ἀναστήματος ἔφρασον σχεδὸν ἐντελῶς τὴν ὁδόν, μερικὰ δὲ μαλακώτερα καὶ παχύτερα φαίνονται ὡς κλάδοι δένδρων ἔχοντες ἀντὶ φυλλωμάτων ἄπειρα μαγευτικὰ λευκὰ ἀνθύλλια.

Ὁ σπογγαλιεύς, μὴ εὐχαρηστικὸς ἐκ τῶν σπόγγων τοὺς ὁποίους εὗρισκεν, ἤρχισε νὰ παραμερίζῃ τοὺς κλάδους. Προεχώρησεν ἄρκετά, ὥστε οἱ σύντροφοί του ἀπὸ τοῦ σκάφους ἤρχισαν ν' ἀνησυχοῦν διὰ τὴν παρατεταμένην αὐτὴν πορείαν.

Τέλος τὰ φύκη ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ ἀραιώνουν καὶ τὸ ἔδαφος νὰ καθίσταται μᾶλλον ὀμαλόν Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ ἔδαφος ἐγένετο ὀμαλώτερον, τόσον καὶ ἡ ὄψις τοῦ τοπείου ἤλλασσε καὶ ἐλάμβανε μεγαλοπρέπειαν μαγευτικὴν. Ἐκεῖ ἦτο τὸ βασίλειον τῶν κοραλλίων, τῶν χρωμάτων καὶ τοῦ φωτός. Κοράλλια λευκά, μέλανα, ἐρυθρὰ, ῥόδινα, χρυσομήλινα, φοινικά, φανταστικῶν ἀποχρώσεων, βρύα χρυσοπράσινα, ἄλλα ἄνθη φανταστικά, ὅμοια τῶν ὁποίων ἀνθρώπου ὀφθαλμὸς δὲν εἶδε ποτὲ εἰς τοὺς γήινους κήπους, ἐφαίνοντο ἐξαπλούμενα μέχρι τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθανε τὸ βλέμμα.

Πρὸς τὸ βάθος πελώρια θαλάσσια φυτὰ χρυσοπῶν ἀποχρώσεων ἐσχημάτιζον θόλους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους καὶ τέσσαρες ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ περάσουν. Μεγάλοι θαλάσσιοι σταυροὶ ἐρυθροὶ μετὰ κυανῶν στιγμάτων ἀνεκίνουν βραδέως τοὺς ἀκανθωτοὺς πλοκάμους των καὶ ὄστρακα ὑπερμεγέθη περιέφερον τὰς γλοιώδεις προβολὰς των πρὸς εὐρεσιν τροφῆς.

Τέλος ἐν μέσῳ δάσους πελωρίων περιδίων, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὁ δῦτης ἐφαίνετο ἀληθῆς νάνος, ὀλόκλη-

ρον στράτευμα ἀργυροχρῶσων μεδουσῶν παρήρατο κωπηλατοῦν διὰ τῶν μικρῶν μενεξοδοχρῶμων ἀνθοδεσμῶν των. Πλήθος δὲ πολυτίμων σπόγγων, ἐξαισίων τὸ μέγεθος, ἀπερρόφα καὶ ἀνέδιδεν ἡδονικῶς τὸ διανγὲς ὕδωρ.

Ἄλλοι ἦσαν πλατεῖς ὡς πινάκια, ἄλλοι κοῖλοι ὡς ἀρχαῖοι κρατῆρες, κῶνοι ἀνεστραμμένοι, σφαῖραι μὲ μικρὰς προεξοχάς, κύλινδροι ταλαντευόμενοι ἐντὸς τοῦ ὕγρου στοιχείου των.

Ὁ δῦτης ἔμεινε ἐκθαμβος, θαυμάζων τὸν θαυμάσιον αὐτὸν παράδεισον, ὅστις ἐξηπλοῦτο ἐνώπιόν του, βαθμηδὸν δὲ πλήθος ἰχθύων ἔσπευσαν νὰ τὸν περικυκλώσουν, περιεργαζόμενοι τὸ σκάφανδρον καὶ ὀλισθαίνοντες πλησίον τῶν ποδῶν του.

Εἰς τὸν ἐκθαμβὸν νοῦν τοῦ ναύτου ἐπέρασαν πρὸς στιγμὴν αἱ φανταστικαὶ περιγραφαὶ τῶν παραμυθίων, οἱ κῆποι καὶ τὰ βασίλεια τῆς μυθικῆς Νεράϊδας. Τὸ ἐνστικτικὸν ὅμως τοῦ σπογγαλιέως δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπερῆσχύσῃ καὶ ἀφοῦ ἐκένωσε τὴν ἀπόχην ἐκ τῶν παλαιῶν σπόγγων, ἤρχισε νὰ ἐκριζώνῃ ὅσους καλυτέρους ἔβλεπεν.

Ἄγγελος Τανάγρας

Τὸ πράσινον χρῶμα

Ἐχετε παρατηρήσει ὅτι τὸ γλυκύτερον, τὸ ἀναπauτικώτερον διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς χρῶμα εἶναι τὸ πρᾶσινον; Πρῶτον αὐτὸ καὶ ἔπειτα τὸ κυανοῦν.

Καὶ τὰ ἄλλα βεβαίως, θέλγουν, πρὸ πάντων τὸ κόκ-

κινον, τὸ χρυσοειδὲς καὶ τὸ ἰώδες, ἀλλὰ κουράζουσι καὶ θαμβώνουσι ταχέως. Τὸ πράσινον ὁμως ὄχι. Δύναται τις νὰ τὸ ἀτενίσῃ διαρκῶς χωρὶς κόπον. Καὶ ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶναι κουρασμένοι ἀπὸ τὴν μακρὰν ἐνατένισιν τοῦ λευκοῦ, πορφυροῦ ἢ χρυσοκιτρίνου, ἀρκεῖ νὰ τοὺς στρέψῃ πρὸς μίαν πρασινάδα, πρὸς τὸ δένδρον τοῦ δρόμου, πρὸς τὸν κισσὸν τῆς αὐλῆς, διὰ νὰ ἐλαφρώσουσι ἀμέσως.

Τὸ πράσινον διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶναι ἀληθινὴ θωπεία. Μία ἐπιφάνεια ἄλλου χρώματος ζωηροῦ θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι κρύπτει ἀοράτους βελόνας λεπτοτάτας, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν πρώτην εὐχάριστον θωπεϊάν τρυποῦν καὶ πονοῦν. Ἄλλ' ἐπιφάνεια χρώματος πρασίνου, ὅσον-δήποτε ζωηροῦ, μᾶς εὐχαριστεῖ, χωρὶς νὰ μᾶς πληγώνη ποτέ. Εἶναι διὰ τὴν ὄρασιν ὅ,τι τὸ χνουδωτὸν βελουδοῦδιον διὰ τὴν ἀφήν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι πρώτην φοράν, ὅταν ἦμην παιδίον, ἐπέστησε τὴν προσοχήν μου εἰς τὴν ὑπεροχὴν αὐτὴν τοῦ πρασίνου εἰς γέρον, ἀγαθὸς καὶ σεβάσμιος ἱερεὺς τῆς πατρίδος μου. Ἦτο πολὺ φιλανθήης καὶ ἐπεριποιεῖτο μόνος του τὸν μικρὸν κῆπον τῆς ἐκκλησίας του. Δὲν εἶδον ποτὲ ὠραιότερον εἰς τὴν ζωὴν μου! Ὅλος σχεδὸν ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀναδενδράδας. Ὁ ἱερωμένος κηπουρὸς ἐκαλλιέργει κατὰ προτίμησιν κισσοὺς καὶ ἄλλα ἀνερπυστικά. Μίαν ἡμέραν, ὅτε ἐθαύμαζον τὴν πλουσίαν ἑαρινὴν πρασινάδα του, ὁ γέρον ἱερεὺς ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ μοῦ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον τοῦ πρασίνου καὶ εἰς τὸ τέλος προσέθεσε :

— Δι' αὐτὸ καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸ ἐσκόρπισε τόσον ἄφθονον εἰς τὴν φύσιν.

Ἄγαπᾶτέ το λοιπόν, κυνηγεῖτε τὸ πράσινον, ὅσον

δύνασθε! Ὅσοι δὲν ἔχετε τὸ εὐτύχημα νὰ ζητε εἰς τὴν ἐξοχὴν, φροντίζετε τοῦλάχιστον, ὥστε ἀπὸ τὰ παράθυρόν σας νὰ φαίνεται πολλὴ πρασινάδα. Δὲν ὑπάρχει ὠραιότερον παραπέτασμα ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σχηματίζει ἐν φύλλωμα δένδρου ἢ θάμνου, χρυσιζόμενον ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Προτιμᾶτε τὸ ἀνοικτὸν πράσινον διὰ τοὺς τοίχους τῶν δωματίων σας καὶ διὰ τὰ ὑφάσματα τῶν ἐπιπλώσεών σας. Καὶ φροντίζετε νὰ ἔχετε εἰς τὰς οἰκίας σας ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα φυτά. Τὸ πράσινον πρέπει νὰ σᾶς περιστοιχίσῃ. Καὶ ἡ χαρὰ τῆς ἀνοίξεως εἶναι μιὰ πρασίνη χαρὰ. Τὸ πράσινον γλυκύνει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εὐχαριστεῖ τὴν ψυχὴν.

Κατὰ Γρ. Ξενόπουλον

Τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἐχθροὶ των

Ὅσοι ἐταξειδεύσατε εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἢ ἔχετε ἀναγνώσει περιγραφὰς ἄλλων οἱ ὁποῖοι ἐταξειδευσαν ἐκεῖ, γνωρίζετε ἢ ἔχετε ἰδέαν πόσον ὠραῖα τοπεῖα παρουσιάζει ἡ χώρα αὐτή. Ἐδιαβάσατε διὰ τὰ δάση της, τὰς λίμνας, τὰ βουνά της, τὴν σήραγμα τοῦ Ἁγίου Γοτθάρδου, διὰ τὸ περίφημον Λευκὸν Ὄρος, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Εὐρώπης, διὰ τοὺς καταρράκτας της, διὰ τὰς κοιλάδας της, διὰ τὰ πραγματικῶς ἀξιοθέατα μέρη τῆς πολιτισμένης ἐκείνης χώρας.

Ἐδιαβάσατε ἐπίσης ὅτι, ὅταν ὁ σιδηρόδρομος ἀφίνη τοὺς ταξιδιώτας εἰς τὸ ἐν μέρος, τὸ μικρὸν ἀτμόπλοιοιον τοὺς μεταφέρει ἀπὸ τὴν μίαν ὄχθην τῆς λίμνης εἰς

Ο ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Εἰς τοὺς πρόποδάς του φαίνεται ἡ Ἄμφισσα.

τὴν ἄλλην καὶ ὁ ὀδοντωτὸς ἢ ὁ ἐναέριος τοὺς ἀναβιβάξει εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Εἶδατε τέλος ὅτι τὸ αὐτοκίνητον τοὺς περιάγει ἀνὰ τὰ ἠλεκτροφωτισμένα δάση, διὰ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ἓν πολυτελέστατον ξενοδοχεῖον, ἐντὸς τοῦ δάσους, μεταξὺ τῶν δένδρων, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ εὔρουν ὅ,τι ζητήσουν.

Ἀφήσατε τώρα αὐτὰ κατὰ μέρος, λησμονήσατε τὰ ἔργα ταῦτα τῆς τέχνης καὶ τὰ ξενοδοχεῖα τῆς Ἑλβετίας, τὰ ἄγνωστα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μὴ λάβητε ὑπ' ὄψιν σας ἂν θὰ ἀναβῆτε ὥρας ὀλοκλήρους πεζοὶ ἢ ἂν θὰ κακοπεράσητε εἰς καμμίαν καλύβην, ὅπου ἀναγκαστικῶς θὰ κοιμηθῆτε, καὶ εὔρεθῆτε μαζί μου εἰς μίαν ὠραίαν κορυφὴν τοῦ Πίνδου.

Εἰς ὕψος χιλίων ὀκτακοσίων μέτρων εὑρισκόμενος ἀφίνεις τοὺς ὀφθαλμούς σου νὰ πλανηθοῦν εἰς τὸ γύρω ἐξαπλούμενον λεκανοπέδιον τοῦ Πηνειοῦ. Εἰς τὸ βάθος θὰ διακρίνης τὰ ἰδιόρρυθμα μοναστήρια τῶν Μετεώ-

ρων, ἐπάνω εἰς τοὺς περιέρχους βράχους. Ἀριστερῶ ἐκτείνονται οἱ μεγαλοπρεπεῖς πευκῶνες τῆς Σαμαρίνας καὶ τῶν Γρεβενῶν μὲ τὰ πολυποίκιλα χρώματά των καὶ μακράν, ὑπερήφανα ὑψώνονται τὰ χιονισμένα Τσουμέγκα, τῶν ὁποίων τοὺς πόδας δροσίζει ὁ θορυβώδης Ἀσπροπόταμος μὲ τοὺς παραποτάμους του.

Μία ζωντανὴ σιγὴ κυριαρχεῖ ἀπὸ τὴν ἡρεμον τῆς Πίνδου ἀναπνοήν, καθὼς ἀργοσαλεύουν ἀπαλά—ἀπαλά οἱ κλῶνοι τῶν ἐλάτων, ὅταν ἐκχειλίξη ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου! Πλουσία καὶ ἀρμονικὴ γαλήνη κατασταλάζει ἀπὸ τὰ ὕψη εἰς τοῦ ὀδοιπόρου τὴν ψυχὴν.

Ὅμοιολῶ ὅτι θὰ ἦτο ἔγκλημα, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ συγκριθῆ τὸ τοπεῖον αὐτὸ τὸ ἐλληνικὸν μὲ οἷονδήποτε ἄλλο τοπεῖον τῆς Ἑλβετίας ἢ καὶ ὀλοκλήρου τῆς μέσης ἢ βορεινῆς Εὐρώπης.

Ὁ Βύρων ἐγεννήθη καὶ ἐμεγάλωσεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἔζησεν εἰς τὴν Γενεύην τῆς Ἑλβετίας καὶ εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς πόλεις. Ἀλλὰ εἰς τὴν λεπτὴν ψυχὴν του τίποτε ἄλλο δὲν ἐπέδρασε τόσον, ὅσον ὁ ἀνδρειωμένος Ζυγὸς μὲ τὸ ἀγέρωχον ἀνάστημά του καὶ ἡ χρυσίζουσα Βαράσοβα, καθρεπτιζομένη μέσα εἰς τὴν γαλανὴν ἐλληνικὴν θάλασσαν, αἱ λίμναι τῆς Τριωνίας, ἡ Κλεισοῦρα τοῦ Μεσολογγίου καὶ αἱ κοιλάδες τοῦ Ἀχελώου...

«ὦ Ἑλλάς, αἱ ἀειθαλεῖς κοιλάδες σου καὶ τὰ αἰετοποτε χιονοσκεπῆ ὄρη σου σ' ἀποδεικνύουν ταμεῖον θεληγῆτρων τῆς φύσεως! Αἱ τέχναι, ἡ δόξα, ἡ ἐλευθερία παρέρχονται, ἀλλ' ἡ φύσις σου εἶναι πάντοτε ὡραία», λέγει εἷς τι τῶν ποιημάτων του πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὁ λάτρης αὐτὸς τῆς φύσεως.

Οὔτε ἀπὸ τὸ Λευκὸν ὄρος τῆς Ἑλβετίας, οὔτε ἀπὸ οἷονδήποτε ἄλλο τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἀπὸ τὰς κορυφὰς

ΤΟ ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΗΣ
τὸ ὁποῖον ἔχει ἄφθονα νερά καὶ δάση ἐλάτων

τοῦ Ὀλύμπου, τῆς κατοικίας τῶν ἀθανάτων Θεῶν, ἀπὸ τὰς ἀκρωρείας τοῦ Παρνιασοῦ, τοῦ ἐνδιαιτήματος τῶν νυμφῶν καὶ ἀπὸ τὸν ἱερόν Ἐπιδαύρου ὁ λάτρης τῆς φύσεως θὰ θαυμάσῃ μίαν μαγευτικὴν δύσιν ἢ ἐν ἀχορρόδισμα τοῦ ἡλίου μέσα ἀπὸ τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν ἀνατολήν.

Ἡ ὠραιότης τοῦ ἑλληνικοῦ δάσους ποικίλλει ἀναλόγως τῆς θέσεως, τοῦ εἴδους τῶν δένδρων καὶ τοῦ φωτός. Ὁ Πηνεῖός, διερχόμενος τὴν γυμνὴν θεσσαλικὴν πεδιάδα, δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν, ρέων ὅμως διὰ μέσου τῶν Τεμπῶν σκιάζεται ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν πλατάνων καὶ πλαισιοῦται ἀπὸ τὰς καταπρασίνοὺς κλιτῦς τοῦ Κισσάβου. Ἐν καταπράσινον νησίδιον ἐντὸς τῆς θαλάσσης φαίνεται μακρόθεν ὡς ἀνθοδέσμη ἐπὶ τῆς λείας ὑδατίνης ἐπιφανείας.

Ἄλλὰ καὶ τὰ ἀθάνατα μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης πολὺ ἔχουν νὰ κερδίσουν ἀπὸ τὴν στολισμένην φύσιν. Τὸ Ἀσκληπιεῖον τῆς Ἐπιδαύρου, τὸ περίφημον αὐτὸ καθ' ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον санаτόριον τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἦτο ἰδρυ-

μένον ἐν μέσῳ δασῶν ἀπαραιτήτων δι' ὑγιεινοὺς λόγους. Σήμερον ὅλα πέριξ εἶναι γυμνά. Σήμερον δὲν ἀναβλύζουσι αἱ πηγαί, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ ἔκαμνε τὰ θεραπευτικὰ θαύματα. Καὶ αὐτὸς ὁ λόφος, ὅπου ὁ Ἄσκληπιὸς κατὰ τὴν παράδοσιν συνέλεγε τὰ βότανα, καλλιεργεῖται ὡς ἀγρός.

Ἡ αὐτὴ κατάστασις παρουσιάζεται καὶ εἰς τὰς Μυκίνας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Κρόνιον, τὸν πυραμιδοειδῆ κατασκέπαστον ἐκ πεύκων λόφον τῆς ὑγείας, ἀντάξιον στόλισμα τῆς Ὀλυμπίας Ἄλτεως, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ὑψοῦται.

Τέλος ἐν γραφικὸν καὶ γελαστὸν πεῦκον τῆς Κορινθίας, μὲ τὴν ἡρεμον καὶ φαιδρὰν ὄψιν του, μία οὐρανογεῖτων ὄξυά τῆς Πίνδου, εἰς ἐπιβλητικὸς ἔλατος τῆς Βητίνης, ἐν χιλιετῆς ἑλληνικὸν «ρουπάκι», τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν ποιητὴν

*Στοιχεῖο τῆς γῆς περιήφανο
βουλήθηκε νὰ φθάσῃ
τὰ σύννεφα μὲ τὰ κλαριά
τὸν Ἄδη μὲ τὴ ῥίζα*

δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συγκριθῇ μὲ ὅσα ὅμοια ἢ παρόμοια δένδρα τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης!

Σήμερον παρ' ἡμῖν αἱ καταπράσινοι αὐταὶ ἐκτάσεις καταστρέφονται κατ' ἔτος ἀπλήστως ἀπὸ τὰς πυρκαϊῶν καὶ τοὺς ἐμπρησμούς. Τὸ Χαρβάτι, ἡ Μαλακάσα, τὸ Τατόιον, ὅλα γύρω τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Πάρνων, ἡ Οἶτη, ἡ Θάσος, τὰ δάση τῆς Κορινθίας καὶ τῶν Πατρῶν, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο γίνονται τέφρα.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν διὰ τὸν κακὸν ἄγγελον τῶν ἑλληνικῶν δασῶν, τὸ καλούμενον «γίδα», ἡ ὁποία ἀόκνως καὶ φιλοτίμως ἐργάζεται ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς φλογέρας τοῦ αἰγοβοσκοῦ νὰ ῥοκανίξῃ τοὺς βλαστοὺς καὶ τοὺς

φλοιούς τῶν κορμῶν τῶν ἑλληνικῶν δένδρων; Ἡ γυμνότης καὶ ἡ ἀποφαλάκρωσις τῶν βουνῶν τῆς πατρίδος δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἀχαλίνωτον βοσκὴν τοῦ ζῴου τούτου. Αἶγες καὶ δάση ἀδύνατον νὰ συνυπάρχουν, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπίβλεψις τῆς βοσκῆς των εἶναι χαλαρά.

Ἄλλοτε πάλιν ὁ γεωργός, πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἐκχερσώνει ἀκολύτως δασικὰ ἐδάφη εὐρισκόμενα ἐπὶ μεγάλων κλίσεων, διότι διακρίνει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὀλίγον μαῦρον χῶμα, προῖον τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν φύλλων καὶ τῶν ξηρῶν κλώνων τῶν δένδρων. Νομίζει ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρῃ τὴν τύχην του. Πέλεκυς καὶ πῦρ συνεργάζονται εἰς τὴν καταστροφὴν. Σπείρει καὶ θερίζει μόνον τὸ πρῶτον ἔτος, διότι κατόπιν ἀποπλύνεται τὸ ἀκάλυπτον ἐπικλινὲς ἔδαφος καὶ παρασύρεται ὑπὸ τῶν ὀρμητικῶν χειμάρρων τὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον ἐπροστατεύετο ἀπὸ τὸ δάσος καὶ συνεκρατεῖτο διὰ τῶν ῥιζῶν τῶν δένδρων.

Τὸ ἑλληνικὸν δάσος θὰ σωθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, ὅταν σεῖς, οἱ μικροὶ μαθηταί, ἀναλάβετε αὐτὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν σας. Πιστεύσατε εἰς τὴν ὠφελιμότητα τοῦ δάσους, εἰς τὴν ὠραιότητά του, εἰς τὴν χρησιμότητά του. Τότε θὰ ἀγαπήσητε αὐτὸ καὶ θὰ ἐνδιαφερθῆτε διὰ τὴν ἀνάπτυξίν του.

Κατὰ Α. Στεφάνου

Τὸ Πήλιον

Τὸ Πήλιον, τὸ θαυμάσιον ὄρος μὲ τὰ εἴκοσι τέσσαρα χωρία του, ὅπως μετριοφρόνως καλοῦνται αἱ θαυμάσιαι κωμοπόλεις εἰς τὰς ὁποίας συναντᾶτε φιλεργίαν,

πολιτισμόν, ἡμερότητα, πρόοδον, μόνον ὅταν διαβῆτε τὰς φάραγγάς του, μόνον ὅταν ἀναρριχηθῆτε εἰς τὴν ὑψηλὴν του κορυφὴν, τότε μόνον σᾶς ἀποκαλύπτει πλῆθος τὸ ἀνέκφραστον μεγαλεῖόν του.

Τὴν κορυφὴν ταύτην ἠτύχησα νὰ πατήσω εἰς διήμερον ἐκδρομὴν ἀνὰ τὸ Πήλιον, συνοδευόμενος ὑπὸ φίλων Πηλιορειτῶν.

Ἡ πρὸς τὴν Δράκειαν ἄνοδος τοῦ ὄρους διήρκεσε περὶ τὰς τρεῖς ὥρας. Ἡ ἀναρρίξεις αὕτη ἠδύνατο βεβαίως νὰ γίνῃ ταχύτερα, ἀλλ' εἰς τοιαύτην πορείαν εὐχαριστεῖται πάντοτε νὰ ἀπολαμβάνῃ τις τὰς διαρκῶς νέας ἐντυπώσεις.

Ἐδῶ κατέρχεσαι βαθυτάτην χαράδραν, ἀνήλιον, σύσκιον, ὑπὸ τὴν ἁρμονίαν καταρρακτῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀφρίζουν ἐπὶ τῶν κορμῶν τῶν δένδρων. Παρέκει φθάνεις εἰς λόχμην βαθύσκιον, τὴν ὁποίαν μὲ κόπον διαπεροῦν ἀμυδραὶ ἠλιακαὶ ἀκτῖνες καὶ μέχρι τοῦ βάθους τῆς ὁποίας ὁ ἄνεμος, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου μᾶς ἐμάστιζεν ἐπὶ τῶν δειράδων, δὲν φθάνει οὐδ' ὡς ἐκπνεύουσα αὔρα... Διότι πυκνοὺς σχηματίζουν θόλους αἱ πλάτανοι, θόλους πρασίνοους, ἀδιαπεράστους ὑπὸ τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων, καὶ ἀναρριχῶνται ἐπ' αὐτῶν ἀκάματοι καὶ τὰς ἐναγκαλίζονται καὶ συμπλέκονται καὶ σχηματίζουν τόξα καὶ διασταυροῦνται καὶ μεταπηδοῦν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον ἢ αἰωροῦνται κισσοὶ καὶ ἀγριάμπελοι καὶ παντὸς εἴδους κλιματίδες καὶ περιπλοκάδες.

Κύκλω ἡμῶν φυτὰ, μὲ ὄλας τὰς παραλλαγὰς τοῦ πρασίνοου καὶ μὲ ποικίλα ἄνθη. Ὁ τέττιξ ἀκούραστος ψάλλει τὸν ὕμνον τοῦ θέρους. Οὔτε τῆς ἀηδόνος ὅμως, οὔτε οὐδενὸς ἄλλου πτηνοῦ ἠκούσαμεν τὸ κελάδημα. Δὲν γνωρίζω διατὶ ἀπουσιάζουν τὰ κελαδιστικὰ ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς ζώνας τοῦ ὠραίου Πηλίου.

Εἰς μίαν στιγμὴν ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτόμως εὐρύτατον τὸ πανόραμα τῶν ἀπεριγράπτου κάλλους παραλίω τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, αἱ ἀνατολικαὶ ἀκταὶ τοῦ Πηλίου καὶ παρέκει ἡ Εὐβοία, αἱ Σποράδες ὄλαι, κολυμβῶσαι ἐπὶ τῆς ἀπερᾶντου κυανῆς θαλάσσης.

Μετὰ τριῶρον πορείαν διὰ μέσου τόσων ὥραίων μερῶν φθάνομεν εἰς Δράκιαν, τὴν φιλόξενον κωμόπολιν, ἡ ὁποία τόσον πολιτισμόν, τόσῃν πρόοδον καὶ τόσῃν εὐμάρειαν συγκεντρώνει ἐκεῖ ἐπάνω.

Ἐφοῦ ἀνεπαύθημεν, ἤρχισαμεν καὶ πάλιν τὴν ἀναρρίχῃσιν. Τώρα ἀπλοῦται κάτωθεν ἡμῶν καὶ ἡ Δράκεια ἐντὸς πρασίνου πλαισίου μὲ τὰς ὑψηλὰς στέγας τῆς τὰς βαθυτέφρους, ὅπως ὄλων τῶν ὑψηλῶν χωρίων τοῦ Πηλίου. Διότι ἀντὶ κεράμων, τοὺς ὁποίους θὰ συνήραζον ὡς περὰ οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι τοῦ Πηλίου, οἱ Πηλιορεῖται στεγάζουν τὰς οἰκίας των μὲ βαρυτάτας πλάκας σχιστολίθου, χρώματος τεφροῦ, καὶ δίδουν εἰς τὰς στέγας σχῆμα ὀξύ, διὰ νὰ μὴ καταχωσθοῦν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν χιόνων.

Μετὰ πορείαν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Χάνι τῆς Σουβάλας, πρὸ τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ ἐκ Βόλου εἰς Ζαγορὰν ὁδός.

Ἦτο πλέον νύξ, ἠπλώσαμεν ἐν ὑπαίθρῳ ἀφθόνους περίδας καὶ πυκνοὺς κλάδους ὀξυῶν. Οἱ ἡμίονοι ἀφέθησαν ἐλεύθεροι. Μερικοὶ ἐξ ἡμῶν ἀνάπτουν πυρὰν καὶ ἐπὶ πυραμίδων ἐκ κλάδων τοποθετοῦν τοὺς φανούς μας. Μετ' ὀλίγον γευματίζομεν καὶ κατακλιόμεθα ἐνωρίς, διότι ἔπρεπε νὰ ἐξυπνήσωμεν πρωΐ, διὰ νὰ διανύσωμεν πρὸ τῆς αὐγῆς τὸ μέχρι τῆς κορυφῆς ὑπολειπόμενον διάστημα.

Εἶναι ἤδη ἡ δευτέρα ὥρα τῆς πρωΐας, ὁπότε ἀρχίζει ἡ πρὸς τὴν κορυφὴν πορεία.

Ἡ νύξ ἦτο ἀκόμη βαθυτάτη καὶ μόνη προάγγελος τῆς αὐγῆς εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ ὀρίζοντος ἐκινεῖτο ἡ Ἀφροδίτη μὲ τὰς γλυκεράς τῆς ἀκτῖνας. Τὸ ψῦχος ἦτο ἀφόρητον· ἐξητήσαμεν καταφύγιον κάτω τοῦ βράχου τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς πλησίον τοῦ κλειστοῦ στομίου τοῦ σπηλαίου. Ἔχει μεγάλην ἱστορίαν τὸ σπήλαιον τοῦτο. Ἡ παράδοσις θέλει τοῦτο κατοικίαν τοῦ Κενταύρου Χείρωνος, τοῦ σοφοῦ παιδαγωγοῦ τοῦ υἱοῦ τῆς Θέτιδος καὶ τοῦ Πηλέως. Ἐντὸς αὐτοῦ, φαίνεται, ἔλαβε τὰ πρῶτα μαθήματα ὁ Πηλιορείτης ἦρως τῶν ὀμηρικῶν ἐπῶν, ὁ θεῖος Ἀχιλλεύς. Ἐκεῖ ὁ παιδαγωγός του τὸν ἀνέθρεψεν ὄχι μὲ γαλακτῶδες ἄλευρον, ἀλλὰ μὲ κρέατα λεόντων καὶ κάπρων.

Ἄλλ' ἤδη νομίζομεν ὅτι ἀρχίζει νὰ χαράζῃ. Κατ' ἀρχὰς εἶναι τόσον ἀσθενές, τόσον ἀόριστον, τόσον ἀμφίβολον τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, ὥστε δὲν τὸ βλέπει τις, ἀλλὰ τὸ μαντεύει. Μόλις διαφαίνεται ὡς ἐλαφρὰ ῥοδίνη δμίχλη.

Μετ' ὀλίγον κοκκινίζει βραδέως ὁ ὀρίζων ἄνωθεν τῆς πρὸ τῆς Χαλκιδικῆς θαλάσσης. Ὁ φωτεινὸς δίσκος ἐρυθρός, ἀλαμπῆς ἀκόμη, προβάλλει ἀπὸ τοῦ ἀκυμάντου πελάγους. Ἐνῶ ἤδη αἱ πρῶται ἀκτῖνες του φιλοῦν τὰς χιονολεύκους κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τὰς τεφρὰς τῆς Πίνδου καὶ τῶν Ἀγρᾶφων, ἐλαφρὰ ἄχνη φωτὸς περιβάλλει τὰς ἀνωτάτας αὐτῶν κλιτῦς. Κάτω δέ, πολὺ πολὺ κάτω ἡμῶν, ὁ Βόλος κοιμᾶται ἀκόμη σχεδὸν ἐντὸς ἀπολύτου σκότους καὶ τὰ πλοῖα τοῦ λιμένος του ἔχουν ἀνημμένους καὶ λάμποντας ἀκόμη τοὺς φανούς των.

Ἦδη ἐκυριάρχησε τὸ φῶς πανταχοῦ καὶ ἀπολαύω ἀπλήστως τοῦ ἀνεκφράστου θεάματος καὶ λυποῦμαι, διότι ἀναλογίζομαι ὅτι ἡ διάρκεια τῶν θείων τούτων στιγμῶν θὰ εἶναι βραχυτάτη.

Στρέφω τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς βορρᾶν καὶ ἀτενίζω τὰς ὑπερηφάνους, τὰς κυανολεύκους κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου. Χαμηλότερον αὐτοῦ τὰ Πήλιον φαίνεται ταπεινὸς τοῦ Ὀλύμπου προσκνητῆς καὶ δοῦλος. Πρὸς δυσμὰς ἡ Πίνδος ἐνοῦται μὲ τὴν μακρὰν ὄροσειρὰν τῶν Ἀγρᾶφων. Πρὸς νότον ἡμῶν ἀπλοῦται ἡ Ὄθρυς, ὅπισθεν αὐτῆς διαφαίνεται ἡ Οἶτη καὶ ὁ Τυμφρηστὸς καὶ ἀπώτερον ὁ Παρνασσός. Κάτω ἡμῶν κατάξηρος ἤδη ἀπλοῦται ἡ ἀτελείωτος Θεσσαλικὴ πεδιάς μὲ τὰς ἀργυρολαμπεῖς λίμνας της. Νοτιοανατολικῶς, εἰς τὴν λευκοκύανον λεκάνην, αἱ Σποράδες, τῆς Φθιώτιδος αἱ ἄκται καὶ τῆς Εὐβοίας τὰ βορειότερα. Ἀνατολικῶς κλείει τὸν ὀρίζοντα ἀπέραντος ἡ θάλασσα, ἐνῶ ὀλίγον ὑψηλότερον διαφαίνονται αἱ ἄκται τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τοῦ Ἄθω αἱ κορυφαί.

Ἄλλ' ἀνάγκη νὰ κατέλθωμεν.

Ἀκολουθοῦμεν εἰς τὴν κάθοδον ἄλλας ἀτραπούς, ἐστραμμένοι πρὸς ἀνατολὰς καὶ βλέποντες βορειοανατολικῶς τὴν χαριτωμένην Ζαγοράν, λουομένην εἰς λουτρὸν πρασίνης θαλάσσης.

Ἄλλη ἐδῶ γλωρίς, ἄλλα φυτά. Ἀπαντῶ καὶ φυτὰ τῆς Ἀττικῆς, ἀλλὰ κάλυκας ἀκόμη, χωρὶς νὰ ἔχουν διανοίξει τὰ πέταλά των εἰς τὰ φιλήματα τῶν μελισσῶν καὶ τῶν χρυσαλλίδων, καίτοι εἶναι μὴν Ἰούλιος, ἐνῶ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἔχουν παρακμάσει ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον.

Ἐκαστον βῆμα παρουσιάζει καὶ μίαν νέαν ἐκπληξίν.

Μεταξὺ τῶν χαραδρῶν δρέπομεν τὸ ἀρωματικὸν ἐγχώριον τέϊον καὶ ἄνθη ἀμαράντων κίτρινα, ῥοδόχροα, βαθυκύανα, τὰ ἄνθη αὐτὰ τὰ ἐκ γενετῆς ξηρὰ καὶ νεκρά. Δὲν εἶχομεν κατέλθει ἀκόμη διακόσια μέτρα ἀπὸ τὴν κορυφὴν, καὶ ἐν τούτοις εἶχον ἀρχίσει εἰς τὸ τεράστιον ἐκεῖνο ὕψος νὰ ἀναπηδοῦν κρυστάλλιναι πηγαί. Καὶ φύονται εἰς τὰς χαράδρας ταύτας φυτὰ καὶ κρύπτονται εἰς τὰς λόχμας ἄνθη, τὰ ὅποια οὐδέποτε ἢ φαντασία δύναται νὰ δημιουργήσῃ, ἀλλ' οὔτε καὶ ἢ ἐπιστημονικὴ ἀνθοκομία νὰ καλλιεργήσῃ, διότι δὲν θὰ δυνηθῆ ποτὲ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας δύνανται νὰ ζήσουν.

Κατὰ τὴν κάθοδον ἡμῶν περὶ τὸ μέσον ὕψος τοῦ Πηλίου, ἐν μέσῳ τάπητος ζωηροτάτου πρασίνου χρωματισμοῦ, εἶδομεν ἐγκατεσπαρμένα ζωηροῦ ἐρυθροῦ χρώματος κοράλλια. Ἦσαν φράουλαι αὐτοφυεῖς, τὰ ἔξοχα, τὰ ἀρωματικώτατα χαμαικέρασα τοῦ Πηλίου. Ἐπὶ ὥρας ἐπεδόθημεν περισυλλέγοντες καὶ καταβροχθίζοντες τὸν ἀπροσδόκητον δροσερὸν καρπὸν.

Ἦδη κάμπτομεν δεξιᾷ διαρκῶς κατερχόμενοι· εὐρισκόμεθα αἴφνης πρὸ τῆς λεγομένης καλύβης τοῦ Μπασδέκη, ἀρχαίου ὄχυροῦ σταθμοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐφύλασσον ἄλλοτε ἀρματωλοὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς διόδου.

Ἄλλ' ἐγγίζομεν πλέον τὴν κατφικημένην ζώνην. Τὰ χωρία τοῦ Πηλίου, τὰ πολιτισμένα, τὰ φιλόξενα, τὰ πλούσια ἐκ τῆς ἀπαραμίλλου φιλεργίας τῶν κατοίκων των, ἐκτείνονται κάτω ἡμῶν καθ' ὅλας τοῦ ὀρίζοντος τὰς διευθύνσεις,

Ἄλλ' ἐγὼ προτιμῶ νὰ κλείσω τὰς ἐντυπώσεις τῆς ἀλησμονήτου ἐκείνης ἐκδρομῆς, ἐν ὅσῳ εἶμεθα ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τῆς ἐρήμου τῆς ἀγρίας τοῦ Πηλίου ζώνης, ὅπου νομίζω ὅτι ἢ αὔρα τοῦ περικαλλοῦς ὄρους διὰ μέ-

σου τῶν μυστηριωδῶν δασῶν φέρει ἀκόμη τὸν φαιδρὸν
θόρυβον τῆς θείας λειτουργίας τῶν γάμων τῆς Θέτιδος
καὶ τοῦ Πηλέως.

Κατὰ Ε. Λυκούδην

Ὕμνος τοῦ Πηλίου

Ἡ Πλάση, ἡ παντοδύναμη κι' ἀπόνετη μητέρα,
γιὰ σένα δὲν ἐστήθηκε καθόλου ἀκριβοχέρα.
Ἄν ἔδωσε σ' ἄλλο βουνὸ ψῆλος καὶ περιφάνεια,
κι' ἄλλο βουνὸ ἂν τὸ σκέπασε μὲ λόγγους καὶ ρουμάνια,
κι' ἄλλο βουνὸ ἂν τὸ πύργωσε μὲ βράχους καὶ κοτρώνια,
κι' ἄλλο βουνὸ ἂν στεφάνωσε ὀλοχρονὶς μὲ χιόνια,
μάζεψε ἀπ' ὅλα τὰ βουνὰ τὴ μοιρασμένη χάρη,
τὴν ἔσμυξε καὶ σ' ἔπλασε, Βουνὸ—βουνῶν καμάρι ! . . .

Ὅταν ὁ πόνος μυστικά τὰ σπλάγχνα σου σπαράζει,
τοῦ πόνου ἀχνάδα, ἢ καταχνιά, τὴν ὄψη σου σκεπάζει
κι' ὅταν παλεύης μὲ στοιχειὰ κι' ἀπὸ θυμὸ ξανάφτεις,
θεριεύεις, ἀνταριάξεσαι, σειέσαι, βροντᾶς, ἀστράφτεις,
πανώριο στὴ νεροποντὴ καὶ στὴν ἀνεμοζάλη,
πανώριο καὶ στὴν ξαστεριά, πὺ σὲ φωτίζει πάλι.

Κι' ὅταν ἀτόφιο καὶ βαρὺ καὶ παγωμένο χιόνι
ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή πέφτει καὶ σὲ πλακώνη,
μαρμαρωμένο φαίνεσαι, καθὼς στὰ παραμύθια . . .
Μὰ ἔχεις κρυμμένη τὴ ζωὴ στὰ παγωμένα στήθια,
κι' ἅμα προβάλλη ὀλόφεγγος ὁ ἥλιος ἀπ' ἀγνάντια,
τὸ μάρμαρο σπᾶ καὶ γεννᾶ σμαράγδια καὶ διαμάντια:
σμαράγδια τὰ ρουμάνια σου, διαμάντια τὰ νερά σου,
ἀπλώνονται, σκορπίζονται, χύνονται ὀλόγυρά σου,

χαρίσματα ἀξετίμητα καὶ δῶρα εὐλογημένα
 στὰ εἰκοσιτέσσαρα χωριά, πὸν κρέμονται ἀπὸ σένα.
 Καὶ δίνεις στὶς ζωὲς ζωή, φέρνεις στὶς χάρες χάρη,
 περήφανο καὶ σπλαχνικὸ Βουνό, βουνῶν καμάρι.

Γ. Δροσίνης

Ἐπίσκεψις εἰς ἓν μεταλλεῖον

Διατηρῶ ἀκόμη ζωηρὰν τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν
 μοῦ ἐπροξένησεν ἡ πρώτη μου ἐπίσκεψις εἰς μεταλλεῖον.

Εἰσῆλθον μὲ τὸν ὁδηγόν μου ἐντὸς τοῦ κατεργο-
 μένου κλωβοῦ, ἀφοῦ δὲ ἐδόθη τὸ σημεῖον εἰς τὸν μηχανο-
 δηγόν, ἡ κατάβασις ἤρχισε. Πρέπει νὰ σημειώσω ἐδῶ,
 ὅτι ὁσάκις, ἀντὶ μεταλλευμάτων εὐρίσκονται εἰς τὸν
 κλωβὸν ἄνθρωποι, ἡ μηχανὴ κινεῖται βραδέως.

Ἡ πρώτη ὁμως ἐντύπωσις τῆς ἐκκινήσεώς μας
 ὑπῆρξε δι' ἐμὲ πολὺ ἰσχυρά. Μοῦ ἐφάνη ὅτι τὸ ἔδαφος
 ἔφευγε κάτω ἀπὸ τοὺς πόδας μας. Συγχρόνως ὑγρὸν ῥι-
 γος ἤρχισε νὰ γίνεται αἰσθητόν, καὶ εἰς τὴν ἡσυχον κα-
 τολίσθησιν τοῦ κλωβοῦ ἠκούετο εὐκρινῶς ὁ κρότος τοῦ
 νεροῦ, τὸ ὁποῖον ἔσταζεν ἀπὸ τὰ ὑγρά καὶ γλοιώδη τοι-
 χώματα τοῦ φρέατος.

Πρὸ τοῦ ἀκόμη συνηθίσω τὸ περιβάλλον αὐτό, ἀντε-
 λήφθην ὅτι ἡ κάθοδος μας ἔληξεν, ὁ κλωβὸς ἐστάθη καὶ
 ὁ ὁδηγὸς μὲ ἐκάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσω.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἀνοιγμα μιᾶς ὀριζοντίου στοᾶς,
 πλατυνομένης κάπως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Δέκα περίπου
 βαγόνια πλήρη εὐρίσκοντο ἔτοιμα. Μόλις δὲ ἡμεῖς ἀπεβι-
 βάσθημεν, δύο ἐργάται εἰσῆγαγον ἓν βαγόνιον εἰς τὸν κλω-
 βόν, ἔδωσαν διὰ σχοινίου τὸ σύνθημα τῆς ἐκκινήσεως
 εἰς τὸν μηχανοδηγὸν τοῦ στομίου καὶ ἀπεμακρύνθησαν.

Ὁ κλωβὸς ἐξεκίνησεν ἀμέσως, ἡμεῖς δὲ εἰσεχωρήσαμεν εἰς τὸ μεταλλεῖον. Διευρέξαμεν κατ' ἀρχὰς στοὰν ἐπιμήκη, πλάτους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περιπίου μέτρου, καὶ ὕψους δύο. Σκότος καὶ περιβάλλον ὑγρὸν! Κρατεῖ ὁ καθεὶς μας τὴν λάμπαν του, μικρὸν σιδηροῦν λύχνον ἐλαίου. Μόλις φωτίζονται δύο—τρία μέτρα ἔμπρὸς μας, ὁ δὲ κρότος τῶν βημάτων μας ἀντηχεῖ βαρῦς.

Καθ' ὅλον τὸ μῆκος ἢ στοά, ἢ «γαλαρία», ὅπως λέγεται, εἶναι ἐστρωμένη μὲ σιδηροδρομικὴν γραμμὴν ἡμίσεως μέτρου πλάτους, συχνὰ δὲ διακόπτεται ἀπὸ ἄλλας στοὰς καθέτου διευθύνσεως, ἐπίσης σιδηροστρωμένας. Ποῦ διευθύνονται αὐταὶ αἱ κάθετοι στοαί, τῶν ὁποίων μόλις βλέπομεν τὴν ἀρχὴν μέσα εἰς τὸ ἀδιαπέραστον ἐκεῖνο σκότος, δὲν γνωρίζομεν.

Ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα ἢ στοὰ εἶναι τειχισμένη εἰς τὴν μίαν ἢ καὶ τὰς δύο πλευράς, ἄλλοῦ πάλιν εἶναι ἐπενδεδυμένη μὲ χονδρὸς κορμούς δένδρων. Τὸ πέτρωμα εἰς τὰ μέρη αὐτὰ δὲν παρουσιάζει ἀρκετὴν στερεότητα, ἐπιβάλλει δὲ προφυλακτικὰ μέτρα.

Τέλος φθάνομεν εἰς τὸ μεταλλεῖον, εἰς τὸ «νταμάρι». Ἐμπρὸς μας ἀνοίγεται ἓν κενὸν ὅμοιον μὲ σπήλαιον. Τέσσαρες ἢ πέντε ἐργάται εὐρίσκονται εἰς αὐτό. ἑτοιμάζουν φουρνέλλον. Μολονότι οἱ ὀφθαλμοί μου εἶναι συνηθισμένοι πλέον εἰς τὸ σκότος, μόλις τοὺς διακρίνω.

Ἐπάρχουν καὶ φουρνέλλα τελειωμένα· αὐτὰ θὰ γεμισθοῦν μὲ ἐκρηκτικὴν ὕλην, ἅμα ἀνοιχθοῦν καὶ τὰ ἄλλα, καὶ ὅλα ὁμοῦ θὰ ἀναφθοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς ὀκταώρου ἐργασίας. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανονισμός.

Τὸ ἐξορυσσόμενον μετάλλευμα εἶναι γαληνίτης (γάλενα), μετάλλευμα μολύβδου ἀργυρούχου, ἔχον λάμπιν

έντελῶς μεταλλικὴν. Εἰς τὸ ἡμίφως τῶν λυχνιῶν τοῦ μεταλλείου ἢ ἐξ αὐτοῦ ἐντύπωσις εἶναι ζωηροτάτη. Τὸ μεταλλεῖον ἔχει μορφὴν θυλακίων ἐντὸς τοῦ μαρμάρου. Αὐτό, τὸ ὁποῖον βλέπομεν, ἔχει διαστάσεις μεγάλας. Ἡ ἐκμετάλλευσις του ἤρχισεν ἐκ τῶν κάτω, τὸ κενὸν ἐπληρώθη δι' ἀχρήστων ὑλικῶν καὶ τώρα ἡ ἐξόρυξις γίνεται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη.

Ἀφίνομεν τὴν ἐργασίαν αὐτὴν μετ' ὀλίγον καὶ ἀνερχόμενοι εἰς στοὰν κεκλιμένην, φθάνομεν εἰς ἄλλην περιήπου ὁμοίαν. Ἐδῶ ἐξορύσσεται καλαμίνα, μετάλλευμα ψευδαργύρου.

Εἶναι δὲ ὁ ἀερισμὸς ἐδῶ ἀτελής, ἡ ἀτμόσφαιρα χλιαρά, ἀσφυκτική. Δύο μόνον ἐργάται ἐργάζονται εἰς χῶρον περιορισμένον· ἔχουν καὶ οἱ δύο γυμνὸν τὸ σῶμα, φοροῦν δὲ μόνον ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητον. Ὑγρασία, ὄσμὴ σηπεδόνης καὶ ἀπόπνοια ἰδρωτὸς ἀνθρώπινου ἀναμιγνύονται μὲ τὴν καπνισμένην δυσσομίαν τῶν ἐλαιολύχων καὶ κάμνουν τὴν διαμονὴν πολὺ δυσάρεστον.

Ὀλίγον ἔπειτα συναντῶμεν ἄλλην ἐργασίαν καλαμίνης. Κατερχόμεθα ἐν κάθετον σχεδὸν φρέαρον μὲ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους ξυλίνας κλίμακας (ἀνεμόσκαλες). Εἰς ἐργάτης μόνος εὐρίσκεται ἐδῶ, χωμένος ἑκατὸν καὶ πλεόν μέτρα ὑπὸ τὴν γῆν.

Διερχόμεθα ἀκολούθως μίαν ζώνην ἐργασιῶν. Μεγάλα κενὰ μένουν ἕως σήμερον, ὡς μία τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀναπτύξεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβον αἱ μεταλλευτικαὶ ἐργασίαι εἰς τὸ Λαύριον. Περιέργον καὶ ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον τὸν ψευδάργυρον, μολονότι πλουσιώτατα μεταλλεύματά του καὶ ἄφθονα ἀπαντῶνται παραπλεύρως εἰς τὰ μολυβδοῦχα.

Ἄνερχόμεθα πάλιν εἰς στοᾶς ὀριζοντίας, καί, ἐνῶ προχωροῦμεν κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας τὰς λυχνίας, ἀκούομεν αἴφνης θόρυβον δαιμόνιον, κάτι ὡσάν νὰ κατακημνίζονται εἰς τὰ Τάρταρα μέταλλα καὶ λίθοι. Σταματῶ κάπως φοβισμένος, ὁ δὲ ὀδηγός μου μὲ πληροφοροφρεῖ ὅτι ἔρχεται τραῖνον καὶ πρέπει νὰ παραμερισώμεν. Στεκόμεθα πράγματι εἰς ἓν πλατύτερον μέρος τῆς στοᾶς καὶ περιμένομεν. Ὁ θόρυβος γίνεται ὀλονὲν μεγαλύτερος· ἀπὸ τὸ σκοτεινὸν βάθος τῆς γαλαρίας φαίνεται αἴφνης ἐν φῶς κινούμενον, διακρίνομεν μετ' ὀλίγον τὸ σῶμα ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ ὀπίσω του τὸ σῶμα ζῶου.

Ὁκτῶ βαγόνια ἀκολουθοῦν συρόμενα ἀπὸ ῥωμαλέον ἵππον, προηγεῖται δὲ ὁ ἐργάτης. Ἄπὸ τὸ κύλισμα τῶν τροχῶν καὶ τὸ τίναγμα τῶν μεταλλικῶν βαγονίων ὁ θόρυβος γίνεται τρομερός. Τὸ τραῖνον περνᾷ, ἐπὶ πολλὴν δὲ χρόνον ἀκούομεν τὴν βοήν του. Καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὴν πορείαν μας, ἀνερχόμενοι στοᾶς κεκλιμένας.

Συναντῶμεν μίαν μικρὰν διακλάδωσιν τῆς στοᾶς· ὁ ὀδηγός μου μὲ προσκαλεῖ νὰ εἰσέλθω εἰς αὐτήν· εὐρίσκομαι δέ, χωρὶς καθόλου νὰ τὸ περιμένω, ἐντὸς εὐρυχώρου δωματίου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς στάβλος. Ὁ στάβλος χωρεῖ δώδεκα ἵππους καὶ ἡμίονους. Ὅλοι χρησιμεύουν διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαγονιῶν, μένουσιν δὲ διαρκῶς κάτω εἰς τὸ μεταλλεῖον. Δύο ἢ τρεῖς φορὰς τὸ ἔτος ἐξάγονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ὑπάρχουν δὲ ἀκόμη δύο ἄλλοι στάβλοι ὑπόγειοι.

Καὶ ἰδοὺ ἄλλος κρότος προσβάλλει τώρα τὴν ἀκοήν μας, κάτι ὡσάν κρότος πυροβόλου· ἐξακολουθεῖ μετ' ὀλίγον ἄλλος καὶ ἄλλος—ὀκτῶ κατὰ σειράν. Ὁμολογῶ ὅτι μὲ ἀνησυχίαν φέρω τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ὄροφὴν καὶ μὲ

ἀγωνίαν μου περνᾶ πρὸς στιγμὴν ἢ ἰδέα ὅτι δὲν εἶναι ἴσως ὅσον πρέπει στερεά. Εἶναι πλέον τέλος τῆς ὀκτα-
 ὤρου ἐργασίας καὶ ἀνάπτονται τὰ φουρνέλλα· εὐρισκό-
 μεθα πλησίον τῆς ἐκμεταλλεύσεως μολυβδούχων στρω-
 μάτων. Πλησιάζομεν· εὐρίσκομεν τοὺς ἐργάτας εἰς μίαν
 πλαγινὴν στοάν, εἰς τὴν ὁποίαν κατέφυγον, διὰ νὰ προ-
 φυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν ἐκρηξιν τῶν φουρνέλλων.

Εἰσερχόμεθα ὁμοῦ εἰς τὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ ἴδωμεν
 ἂν τὰ φουρνέλλα ἐδούλευσαν καλά. Καπνὸς πυκνὸς ἔχει
 ἀναδοθῆ ἀπὸ τὰς ἐκρηκτικὰς ὕλας καὶ σχεδὸν δὲν βλέ-
 πομεν ὁ εἰς τὸ ἄλλον· τὸ φῶς τῶν λυχνιῶν μόλις δια-
 περᾶ τὴν νεφελώδη ἀτμόσφαιραν.

Πλησιάζομεν τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχον γίνεи τὰ
 φουρνέλλα· φαίνεται ἀκόμη ἢ θέσις των, ὅλον ὁμως τὸ
 πέτρωμα πέριξ εἶναι κομμένον, ῥαγισμένον. Οἱ ἐργάται
 —οἱ ἄλλοι, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς
 ἕως τώρα ἐργασθέντας—θὰ ἀρχίσουν νὰ ἐξάγουν τὰ
 ἀποσχισμένα τεμάχια, θὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰ βαγο-
 νέττα καὶ θὰ ἀρχίσουν νὰ ἀνοίγουν νέα φουρνέλλα.
 Ὅταν δὲ τελειώσουν καὶ αὐτοὶ τὴν ἐργασίαν των, θὰ
 βάλουν φωτιάν.

Διατρέχομεν ἄλλας πάλιν στοὰς, πότε ὀριζοντίας
 καὶ πότε κεκλιμένας, καὶ αἴφνης βλέπομεν ἐμπρὸς μας
 καὶ ἀπεριγράπτως γλυκὺ καὶ ὠραῖον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας,
 ἀσθενῶς εἰσδύον εἰς τὰ καταχθόνια. Φαίνεται χυμένον
 ἐπάνω εἰς τοὺς μαύρους βράχους τῶν στοῶν, ὡσὰν χρυ-
 σάφι ὑγρὸν καί, πρὶν ἀντιληφθῶ τί εἶναι, αἴσθημα πα-
 ρήγορον μὲ καταλαμβάνει. Στρέφομαι πρὸς αὐτὸ ἀσυ-
 νειδήτως, αἰσθάνομαι ὅτι ἀναπνέω καλύτερον καὶ τα-
 χύνω τὸ βῆμα. Μετ' ὀλίγον φθάνομεν εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν, εἰς χαρωπὴν τοποθεσίαν, καταπράσινον ἀπὸ
 πεῦκα καὶ πλημμυρισμένην ἀπὸ φῶς καὶ ἥλιον.

Εὐθυμοὶ οἱ ἐργάται εἶναι συγκεντρωμένοι ἐδῶ. Μερικοὶ παραλαμβάνουν τὰ βαγονέττα καὶ τὰ κενώνουν εἰς καταλλήλους θέσεις, ἄλλοι διαλέγουν, ἄλλοι φορτῶνουν εἰς μεγάλα βαγόνια τὸ μέταλλευμα τὸ προωρισμένον διὰ καμίνευσιν. Ζωή, κίνησις, θόρυβος ἐπικρατεῖ παντοῦ!

Ἰ. Δοανίδης

Ἔργασία

Ξημερώνει. Αὐγὴ δροσάτη
 μὲ τὸ πρῶτό της πουλὶ
 λὲς καὶ κράζει τὸν ἐργάτη
 στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχρίση κάθ' ἀστέρι,
 μὲ χαρούμενη καρδιά,
 νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
 τρέξατε ὅλοι στὴ δουλειά.

Πέρα ἐκεῖθενε οἱ φροντίδες
 ἄς πετάξουνε, καθῶς
 ξαφνιασμένες νυχτερίδες,
 ὅπου ἀγνάντεψαν τὸ φῶς.

Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
 ἐν ἀγκάθι στὴν καρδιά·
 πέστε ἀζήλευτα: «εἶναι τοῦτος
 ἐργασίας κληρονομιά».

Σηκωθῆτε, ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφθονον καρπό,
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζη
μ' ἕναν ἴδρωτα συχνό.

Σὰν ἐσᾶς, ἀδέρφια, ἰδρώνει
κι' ὁ σοφός, πὺν μὲ τὸ νοῦ
κάμπους ἄμετρος ὀργώνει
γιὰ τροφή τοῦ λογισμοῦ.

Δίχως ἄνεση καὶ σχόλη,
πάντα, ὡς ἄξιος δουλευτής,
τὸ ἀνθηρό του περιβόλι
σκάφτει, σπέρνει ὁ ποιητής.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποί,
εἶναι οἱ μόνοι, πὺν τ' ἀνθρώπου
σῶμα θρέφουν καὶ ψυχή.

Γ. Μακροῦς

Γ'. ΚΥΚΛΟΣ

ΑΝΟΙΞΙΣ

Ἀνάστασις μεταξὺ βλάχων

— Παπποῦ! Ἔ, παπποῦ! ἐφώναξεν ὁ Λάμπρος, θίγων αὐτὸν διὰ τοῦ ποδός.

— Τί εἶναι;

— Σήκω νὰ ἰδοῦμε τὴν Ἀνάστασιν. . .

Ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν καλύβην, ἠκούοντο καθ' ὅλην τὴν κοιλάδα καὶ τὰς πέριξ ῥάχεις φωναὶ συγκεχυμέναι. Οἱ βλάχοι ὅλης τῆς περιφερείας ἐκείνης ἦσαν ἐπὶ ποδός, στολισμένοι, μὲ τὰ κηρία εἰς χεῖρας, ἀναμένοντες τὴν Ἀνάστασιν.

Ὅλη ἐκείνη ἡ περιφέρεια, ἐκ λοφίσκων κυματοειδῶν καὶ μικρῶν κοιλάδων, πλουσία εἰς βλάστησιν καὶ εἰς νερά, κατέχει τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ δήμου Βουπρασίων. Οἱ βλάχοι ἔχουν κατασκηνώσει ἐκεῖ πολυάριθμοι, ἄλλοι εἰς μικροὺς συνοικισμούς, ἄλλοι μεμονωμένοι κατὰ οἰκογενείας, καὶ ἄλλοι ἀναμιξ μετ' ἐντοπίων κατοικοῦντες μικρὰ χωρίδια ἐκ δέκα ἕως εἴκοσιν οἰκίσκων ἕκαστον.

Οἱ βλάχοι ἔρχονται ἐκεῖ καὶ διαχειμάζουν. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον δὲ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ ποιμνία τῶν ἀναχωροῦν διὰ τὰ βουνά, ὅπου διέρχονται τὸ θέρος. Δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ τοῦτο νὰ ἀπαντήσῃ τις καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν ἐκκλησίας, παρὰ μικρὰς μόνον, ὡς κελλία, εἰς τὰ πέριξ χωρίδια.

Τὰ χωρίδια ὅμως αὐτά, ἂν ἔχουν ἐκκλησίας, δὲν ἔχουν ἱερεῖς· διότι οἱ χωρικοί, ἀνθρακεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὑλοτόμοι, εἶναι τόσον πτωχοί, ὥστε μόλις νὰ ἐξαρκοῦν εἰς τὴν πενιχρὰν τροφήν καὶ τὴν πενιχρότεραν ἐνδυμασίαν. Ἴνα μὴ λησμονήσουν ὅμως καθόλου τὸν Θεόν, συνεφώνησαν ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐκάλεσαν ἓνα ἱερέα, ὁ ὁποῖος ὑποχρεοῦται εἰς κάθε ἑορ-

τὴν νὰ λειτουργῇ κατὰ σειρὰν καὶ εἰς ἓν χωρίδιον. Καὶ οἱ βλάχοι τῶν πέριξ συνοικισμῶν συνεισφέρουν, ἐφ' ὅσον καιρὸν μένουν ἐκεῖ, καί, ὁπόταν ὁ ἱερεὺς λειτουργῇ εἰς τὸ πλησιέστερον χωρίον, πηγαίνουν ὅσοι θέλουν καὶ λειτουργοῦνται.

Ἄλλ' ἢ Ἄνάστασις πρέπει νὰ τελεῖται εἰς ὅλους ταῦτοχρόνως καὶ νὰ μετέχουν ὅλοι τῆς ἱερωτέρας καὶ μεγαλυτέρας ἑορτῆς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Διὰ τοῦτα, ἵνα μὴ ἐγείρωνται παράπονα προτιμήσεως καὶ ἵνα μετέχουν ὅλοι καὶ οἱ πλέον ἀπομεμακρυσμένοι, τῆς ἱεράς τελετῆς, τελοῦν αὐτὴν ἔξω, εἰς τὸ ὑπαιθρον ὑπὸ τὸν διάστερον οὐρανὸν καὶ τὸν εὐρὺν ὀρίζοντα.

Ἦδη εἶχε πλησιάσει ἡ ὥρα. Ὁ αὐγερινὸς φεγγοβολῶν ἀνήρχετο εἰς τὰ ὕψη ὡς μέγας μυσταγωγὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, φέρων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν.

Οἱ βλάχοι μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά των ἴσταντο ἔτοιμοι, ἕκαστος ἔξω τῆς καλύβης του. Οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰ πέριξ χωρίδια εἶχον ἀνέλθει εἰς τὰ ὑψώματα, νέοι ἀκμάζοντες καὶ ζωηροί, γέροντες λευκόμαλλοι, παιδιά, γυναῖκες νέαι καὶ γραιῖαι, ὅλοι μὲ προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὀρίζοντος, ὅπου ἐγνώριζον ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ὑψώνετο ὑψηλὴ ράχιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἐφαίνετο ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν λαμπάδα εἰς χεῖρας, κηρῦσσαν εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν Ἄνάστασιν τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ καρδιά ὅλων ἐβροντοκτύπα ἀνυπόμονος, εἰς τὴν ἐγγίζουσαν μεγάλην καὶ ἱερὰν δι' αὐτοὺς στιγμὴν. Κάθε ἄστρον, τὸ ὁποῖον προέκυπτεν ἀπὸ τὴν ράχιν, ἐξελάμβανον ὡς τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως καὶ ἀνεκραύγαζον καὶ ἀνεπήδων οἱ νεώτεροι μετὰ χαρᾶς.

— Νά το· ἐφάνηκε!

— Ἄμ ποῦ ἀκόμη!

— Θ' ἀσπρίση τὸ μάτι σου, διὰ νὰ τὸ ἰδῆς. . .

Καὶ ἐπειράζοντο μεταξύ των καὶ διηγοῦντο εὐάρεστα ἀνέκδοτα καὶ οἱ γεροντότεροι παραμύθια, διὰ νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς.

— Νά το! Νά το! Ἐκεῖνο εἶναι! ἐφώνησέ τις αἴφνης περιχαρῆς. Τῷ ὄντι πρὸς ἀνατολὰς ἐφάνη φῶς λαμπάδος, τρεμοσβῆνον εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Διέσχισε τὴν σκοτίαν καὶ ἐπέρριπτε παρήγορον καὶ ἑλαφρὰν τὴν λάμπιν του πέριξ, ὡς ἡ ἰδέα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐξεπροσώπει τὴν ὄραν ἐκείνην, καὶ ἥτις διέλυσε τὰ ἄγρια σκότη τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος.

Οἱ βλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πέριξ μέρη συνεκεντρώθησαν ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοήν των.

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τὴν ῥάχιν ἔντονος καὶ παρατεταμένη. Ἀναπαλλομένη ἐφθασεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀξέστων ἀκροατῶν ὄλων καὶ ἐπέχυσεν ἐπ' αὐτῶν γλυκύτητα καὶ συγκίνησιν.

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἤχησεν ἔντονωτέρα. Οἱ βλάχοι ὅλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἔκλινον τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμον τὸν σταυρὸν των. Ὅλη ἐκείνη ἢ ἐκτεταμένη περιφέρεια ἦτο κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνην εὐρύτατος ναὸς, ὅπου ἐδοξάζετο τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ.

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἤχησεν ἐκ τρίτου. Συγχρόνως, παρὰ τὸ φῶς τῆς λαμπάδος ἐφάνη ἀναλαμπὴ πυρολίθου καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν διεχύθη ἀνὰ τὴν ἔκτασιν βαρὺς βρόμος

πυροβόλου. Ὁ ἱερεὺς, ὀλίγον διαφέρων κατὰ τὴν παιδευσιν τῶν πέριξ ἀκροατῶν του, ἀφελής, ὅπως αὐτοί, δοξολογῶν τὸν Θεόν του, ὅπως οἱ ποιμένες, οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς, μὲ τοὺς ὁποίους ἔζησε καὶ ἀνετράφη, ἔδιδεν ἀπ' ἐκεῖ πρῶτος, μετὰ τὸ ἄγγελμα τῆς Ἀναστάσεως, τὸ σύνθημα τῶν πυροβολισμῶν καὶ τῆς χαρᾶς.

Εὐθύς, ὡσὰν ὄλη ἐκείνη ἡ ἔκτασις νὰ κατείχεται ὑπὸ πολυαρίθμου στρατοῦ ἐνεδρεύοντος καὶ ἐπιπίπτοντος αἰφνιδίως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, πλεῖστοι ἐξῆλθον πυροβολισμοί, φωτίσαντες δι' ἀστραπιαίας ταχύτητος γλοαζούσας ῥάχεις, δασώδεις φάραγγας, δένδρα καὶ καλύβας, πρόβατα καὶ μάνδρας. Οἱ βλάχοι ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ μετέδιδον πρὸς ἀλλήλους τὴν εὐχάριστον εἶδησιν τῆς Ἀναστάσεως.

— Χριστὸς Ἀνέστη, ἀδέλφια! . .

— Ἀληθῶς Ἀνέστη! Ἀληθῶς Ἀνέστη!

— Ζῆ καὶ βασιλεύει! Ζῆ καὶ βασιλεύει!

Ἦδη πολυάριθμα μικρὰ φῶτα ἐπλανῶντο κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Τὰ βλαχόπουλα ἔσπευδον προθύμως νὰ μεταφέρουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ἅγιον φῶς, ὅπερ ἔλαβον ἀπὸ τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως.

Μετ' ὀλίγον ὄλαι αἱ ῥάχεις πεπληρωμέναι μικρῶν φώτων, ἐφεγγοβόλουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας, ὡς ἀδάμαντες πολυάριθμοι.

Ἐξ ἐκάστης καλύβης τὰ καριοφίλια καὶ αἱ ἀσημοπιστόλαι ἤστραπτον καὶ ἐβρόντων καὶ αἱ σφαῖραι διεσταυροῦντο εἰς τὰ ὕψη συρίζουσαι. Τὰ ἐντὸς τῶν μανδρῶν πρόβατα ἐβέλαζον καὶ ἐπήδων, φοβισμένα ἐκ τῶν κρότων· οἱ σκύλοι ἐγαύγιζον, οἱ ἵπποι ἐχρεμέτιζον καὶ ὄλη ἡ ἔκτασις ἦτο πλήρης συμμιγοῦς καὶ ἀκαταλήπτου θορύβου.

Ἡ ῥάχις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεφάνη τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἦτο ἤδη κατάφωτος. Εἴκοσιν ἕως εἴκοσι πέντε βλάχοι ἀσκεπεῖς, μὲ τὴν λαμπάδα ἀνημμένην εἰς χεῖρας, ἐγονυπέτουν πέριξ τοῦ ἱερέως, ὁ ὁποῖος ὄρθιος ἐκίνει τὴν λαμπάδα τοῦ ἄνω καὶ κάτω δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ ψάλλων τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», καταλαμπόμενος ὑπὸ τοῦ φωτός, ὡς θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἀστραπῶν τοῦ Σινᾶ.

Ἄ. Καρκαβίτσας

Ἡ ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς

Χριστὸς ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,
 ὄλοι, μικροί, μεγάλοι, ἐτοιμαστῆτε·
 μέσα σὺς ἐκκλησίες τίς δαφνοφόρες
 μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχτήτε·
 ἀνοίξατε ἀγκαλιὰς εἰρηνοφόρες
 ὀμπροστά στοὺς ἀγίους, καὶ φιληθῆτε·
 φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
 πέστε «Χριστὸς ἀνέστη» ἔχθροὶ καὶ φίλοι.

Δάφνες σὲ κάθε πλάκα ἔχουν οἱ τάφοι
 καὶ βρέφη ὠραῖα στὴν ἀγκαλιὰ οἱ μανάδες·
 γλυκόφωνα, κοιτώντας τίς ζωγραφι-
 σμένες εἰκόνες, ψάλλουν οἱ ψαλτάδες·
 λάμπει τὸ ἀσήμι, λάμπει τὸ χρυσάφι,
 ἀπὸ τὸ φῶς, πὸν χύνουν οἱ λαμπάδες·
 κάθε πρόσωπο λάμπει ἀπ' τ' ἁγιοζέρι
 ὁποὺ κρατοῦν οἱ χριστιανοὶ στὸ χέρι.

Διον. Σολωμὸς

Ἡ Ἑλληνικὴ ἄνοιξις

Ἑλληνικὴ ἄνοιξις! Πόσῃν γοητείαν δὲν ἐμπερικλείουν αἱ δύο αὐταὶ λέξεις! Ὅλα φαίνονται ἀκόμη ὠραιότερα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ μελαγχολικὰ τοπεῖα τοῦ χειμῶνος, τὰ ὁποῖα δὲν συμφωνοῦν οὔτε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε πρὸς τὸν χαρακτῆρά των καὶ δίδουν εἰς ὅλα ἓνα σκοτεινὸν τόνον, μεταβάλλονται εἰς γελαστὰ φωτεινὰ βασίλεια τῆς χλωρίδος.

Ἡ ζωὴ εὐωδιάζει καὶ βομβεῖ εἰς τὰ λειβάδια καὶ τοὺς ἀγρούς. Κάτω ἀπὸ τὴν γεμάτην μυστικὸν θορύβου σιγὴν τῆς αἰωνοβίου ἐλαίας τὰ ὄνειρα εἶναι ὠραιότερα.

Ὁ εὐχάριστος ἀκόμη ἥλιος λυώνει μέσα ἀπὸ τὰ βαθυπράσινα φυλλώματα καὶ γύρω ἀπλώνεται ὁ πολυχρωμος τάπης τῶν ἀνθέων, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον πετοῦν μέλισσαι καὶ πεταλοῦδες καὶ προσθέτουν τὸν βόμβον των εἰς τὰ θροῖσμα τῶν φύλλων.

Παντοῦ πρασινάδα καὶ ἄνθησις. Ἐν ἄρωμα διαχύνεται εἰς τὸν ἀέρα καὶ πληροφορεῖ περὶ τῆς γειτονικῆς παρουσίας πορτοκαλλεῶνων καὶ λεμονεῶν, τῶν ὁποίων τὰ λευκὰ ἄνθη ὁμοιάζουν μὲ τὴν χιόνα ἐπάνω εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς λυγίζοντας ἀπὸ τὸ βάρος τῶν χρυσοπῶν καρπῶν.

Ἡ πρασίνη κυπάρισσος ὑψώνει τὸ ἀνάστημά της ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ δένδρα πρὸς τὸν σχεδὸν πάντοτε αἴθριον καὶ γαλανὸν οὐρανόν, τὸν ὁποῖον ὄνειροπολοῦν οἱ κάτοικοι τῶν βορείων χωρῶν.

Ἄλλὰ τί νὰ εἶπη κανεὶς διὰ τὰς πολυσχιδεῖς ἑλληνικὰς ἀκτᾶς, διὰ τοὺς αἰγιαλοὺς μὲ τὴν ἀργυρόχρωμον ἄμμον καὶ τοὺς φαιοὺς βράχους. Εἰς τὸ βάθος διακρίνονται νεφελώδεις αἱ ἑλληνικαὶ νῆσοι, ὡς ἀναδυόμεναι

νύμφαι. Λευκοὶ ἀφροὶ στεφανώνουν τὰ κύματα καὶ μὲ τὸ ἄρωμα τῆς ἀνθισμένης φύσεως ἐναρμονίζεται ὁ φλοῖσθος τῶν κυμάτων.

Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὀργιάζει ἡ φύσις. Τὰ σπαρτὰ ἔχουν μεγαλώσει. Αἱ ἕλαφραι ῥιπαὶ τοῦ ἀνέμου ἀναταράσσουν τὴν πρασίνην θάλασσαν καὶ ἀνακύπτουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αἱ κατέρυθροι μήκωνες. Εἰς στιγμὰς, τὸ κόκκινον χρωμα κυριαρχεῖ εἰς τὸ τοπεῖον, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὡς αἱματωμένον. Τότε ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν τοῦ θεατοῦ ὁ μῦθος τῆς Δήμητρος, τῆς θεᾶς, ἣτις γεμάτη πόνον ἀνεζήτει τὴν θυγατέρα της, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀρπάσει ὁ Ἄδης. Ἀπὸ κάθε δάκρυ τῆς θεᾶς, τὸ ὁποῖον ἔπιπτεν εἰς τὴν γῆν, ἐφύετο μία μήκων.

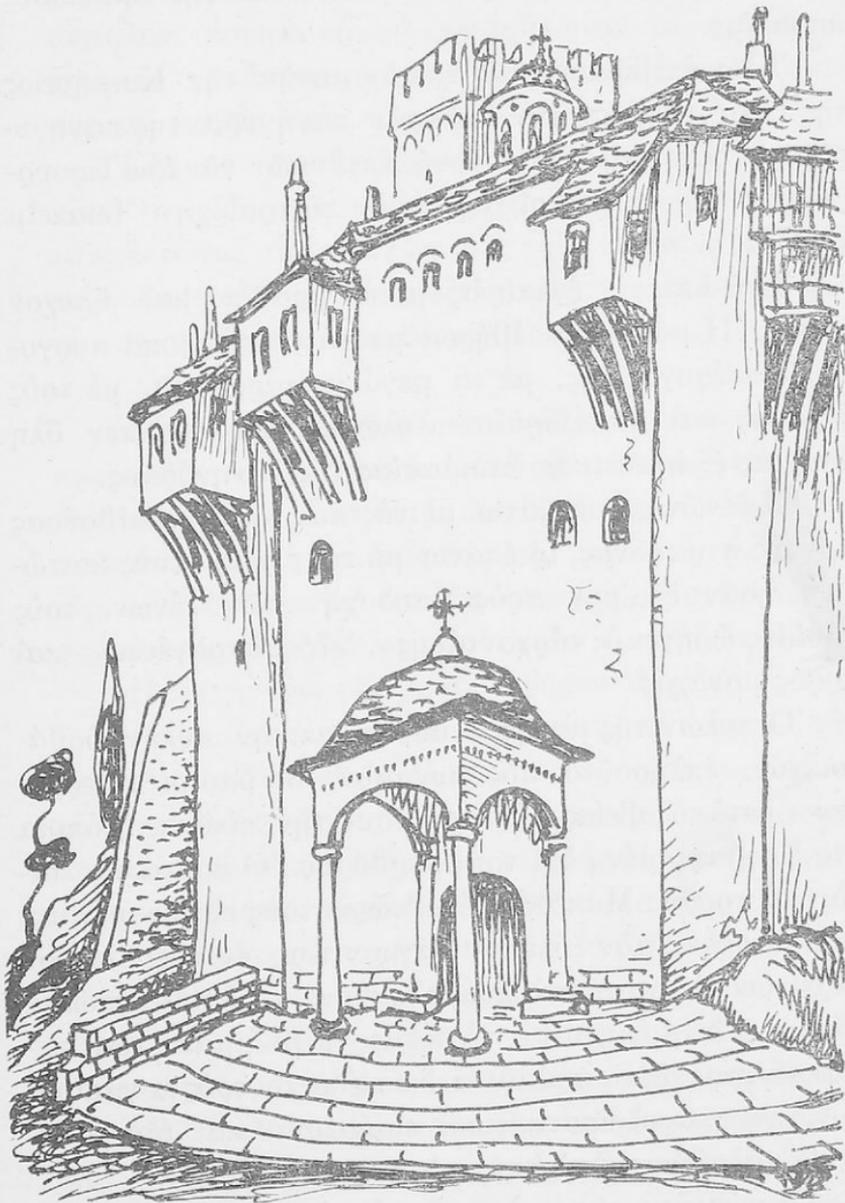
Αἴσθησις μακαριότητος καταλαμβάνει τὸν περιπατήν, ὅταν ἐξαπλώνεται εἰς τὸ μαλακὸν στρωμα μὲ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸν οὐρανόν, μὲ τὸ βαθυγάλανον χρωμα. Τότε ἐννοεῖ κανεὶς διατὶ ὅλοι ἀγαποῦν τὴν χώραν τῶν Ἑλλήνων καὶ τί τὴν κάμνει τόσον ἔλκυστικὴν.

Ἡ ἀνοιξις εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι διὰ τοὺς ξένους ἀπὸ τὸν Βορρᾶν τὸ μέγα γεγονός τῆς ζωῆς των, ἐν δῶρον τῶν θεῶν, καὶ ἀφίνει ἀνεξάλειπτον ἀνάμνησιν.

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ

Ἀπὸ τὸν Ἄθωνα

Ἡ βασιλικὴ μονὴ τῶν Ἰβήρων, μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ πλουσιωτέρων μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, κεῖται παρὰ τὸν αἰγιαλὸν πρὸς τὴν βορειονατολικὴν ἀκτὴν τῆς ἀθωνικῆς χερσονήσου, ὅπου τὸ πορφυροῦν

κῦμα αἰωνίως βοῖζει, ἐξαπλούμενον ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας.

Ἐδῶ ἐπεβιβάσθη τὴν παραμονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅτε τὴν λαμπρὰν πανηγυρίν της πανηγυρίζει ἡ ἑλληνικὴ αὕτη μονή, ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω ἱερουργοῦντα τὸν πρόην οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ἰωακείμ τὸν Γ'.

Ἐφθάσαμεν ἐγκαίρως μετὰ βραδὺν καὶ ἡσυχον πλοῦν. Ἡ μονὴ τῶν Ἰβήρων μὲ τὰς ὑψηλὰς καὶ πυργοειδεῖς πτέρυγὰς της, μὲ τὰ μεγάλα παράθυρα, μὲ τοὺς ἐξώστιας καὶ τὸν ὠραῖον πυλῶνα, ἀπήστραπτεν ὅλη ἀπὸ τὰς ἐξωραϊστικὰς ἐτοιμασίας τῆς πανηγύρεως.

Οἱ ξενῶνες, οἱ κάτω μὲ τὰς πολυκλίνους αἰθούσας των ὡς στρατῶνας, οἱ ἐπάνω μὲ τοὺς χωριστοὺς κοιτῶνας, ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων, τοὺς ὁποίους ὠδήγει ὁ «ἀρχοντάρης», εἷς ἀσπρογένειος καὶ προῶς μοναχός.

Ὁ πυλὼν τῆς μονῆς, ὁ μέγας, μὲ τὴν πύλην ὀρθάνοικτον, ἐπληροῦτο προσκυνητῶν, οἱ ὁποῖοι εἰσερχόμενοι μετ' εὐλαβείας, προσεκύνουν τὴν εἰκόνα, ἡ ὁποία ἦτο ζωγραφισμένη ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου. Ὁ πορτάρης, παχὺς καὶ τραχὺς Μακεδὼν, ἐπεθεώρει τοὺς εἰσερχομένους, καθήμενος εἰς τὸν ξύλινον πάγκον του, ἐν μέσῳ σωροῦ χαρτίνων εἰκόνων καὶ κομβολογίων, τὰ ὁποῖα ἐπῶλει. Γέροντες δὲ μοναχοὶ μὲ τὰ περίεργα βλέμματά των, περιφερόμενοι εἰς τὰ προαύλια, διεσκέδαζον τοὺς λογισμοὺς των, ἐνῶ νεαροὶ ὑποτακτικοὶ εἰσήρχοντο καὶ ἐξήρχοντο μὲ τὰ καλαθάκια ἀπὸ τοὺς κήπους.

Οἱ κώδωνες οἱ τριπλοῖ τῶν ἡμιόνων διαρκῶς ἀντηχοῦν ἔξω εἰς τὸν δρυμόν, ἐπειδὴ συνεχῶς προσέρχονται προσκυνηταὶ ἀπὸ τὰς Καρυάς. Ἐνῶ ἀπ' ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀπὸ τοὺς σκιερούς λόφους καὶ τὸ ῥεῦμα πέραν τὸ πλα-

τανοφύτευτον, ἀπὸ τὸν ἐγγὺς εὐώδη λεμονεῶνα, ἀπὸ τὸν αἰγιαλόν, κρυφὰ κρυφὰ ἐξετρώπωνον αἱ ἀμνάδες καὶ ἤρχοντο κατάκοποι μοναχοὶ μὲ τὰς ράβδους εἰς τὰς χεῖρας καὶ κενοὺς τοὺς σάκκους εἰς τοὺς ὄμους.

Ἐκαμνον τὸν σταυρόν των ὅλοι πρὸς τὴν Παναγίαν τὴν Πορταΐτισσαν καὶ ἀνέβαινον ἐλευθέρως εἰς τοὺς ξενῶνας· ἄλλοι ἀφίνοντες τοὺς σάκκους των εἰς τὰ πεζούλια, τοὺς πυλῶνας, ἐξεκουράζοντο ἐκεῖ ἀπὸ μακρυνὴν πεντάωρον καὶ δεκάωρον ὁδοιπορίαν.

Ἦχουν ἤδη ἐναρμονίως οἱ κώδωνες, δέκα ἐν συνόλω, κρουόμενοι συγχρόνως ὑπὸ τοῦ «καμπανάρη», τέσσαρες διὰ τῶν χειρῶν, δύο διὰ τῶν ὀδόντων καὶ δύο διὰ τῶν ποδῶν, μουσικὴ γλυκόφθογγος, ὡς νὰ ἔψαλλον ἐπάνω εἰς τοὺς θόλους καὶ τοὺς πύργους τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων ἄγνωστα ᾠδικὰ πτηνὰ διὰ τὴν πανήγυριν ἐλθόντα.

Ἡ πανήγυρις τῆς μονῆς Ἰβήρων ἀρχίζει.

Εἰσχομίζεται ἀπὸ τὸν ἰδιαίτερον ναὸν της εἰς τὸ καθολικὸν ἡ Παναγία ἡ Πορταΐτισσα διὰ λιτανείας· προεξάρχει αὐτῆς ὑψηλὸς κληρικός, σεμνὸς ἀπὸ τοῦ σχήματος καὶ ἀπὸ τῶν τρόπων, μὲ μίαν ὠραίαν καὶ εὐγενῆ κεφαλὴν ἱεράρχου, κύπτων ὀλίγον ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ πολυτίμου βυσσινοχρόου μανδύου καὶ ἀπὸ τὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα τόσον ἐλεύκαναν τὴν πολιάν του γενειάδα, ὡς τὴν χιόνα τοῦ Ἄθωνος. Εἶναι ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ', ὁ ὁποῖος, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τοὺς Ἰβηρίτας κληρικούς, ἐνῶ ἀκολουθεῖ πλῆθος μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, προχωρεῖ πρὸς τὸν κεντρικὸν ναὸν τῆς μονῆς ὀπισθεν τῆς εἰκόνας, τὴν ὁποῖαν βαστάζουν λαμπροφορεμένοι τέσσαρες ἱερομόναχοι.

Ὁ ἥλιος εἶναι ἀκόμη ὑψηλὰ καὶ φεγγοβολοῦν αἱ πλάκες καὶ οἱ τοῖχοι τῆς μονῆς. Μὲ γλυκυτάτην μελωδίαν,

αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου προεξάρχοντος, εἰσάγουν τὴν Πορταΐτισσαν εἰς τὸν ναόν, τὸν καταστόλιστον καὶ ὑπέρλαμπρον, καὶ θέτουν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θρόνου της, ἐνῶ ἔμπρός της ἀνάπτουν λαμπάδας ἐπὶ πολυτίμου μανουαλίου, ἐν σχήματι λεμονέας, μὲ κλώνους καὶ φύλλα ἀργυρᾶ καὶ μὲ καρπούς χρυσοῦς.

Προσκυνηταὶ διαρκῶς προσέρχονται καὶ ἀνάπτουν κηρία καὶ γονυπετοῦν ἔμπροσθεν τῆς Παναγίας. Εἶναι παναρχαία ἢ Πορταΐτισσα, ὕψους πλέον τοῦ μέτρου, ἀργυροσκέπαστος καὶ ἐπίχρυσος. Μόνον τὸ πρόσωπόν της φαίνεται νὰ προκύπτῃ θαμβὸν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τοὺς λιθοκολλήτους στολισμοὺς τῶν ἀναθημάτων, μὲ τὸ μεγαλόφθαλμον βλέμμα της, τὸ ὁποῖον συμπαθεῖ τοὺς πάσχοντας καὶ χαρίζει ἐλπίδα εἰς τοὺς ἀπελπισμένους.

Ὅμοίως μαυρειδερόν φαίνεται καὶ τὸ μικρὸν πρόσωπον τοῦ υἱοῦ τῆς Παρθένου, πλήρες καὶ αὐτὸ ἀπὸ ἀγάπην καὶ ἀπὸ στοργὴν πρὸς τὸν παραπεσόντα ἄνθρωπον.

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἔχει ὠραίαν καὶ τερπνοτάτην ἱστορίαν. Προέρχεται ἐκ τῆς Νικαίας ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν εἰκονομάχων καὶ ἦλθεν ἐδῶ ἐπιπλέουσα τὴν θάλασσαν, ὀρθία ὡς ἔμψυχος.

— «Ἡ χάρη σου νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους καὶ τὴν εἰκόνα σου ἀπὸ τὰ ὕδατα», εἶπέ τις πλουσία χήρα, δέσποινα τῆς Νικαίας, κατελθοῦσα εἰς τὸ παράλιον, καὶ ἔβαλε τὴν ἁγίαν εἰκόνα εἰς τὰ ὕδατα, διὰ νὰ μὴ τὴν θραύσουν οἱ εἰκονομάχοι, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχε προδοθῆ.

Ἡ εἰκὼν, χωρὶς νὰ βυθισθῆ, ὀρθία ἐπορεύετο πρὸς δυσμὰς τῆς θαλάσσης, ὅτε, μετὰ καιρὸν καὶ ἔτη, γέροντες Ἁγιορεῖται βλέπουν αἴφνης πρὸς τὴν θάλασσαν

ἔκθαμβοι στήλην πυρός. Μετ' εὐλαβείας δὲ σπεύσαντες εἶδον τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποῖαν κατ' ἀποκάλυψιν ὁ γέρον Γαβριὴλ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἀφοῦ κατέβη ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς θάλασσαν, ἐνῶ ὅλοι οἱ μοναχοὶ γονυπετεῖς προσηύχοντο. Μετέφερε κατόπιν ταύτην εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, μετ' ἁσμάτων καὶ λιτανείας.

Ἄλλὰ τὴν ἐπαύριον παραδόξως εὐρέθη ἡ ἁγία εἰκὼν οὐχὶ εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἀλλὰ ἔξω ἐπὶ τοῦ τείχους τῆς μονῆς, ὁπόθεν ἀφοῦ ἔλαβον ἐπανάφεραν αὐτὴν εἰς τὸν ντόν. Ἄλλὰ καὶ πάλιν συνέβη τὸ αὐτὸ παράδοξον, ἐπαναληφθὲν τρὶς καὶ πολλάκις, ἕως ὅτου δι' ἀποκαλύψεως ὁδηγηθέντες οἱ μοναχοί, ἔκτισαν ἰδιαίτερον ναὸν πλησίον τῆς πύλης τῆς μονῆς. Ὁ ναὸς οὗτος σώζεται μέχρι σήμερον. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ εἰκὼν ἡ Πορταῖτισσα, φύλαξ καὶ προστάτις τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ ὅλου τοῦ Ἄθωνος.

Ἀπὸ τότε λοιπόν, λέγει τὸ παλαιὸν συνταξάριον, εἰς τὴν μονὴν ταύτην γίνονται ἅπειρα θαύματα. Δαιμονιζόμενοι θεραπεύονται, χωλοὶ περιπατοῦν, τυφλοὶ ἀναβλέπουν.

Ἄλ. Μωραϊτίδης

Τὸ ὄρος Ἄθως

*Κρυσταλλωμένε Ἄθωνα, τὸ ὕψος σου θαυμάζω
καὶ βλέπων σε, τὴν δεξιὰν τοῦ πλάστου σου δοξάζω.
Τὸ φῶς λαμβάνει τ' οὐρανοῦ ἡ κορυφή σου πρώτη
καὶ εἰς τοῦ Ἄδου φθάνουσιν οἱ πόδες σου τὰ σκότη.
Διάδημ' ἀδαμάντινον τὸ μέτωπόν σου στέφει,
τὰ δάση ἔχεις ζώνην σου καὶ κόμην σου τὰ νέφη.*

Καθὼς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς κτίσεως ἀρχαῖος,
 Σὺ πρῶτος ἔλαβες ζωὴν καὶ θέλεις τελευταῖος
 προσφέρει τὸν αὐχένα σου στὸν αἰμοβόρον χρόνον·
 νὰ τρέγῃ βλέπεις ὑπὸ σὲ ἢ κόμης τῶν αἰώνων.
 Κατακλυσμός δὲν ἔλουσε τὸ μέγα μέτωπόν σου,
 ἀσπάζεται ἡ θάλασσα τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν σου.

Π. Σοῦτσος

Ἡ φυγὴ ἐκ τῆς Χίου

Ἐξημέρωνε μόλις, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὰ ὑψώματα
 τὰ περικλείοντα τὸν λιμενίσκον, ὅπου ἡ σωτηρία μᾶς
 ἐπερίμενε. Λευκὴ σειρὰ ἀμυδροῦ φωτὸς χαράττουσα τὸν
 ὀρίζοντα, προεμήνυε τὴν ἀνατολήν. Εἰς τοὺς πρόποδας
 τοῦ ἀποτόμου λόφοι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστάθημεν, ἐβλέ-
 πομεν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἀκτὴν, ἀλλὰ δὲν ἠκούετο
 ῥόχθος. Ἐντὸς τοῦ λιμένος ἦτο ἄκρα γαλήνη, ἐκτὸς δὲ
 αὐτοῦ μακρὰν μᾶς ἔδειξεν ὁ χωρικός τὸ πλοῖον. Δὲν
 ἔβλεπα ἐπὶ τῶν σκοτεινῶν κυμάτων τίποτε· παρακολου-
 θήσας ὅμως τοῦ χωρικοῦ τὴν χεῖρα, διέκρινα τοὺς δύο
 ἰστουὺς καὶ μοῦ ἐφάνη ὅτι κινουῦνται προχωροῦντες μὲ
 κρεμασμένα ἐπ' αὐτῶν ἰστία.

Ἐσπεύσαμεν τὸ βῆμα καὶ ἐντὸς ὀλίγης ὥρας ἤμεθα
 κάτω εἰς τὴν παραλίαν.

Δὲν ἦλθε διὰ μόνους ἡμᾶς τὸ πλοῖον ἐκ Ψαρῶν.

Ὁ πλοίαρχος ἐφρόντισεν ἀφ' ἐσπέρας νὰ διασπείρῃ
 τῆς ἀφίξεώς του τὴν εἴδησιν καὶ συνέρρεον οἱ πρόσφυ-
 γες ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἐκ τῶν σπηλαίων, ὅπου
 ἐκρύπτοντο. Ἡ ἀκτὴ ἦτο ἤδη κεκαλυμμένη ὑπ' αὐτῶν,
 ὅτε κατέβημεν, ἐξηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι φθάνοντες
 κατόπιν ἡμῶν.

Εὐτυχῶς οἱ πρῶτοι φθάσαντες εἶχον δώσει τὸ συμφωνηθὲν σημεῖον καὶ τὸ πλοῖον ἔπλεεν ἤδη πρὸς τὸν λιμένα, καθ' ἣν στιγμήν ἀπὸ τοῦ ὑψώματος διέκρινα μακρόθεν τοὺς ἰστούς του.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τοὺς σωρούς τῶν φυγάδων, εἶδομεν ὅλα τὰ πρόσωπα ἐστραμμένα πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἦρχετο ἡ λέμβος! Ἐπλησίαζεν! Ἦκούοντο αἱ κῶπαι σχίζουσαι τὴν θάλασσαν, ἠκούετο καὶ τῶν σκαρμῶν ὁ γογγυσμὸς ὑπὸ τῆς κόπης τὴν πίεσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐτείνομεν σιωπῶντες τὰ ὄτα πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ἐκείνους παρηγόρους ἤχους.

Ἄλλ' ὅτε ἡ λέμβος προσωρμίσθη καὶ ἐπήδησαν οἱ ναῦται εἰς τὴν ξηράν, τότε ἡ σιωπὴ ἐλύθη καὶ ἐπῆλθε ταραχὴ καὶ σύγχυσις. Ὅλοι συνωθούμενοι ἐπὶ τῶν βράχων ἀνυπομόνουν θέλοντες νὰ ἐπιβιβασθοῦν. Ἦσαν δὲ πολλοὶ οἱ φεύγοντες καὶ ἡ λέμβος μικρά. Ἡ ἠχηρὰ τοῦ ναυκλήρου φωνὴ καὶ τῶν ναυτῶν οἱ βραχίονες ἐχαλίνωσαν τοῦ πλήθους τὴν ἀνυπομονησίαν.

— Ἦσυχάσατε, ἐφώναξε, θὰ σᾶς πάρωμεν ὅλους, κανένα δὲν θὰ ἀφήσωμεν!

Ἐν τούτοις ἡ λέμβος ἀνεχώρησε μὲ τὸ πρῶτον φορτίον, ὃ δὲ ναύκληρος καὶ οἱ τρεῖς ναῦται ἔμενον εἰς τὸ παράλιον ὀπλισμένοι. Ἐπήγαιεν ἡ λέμβος καὶ ἤρχετο, ἐσμικρύνετο δὲ βαθμηδὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ ἠῦξανε μετὰ πᾶσαν ἀναχώρησιν ἡ ἀνυπομονησία τῶν μενόντων. Δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἡ θάλασσα ἐλάμβανεν ἤδη τῆς ἡμέρας τὰ χρώματα.

Οἱ ἡμίσεις περίπου ἦσαν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἡμεῖς ἐμένομεν εἰσέτι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐβλέπομεν τὴν λέμβον ἐπιστρέφουσαν, συννευχόμενοι νὰ μὴ βραδύνη ἢ σειρὰ

μας, ὅτε ἀντήχησεν αἴφνης κρότος τυφεκίου καὶ ἠκούσθη σφαίρας συριγμός. Αἱ κεφαλαὶ ὄλων ἐστράφησαν διὰ μιᾶς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ εἶδομεν ὑψηλὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου πρὸς τὰ δεξιὰ μας τέσσαρας ἀνδρῶν μορφάς. Ἄλλοίμονον ! Οἱ Τοῦρκοὶ ἐπλάκωσαν !

Θεέ μου ! Ὅποῖον τρόμον ἔφερεν εἰς τὴν ἀκτὴν ἢ ἀπροσδόκητος ἐκείνη ἐμφάνισις τῶν διωκτῶν μας ! Δύο τρεῖς τυφεκισμοὶ ἐκ νέου ἀντήχησαν. Ὁ ὄμιλος τῶν προσφύγων ἐσκορπίσθη καὶ ἐτρέξαμεν ὅλοι εἰς τοῦ λόφου τὰς ὑπωρείας, διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν εἰς τῶν βράχων τὰς ἐξοχάς.

Οἱ τέσσαρες ναῦται μόνοι ἔμειναν εἰς τὴν ἄκρην τῆς θαλάσσης καὶ ὑψώσαντες τὰ ὄπλα ἐσκόπευσαν καὶ ἐπυροβόλησαν διὰ μιᾶς καὶ οἱ τέσσαρες. Οἱ Τοῦρκοὶ ἄνωθεν δὲν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον. Ἐφοβήθησαν ἄρᾳ γε ; Μὴ αἱ σφαῖραι τῶν ναυτῶν μας ἐπέτυχον, ἢ μὴ ἦσαν πολυαριθμοῦ σώματος ἐμπροσθοφυλακῆ καὶ ἐπερίμεναν ἐπικουρίαν, διὰ νὰ ἐπιπέσουν καθ' ἡμῶν ; Καὶ τότε : Τὶ θὰ γίνωμεν ; Πῶς θὰ ἀντισταθῶμεν ;

Ἐν τούτοις ἡ λέμβος ἐπλησίαζεν. Ἐνθαρουθέντες ὑπὸ τῆς παύσεως τῶν πυροβολισμῶν ἐτρέξαμεν ὅλοι πάλιν πρὸς τὴν θάλασσαν. Θὰ προφθάσωμεν ὅλοι νὰ σωθῶμεν ; Θὰ φανοῦν ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ λόφου οἱ ἐχθροί ;

Προσωρμίζετο σχεδὸν ἐπὶ τῶν βράχων ἡ λέμβος, ὅτε εἶδα τὸν πατέρα μου πλησιάζοντα εἰς τὸν ναύκληρον. Τὸν ἔβλεπα νὰ λαλῆ περιπαθῶς δακτυλοδεικτῶν τὰς ἀδελφάς μου καὶ ἐμέ.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ μήτηρ μου ὅπισθεν μὲ ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός. Ἐστράφην πρὸς αὐτήν.

— Λουκῆ μου, πάρε τὰς ἀδελφάς σου καὶ πηγαίνετε

μὲ τὴν εὐχὴν μας. Ἀφήσατέ μας ἡμᾶς εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ!

Καὶ συγχρόνως ἐναπέθεσεν εἰς τὸν κόλπον μου μικρὸν δέμα, περιέχον ὅσα κοσμήματα εἶχε δυνηθῆ νὰ περισώσῃ. Τὴν ἐνηγκαλίσθην καὶ ἐφίλουν τὸν λαιμὸν τῆς καὶ ἔλεγον :

— Ὅχι, ὄχι, ὅλοι ὁμοῦ θὰ σωθῶμεν...

Ἐκεῖ μὲ ἤρπασεν ἐκ τοῦ βραχίονος ὁ πατήρ μου.

— Πήγαινε μὲ τὰς ἀδελφάς σου! Ἐρχόμεθα κατόπιν ἡμεῖς,

Ἡ λέμβος ἦτο ἤδη πλήρης, αἱ δὲ ἀδελφαί μου ἐκάθηντο ἐντὸς αὐτῆς. Μὲ ὤθησεν ὁ πατήρ μου, μὲ ἔσυρεν ὁ ναύκληρος καί, πρὶν προσφθάσω νὰ λαλήσω ἢ ν' ἀντιστῶ, εὐρέθην ἐντὸς τῆς λέμβου καὶ ἐγώ.

Αἱ κῶπαι ἐκινήθησαν ἀμέσως. Ἐστράφην πρὸς τὴν ξηρὰν νὰ ἰδῶ τὴν μητέρα του καί, ἐνῶ ἐστρεφόμην, εἶδον καπνὸν ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ νέος τουφεκισμὸς ἠκούσθη. Ἐπὶ τῶν βράχων τὸ πλῆθος συνεσφίγγετο καὶ οἱ ὀπισθεν ὤθουν τοὺς πρώτους, ἔπιπτον δὲ τινες ἤδη εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ τῶν πιπτόντων βλέπω αἰφνης τὴν μητέρα μου!

Δὲν ἠξεύρω πῶς ἠδυνήθην νὰ ἀπλώσω ἐκ τῆς λέμβου τὴν χεῖρα, πῶς ἤρπασεν ἡ μήτηρ μου τὴν χεῖρα μου, πῶς μία ἄλλη γραῖα ἐκράτει διὰ τῶν δύο χειρῶν τὸ φέρεμα τῆς χειρός μου... Ἡ δὲ λέμβος ἐπροχώρει καὶ ἔκλαιον οἱ δύο γραῖαι συρόμεναι ἐκ τῆς χειρός μου, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους τὰς ἀνεσύραμεν ἐκ τῆς θαλάσσης. Οὐδ' ἐνθυμοῦμαι πῶς εὐρέθημεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου.

Οἱ τουφεκισμοὶ ἐκ διαλειμμάτων ἐξηκολούθουν, ἡ δὲ λέμβος ἐπήγαινε καὶ ἤρχετο καὶ τὴν ἔβλεπον ἐκάστοτε ἐπιστρέφουσαν, προσπαθῶν νὰ ἴδω μακρόθεν ἂν ἦσαν

ἐντὸς αὐτῆς ὁ πατήρ μου καὶ ἡ Ἀνδριάνα, ἡ ὑπηρέ-
τρια μας.

Εἰς τὸ τελευταῖόν της μόνον ταξείδιον τοὺς εἶδα
ἐπὶ τέλους ἐρχομένους.

Ἡμεθα ἤδη ὅλοι ἐπὶ τοῦ πλοίου—καὶ ἡμεθα ἑκα-
τὸν ὀγδοήκοντα ψυχαί! Ἐμετρήθημεν κατόπιν. Οἱ
ἐχθροὶ δὲν ἐπέτυχον ἀπὸ τοῦ λόφου νὰ ἐλαττώσουν τὸν
ἀριθμὸν μας.

Τὸ πλοῖον ἀνεπέτασε τὰ ἱστία του καὶ ἤρχισε νὰ
πλήρῃ ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν πνοὴν οὐρίου ἀνέμου· ἀλλ' ἦτο
εἰσέτι παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ὅτε εἶδομεν τὰ
ὑψώματα καλυπτόμενα ὑπὸ τῶν διωκτῶν μας. Οἱ ὀλί-
γοι ἐκεῖνοι ἦσαν τῶ ὄντι ἐμπροσθοφυλακή, ἀλλὰ
θεῖα χάριτι ἐβράδυναν οἱ πολλοὶ νὰ ἔλθουν καὶ ἡμεῖς
εἶμεθα ἤδη σῶοι καὶ ἀσφαλεῖς, οὐδ' ἐφοβούμεθα πλέον
τὰ ἀπέχοντα ὄπλα των.

Δ. Βικέλας

Τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς

Εἰς τὰς 24 Μαρτίου τοῦ 1821 πλοιάριον ἦλθεν
ἐκ Πατρῶν καὶ ἔφερε τὴν εἶδησιν ὅτι οἱ Ἕλληνες ὑπὸ
τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ καὶ πολλῶν
ἄλλων προκρίτων ὑψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστά-
σεως. Ἐπίσης ἀνήγγειλεν ὅτι ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς
πόλεως ἐστήθη ὁ Σταυρός, τὸν ὁποῖον ἀσπάζονται ὅλοι,
ὀρκιζόμενοι τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ὄρκον, ὅτι
σημαῖαι καὶ ἐθνόσημα κατασκευάζονται, προκηρύξεις
ἐπαναστατικαὶ ἐστάλησαν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλλη-
νας καὶ ἐγκύκλιοι πρὸς τοὺς ἐν Πάτραις προξένους

τῶν ξένων κρατῶν, κηρύττουςαι τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους νὰ ἐλευθερωθῆ ἢ νὰ χαθῆ.

Τότε ὁ πατήρ μου μοῦ εἶπεν :

— Ἦλθεν ἡ ὥρα!

Παραλείπω τὰς ἐτοιμασίας τοῦ ταξιδίου μου, τὴν λύπην τῆς μητρός μου, τὴν ὁποίαν προσεπάθει νὰ κρύψῃ, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀποθαρρύνῃ, τὰ δάκρυα τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅστις ἐπέμενε νὰ ἔλθῃ μαζί μου. Ἐπὶ τέλους ὁ πλοίαρχος τοῦ γαλαξιδιωτικοῦ πλοίου, μὲ τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ φύγω, ἦλθε καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι εἶναι ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν.

Τώρα ἀκόμη ραγίζεται ἡ καρδιά μου, ὅταν ἐνθυμοῦμαι τὸ τελευταῖον φίλημα τῆς μητρός μου. Ἄλλοιμονον! Ἦτο τὸ τελευταῖον, διότι δὲν τὴν εἶδον πλέον.

Ἡ μήτηρ μου μοῦ ἐκρέμασεν εἰς τὸν λαιμὸν ἕν φυλακτὸν ἀπὸ τίμιον ξύλον διὰ νὰ μὲ φυλάττῃ ἀπὸ τὰς σφαίρας τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὁ πατήρ μου μοῦ ἔδωκε δέκα πέντε τάλληρα διὰ τὰ πρῶτά μου ἔξοδα, ἕως νὰ καταχθῶ εἰς ἐπαναστατικὸν σῶμα.

Εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ὁ πατήρ μου, ὁ ὁποῖος ἦτο ὠχρὸς ὡς πανίον, ἀλλ' ἐπροσποιεῖτο ἀταραξίαν, εἶπεν ἐπιτακτικῶς :

— Ὅχι δάκρυα· ὁ Δῆμος πηγαίνει νὰ πολεμήσῃ διὰ τὴν πατρίδα· πρέπει νὰ καμάρωνωμεν δι' αὐτό, ὄχι νὰ μοιρολογῶμεν. . . .

Καὶ ἡ μήτηρ μου πράγματι, χωρὶς νὰ δακρῦσῃ, μὲ ἐφίλησε. Μόνον, ὅταν ἐξεῆλθον μὲ τὸν πατέρα μου εἰς τὸν δρόμον, ἤκουσα ὀπίσω ἀπὸ τὴν κλειστὴν θύραν τοὺς λυγμούς της καὶ ἐκόπησαν διὰ μίαν στιγμὴν τὰ

* Ὁ ὁμιλῶν ἀγωνιστὴς εὐρίσκετο τότε ἐν Ἰθάκῃ.

γόνατά μου. Ἄλλ' ὁ πατήρ μου μὲ ἔσυρεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ μοῦ εἶπεν :

— Ἔχεις καὶ ἄλλην μητέρα τυραννισμένην καὶ βασανισμένην, πού σέ περιμένει, τὴν Πατρίδα!

Ὁ ἀδελφός μου ἔφερε τὰ ἀπαραίτητα ἐνδύματά μου ἐντὸς σακκιδίου. Ἐφιλήθημεν μὲ τὸν ἀδελφὸν κλαίοντες, ὅταν δὲ ἐνηγκαλίσθην τὸν πατέρα μου, ἐκεῖνος μοῦ εἶπε συγκεκινημένος :

— Τώρα φιλούμεθα σκλάβοι, νὰ φιληθοῦμεν πάλιν ἐλεύθεροι.

— Ἀμήν, εἶπον.

Καὶ ἐχωρίσθημεν.

Συνεταξειδεύσαμεν τέσσαρες καὶ οἱ τέσσαρες πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, νὰ ἐνωθῶμεν μὲ τὰ ἐπαναστατικὰ σώματα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Ἀπεβιβάσθημεν εἰς μίαν ἔρημον παραλίαν, ἐκεῖ ὅπου εἶναι τώρα ἡ Ἰτέα, καὶ ἀπ' ἐκεῖ οἱ τέσσαρες μαζί ἐκινήσαμεν περὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, διὰ νὰ εὗρωμεν τὸ σῶμα τοῦ Καπετὰν—Πανουργιᾶ. Ἄσυνήθιστοι ἀπὸ σκληραγωγίαν, ὑπεφέραμεν πολὺ πλανώμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τὸν τόπον.

Μόλις εἰς τὰς 20 Ἀπριλίου κατωρθώσαμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Χαλκωμάταν, ὅπου ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι οἱ ἐπαναστάται.

Ἐκεῖ παρουσιάσθην εἰς τὸν Καπετὰν—Πανουργιᾶν καὶ εἶπον τὸν σκοπὸν τῆς ἀφίξεώς μου.

— Ξεύρεις ἀπὸ ἄρματα; μὲ ἠρώτησε μὲ ἥρεμον τρόπον.

— Ὅχι· ἕως χθὲς ἐκρατοῦσα τὸν πῆχυν· δὲν θὰ ἀργήσω ὅμως νὰ μάθω.

Τότε ἐγέλασε καὶ διέταξεν ἕν ἀπὸ τὰ παλληκάρια

του νὰ μοῦ δώσῃ ὄπλον καὶ νὰ μὲ μάθῃ πῶς νὰ τὸ μεταχειρίζομαι. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ἡσαΐας, παλαιὸς γνώριμος τοῦ πατρός μου, ὁ ὁποῖος ἠκολούθει τὸ στρατεύμα, ὅταν ἔμαθε ποῖος εἶμαι, μὲ ἐκάλεσε καὶ μοῦ ἔδωκε τὴν εὐλογίαν του. Ἀσυνήθιστος ἀπὸ τὴν ζῶην τοῦ βουνοῦ, πρῶτην φορὰν συναναστρεφόμενος ἄνδρας τοῦ πολέμου, εὐρισκόμην εἰς διαρκῆ σύγχυσιν καὶ παραζάλην ἐκεῖ εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνα νὰ συνέλθω ἐντελῶς καὶ νὰ ἀφομοιωθῶ καὶ ἐγὼ μὲ τοὺς συντρόφους μου, εἰς τοῦτο δὲ πολὺ μὲ ἐβοήθησεν ἡ ἐκ φύσεως ἰσχυρὰ κρᾶσις μου.

Τὸ σῶμά μας ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἑξακοσίους περίου. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν κατελάβομεν καὶ τὸ χωρίον Μουσταφάμπεη. Ἐπροσμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν σύγκρουσις μὲ τοὺς Τούρκους καὶ ἐπρόσμενα μὲ λαχτάραν τὴν πρῶτην ἐκείνην φορὰν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ εὐρισκόμην εἰς μάχην. Τὴν 22αν Ἀπριλίου τὸ πολυάριθμον στρατεύμα τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη ἔπεσε κατ' ἐπάνω μας μὲ τόσῃν ὀρμῇν, ὥστε δὲν ἐκρατήθημεν. Ἐκινδύνευσεν μάλιστα καὶ ὁ ἀρχηγός. Ὁ ἐπίσκοπος Ἡσαΐας συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ ἐσφάγη.

Ἐγὼ οὔτε ἠξεύρω πῶς παρεσύρθη, ἤμην εἰς διαρκῆ ζάλην, ὡς νὰ εἶχον μεθύσει. Ὅταν συνῆλθον, ἐνόησα ὅτι εὐρισκόμην πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς μάχης.

Ὅταν συνηνώθησαν πάλιν τὰ στρατεύματα πλησίον εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς, γενικὴ θλίψις καὶ κατήφεια κατεῖχεν ὄλους. Εἴχομεν μάθει τὸ μαρτυρικὸν τέλος τοῦ Διάκου. Ὁργὴ κατὰ τῶν φονέων κατέλαβεν ὄλους καὶ δίψα ἐκδικήσεως κατ' αὐτῶν. Τὸν Διάκον δὲν ἐπρόφθασα νὰ γνωρίσω. Ἄλλ' ἡ ὠραία ὄψις του, ὠραιότερα μετὰ τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὸ μαρτύριόν του,

ἐξωγραφείτο εἰς τὴν φαντασίαν μου ὡς κάτι ὑπερφυσικόν, καὶ ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν, μὲ κατελάμβανε περισσότερο λατρεία καὶ θαυμασμὸς πρὸς τὸν ἥρωα τῆς Ἀλαμάνας.

Ἐκεῖ ἦλθε καὶ ἠνώθη μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος. Ὅταν τὸν εἶδον, εἶπον μὲ τὸν νοῦν μου :

— Αὐτὸς θὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ Διάκου.

Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἦτο πολὺ ὑψηλός, εἶχεν ὄμως ῥωμαλέον τὸ σῶμα. Εὐμορφος ἄνθρωπος, μὲ ἠνωμένας τὰς ὀφρῦς καὶ μεγάλον μύστακα, εἶχεν ὀξύτατον τὸ βλέμμα. Βραδὺς εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ ταχὺς εἰς τοὺς πόδας. Ὅταν ἐπεριπάτει, ἔκαμνε περὰ, δὲν ἐπάτει εἰς τὴν γῆν. Τὰ στήθη εἶχε πάντοτε ἀνοικτὰ καὶ ἐφαίνοντο ὅλα δασύτριχα· τοῦτο δὲ προσέθετεν ἀγριότητα εἰς τὸ ἐξωτερικόν του. Διὰ τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν ὀξύτητα τοῦ πνεύματός του εἶχεν ἀποκτήσει ἄλλοτε τὴν εὐνοίαν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

Τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς ἦτο ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἰς ὄχυρὰν θέσιν, τὰ δὲ τουρκικὰ στρατεύματα κατ'ἀνάγκην θὰ διήρχοντο ἐκεῖθεν, ἵνα μεταβοῦν εἰς Ἀμφισαν.

Ἐνῶ λοιπὸν οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ ἔμενον ἀναποφάσιστοι περὶ τοῦ πρακτέου πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ ἐχθροῦ, ὁ Ὀδυσσεὺς εὐθύς ἐνόησε τὴν σπουδαιότητα τῆς θέσεως ἐκείνης, καί, μόλις ἐπλησίασαν αἱ προφυλακαὶ τῶν Τούρκων, ἐσηκώθη καὶ ἐφώναξεν :

— Ἐ παιδιά, ὅποιος θέλει νὰ ἔλθῃ μαζί μου, ἄς πιάσθῃ εἰς χορόν.

Περισσότεροι ἀπὸ ἑκατὸν ἄνδρες ἐκλεκτοί, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐπιάσθησαν εἰς τὸν χορόν, τοῦ ὁποίου προηγεῖτο χορεύων καὶ τραγουδῶν ὁ ἀτρόμητος Ὀδυσ-

σεύς. Ἦτο ὠραῖον καὶ παράξενον συγχρόνως θέαμα
νὰ βλέπη κανεῖς πῶς ἐπήγαινον εὐθυμοὶ καὶ γελαστοὶ
οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι εἰς τὸν κίνδυνον, ὡς νὰ ἐπήγαινον εἰς
πανήγυριν.

Τὴν ὥραν ἐκείνην, ἐνῶ τοὺς ἐκαμάρωνα, ἤσθάνθη
ἐν εἶδος ἐντροπῆς διὰ τὴν πρώτην μου δειλίαν καὶ ταρα-
χὴν εἰς τὴν μάχην καὶ συγχρόνως μίαν ἕξαψιν, μίαν
δίψαν ἐκδικήσεως διὰ τὸν θάνατον τοῦ Διάκου. Χωρὶς
νὰ συλλογισθῶ καλὰ καλὰ τί ἔπραττον, ἔτρεξα καὶ
ἐπιάσθην τελευταῖος, διότι οἱ προπορευόμενοι ἔκραζον,
ἐμποδίζοντες τοὺς ἄλλους νὰ ἔλθουν :

— Φθάνει, φθάνει· τὸ Χάνι εἶναι στενόν, δὲν ἔχο-
μεν τόπον νὰ χορεύσωμεν περισσότεροι.

Τὸ Χάνι ἦτο ἔλεινόν οἰκοδόμημα ἐκτισμένον μὲ
πλίνθους. Ἐκλείσθημεν μέσα, ἐφράξαμεν μὲ πέτρας τὰς
θύρας καὶ τὰ παράθυρα, ἠνοίξαμεν μικρὰς ὀπὰς, δηλαδὴ
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ κλπ. Ἡ Νέα Γενεά, ΣΤ'. τόξ. Ἐκδ. 3η

πολεμιστράς, εἰς τοὺς τοίχους καὶ ἐπροσμέναμεν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔτρεχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διευθύνων τὰ πάντα μὲ τὸ ὄξυ καὶ γοργὸν βλέμμα του.

Μετ' ὀλίγον ἠκούσθη ὄχλοβοὴ τοῦ πλησιάζοντος στρατεύματος. Φαίνεται ὅτι ὁ Ὅμηρ Βρουώνης δὲν ἐνόησε τὸν σκοπὸν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὄταν εἶδεν ὅτι ἐχωρίσθη ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς καὶ ἐκλείσθη μὲ ὀλίγα παλληκάρια εἰς τὸ Χάνι αὐτό, τὸ ἀδύνατον, ἐνόμισεν ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ συνθηκολογήσῃ μαζί του, διότι καὶ προηγουμένως τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ τὸν κάμῃ ἀρχηγὸν τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἂν προσκυνήσῃ.

Μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴν οἱ Τοῦρκοι ἐπροχώρησαν μὲ θάρρος πρὸς τὸ Χάνι. Καὶ τί εἶχε νὰ φοβηθῆ ἀπὸ ἐν χάλασμα αὐτὸς ὁ φοβερός στρατός!

— Πρὶν ἀπὸ ἐμὲ μὴν τουφεκίση κανεῖς! ἐπρόσταξεν ὁ Ἄνδροῦτσος καὶ ἐφώνησεν Ἀλβανικὰ ἀπὸ τὴν πολεμιστράν πρὸς ἓνα δερβίσην, ὁ ὁποῖος προηγεῖτο ἔφιππος:

— Γιὰ ποῦ, δερβίση μου;

— Νὰ σφάξω ἐχθρούς τοῦ προφήτου.

Ἀποκρίνεται ἐκεῖνος, καὶ εὐθύς σφαῖρα τοῦ Ὀδυσσεύς τὸν ῥίπτει νεκρὸν ἀπὸ τὸν ἵππον.

Κατὰ προσταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ, ἅμα ἐκεῖνος ἐπυροβόλησεν, ἐπυροβολήσαμεν καὶ ἡμεῖς. Καθεὶς ἐξ ἡμῶν εἶχεν ἐκλέξει τὸν στόχον του καὶ οὐδεμία σφαῖρα ἐχάθη εἰς τὸν ἀέρα. Τότε οἱ Τοῦρκοι ἐχύθησαν ὡς ἀγέλαι λυσσασμένων λύκων κατ' ἐπάνω μας. Ἐσκέπαζον τὸ πρόσωπον μὲ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, διὰ νὰ μὴ δειλιάξουν καὶ ἔτρεχον ἐμπρός, πολλοὶ δὲ κατώρθωσαν νὰ φθάσουν ἕως εἰς τοὺς τοίχους αὐτοῦ τοῦ Χανίου. Ἦσαν τόσοι πολλοὶ ὥστε δὲν ἐπροφθάναμεν νὰ τοὺς σαρώνωμεν μὲ τὰς σφαῖρας μας. Καὶ ἐκτύπων μὲ τὰ «γιαταγάνια» των

τοὺς τοίχους καὶ ἐστυλῶνοντο μὲ τὴν ράχιν των, ὡς νὰ ἤθελον νὰ ἐκτοπίσουν ὅλον τὸ κτίριον ἐκ θεμελίων. Καὶ ἡμεῖς, ἀτάραχοι ἀπὸ τὰς πολεμίστρας, ἐπυροβολοῦμεν πλέον εἰς τὸν σωρόν. Τὰ σίδηρα τῶν τουφεκιῶν καὶ τῶν πιστολιῶν ἤναψαν ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσιν καὶ ὅλοι ἡμεῖθα κατάμαυροι ἀπὸ τὸν καπνόν.

Τέλος ἐνύκτωσε καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἀπελπισμένοι, κατεντροπιασμένοι καὶ καταρρακωμένοι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, ἔπαυσαν πλέον τὰς ἐφόδους καὶ ἡσύχασαν. Ἀπεφάσισαν νὰ διανυκτερεύσουν ἐκεῖ καὶ νὰ μᾶς κρατήσουν κλεισμένους ὡσὰν ποντικούς μέχρι τῆς ἄλλης ἡμέρας. Κατόπιν ἐμάθαμεν ὅτι ὁ Ὅμηρ Βρυώνης εἶχε στείλει νὰ φέρῃ πυροβόλα ἀπὸ τὴν Λαμίαν, διὰ νὰ κρημνίσῃ τὸ ἀδύνατον φρούριόν μας. Ἄμα ἐνύκτωσε καλὰ, ὁ ἀρχηγὸς μᾶς εἶπε:

— Παιδιά, τὸ ψωμί καὶ τὰ πολεμοφόδια ἐτελείωσαν. Τὸ κάστρον μας δὲν ἀντέχει πλέον. Ἄλλο δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν, παρὰ φύγωμεν ἡσυχὰ καὶ ταχέως μὲ τὸ σκοτάδι.

Κατὰ προσταγὴν τοῦ Ὀδυσσέως ἐξεπετρώσαμεν τὰς θύρας καὶ μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐξεφύγαμεν. Τόσον γρήγορα ἔγινεν ὅλον αὐτό, ὥστε τίποτε δὲν ἐνθυμοῦμαι. Ἐνθυμοῦμαι μόνον ὅτι, καθὼς ἐβάδιζον εἰς τὰ σκοτεινά, ἐπάτησα ἔξαφνα εἰς τὴν κεφαλὴν ἓνα κοιμισμένον Τοῦρκον φύλακα, ὅστις τρομαγμένος ἀντινάχθη καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ ρίψῃ κάτω.

Ὁ Τοῦρκος αὐτὸς μὲ ἐπυροβόλησεν, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιτυχίαν. Ἀπὸ τὸν πυροβολισμόν ὅμως ἐξύπνησεν ὅλον τὸ στράτευμα. Ἄλλ' ὅταν ἐνόησαν τὴν φυγὴν μας, ἕως ὅτου συνέλθουν ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν, ἦτο πολὺ ἀργά. Ἡμεῖς εἶμεθα μακρὰν καὶ εἰς πλήρη ἀσφάλειαν. Ὁ ἀρχηγὸς μᾶς ἔβαλεν εἰς γραμμὴν, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἀπὸ τὸ

βουνὸν ἐφώτιξε τὰς μαυρισμένας ὄψεις μας καὶ μᾶς ἐμέτρησε. Δύο μόνον παλληκάρια εἶχον φονευθῆ εἰς τὸ Χάνι καὶ δύο ἦσαν πληγωμένα.

Γ. Δροσίνης

Τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς

(6 Μαΐου 1821)

Ἐκ τῆς ἀπὸ κρότον ὀργάνων βοῆς
τῆς Γραβιάς τὸ Βουνὸν ἀντικρῶ,
λάμπουν ὄπλα χρυσᾶ καὶ λερῆ
φουστανέλλα μαυρίζει.

Πρὸς τὸ Χάνι χορὸς καταβαίνει,
ἀπ' ὁδὸν ἐλικώδη, λοξήν,
καὶ φλογέρα μὲ ἦχον ὀξὺν
χοροῦ ἄσμα σημαίνει.

Ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς ταχύτου ἡγεῖται
τοῦ μαχίμου ἐκείνου χοροῦ
καὶ ἐγκύμων σκοποῦ τολμηροῦ
πρὸς τὸ Χάνι κινεῖται.

Ἐκεῖ δὲ τὸν χορὸν διαλύει,
κλεῖ τὴν μάνδραν καὶ οὕτω λαλεῖ.
« Ἡ πατρίς μας ἐδῶ μᾶς καλεῖ,
στρατιῶται ἀνδρεῖοι.

Μετ' ὀλίγον ἐδῶ καταφθάνει
στρατιὰ μυριάδων ἐχθρῶν·
εἶναι στάδιον δόξης λαμπρὸν
τὸ μικρὸν τοῦτο Χάνι.

Εἰς τὸ μέγα στενὸν θὰ ξυπνήσουν
οἱ ἀρχαῖοι τῆς Σπάρτης νεκροί,
καὶ τὸν τόπον αὐτὸν φοβεροὶ
τουρκομάχοι θὰ σείσουν.

Κι' ἡ σκιά τοῦ Διάκου παρέκει,
τοῦ εἰς σοῦβλαν ψηθέντος σκληρῶν,
μὲ μεγάλην θ' ἀκούση χαρὰν
νὰ βροντᾷ τὸ τουφέκι.

Ἐκεῖ κάτω, κυττάξετε, φθάνει
ὁ πομπώδης στρατὸς τῶν ἐχθρῶν!
ἰδοὺ στάδιον δόξης λαμπρὸν
τὸ μικρὸν τοῦτο Χάνι».

Στρέφουν ὅλοι καὶ βλέπουν. Διέβη
τὸ ποτάμι ἀπίστων πληθῦς
καὶ ἀκούεται δοῦπος βαθῦς
καὶ ὁ τόπος σαλεύει.

Πιστολίων ἀκούονται κτύποι
καὶ βαρβάρων φωναὶ συνεχεῖς
καὶ τινάσσουν τὴν χαιτήν ταχεῖς
οἱ ἀφρόεντες ἵπποι.

Πρὸ τῶν ἄλλων ξιφῆρης προβαίνει
εἰς δεξιῆς τὸν ἵππον κεντῶν.
Ἄνδρ' οὖτος τοῦ Ἄνδρουτσοῦ αὐτὸν
ἔρωτᾷ ποῦ πηγαίνει.

Ἀποκρίνεται ἐκεῖνος : «Νὰ σφάξω,
ὄπου βρῶ, τοῦ προφήτου ἐχθρούς

καὶ πατῶν τοὺς ἀπίστους νεκρούς,
τὸ « Ἀλλάχ » νὰ ἀνακράξω !

« Ἄλλ' ἐδῶ, ὦ νιῆ τοῦ προφήτου,
μυναρὲ δὲν θὰ βρῆς ὑψηλόν,
ἀλλὰ μόνον τουφέκι καλόν,
καὶ ἰδοὺ ἡ φωνή του ».

Καὶ ἡνίας καὶ σπάθην ἀφίνει
ὁ δερβίσης στὰ στέρνα πληγείς
καὶ μὲ κρότον πεσὼν κατὰ γῆς,
ῥεῖθρον αἵματος χύνει.

Τοῦ θανάτου ἰδρὼς περιβρέχει
τὸ χλωμὸν μέτωπόν του εὐθύς
καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ πτοηθεὶς
κοῦφος κ' εὐκαιρὸς τρέχει.

Γ. Ζαλοκώστας

Ἡ ἥλιος

Ἡ ἥλιος μόνον ζυγίζει ἑπτὰ φορὰς περισσότερον ἀπὸ ὄλους ὁμοῦ τοὺς πλανήτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας. Ἡ τεραστία αὐτὴ δύναμις κινεῖ ὁλόκληρον τὸ πλανητικὸν μας σύστημα.

Ὅπως ἡ χεὶρ, ἡ ὁποία κρατεῖ τὴν σφενδόνην, στρέφει αὐτὴν μὲ ταχύτητα ἐξαρτωμένην ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ταχύτης τῶν πλανητῶν ἐπὶ τῶν τροχιῶν των παριστᾷ τὸ μέγεθος τῆς ἐνεργείας τοῦ ἡλίου.

Τὸ ἀκτινοβόλον ἄστρον, κείμενον εἰς τὸ κέντρον

τῶν τροχιῶν τῶν πλανητῶν, εἶναι συγχρόνως ἡ χεῖρ, ἡ ὁποία τοὺς συγκρατεῖ καὶ τοὺς διευθύνει εἰς τὸ διάστημα, εἶναι ἡ θερμάστρα, ἡ ὁποία τοὺς θερμαίνει, εἶναι ἡ λαμπάς, ἡ ὁποία τοὺς φωτίζει, εἶναι ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κάλλους αὐτῶν. Ὁ ἥλιος εἶναι ἀληθῶς ἡ καρδιά τοῦ γιγαντιαίου τούτου ὄργανισμοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ κόσμοι ζοῦν, γονιμοποιοῦνται καὶ ζωογονοῦνται ἐξ αὐτοῦ.

Οἱ πλανῆται εἶναι υἱοὶ τοῦ ἡλίου. Ἐξ αὐτοῦ, ὅτε ἦτο ἀκόμη εἰς νεφελώδη κατάστασιν, ἀπεσπάρθησαν διαδοχικῶς. Ἐξακολουθοῦν ὁμως νὰ ὑπόκεινται εἰς τὴν δεσμοτικὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός των.

Ἡ κατάστασις τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἐξαρτᾶται ἐντελῶς ἐκ τοῦ ἡλίου. Ἐὰν ὁ ἥλιος εἶχε διπλάσιον βάρος, θὰ εἶχε διπλασίαν ἐλκυστικὴν δύναμιν, οἱ πλανῆται θὰ ἐκινουῦντο περὶ αὐτὸν ταχύτερον καὶ τὰ ἔτη ἡμῶν θὰ ἦσαν συντομώτερα. Ἐὰν τούναντίον ὁ ἥλιος εἶχεν ὀλιγότερον βάρος, ἡ γῆ καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται θὰ ἔτρεχον μὲ μικροτέραν ταχύτητα καὶ τὰ ἔτη μας θὰ ἦσαν μακρότερα. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν τὸ πᾶν κανονίζεται ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ἡλίου.

Τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας καίει μὲ πῦρ, τὸ ὁποῖον μᾶς φαίνεται ἀνεξάντλητον, διότι ἡ ζωὴ μας εἶναι σύντομος, ἡ δὲ διάρκεια τοῦ ἡλίου ἀνέρχεται εἰς ἑκατομμύρια ἔτη. Ἀλλὰ τὸ πῦρ τοῦτο ἤρχισε κάποτε καὶ ἐπομένως θὰ τελειώσῃ μίαν ἡμέραν.

Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἡλιακὴ θερμότης, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ὑπάρξεως τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐλαττώνεται, ὁ ἥλιος θὰ ἀρχίσῃ νὰ ψύχεται καὶ ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς νὰ καταπίπτῃ. Τὰ κλίματα τῶν διαφόρων τόπων θὰ γίνουν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ψυχρά, πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων καὶ

πολλὰ ἐκ τῶν ζώων θὰ ἀρχίσουν νὰ ἐκλείπουν, ἐνῶ ἄλλα θὰ κατέρχονται ἐκ τῶν βορειοτέρων κλιμάτων πρὸς τὰ μεσημβρινώτερα.

Δ. Αἰγινότης

Ἡλιόλουτρα.

Ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη τὸ ἀνθρώπινον ἄνθος εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην τοῦ περισσοτέρου ἡλίου.

Ἴδου μία ὑγιεινὴ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἐγνώριζον διάφοροι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐλάτρευον ἕνεκα τούτου τὸν ἥλιον ὡς θεότητα. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Βουδδισταὶ τὸν θεωροῦν ὡς Θεόν.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ ἡλίου διὰ τὴν σωματικὴν, πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν εὐεξίαν του. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι γινόμεθα δύσθυμοι, μελαγχολικοί, σχεδὸν δυστυχεῖς, ὅταν ἐπὶ ἡμέρας δυστυχῶς ὁ ἥλιος κρύπτεται ὑπὸ τῶν νεφῶν.

Ἄν ἡ στέρησις τοῦ ἡλίου εἶναι διαρκής, δὲν ἀργοῦμεν νὰ αἰσθανθῶμεν τὰ κακὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ὑγείας μας.

Τὴν σπουδαιότητα ταύτην ἐπίδρασιν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τοῦ σώματος ἐγκαίρως ἀνεγνώρισεν ἡ ἰατρικὴ καὶ τὴν χρησιμοποιεῖ διὰ θεραπευτικοὺς σκοποὺς. Ἐφαρμόζει δηλαδὴ τὴν λεγομένην ἡλιοθεραπείαν.

Τὸ θεραπευτικὸν ὅμως τοῦτο μέσον εἶναι τόσον ὠφέλιμον, ὅσον καὶ ἐπικίνδυνον. Ὅταν μὲν ἐφαρμόζεται καλῶς, κατόπιν αὐστηρῶν ἐνδείξεων καὶ συμφώνως πρὸς καθωρισμένην μέθοδον, ἐπιφέρει ἄριστα ἀποτελέσματα· ἄλλως ἀποβαίνει λίαν ἐπιζήμιον.

Τὸ ἡλιόλουτρον ὠφελεῖ καὶ βλάπτει, ὅπως καὶ τὰ

φάρμακα, ἀναλόγως δηλαδή τοῦ τρόπου, καθ' ὃν χρησιμοποιεῖται.

Τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀκτῖνας χημικὰς, ἀκτῖνας θερμότητος καὶ ἀκτῖνας φωτεινὰς. Κατὰ τὸ ἡλιόλουτρον ἐπιδροῦν κυρίως αἱ χημικαὶ ἀκτῖνες καὶ αἱ ἀκτῖνες θερμότητος. Αἱ τελευταῖαι προκαλοῦν τὸν σχηματισμὸν ἰδρώτος, τοῦ ὁποίου ἡ ποσότης ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους δύναται νὰ εἶναι ἀφθονωτάτη καὶ νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ὑγείας.

Αἱ ἀκτῖνες ὁμως, αἱ ὁποῖαι ἐπιδροῦν κυρίως ἐπὶ τῆς ὑγείας, εἶναι αἱ χημικαί. Εἰς αὐτὰς ὀφείλεται ἡ εὐεργετικὴ καὶ ἀναζωογονητικὴ δύναμις τοῦ ἡλίου. Αἱ ἀκτῖνες ὁμως αὗται δὲν πρέπει νὰ εὐρίσκουν ἐμπόδιον. Τὰ λεπτότατα καὶ διαφανέστατα ἐνδύματά μας, ὡς καὶ αἱ ὕαλοι τῶν παραθύρων παρεμβάλλονται ὡς ἐμπόδιον. Ἐπομένως αἱ ἀκτῖνες αὗται πρέπει νὰ ἐπιπίπτουν κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ δέρματός μας.

Ἡ ποιότης τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου εἶναι ἡ αὐτὴ σχεδὸν παντοῦ, καὶ εἰς τὸ βουνὸν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ εἰς τὸ παραθαλάσσιον. Ὡστε τὸ ἡλιόλουτρον δύναται νὰ γίνῃ παντοῦ.

Ὅταν ἐκθέσωμεν τὸ δέρμα μας εἰς τὸν ἥλιον, τὸ πλοῦσιον αὐτοῦ δίκτυον ἀγγείων διευρύνεται συνεπεία τῆς ἐπιδράσεως τῶν χημικῶν ἀκτίνων καὶ τὸ δέρμα κοκκινίζει. Διὰ τῆς εὐρύνσεως τῶν ἀγγείων τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ ἐντονώτερον καὶ ἐπομένως εὐεργετικώτερον. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τρέφει ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος καὶ φονεύει τὰ μικρόβια τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν, τὰ ὁποῖα προσβάλλουν τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ διαρκὴς ὁμως ἐκθεσις τοῦ δέρματος καὶ ἐπ' ἀρ-

κετὸν χρονικὸν διάστημα δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐντονώτερον ἐρεθισμόν, πραγματικὸν ἔγκαυμα μὲ δυνατὴν ἐρυθρότητα, πόνους καὶ ἄλλα παθολογικὰ φαινόμενα. Τότε ἔχομεν ἀποτέλεσμα ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκομένου.

Τὸ ἔγκαυμα ἀποφεύγεται τελείως, ὅταν ἡ ἔκθεσις εἰς τὸν ἥλιον γίνεται βαθμιαίως. Τότε τὸ δέγμα χρωματίζεται σιγὰ σιγὰ καὶ γίνεται μελαψόν, εἶναι δὲ δεῖγμα εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἡλίου. Καὶ τοῦτο βέβαια εἶναι ἠλιόκαυμα, ἀλλὰ ἠλιόκαυμα χωρὶς ἐρεθισμόν. Τοῦτο ὠφελεῖ, διότι προστατεύει τὸ δέγμα ἀπὸ ἄλλας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τὰς καλουμένας ὑπεριώδεις, αἱ ὁποῖαι ἦτο ἐνδεχόμενον ἄνευ τούτου νὰ κατακάσσουν τὸ δέγμα.

Ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων ἐλάχισται εἰσχωροῦν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος, διότι τὸ αἷμα ἀπορροφᾷ τὰς περισσοτέρας ἐξ αὐτῶν. Ἐν τούτοις ἡ ἐπίδρασις των γίνεται αἰσθητὴ διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν αἰμοσφαιρίων καὶ τῆς τονώσεως γενικῶς τοῦ ὀργανισμοῦ.

Τὸ ἠλιόλουτρον, ὅπως εἶπομεν, δύναται νὰ γίνῃ παντοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἥλιος. Δύναται νὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸ δωμάτιον καὶ εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ὅταν γίνεται εἰς τὸ ὑπαιθρον, πρέπει νὰ ἐκλέγεται μέρος προφυλαττόμενον ἀπὸ τὸν ἄνεμον. Ἐπίσης ἀπαραίτητος εἶναι ἡ προφύλαξις ἀπὸ τὴν ἠλίασιν. Πρὸς τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ προστατεύεται ἡ κεφαλὴ διὰ πλατυγύρου πύλου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἠλιολούτρου πρέπει τὸ σῶμα νὰ στρέφεται, διὰ νὰ ἐκτίθενται ὅλα τὰ τμήματα αὐτοῦ.

Αἱ καλύτεραι ὥραι διὰ τὸ ἠλιόλουτρον εἶναι αἱ προγευματιναί, πρέπει δὲ ὁ στόμαχος νὰ μὴ εἶναι οὔτε πλήρης, οὔτε κενός.

Ἡ διάρκεια τοῦ ἠλιολούτρου δὲν πρέπει νὰ υπερβαίῃ τὴν μίαν, ἢ δύο τὸ πολὺ ὥρας. Εἰς τοῦτο ὁμως θὰ

φθάσωμεν ἐκθέτοντες τὸ σῶμά μας βαθμιαίως ἐπὶ μικρὰ χρονικὰ διαστήματα.

Τέλος καλὸν εἶναι μετὰ τὸ ἡλιόλουτρον νὰ πλύνεται ταχέως τὸ σῶμα καί, ἀφοῦ στεγνωθῆ καλῶς καὶ ἐνδυσθῆ, νὰ γίνεται ἐλαφρὰ κίνησις, ἐν εἴδει περιπάτου, καὶ νὰ ἐπακολουθῆ ἀνάπαυσις.

I. Βεγκλίδης

Ἐναγνωστοπούλειος γεωργικὴ σχολὴ

Ἐβδομήκοντα δύο χιλιόμετρα πέραν τῶν Ἰωαννίνων πρὸς τὴν Βόρειον Ἠπειρον εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Κονίτισης εὐρίσκεται ἡ γεωργικὴ σχολὴ Ἐναγνωστοπούλου

Ἀπὸ τὸν ἀμαξιτὸν δρόμον ἀντικρύζεις εἰς ὕψος τὴν Κονίτσαν ἐντὸς τῆς ὀλοπρασίνης βλαστήσεως. Φρουρημένη τριγύρω ἀπὸ πανύψηλα δασωμένα βουνά, ὁμοιάζει μὲ τὴν βασιλίτισαν τῶν παραμυθίων, τὴν ὁποίαν προστατεύουν ἄγρυπνοι δράκοντες. Αἱ οἰκίαι τῆς, ὅλαι ὑψηλαί, ὅπως εἶναι κλεισμένοι ἐντὸς καταπρασίνων κήπων, μὲ τὰς φυσικὰς ἀστειρεύτους πηγὰς τῶν ὁμοιάζουν πραγματικὸν πανόραμα. Πρέπει νὰ εἶσαι πολὺ καλλιτέχνης, διὰ νὰ κατορθώσης νὰ δώσης μίαν ζωντανὴν εἰκόνα τῆς καταπρασίνης ὠραιότητος.

Ὀλίγον πρὶν εἰσέλθης εἰς τὴν πολίχνην, ἐντὸς μεγάλης καλλιεργημένης ἐκτάσεως, ὑפוῦται κατάμονον ἐν μακρὸν ἰδιόρρυθμον κτίριον, τὸ ὁποῖον σοῦ προκαλεῖ τὴν περιέργειαν. Τί εἶναι τάχα; Ὁ καθείς θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ προθύμως: «Αὐτὸ ἐκεῖ εἶναι ἡ γεωργικὴ σχολὴ Ἐναγνωστοπούλου».

Εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ ζήσω μέσα εἰς τὴν ζωὴν

τῆς σχολῆς περισσότερον ἀπὸ δύο μῆνας καὶ νὰ μελετήσω τὴν λειτουργίαν τῆς μέχρις τῆς τελευταίας λεπτομερείας. Ὀλόκληρον τὸ προσωπικόν, ἀπὸ τοῦ διευθυντοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου ἐργάτου μου ἔδειξαν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην, ὥστε ἠδυνάμην εἰς οἰανδήποτε ὥραν νὰ εἰσέρχωμαι παντοῦ καὶ νὰ μελετῶ τὴν λειτουργίαν του ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

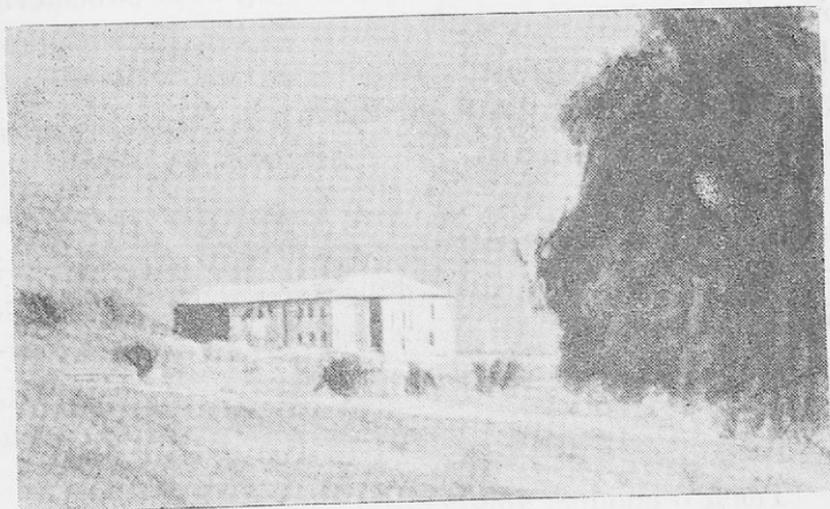
Ὅπως τὰ περισσότερα ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ ἐν Ἑλλάδι ἰδρύματα εἶναι δωρεαὶ τοῦ ξενιτευμένου Ἡπειρώτου, οὕτω καὶ ἡ σχολὴ Κονίτσης ἰδρύθη καὶ συντηρεῖται ἀπὸ τὸ κληροδότημα τοῦ Μιχαήλ Ἀναγνωστοπούλου.

Κατήγετο ἀπὸ τὸ Πάπιγκον τῆς Ἡπείρου καὶ ἔζησεν ὅλην σχεδὸν τὴν ζωὴν του εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἰδίως εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἀπέθανεν ἐν Ῥουμανίᾳ.

Ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἦτο ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος. Ἦτο μέγας ἀνθρωπιστής. Ἐπιστήμων βαθύτατα μορφωμένος, εἶχεν ἀφοσιωθῆ με ὅλην του τὴν ψυχὴν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν τυφλῶν παιδίων καὶ διηύθυνε μόνος του τὸ ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς σχολεῖον τυφλῶν καὶ κωφθλάλων. Χάρις εἰς αὐτὸν τὸ σχολεῖον τοῦτο ἀπέκτησε παγκοσμίαν φήμην.

Τὸν πλοῦτόν του διέθεσε διὰ τὴν ἴδρυσιν ἐκπαιδευτηρίων, διὰ τὴν σύστασιν σχολείων παντὸς τύπου με χαρακτῆρα ἀνθρωπιστικόν, ἐπειδὴ ἐπίστευεν ὅτι ἡ μόρφωσις εἶναι ὁ σπουδαιότερος συντελεστής τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἡ σχολὴ Κονίτσης ἰδρύθη μετὰ τὸν θάνατόν του, τὸ 1925. Τὴν ἴδρυσεν καὶ τὴν συντηρεῖ ἡ Ἐταιρεία Μιχαήλ Ἀνάγνου, ἣτις ἐδρεύει ἐν Ἀμερικῇ καὶ εἶναι ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης Ἀναγνωστοπούλου, ἰδρύει δὲ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ

σχολεία τύπου ανάλογου πρὸς τὰς ἰδιαίτερας συνθήκας τῶν διαφόρων τόπων.

Ἐν φωτεινὸν ἀπόγευμα τοῦ Ἰουλίου, τὸ αὐτοκίνητόν μας σταματᾷ ἔμπροσθεν τῆς Σχολῆς, εἰς τὸν μεγάλον δημόσιον δρόμον, ὅστις διέρχεται πλησίον τῆς περιοχῆς τοῦ σχολείου καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Κονίτσης. Δύο θύραι, ἡ μία ἀπὸ τὴν μίαν πρόσψιν καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὴν ἄλλην, φέρουν εἰς τὸ μέγα ἀγρόκτημα τοῦ σχολείου, ἐκτάσεως τετρακοσίων περίπου στρεμμάτων.

Ἡ ἔκτασις αὕτη μὲ τὰς διαφόρους φυτείας της διασχίζεται ἀπὸ μεγάλους κανονικοὺς καὶ εὐθυτάτους δρόμους, οἱ ὅποιοι ὀδηγοῦν εἰς τὸ κεντρικὸν κτίριον τῆς σχολῆς ἢ εἰς ἄλλας ἐγκαταστάσεις, καὶ σοῦ δίδουν τὴν πρώτην ἐντύπωσιν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἀπομεμακρυσμένην ἐκείνην γωνίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκτασις δὲν εἶναι κλειστή, οὔτε δασωμένη, ἠδυνάμεθα μὲ ἐν μόνον βλέμμα νὰ τὴν συλλάβωμεν. Προχωροῦντες σιγὰ σιγὰ, ἀποθαυμάζομεν τὰς διαφόρους φυτείας, αἱ ὁποῖαι φανερόνουν ὅτι ἐπιστημονικὴ χεῖρ, ὑπομονὴ καὶ φροντίς εἰργάσθησαν δι' αὐτάς.

Τί περίεργον ὁμως! Πουθενὰ δὲν φαίνεται ἀνθρωπίνῃ ὑπαρξίς. Διερχόμεθα ἔμπροσθεν τῆς κατοικίας τοῦ διευθυντοῦ. Εἶναι μία θαυμασία οἰκία διώροφος, ὅλη πετρίνη, πραγματικὸν κομποτέχνημα, τριγυρισμένον ἀπὸ ἀνθῶνα, καὶ ἀπέναντί του εἷς μικρὸς οἰκίσκος, ἀληθινὸν καταπράσινον κλωβίον, εἰς τὸ ὁποῖον μένει ὁ θυρωρός.

Τώρα ὁ δρόμος παρουσιάζει μικρὰν κατωφέρειαν. Διερχόμεθα μίαν καταπρασίνην ἄμπελον, διὰ νὰ εὐρεθῶμεν ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου κτιρίου τῆς σχολῆς.

Ἰστάμεθα. Γύρω μας οὔτε ψυχὴ φαίνεται. Καθήμεθα καὶ ἀφίνομεν τὸ βλέμμα μας νὰ βυθισθῇ εἰς τὸν ὀρίζοντα, διὰ νὰ θαυμάσωμεν τὴν γύρω φύσιν. Δεξιᾷ μας ὑψοῦται πανύψηλος ἡ Τύμφη καὶ πλησίον της ἄλλο βουνόν, δασωμένον μὲ γιγαντωμένα ἔλατα, τὰ ὁποῖα νομίζεις ὅτι δύνασαι νὰ φθάσῃς. Κάτω κρέμεται ἡ Κόνιτσα εἰς ὕψος ἑπτακοσίων μέτρων, ὡσὰν πρασίνη ἀνθοδέσμη μὲ τὰ ἀστεῖρευτα νερά της. Ἀντίκρου ἀπλώνεται πλατὺς πλατὺς καὶ μεγαλοπρεπὴς ὁ Ἄψος καὶ κατερχόμενος ἐλίσσεται εἰς τὴν καταπρασίνην πεδιάδα.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν σχολὴν. Ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ λευκότητα τὸ φῶς. Εἰς τὴν εἴσοδον συναντῶμεν ὑψηλόσωμον ἔφηβον, ὅστις μᾶς χαιρετίζει ἀξιοπρεπῶς καὶ μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ γραμματέως. Οὗτος μᾶς ὑποδέχεται μὲ ἀρκετὴν λεπτότητα.

Μετ' ὀλίγον ἔρχεται ὁ διευθυντής. Τοῦ ἐκφράζομεν

ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

τὴν ἐπιθυμίαν μας νὰ γνωρίσωμεν τὸ σχολεῖον του καὶ εὐγενέστατα μᾶς ὑπόσχεται νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς Σχολῆς.

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν μὲ ὀδηγὸν τὸν διευθυντὴν εἰσερχόμεθα εἰς τὸ διδακτήριον. Εἶναι διώροφον κτίριον, εὐρύχωρον καὶ φωτεινόν. Οἱ μαθηταὶ ἀπουσιάζουν. Ἄλλοι εἰς τὰς μακρυνὰς φυτείας μὲ τοὺς καθηγητὰς τῶν ἀσχολοῦνται εἰς διαφόρους καλλιιεργείας, ἄλλοι εὐρίσκονται εἰς τὰ παραρτήματα τοῦ σχολείου, ἀσχολούμενοι μὲ ζωοτεχνικὰς ἐργασίας.

Αἱ αἴθουσαι τῆς διδασκαλίας εὐρίσκονται εἰς τὸ ἰσόγειον, θαῦμα ὑγιεινῆς καὶ ἀπλότητος. Πίνακες καὶ εἰκόνες τῆς ἀνατομίας ὄλων τῶν ζώων καὶ ὄλων τῶν φυτῶν ἀνηρητημένοι εἰς τοὺς τοίχους.

Τοῖχοι, πατώματα, θρανία, ἔδρα, ὅλα λευκά, ἀκτι-

νοβολοῦν ἀπὸ καθαριότητα. Ἀπὸ τὰ παράθυρα ἀντι-
κρούξεις τὸ πράσινον ὑπαιθρον.

Μετὰ ταῦτα εἰσερχόμεθα εἰς τὸ χημεῖον τῆς σχολῆς.
Ἀφθονία ὀργάνων πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας.

— Ὅλα αὐτά, μᾶς λέγει ὁ διευθυντής, σπανίως τὰ
χρησιμοποιοῦμεν. Ἐδῶ τὰ πειράματα γίνονται ἔξω εἰς
τὴν ζωήν. Ἀργότερα θὰ ἴδετε.

Προχωροῦμεν εἰς τὸν ἀπέραντον διάδρομον. Συ-
ναντῶμεν τὸν λουτρῶνα τῆς σχολῆς. Καθ' ἐκάστην
ἐσπέραν ὅλοι οἱ μαθηταί, πρὸ τοῦ ὕπνου, θὰ κάμουν τὸ
λουτρόν των, κατ' ἀρχὰς χλιαρὸν καὶ ἔπειτα ψυχρόν.
Εἰσερχόμεθα τώρα εἰς τὸ ἐστιατόριον, εἰς τὰ μαγειρεῖα,
εἰς τὰς ἀποθήκας. Παντοῦ τάξις καὶ καθαριότης. Ἀ-
νερχόμεθα ἔπειτα εἰς τὸν ἄνω ὄροφον.

Ἐδῶ εἶναι οἱ κοιτῶνες τῶν μαθητῶν, πέντε εὐρύ-
ταται αἴθουσαι, θαῦμα ἀπλότητος καὶ ὑγιεινῆς. Αἱ
κλῖναι ἀπλαῖ, μικραὶ, σιδηραῖ, ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τὴν
λευκότητα τῶν ὀθονῶν. Εἰς τὸν ἴδιον ὄροφον εὐρί-
σκονται οἱ κοιτῶνες τῶν καθηγητῶν, τὸ γραφεῖόν των,
τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἡ μεγάλη ἱματιοθήκη, ὅπου εἰς ξύ-
λινα στηρίγματα εἶναι ἀνηρτημένοι αἱ ἐορτάσιμοι ἐν-
δυμασίαι τῶν μαθητῶν.

Ἐκεῖ, πλησίον τῆς αἰθούσης ταύτης, ἄλλη αἴθουσα
κενή. Τὸ θέατρον. Εἰς τὸ δάπεδον εἶναι σκορπισμένα
διάφορα κατεστραμμένα σκηνικά.

— Αὐτὰ εἶναι τὰ σκηνικά τῆς Γκόλφως. Τὴν ἔπαι-
ξαν τὸν παρελθόντα χειμῶνα, μᾶς εἶπεν ὁ διευθυντής.

Εἶναι πρωτὶ. Τὸ ὠρολόγιον τοῦ σχολείου σημαίνει
τὴν ἐνάτην. Ἐκκινούμεν διὰ τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ
σχολείου.

Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς σχολῆς ἀπόστασιν ὑφοῦνται ἐδῶ

καὶ ἐκεῖ ὁμοιόμορφα μικρὰ κτίρια. Ἐν ἄρκετὰ μέγα καὶ πλατὺ ὑπόστεγον στεγάζει πλῆθος ξυλουργικῶν καὶ σιδηρουργικῶν ἐργαλείων. Κόσμος παντοῦ. Μεγαλόσωμοι καὶ ῥωμαλέοι ἔφηβοι, χωρισμένοι εἰς ὀμάδας, μὲ τοὺς ἐργατικούς των χιτῶνας, πηγαινοέρχονται εἰς τὰς ἐργασίας των. Ἄλλοι κόπτουν ξύλα, ἄλλοι προινίζουσιν. Εἰς ἐπισκευάζει μίαν μηχανήν, ἄλλος παρέχει περιεργάζεται μίαν ἄλλην χορτοκοπτικήν. Δὲν εὐκαιροῦν νὰ μᾶς κυττάξουν. Χαμογελοῦν εὐγενικά. Ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας τοὺς ἔχει ἀπορρόφησει.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὸ ξυλουργεῖον. Ἄλλοι ἐδῶ. Εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦτο κατεσκευάσθησαν ὅλα τὰ ἔπιπλα τοῦ σχολείου, ὅπως ὅλα τὰ εἶδη σιδηρουργικῆς τῆς σχολῆς κατεσκευάσθησαν εἰς τὸ σιδηρουργεῖον τοῦ ιδρύματος.

Ἀνερχόμεθα εἰς ἓν ὠραῖον, κομψόν, μικρὸν οἶκημα, διὰ νὰ κατέλθωμεν δι' ἐσωτερικῆς κλίματος εἰς σκοτεινὸν καὶ βαθὺ ὑπόγειον μὲ δύο διαμερίσματα. Τὰ τοιχώματα, διαποτισμένα, στάζουν νερόν. Τὸ ἔδαφος βρέχεται διαρκῶς μὲ ψυχρὸν ὕδωρ. Ἐντὸς μεγάλων λευκοσιδηρῶν δοχείων περιτυλιγμένων μὲ βρεγμένα ὑφάσματα, βλέπομεν ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λευκοῦ τυροῦ καὶ βουτύρου.

Ἐδῶ ἡ ἐπίβλεψις τῶν μαθητῶν εἶναι πάντοτε ἄγρυπνος, διὰ νὰ κανονίζεται μὲ τὸ θερμομέτρον σταθερὰ ἡ ψύξις τοῦ περιβάλλοντος. Καθὼς βεβαίως θὰ ἐννοήσατε, ἐδῶ εἶναι τὸ ψυγεῖον τῆς σχολῆς.

Εἰς τὸ ἐπάνω διαμέρισμα κατεσκευάζονται τὰ διάφορα εἶδη τυροῦ καὶ βουτύρου. Ὅλα τὰ δοχεῖα καὶ αἱ συσκευαὶ μὲ τὰ πολύπλοκα ἔξαρτήματα ἀπαστρέπτουν ἀπὸ καθαριότητα. Οὔτε κἂν αἰσθάνεσαι τὴν ὑπαρξιν γαλακτερῶν.

Ἄλλο μικρὸν κτίριον πλησίον. Ἐκεῖ ὑπάρχουν σταφυλοπιεστήρια καὶ ἄλλα μηχανήματα διὰ τὴν οἰνο-

ποιῶν. Τό διαμέρισμα τοῦτο δὲν ἐργάζεται τώρα, διότι δὲν εἶναι ἀκόμη ἡ ἐποχή. Ἐπιβλέπται ὅμως τακτικώτατα ἡ καθαριότης καὶ ἡ καλὴ συντήρησις τῶν μηχανμάτων.

Ἐκεῖθεν ἐξερχόμεθα εἰς μίαν αὐλὴν πρὸς τὸ ἀπέναντι μέρος. Σταῦλοι, ὄρνιθῶνες, χοιροστάσια. Τί θαυμάσια ὑπερτροφικὰ ζῶα! Ταῦροι, ἀγελάδες, μόσχοι, ἵπποι, διαφόρων γενῶν, κυρίως ὅμως ῥωσσικῶν καὶ ἀμερικανικῶν. Ὅμάδες μαθητῶν σαρώνουν, πλύνουν, ξυστρίζουν. Θαυμάζομεν τὰς ἀγελάδας. Τί ὥραϊον τρίχωμα! Ἄργομασσοῦν τὸ χόρτο των. Ἐκάστη μὲ τὸ ὄνομά της. Αὐτὴ ἐδῶ εἶναι ἡ Ῥέα, ἡ διπλανὴ της ἡ Ἰνώ, ἐκείνη ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος ἡ Τύμφη. Μᾶς ἀργοκοιτάζουν μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς των.

Προχωροῦμεν εἰς τοὺς ὄρνιθῶνας. Θαῦμα ὑγιεινῆς. Εὐρύχωροι, μὲ συρματόπλεκτα διαμερίσματα, ἔχουν τοιαύτην διαρρύθμισιν, ὥστε νὰ γίνεται ἀμέσως ὁ καθαρισμός. Ἀνοίγει τὴν θύραν ὁ διευθυντής, διὰ νὰ εἰσέλθωμεν. Ἐν πυκνὸν σμῆνος ἀπὸ θαυμασίας λευκὰς ὄρνιθας, ἐντελῶς λευκὰς, μᾶς περικυκλώνει.

Εἰς τὸ ἄλλο διαμέρισμα ἄλλο σμῆνος ἀπὸ ὄρνιθας μὲ ὥραϊον ποικίλιον πτίλωμα, παρέκει ἄλλα γένη.

Ἐδῶ γίνονται μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν πειραματικαὶ διασταυρώσεις, διὰ νὰ εὐρεθῇ τὸ καλύτερον εἶδος τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐγκλιματισθῇ εἰς τὸν τόπον μας.

Γρ... γρ... γρ... εἷς κολοσσὸς προβάλλει. Πλησιάζομεν εἰς τὸ χοιροστάσιον. Ὁ χοῖρος αὐτὸς εἶναι τεμπέλης. Τρώγει, πίνει καὶ κἀθηται.

— Τὸν ἔχομεν εἰς τὸ παχυντήριο, μᾶς λέγει ὁ διευθυντής.

Παραπλεύρως ἄλλα παχυντήρια καὶ ἄλλοι πάλιν χοῖροι. Ἐντὸς συρματοπλέκτου διαμερίσματος ἄλλοι πάλιν ἐλεύθεροι περιφέρονται. Καὶ ἐδῶ ἡ καθαριότης μᾶς προξενεῖ κατάπληξιν. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν τοὺς ξυστρίζουν οἱ μαθηταὶ τῆς σχολῆς καὶ φροντίζουν διὰ τὴν καθαριότητα.

Εἰσερχόμεθα μετὰ ταῦτα εἰς τὸ κονικλοτροφεῖον. Τὰ κατάλευκα αὐτὰ μικρὰ δειλὰ ζῶα μᾶς βλέπουν ἀπὸ τὰ διάφορα πλέγματα μὲ φόβον. Ἄλλα πηδοῦν ἀπὸ ἐδῶ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἄλλα συστέλλονται εἰς τὰς γωνίας τοῦ διαμερίσματός των. Καὶ αὐτῶν τὴν φροντίδα καὶ καθαριότητα ἔχουν ἀναλάβει οἱ μαθηταὶ τῆς σχολῆς. Ὅλοι ἐδῶ ἐργάζονται, ὁ καθεὶς εἰς τὴν ἐργασίαν του. Καὶ ἐργάζονται μὲ ἐπιμέλειαν, μὲ τάξιν, μὲ προθυμίαν. Εὐλογημένη ἐργασία!

Μίαν Κυριακὴν τὸ πρωῒ, μετὰ τὴν δεκάτην ὥραν, εἷς μαθητὴς ἀπὸ τοὺς τελειοφοίτους μὲ ἀντικρῦζει εἰς τὸ ἀγρόκτημα τοῦ σχολείου καὶ τρέχει πλησίον μου:

—Καλημέρα σας. Πῶς εἴσθε, δεσποινίς; Ἐτρεξα νὰ σᾶς προλάβω, ἂν θέλετε νὰ ἴδητε τὸ μελισσοκομεῖον μας. Θὰ σᾶς συνοδεύσω ἐγώ.

—Εὐχαριστῶ πολὺ. Πηγαίνομεν.

—Σήμερον εἶναι Κυριακὴ καὶ εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν ἡμέραν, ὅπως θέλομεν. Ὁ κ. διευθυντὴς καὶ οἱ ἄλλοι καθηγηταὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως. Βλέπετε, δεξιᾷ μας, ἐκεῖνον τὸν λόφον! Ἐκεῖ ἔχομεν νὰ μελίτσια μας.

Διερχόμεθα χάνδακας, βαδίζομεν ἀνωφερείας καὶ κατωφερείας, ἕως ὅτου φθάσωμεν ἐκεῖ ἐπάνω. Οἱ λοφίσκοι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἀγρο-

κτήματος τοῦ σχολείου, ἔχουν δενδροφυτευθῆ με ὀπωποφόρα δένδρα ἀπὸ τοὺς συμμαθητάς μας.

Μετ' ὀλίγον φθάνομεν εἰς τὸ μελισσοκομεῖον. Ὅλοι οἱ λοφίσκοι γεμάτοι ἀπὸ κυψέλας μικρᾶς, τοποθετημέναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀκανονίστως. Ἐντὸς αὐτῶν φιλοξενοῦνται ἀμέτρητα μελίτσια. Ἀπὸ πολλὰς ἔχουν ἐκχυθῆ ἔξω αἱ μέλισσαι καὶ τὰς σκεπάζουσι. Στίφη ἄλλα μελισσῶν πετοῦν με βόμβον εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἄλλα προσκάθηνται ἐπὶ τῶν ἀνθῶν καὶ ἀπορροφοῦν τὸ μέλι των.

— Σταθῆτε ἐκεῖ. Μὴ πλησιάζετε, διότι θὰ ὀρμήσουν, μοῦ λέγει ὁ συνοδός μου. Καὶ πλησιάσας αὐτὸς ἀνοίγει μίαν κυψέλην καὶ ἐξάγει μίαν τεχνητὴν κηρήθραν. Μοῦ διηγεῖται κατόπιν με πολλὴν ἀπλότητα τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον ζοῦν αἱ μέλισσαι, τὰς συνηθείας των, καὶ τὰ πειράματα καὶ τὰς μεθόδους, τὰς ὁποίας ἐφαρμόζει ἡ σχολή, διὰ νὰ εὔρη τὸ καλύτερον εἶδος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόδοσιν.

— Ἐφέτος δὲν ἐπήραμεν πολὺ μέλι, μοῦ λέγει, διότι ἐπροσπαθήσαμεν νὰ αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν των. Εἰς ἡμᾶς ἡ μεγάλη ἢ ἡ μικρὰ ἀπόδοσις δὲν ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα, διότι ὁ σκοπὸς τοῦ μελισσοκομείου μας δὲν εἶναι ἐμπορικός. Τὸ σχολεῖόν μας δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ εἰσόδημα, ἀλλ' εἰς τὸν πειραματισμὸν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν παρακολούθησιν τῆς γεωργίας. Προσπαθοῦμεν νὰ μελετήσωμεν τὴν γῆν καὶ τοὺς τρόπους, με τοὺς ὁποίους θὰ καλυτερεύσωμεν τὰ ἀγροτικά μας προϊόντα εἰς ποιότητα καὶ εἰς ἀπόδοσιν. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας μας, καὶ τώρα ἐδῶ καὶ ἀργότερον, ὅταν ἀποφοιτήσωμεν, εἰς τὰ ἰδικὰ μας κτήματα, θὰ τὰ βλέπουν οἱ γεωργοί μας, οἱ ὅποιοι ἐργάζονται τὴν γῆν με μέσα πρωτόγονα. Οὕτω σιγὰ σιγὰ θὰ κα-

λυτερεύση ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ καὶ ἡ οἰκονομικὴ κα-
τάστασις τοῦ γεωργοῦ.

Ἄλλο ἀπόγευμα ἐπεσκέφθην τὸ τμήμα τῆς μεγά-
λης καλλιεργείας τοῦ σχολείου.

Διασχίζομεν μὲ τὸ αὐτοκίνητον τῆς σχολῆς ἕξ χι-
λιόμετρα, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὰ κτήματα, τὰ ὅποια
ἐκτείνονται εἰς διακόσια περίπου στρέμματα. Καὶ ἐδῶ
κτίρια, ἐργάται, ἐργαλεῖα, ζῶα.

Εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ. Μία ὁμὰς μαθητῶν
μὲ πλατυγύρους ψαθίνους πίλους καὶ μὲ χακὶ χιτῶνας
θερίζουν τὸν σῖτον μαζὶ μὲ μισθωτοὺς ἐργάτας, τοὺς
ὁποίους προσλαμβάνει ἡ σχολή.

Παρὰ τὴν σιτοκαλλιέργειαν ἐκτείνονται οἱ λαχανό-
κηποι, ὅπου ἄλλοι μαθηταὶ συλλέγουν λαχανικὰ καὶ τὰ
μεταφέρουν μὲ μεγάλα καλάθια εἰς τὴν ἐξώθυραν, ὅπου
μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ τὸ αὐτοκίνητον νὰ τὰ παραλάβῃ.
Ἐξ αὐτῶν ἄλλα θὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὸ συσσίτιον
τῶν μαθητῶν καὶ ἄλλα θὰ πωληθοῦν εἰς τὴν ἀγοράν.

Ἐπισκεπτόμεθα τὸν λαχανόκηπον. Ἄλλοι σκαλί-
ζουν, ἄλλοι ποτίζουν, ἄλλοι ἀνοίγουν αὐλακας, ἄλλοι
μεταφέρουν κόπρον, ὅλοι ἐργάζονται.

Ἐκεῖθεν μεταβαίνομεν εἰς τὰς φυτείας τῶν γεω-
μήλων. Ἐκεῖ ἔχουν καλλιεργηθῆ ὄλων τῶν εἰδῶν τὰ
γεώμηλα, Κερκύρας, Βόλου, Ἀλεξανδρείας, Μασσαλίας
καὶ Ἰρλανδίας ἀκόμη. Πέραν τῆς φυτείας ταύτης ἀρ-
κεταὶ ἐκτάσεις εἶναι ἀκαλλιέργητοι.

— Εὐρίσκονται ἐν ἀγροναπαύσει, μοῦ λέγει παρα-
τυχὸν ὁ διευθυντής.

Ὅλον τὸ ἀγρόκτημα ὁμοιάζει μὲ ἀπέραντον τάπη-
τα εἰς ὅλας τὰς πρασίνοὺς ἀποχρώσεις.

— Ξεύρετε πῶς ἦτο ἡ ἐκτασις αὐτή, δεσποινίς, ὅταν
ἠγοράσθη ἀπὸ τὸ σχολεῖον πρὸ τριῶν ἐτῶν; Οἱ περισ-

σότεροι ἄγροὶ ἐκαλύπτοντο ἀπὸ ἀχρήστους θάμνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐχρειάσθη μακρὰ καὶ κοπιώδης ἐργασία, διὰ ν' ἀπαλλαγοῦν. Ἄλλοι πάλιν ἦσαν ἔλη ἀκατάλληλα πρὸς καλλιέργειαν. Διὰ τὴν ἀποστράγγισιν αὐτῶν ἐχρειάσθη πολὺς καιρὸς. Παρῆλθον τρία ἔτη καὶ ἀκόμη εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὅταν ἐπεστρέψαμεν, οἱ μαθηταὶ ἦσαν ἔτοιμοι, πλυμένοι, καθαροί, ὁμοιάζοντες πρὸς ὠραῖα τριαντάφυλλα. Περικυκλώνουν τὸν διευθυντὴν των μὲ λαχτάραν καὶ συνομιλοῦν φιλικώτατα.

— Καιρὸς νὰ ἐπιστρέψωμεν.

Τὸ αὐτοκίνητον ἀναχωρεῖ μὲ τὴν ὁλόδροσον νεότητα, τὴν ἔχουσαν χαλυβδίνην ψυχὴν καὶ δυνατὴν θέλησιν. Ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς ἐκσπᾶ εἰς ὠραῖα τραγούδια τοῦ βουνοῦ.

Κατὰ τὴν "Ὀλγαν Οἰκονόμου

Αἰ αἰσθήσεις

Βρέφος ἀρτιγέννητον ἐκοιμᾶτο εἰς τὴν μικρὰν του κλίνην. Πέπλοι ὁλόλευκοὶ περιέβαλλον αὐτό. Τὸ ἀπαλόν του στήθος ἀνεπάλλετο ἠρέμως καὶ ἐπὶ τῶν χελέων του διεγράφετο τὸ πρῶτον ἀθῶον μειδίωμα.

Ἐστάθησαν τότε γύρω του αἱ πέντε αἰσθήσεις, τὰς ὁποίας ἡ φύσις ἐδώριζεν εἰς τὸν ἀνθρωπίσκον αὐτόν, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον. Ἦτοιμάσθησαν λοιπὸν νὰ ἀναλάβῃ ἐκάστη τὴν λειτουργίαν διὰ τὴν ὁποίαν εἶχε προορισθῆ.

Πρώτη ἐξ ὅλων ἐπροχώρησέν ἡ Ὅρασις, ἀριστοκρατικὴ καὶ ὑπερήφανος.

— Εἶμαι τὸ πολυτιμότερον δῶρον ἐξ ὧσων σοῦ ἐχάρισεν ἡ φύσις, εἶπε πρὸς τὸ βρέφος. Εἶμαι ἡ ἡγε-

μονίς τῶν αἰσθήσεων. Δι' ἐμοῦ θὰ ἴδῃς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. Εἰς ἐμὲ θὰ κατοπτρίζεται ἡ ψυχὴ σου καὶ δι' ἐμοῦ θὰ ἐκδηλώνης τὰ αἰσθήματα, τὰ ὅποια δὲν δύνασαι νὰ ἐκφράσῃς διὰ τῆς γλώσσης. Δι' ἐμοῦ θὰ ἐντρυφήσῃς εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ θεάματα, δι' ἐμοῦ θὰ γνωρίσῃς καὶ θὰ ἐκτιμήσῃς τὰ θαυμαστά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης.

Προσηλθε κατόπιν ἡ Ἀκοή, σοβαρὰ ἐπίσης καὶ ἀλαζονική.

— Καὶ ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ εἶμαι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἀδελφήν μου πολύτιμος, εἶπεν. Ὁ λόγος, τὸ τιμαλφέστερον διὰ τὸν ἄνθρωπον χάρισμα, θὰ ἦτο χωρὶς ἐμὲ σχεδὸν ἀνωφελές. Ἄνευ ἐμοῦ θὰ ζῆς ὡς ἀναίσθητος μεταξὺ τοῦ πλήθους καὶ θὰ σὲ περιβάλλῃ θλιβερὰ ἀπομόνωσις. Χάρις εἰς ἐμὲ θὰ ἀκούσῃς τὸ ᾄσμα τῆς ἀηδόνος καὶ τὸν ψίθυρον τῆς αὔρας, τὸν φλοῖσβον τῆς θαλάσσης καὶ τὴν θεῖαν ἀρμονίαν τῆς μουσικῆς. Χάρις εἰς ἐμὲ θὰ γνωρίσῃς τὴν προσφιλῆ φωνὴν τῶν φίλων καὶ τῶν οἰκείων σου.

Εἶτα προέβη ἡ Ὁσφρησις, ἰσχνή, νευρική, αἰθερία.

— Εἶμαι ἡ ὄραιότερα καὶ ἡ λεπτοτέρα μεταξὺ ὄλων τῶν ἀδελφῶν μου, εἶπε. Τὸ κράτος μου εἶναι περιορισμένον, ἀλλὰ πόσον εἶναι εὐγενές! Ἄν ἐγὼ ἔλειπον, τὰ ῥόδα καὶ αἱ ἀγριάκανθοι θὰ ἦσαν εἰς ἴσην μοῖραν εἰς τὸν κόσμον. Τὸ λεπτὸν καὶ γλυκὺ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, τὸ μεθυστικὸν τῶν βαρυτίμων μῆλων, τὴν εὐωδίαν, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὰς αἰθούσας φαιδρῶν ἐορτῶν, τὴν εὐοσμὸν κνίσσαν τῶν ἐκλεκτῶν φαγητῶν, ἐγὼ θὰ σὲ κάμω νὰ τὰ ἀπολαύσῃς.

Μετ' αὐτὴν ἔλαβε τὸν λόγον ἡ Γεῦσις, ἡ ὁποία ἐπροχώρησε μὲ ὄψιν θαλερὰν καὶ εὐχαριστημένην.

— Ἐγὼ ἀπεναντίας, εἶπεν, εἶμαι μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν μου ἐκείνη, ἡ ὁποία παρέχει τὴν μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὅσα παράγει τὸ ἀπεραντον βασιλείον τῆς φύσεως πρὸς τροφήν εἰς ἐμὲ θὰ ὑποβληθοῦν διὰ νὰ τὰ ἐκτιμήσω. Χωρὶς ἐμὲ τὸ νοστιμώτερον φαγητὸν καὶ τὸ κοινὸν χόρτον θὰ εἶχον τὴν ἰδίαν ἀξίαν. Ἐγὼ θὰ σὲ παρηγορῶ καὶ θὰ σὲ εὐφραίνω μέχρι τέλους τοῦ βίου σου.

Τελευταία ἐπλησίασε δειλὴ καὶ συνεσταλμένη ἡ Ἄφῃ. Αἱ τέσσαρες αἰσθήσεις ἐγέλασαν, ὅταν εἶδον αὐτήν.

— Νὰ ἀκούσωμε καὶ σὺ τί θὰ τῷ ὑποσχεθῆς καὶ τί θὰ τῷ χαρίσῃς ! εἶπον ἐμπαικτικῶς. Ἴσως κανὲν κομβολόγιον, ἔ ;

— Τίποτε δὲν ἔχω νὰ χαρίσω, εἶπε μετριοφρόνως ἡ Ἄφῃ, ὑπόσχομαι ὅμως νὰ παραμείνω ἕως τέλους ἡ πιστοτέρα ὄλων σας.

Καὶ τὰ ἔτη παρῆλθον, παρῆλθον, παρῆλθον. Τὸ βρέφος βαθμηδὸν ἠλικιώθη, ἔγινε νέος, ἔγινεν ἀνὴρ. Ἀνῆλθε μὲ ταχὺ βῆμα τὴν ἀνηφορικὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς. Ἐχάρη τὴν ζωὴν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφήν, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, καί, χωρὶς νὰ σταματήσῃ οὐδὲ στιγμήν, ἤρχισε νὰ καταβαίνει.

Καὶ ὅσον κατέβαινε, τόσον ἡ ὁδὸς καθίστατο δύσβατος καὶ ἀκανθώδης. Ὅσον παρήρατο ἡ ἡλικία, τόσον οἱ ὄμοι ἤρχισαν νὰ γίνωνται κυρτοί. Τὸ γῆρας ἤρχισε νὰ ἐπαργυρώνῃ τὴν κόμην του. Αἱ πρὶν ἀκμαῖαι αἰσθήσεις του ἤρχισαν νὰ βαρύνωνται καὶ νὰ ἐξασθενοῦν.

Πρώτη ἀπὸ ὅλας ἀπέκαμεν ἡ Ὅρασις.

— Ἡρχισα νὰ βαρύνωμαι, εἶπεν. Οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐθολώθησαν πλέον. Ποῦ εἶναι τὰ θεάματα, αἱ ἑορταὶ καὶ αἱ διασκεδάσεις; ὅλα τὰ βλέπω μεταβεβλημένα». Καὶ ἤρχισε νὰ κάμνη συχνὰς ἐλλείψεις, ἕως ὅτου μίαν ἡμέραν ἐξηφανίσθη τελείως.

Ἔπειτα ἦλθεν ἡ σειρά τῆς Ἀκοῆς.

— Ποῦ ὁ φαιδρὸς θόρυβος τῶν πανηγύρεων, ἔλεγε, ποῦ τὰ ἄσματα καὶ αἱ εὐχάριστοι συνδιαλέξεις! Πολὺ ὀλίγην διάθεσιν ἔχω νὰ ἀκούω τὰ παράπονα τῶν συνομηλίκων μου.

Καὶ τὸν ἐγκατέλειπε καὶ αὐτὴ καὶ ὁ γέρον ἐύρεθη βυθισμένος εἰς τὴν ἀπομόνωσιν.

Μετὰ ταῦτα ἐξηγέρθη ἡ Ὁσφρησις.

— Μ' ἐπνίξεν ὁ γεροντικὸς κατάρρους! ἔλεγε δυσανασχετοῦσα. Ἀκοῦς ἐκεῖ, ὕστερον ἀπὸ τόσας εὐωδίας νὰ καταντήσω εἰς τὸν ταμβάκον!

Καὶ ἡ Γεῦσις ὡσαύτως ἦτο ἀπαρηγόρητος.

— Δὲν ἔχει ὀδόντας πλέον ὁ γέρον, ἐβόα θρηνηδῶς. Χυλὸν τοῦ δίδουν νὰ τρώγῃ μόνον, ὡσὰν νὰ ἔγινε πάλιν νήπιον. Ὅρίστε, ἔπειτα ἀπὸ τὰ πλούσια συμπόσια καὶ τὰ ἐκλεκτὰ φαγητά, εὐχαριστήσου τώρα μὲ τὸν χυλόν, ἂν ἀγαπᾷς!

Καὶ ἀμφοτέραι αἱ αἰσθήσεις αὗται, ἐξασθενήσασαι βαθμηδόν, κατέστησαν ἐντελῶς σχεδὸν ἄχρηστοι εἰς τὸν ταλαίπωρον γέροντα.

Μόνος ἐντὸς θαλάμου ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἔδρας τοῦ ἀκίνητος ὁ πρεσβύτες, ὅτε μικρὸν, ξανθόν, ὠραιότατον κοράσιον ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ θαλάμου. Εἰς τὴν δροσερὰν ὄψιν του καὶ εἰς τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του ἦτο ἐξωγραφημένη ἡ ἀθωότης καὶ ἡ στοργή.

Ἐπροχώρησε μὲ βῆμα ἐλαφρὸν πρὸς τὸν πρεσβύτεν.

Ἄνερριχθήθη ἐπὶ τῶν γονάτων του, ἐξέτεινε τοὺς μικροὺς βραχίονας καὶ περιέβαλε τὴν κατάλευκον κεφαλὴν του. Ἐπειτα ἐπλησίασε τὰ μικρὰ ῥόδινα χεῖλη ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ μετώπου του.

Ὁ γέρον ἀνεσκίρτησεν αἰσθανθεὶς τὸν ἐναγκαλισμὸν τῆς μικρᾶς ἐγγονῆς του, ἣτις ἤρχετο κατὰ πᾶσαν πρωΐαν νὰ ἀποτείνειη πρὸς αὐτὸν τοιοῦτον φιλόστοργον χαιρετισμὸν. Καὶ ἐνῶ αἱ ἄτονοι χεῖρές του ἐτίθεντο θωπευτικῶς ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου καὶ ἠσπάζετο τὰς ἀγνὰς πορείας του, ἀπερίγραπτος φαιδρότης διεχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς του.

Αὐτὴ ἦτο ἡ μόνη πλέον χαρμονὴ τοῦ βίου του! Ἡ Ἀφὴ ἐτήρει τὴν ὑπόσχεσίν της.

X. Ἄννινος

Ὁ Σπαθόγιαννος.

— Ἐλα, μάννα μου, τὰ ἄρματα καὶ τὴν εὐχὴν σου.

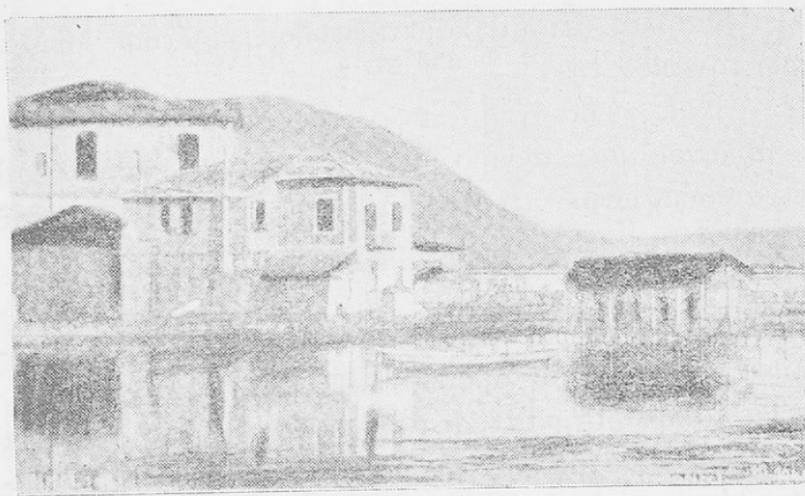
— Ἐφοδος πάλιν;

— Ναί, τώρα ποῦ τοὺς ὑπολογίζομεν πλέον! Τὰ δελφίνια μας, οἱ Σπετσονυδριῶτες, ἔκαμαν τὸν Τοῦρκον ναύαρχον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν νὰ πάρῃ τὸ φύσημά του καὶ τὰ πλοιάρια τοῦ Γιουσοῦφ τὰ κατατσάκισαν... Μωρέ, τί τραβᾶνε!...

— Ἀλήθεια!

Καὶ τὸ ρυτιδωμένον πρόσωπον τῆς γραίας Μαλάμωσ ἀνεξωογονήθη, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔλαμψαν ὑγροὶ καὶ τὸ ὑψηλὸν σῶμα της, τὸ ὁποῖον ἐστήριζε διὰ τῶν ἀγκώνων κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, καθημένη εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ χαμηλοῦ οἰκίσκου της, ἀνωρθώθη ὑπερήφανον καὶ εὐθυτενὲς πρὸ τοῦ Ζάχου.

Ούτε ἡ Μαλάμω οὔτε ὁ υἱὸς τῆς εἶχον ἄδικον νὰ χαίρουν τόσον καὶ νὰ ὑπερηφανεύονται. Τὸ Μεσολόγγιον δευτέραν ἤδη φορὰν ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Πολλυάριθμος τουρκικὸς στρατὸς περιέκλειεν αὐτὸ ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης καὶ σιγὰ σιγὰ συνέσφιγγε τὰς τάξεις του, ἀπειλῶν νὰ καταλάβῃ τὸν κυριώτερον προμαχῶνα τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Ὁ Κιουταχῆς, μὲ τὸν ὑψηλὸν τίτλον τοῦ διοικητοῦ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, κατεσκήνωσε πρὸ τῶν τειχῶν τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὸν Μάϊον τοῦ 1825 μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ὀπισθοδρομήσῃ ἄπρακτος. Ὁ Τοπάλ πασᾶς παρέπλεεν ἐπιδεικνύων τὰ μεγάλα πλοιά του εἰς τοὺς πολιορκουμένους καὶ πολλὰ πλοιάρια τοῦ Γιουσοῦφ πασᾶ τῶν Πατρῶν διέσχισον τὴν λιμνοθάλασσαν, μεταφέροντα στρατιώτας ἐπὶ τῶν τεναγονήσων.

Ἡ κρισιμωτέρα στιγμή ἤγγιξε διὰ τὸ Μεσολόγγιον. Ἡ λοιπὴ Ἑλλὰς ἠτένιζεν εἰς αὐτὸ μὲ ἀγωνίαν. Οἱ

φιλέλληνες ἐπερίμενον νὰ ἀκούσουν μὲ φρίκην ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν τὴν πῶσιν Τὸ θρόσος, τὸ ὁποῖον ἐπεδείκνυον οἱ πολιορκούμενοι ἀπορρίπτοντες τὰς περὶ παραδόσεως προτάσεις τοῦ Κιουταχῆ καὶ στέλλοντες φιάλας ῥουμίου διὰ τοὺς σημαιοφόρους του, ἠγνώνει καθεὶς ὅτι δὲν ἦσαν παρὰ οἱ τελευταῖοι σπασμοὶ ψυχορραγοῦντος. Καὶ ὁμως μόνη ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ἦρκεσε νὰ ἀλλάξῃ ὄλως διόλου τὰ πράγματα.

—Καὶ λὲς ὅτι θὰ κάμετε ἔφοδον; ἠρώτησεν ἡ Μαλάμω τὸν υἱὸν της

—Ναί, τί θὰ γίνῃ ἀπόψε μόνον ὁ Θεὸς τὸ ξέρει. Οἱ ἀργηγοὶ μας συνήντησαν τὸν Καραϊσκάκην καὶ ἔμειναν σύμφωνοι νὰ ἐπιτεθῆ καὶ αὐτός... "Ελα, ποῦ ἔχε,ς τὰ ἄρματα :

Ἄ Ζάχος ἐν βίᾳ διεσκέλισε τὸ κατώφλιον καὶ εἰσῆλθε πρῶτος εἰς τὸν οἰκίσκον.

Τὰ παληκάρια σπανίως ἀπεχωρίζοντο ἀπὸ τὰ ὄπλα των. Ἄλλ' ὁ Ζάχος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε χρηματίσει κλέφτης καὶ οἱ κλέφται καθ' ὅλην τὴν ζωὴν των δύο μόνον πράγματα ἐφρόντιζον μετὰ ζήλου, τὴν χωρίστραν των καὶ τὰ «τσαπράζια» των.

Ἐνῶ ἡ ἀκαθαρσία κατέτρογε τὸ σῶμά των, τὰ μεγάλα μαλλιά των, στίλβοντα ἀπὸ μυελὸν βοείων ὀσῶν, ἐχύνοντο ἀρειμανίως ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν, τὰ δὲ τσαπράζια ἐκρέμαντο φεγγοβολοῦντα ἐπὶ τῆς μαύρης ἐνδυμασίας των. Πρὸ πάντων δὲ ἔκαμνον τοῦτο, ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ μετρηθοῦν μὲ τὸν ἐχθρόν, ὡσάν νὰ μὴ ἤθελον κατὰ τὴν μάχην, ὅπου παίζετα ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μυριάκις, ἂν ἐσκοτώνοντο, νὰ ἐμφανισθοῦν πρὸ τοῦ χάρου ἀκάθαρτοι.

Ὄθεν ὁ Ζάχος, μόλις ἔμαθεν ὅτι θὰ μετεῖχε τῆς νυ-

ΕΝΑ ΜΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΟΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ.

κτερινῆς ἐξόδου, πιστὸς εἰς τὴν συνήθειαν ταύτην τῶν κλεφτῶν, ἔσπευσεν εὐθύς νὰ καθαρῶσι τὰ ἄρματά του καὶ τὰ παρέδωκεν εἰς τὴν μητέρα του μέχρι τῆς ὀρισμένης ὥρας.

Ἡ Μαλάμω εἶδε τὰς ἐτοιμασίας αὐτὰς τοῦ υἱοῦ της καὶ ἐμάντευσεν εὐθύς μὲ ἓνα τῆς καρδίας κλονισμόν ὅτι οὗτος θὰ ἐπήγαιεν εἰς κάτι παράτολμον. Ἄλλ' εὐθύς ἡ καρδία ἀνέλαβε πάλιν τὸν τακτικόν παλμόν της, τὸν ἥσυχον, τὸν ἀδιάφορον εἰς τὰ φρικωδέστερα γεγονότα, ὅπως ἤρμοζεν εἰς μίαν Σουλιωτοπούλαν καὶ σύζυγον τοῦ Σπαθόγιαννου.

Δὲν ἠθέλησεν οὔτε νὰ ἐρωτήσῃ κἄν τι καὶ πῶς, νὰ μάθῃ, ἀλλὰ μὲ κρυφὸν θυμὸν ἀφῆκε τὸν νοῦν της νὰ πλανᾶται εἰς προσφιλὲς ὄνειρον. Εἰσελθοῦσα ἤδη ὄπισθεν τοῦ Ζάχου, ἔλαβε προθύμως τὸ γιαταγάκι, λαμπο-

κοποῦν ἐπὶ τοῦ ἀμαυροῦ τοίχου, καὶ τὸ ἐπέρασεν εἰς τὸν ὄμῳν του. Ἐπειτα, ἐνῶ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὸ καριοφύλι, διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ἀφοῦ τὸν ἐνηγκαλίσθη, τὸν ἔσφιξε σπασμωδικῶς εἰς τὸν κόλπον της.

Ὁ Ζάχος δὲν εἶπε τίποτε. Ἡ Μαλάμω ἔσφιξε πάλιν αὐτὸν ἐπὶ τῆς καρδίας της, προσβλέπουσα μὲ βλέμμα παρακλητικὸν τὴν Παναγίαν μικροῦ εἰκονισματίου, ἀνηρητημένου εἰς μίαν γωνίαν τοῦ οἰκίσκου, καὶ τὸν ὤθησε πρὸς τὴν θύραν.

— Μὰ γιὰ στάσου! ἐφώναξεν αἴφνης μειδιῶσα.

— Τί εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Ζάχος ἰστάμενος.

— Βάλε καλὰ τὸ φέσι σου, καημένε, καὶ δέσε καλύτερα τὸ πόσι.

Ἡ Μαλάμω ἐπλησίασε καὶ ἀφήρσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ζάχου τὸ πόσι του, δεμένον ἀτάκτως ἄνω τοῦ φεσίου, ἐδίπλωσεν αὐτὸ ἐπιμελῶς ἐπὶ τοῦ γόνατος, τὸ ἔδεσε πάλιν δις καὶ τρις γύρω, προσέχουσα νὰ μὴ προβάλλῃ καμμία πτυχή καὶ ἔρριψεν ὀπίσω ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν τὰς δύο χρυσοκεντήτους καὶ θυσανοφόρους ἄκρας του. Μικρὸν κατὰ μικρὸν, μήτηρ καὶ υἱὸς ἐβυθίζοντο εἰς τὸ σκιόφως τῆς ἐσπέρας ἐντὸς τοῦ οἰκίσκου, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοοῦν καὶ αὐτοὶ Ὁ Ζάχος ἤθελε νὰ φύγῃ, καὶ πάλιν παρεδίδετο εἰς τὰς μητρικὰς ἐκείνας θωπείας, ὡσὰν νὰ ἦτο μικρός.

— Ἄφησέ με δὰ καὶ δὲν θὰ πάω σὲ γάμο, εἶπε τέλος χαμογελῶν πρὸς αὐτήν.

— Καὶ ὁ πόλεμος γάμος εἶναι. Πήγαινε, λεβέντη μου!

Καὶ τὸν ὤθησεν ἔξω, ῥίψασα πρὸς αὐτὸν φωτεινὸν βλέμμα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ σπάνια, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν συγχρόνως εὐχὴν καὶ προσδοκίαν, φόβον μέγαν καὶ θάρρος ἀκατάβλητον, ἀνδρικήν ῥώμην καὶ θεϊαν θέλησιν.

Ἡ Μαλάμο ἦτο Σουλιωτοπούλα, γυνὴ παλληκάρη. Κόρη πρὶν, εἶχε φάγει μὲ τὴν φούχταν τὴν πυρίτιδα, ὡς οἱ Μποτσαραῖοι, οἱ Τζαβελαῖοι, ὁ Πούλιο-Δράκος καὶ ὁ Τζίμα-Ζέρβας, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ὁποίων ἐπολέμει πάντοτε ὑπερασπιζομένη τοὺς βράχους τῆς πατρίδος της.

Ἐπειτα, ὡς σύζυγος τοῦ Σπαθόγιαννου, τοῦ ὀνομαστοῦ κλέφτου τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰ παράτολμά του κατορθώματα, ἀπὸ τοὺς τρομακτικούς κινδύνους του, ἀπὸ τὰς σφοδρὰς συγκινήσεις εἰς τὰς ὁποίας τὴν ὑπέβαλλον τὰ πάντοτε ἔκτακτα καὶ πάντοτε μεγάλα ἐπιχειρήματά του, εἶχε τραχύνει τὴν ψυχὴν της. Τὸ αἶμα δὲν τὴν ἐφόβιζε διόλου, οἱ βόγγοι καὶ οἱ στεναγμοὶ τῶν πληγωμένων δὲν τὴν συνεχίνουν, τὰ πτώματα, ἂν ἦσαν ἐχθρῶν, ἦσαν σεβαστά, ἂν ἦσαν φίλων, ἦσαν ἄξια θρήνων καὶ τιμητικῆς ταφῆς. Τὸν πόλεμον ἐθεώρει ὡς κάτι ἀναγκαῖον, ἀπαραίτητον, καὶ ἔβλεπε τοὺς ἄνδρας ἀναχωροῦντας διὰ τὴν μάχην ἄνευ τῆς παραμικρᾶς συγκινήσεως, ὡς νὰ ἤξευρεν ὅτι πηγαίνουν εἰς γάμον.

Καὶ ὅμως τώρα, ὅτε ἀπεχαιρέτιζε τὸν Ζάχον, μόνον ἢ ὑπερηφάνεια συνεκράτει τοὺς λυγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠθέλε νὰ ἰδοῦν οὔτε οἱ ἄψυχοι τοῖχοι τοῦ οἰκίσκου της. Ὅρθια εἰς τὴν θύραν, μὲ τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τῆς παραστάδος, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀτάκτως τυλιγμένην εἰς λευκὸν μανδήλιον, παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματός τὸν υἱόν, ὁ ὁποῖος μὲ ὑπόπτερον βῆμα ἀνεπήδα τὰ χαλάσματα, σπεύδων πρὸς τοὺς συντρόφους του.

Γύρω ἠπλοῦντο αἱ σκιαὶ τῆς νυκτός, προσδίδουσα φανταστικὴν ὄψιν εἰς τὰς κατηρειπωμένας οἰκίας, εἰς τοὺς ἡμικρημισμένους τοίχους, εἰς τοὺς σωροὺς τῶν χωμάτων καὶ τῶν ξύλων καὶ τῶν κεράμων, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον μεταβάλλει τὴν πόλιν αἱ βόμβαι τοῦ

ἐχθροῦ. Σιγή καὶ ἐρημία ἐβασίλευε πέριξ καὶ ἐπάνω εἰς τὸν σκοτεινὸν αὐρανόν.

Μόνον κατὰ σπάνια διαλείμματα ἠκούοντο κάπου δειλοὶ ψίθυροι καὶ ἐφαίνοντο σκιαὶ νὰ ὀλισθαίνουν διὰ μέσου τῶν ἐρειπίων πρὸς τὸν φωτεινὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος. Ἦσαν αἱ γυναῖκες, αἱ ἀδελφαί, αἱ κόραι καὶ αἱ μητέρες τῶν πολιορκουμένων, αἱ ὁποῖαι ἐπήγαινον μὲ δάκρυα πύρινα καὶ στηθοκοπήματα νὰ ἀναθέσουν εἰς τὸν πολιοῦχον Ἅγιον τὴν πολύτιμον ζωὴν τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐξόδου.

Ἡ Μαλάμω δὲν συνηκολούθει εἰς τὸν ναόν. Ἔμενεν ἐκεῖ, τηροῦσα τὴν ἀγαλματώδη στήσιν της πρὸ τῆς θύρας, καὶ ἠτένιζε μακρὰν, ὥς νὰ διέκρινεν ἀκόμη μέσα, εἰς τὸ σκότος τὸν υἱόν της.

Αἴφνης ὅμως συνέσπασε τὰς ὀφρῦς καὶ ἐν σπουδῇ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἔκλεισε θορυβωδῶς τὴν θύραν ὀπισθὲν της. Τὰ ἀναπηδήσαντα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της δύο δάκρυα δὲν τὰ εἶδε κανεὶς, κανεὶς, οὐδὲ τὸ σκότος, διότι εὐθύς αἱ χειρίδες της τὰ ἐξήλειψαν.

Διὰ σταθερὰς χειρὸς, ἤναψε μικρὸν κηρίον, ἐνέπηξεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, πρὸ τοῦ εἰκονισματίου της, καὶ γονυπετήσασα ἠτένισεν αὐτὸ εὐλαβῶς. Εἰς αὐτὴν τὴν Σουλιώτισσαν Παναγίαν, τὴν ὁποῖαν ἔσωσεν ἡμίκαυστον κατὰ τὴν πανωλεθρίαν τοῦ 1803, ἐνεπιστεύετο τὸν Ζάχον της.

Α. Καρναβίτσας

Ἡ Κλείσοβα.

Λυσσῶν ὁ Σατράπης τὸ μέτωπον πλήττει
καὶ τάττει ἔμπρὸς τὴν ἰδίαν σημαίαν.
Ποινὰς ἀπειλεῖ, ἀμοιβὰς προκηρύττει.
Σημαίνουσι αἱ σάλπιγγες ἔφοδον νέαν.

Σημαίνουσι αἱ σάλπιγγες· μ' ἔμμετρον βῆμα
κατέρχονται σώματα σπεύδοντ' ἀθρόα
Ἐπὸ τοὺς ὀπίστας ἔβόα τὸ κῦμα.

Ἐν στήθος ἐτέλουν τὰ στήθη συνάμα
καὶ ἐπρότεινον δᾶδας πυρσῶν ἀκοιμήτων.
Φρικῶδες ὁ Ἄρης ἠνέφξε δρᾶμα!
Συντέλεια κόσμου ἐθάροει πὼς ἦτον.

Ἀπὸ τῆς Κλεισόβης τὰ πῆλινα τεῖχη
κρομαῖτ' αἱματώδης ἢ στάθμη τῆς μάχης,
συντριβονται δὲ οἱ Αἰγύπτιοι στοῖχοι
καὶ πίπτουν, καθὼς τῶν ἀγρῶν οἱ στάξεις.

Ἡ πάλῃ τῶν ἄλλων πασῶν βαρύτερα!
Φλογῶδες τὸ πείσμα, ἢ μῆνις ἀγρία.
Παντοῦ ἢ πυρίφλεκτος μαίνεται σφαῖρα,
ὁ σίδηρος θραύει Ἀράβων κρανία.

Ἀλλὰ μὲ φωνὴν ὁ Τζαβέλλας μεγάλην:
«Ὡς πότ' ἐκ τοῦ τεύχους, βοᾷ, θὰ κτυπῶμεν;
Ἐμπρός! Ἡ ῥομφαία ἄς λύσῃ τὴν πάλιν!»
Ἐμπρός! Ἐκ τοῦ τεύχους ὀργίλοι πηδῶμεν!

Ὅργιλοι πηδῶμεν, κτυπῶμεν ὀργίλοι.

Οἱ Ἄραβες φρίπτουν, τὸ αἷμά των ῥέει.

Μὲ τρέμοντας πόδας, μὲ τρέμοντα χεῖλη

πετῶντες τὰς λόγχας των φεύγουν δρομαῖοι.

Οὐδεὶς ὑπακούει, μὲ θόρυβον τρέχουν,

κ' οἱ πρόην προστάζοντες τρέχουν κ' ἐκεῖνοι

Φυγῆς πλὴν ἀνάγκην οἱ πλεῖστοι δὲν ἔχουν.

Ἐγὼ πορφυρόχρους τοὺς δέχεται κλίνη.

Αἰμόχρουν, πενθίμην παρίστων εἰκόνα

τὰ φῶτα τοῦ δύοντος τότε ἡλίου,

κ' ἐπέβαινον ἤδη τὸν μέγαν ἀγῶνα

εἰς δόξαν τοῦ στείρου ἐκεῖνου νηαίου.

Γ. Ζαλακώστας

Ἡ Σουλιώτισσα Δέσπω

Μεταξὺ Πάργας καὶ Προβέζης, ἑπτὰ ὥρας μακρὰν τοῦ Σουλίου ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν ἡ Ῥανιάσα, χωρίον μικρότατον, περιτειχισμένον. Ἐκεῖ, κατὰ τὸ 1803, κατὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τῶν Σουλιωτῶν πρὸς τοὺς Τούρκους, κατέφυγον εἴκοσι περίπου οἰκογένεια Σουλιωτῶν. Οἱ Τοῦρκοι, ἀφανίσαντες τοὺς ἐν Ζαλόγγῳ Σουλιώτας, ἐπέπεσαν καὶ κατὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἀνὴρ ὑπῆρχεν ἐκεῖ, διὰ νὰ ἀντισταθῇ, ἤρχισαν νὰ σφάζουν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά καὶ νὰ αἰχμαλωτίζουν αὐτάς.

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ὑπῆρχε πύργος, εἰς τὸν ὁποῖον κατόκει ἡ οἰκογένεια τοῦ Γεωργίου Μπότση, Σουλιώτου. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς Δέσπως, συζύγου τοῦ Μπότση, ἐκ δύο θυγατέρων, ἐκ δύο νυμφῶν καὶ ἕξ μικρῶν ἐγγόνων αὐτῆς, τριῶν ἀρσενικῶν καὶ τριῶν θηλυκῶν. Ἀνὴρ δὲν ὑπῆρχε κανεὶς.

Ἡ Δέσπω, βλέπουσα τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἐπίθεσιν τῶν Τούρκων καὶ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐκλείσθη εἰς τὸν πύργον μὲ τὰς θυγατέρας, τὰς νύμφας καὶ τὰ μικρὰ ἐγγονάκια τῆς καὶ ἤρχισε νὰ μάχεται. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ Τοῦρκοι ἐπολιόρκουν αὐτὰς στενωῶς καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγουν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν, ἔκραξε τὰς νύμφας καὶ τὰς θυγατέρας τῆς καὶ τὰς ἠρώτησε τί θέλουν, νὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ νὰ γίνων δοῦλαι αὐτῶν, ἢ νὰ ἀποθάνουν ἐλεύθεραι. Ὅλοι ἀπεκρίθησαν ὅτι προτιμοῦν νὰ ἀποθάνουν

μᾶλλον, ἢ νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ νὰ γίνουν δοῦλαι αὐτῶν.

Τότε ἡ Δέσπω σύρει εἰς τὸ μέσον τοῦ πύργου τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον περιεῖχε τὴν πυρίτιδα, τοποθετεῖ τὰς θυγατέρας, τὰς νύμφας καὶ τὰ ἐγγονάκια τῆς πέριξ τοῦ κιβωτίου, λαμβάνει δαυλὸν ἀνημμένον καὶ φέρει αὐτὸν εἰς τὴν πυρίτιδα. Πάραυτα ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἄερα.

Κατὰ Περραιβὸν

Ἡ Δέσπω

Ἄχρὸς βαρὺς ἀκούγεται, πολλὰ τουφέκια πέφτουν.

Μήνα σὲ γάμο ρίχνονται, μήνα σὲ χαρακόπι ;

Οὐδὲ σὲ γάμο ρίχνονται, οὐδὲ σὲ χαρακόπι,

ἡ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια.

Ἄρβανιτιὰ τὴν πλάκωσε στοῦ Δημουλᾶ τὸν πύργο :

— Γιώργαινα, ῥίξε τ' ἄρματα, δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ Σούλι.

Ἐδῶ εἶσαι σκλάβα τοῦ πασᾶ, σκλάβα τῶν Ἄρβανίτων.

— Τὸ Σούλι κι' ἂν προσκύνησε, κι' ἂν τούρκεψεν ἡ Κιάφα,

ἡ Δέσπω ἀφέντες Διάπηδες δὲν ἔκανε, δὲν κάνει».

Δαυλὶ στοῦ χέριν ἄρπαξε, κόρες καὶ νύφες κράζει :

— Σκλάβες Τουρκῶν μὴ ζήσωμε, παιδιά, μαζί μ' ἐλάτε !»

Χίλια φυσέκια ἦταν ἐκεῖ, κι' αὐτὴ φωτιὰ τοὺς βάνει :

καὶ τὰ φυσέκια ἀνάφανε κι' ὅλοι φωτιὰ γενήκαν.

(Δημῶδες)

Ἀνέλπιστος σωτηρία.

Εἷς τινὰς τόπους τῆς γῆς ὑπάρχουν ὄρη, τὰ ὁποῖα λέγονται ἠφαιστεία. Τὰ ὄρη ταῦτα διαφέρουν πολὺ τῶν ἄλλων ὄρέων. Τὸ σχῆμα των εἶναι κωνοειδὲς καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἔχουν μίαν εὐρείαν ὀπῆν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται κρατήρ. Ἡ ὀπὴ αὕτη εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἀνατινάσσονται ἐξ αὐτῆς πεπυρακτωμένοι λίθοι καὶ ἐξέρχονται πῦρ, θεῖον καὶ λάβα, ἧτις ἐκρέει, ὅπως ἐκρέει ὁ πεπυρακτωμένος καὶ ἀναλελυμένος σίδηρος ἐκ καμίνου τινός. Καίεται δὲ ὅ,τι καλυφθῆ ὑπ' αὐτῶν καὶ ὅ,τι εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον των.

Εἰς τὰ πλάγια τῶν τοιούτων ὄρέων, εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν καὶ εἰς ὄλους τοὺς πλησίον τόπους ἡ γῆ εἶναι πολὺ εὐφορος. Αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα εὐδοκιμοῦσι πολὺ. Ἔνεκα δὲ τῆς μεγάλης ταύτης εὐφορίας τῆς γῆς πολλαὶ πόλεις καὶ πολλὰ χωρία ὑπάρχουσιν εἰς τὰ μέρη ταῦτα καὶ πολλαὶ καλύβαι εἶναι διεσκορπισμέναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ὁ κίνδυνος ὁ ἀπὸ τοῦ πυρός, τοῦ θείου ναὶ τῆς λάβας, ὡς καὶ ἐκ τῶν πεπυρακτωμένων λίθων τῶν ἠφαιστείων εἶναι μέγας. Αἱ καταστροφαὶ φοβεραί. Ἀλλὰ τί νὰ κάμουν οἱ πτωχοὶ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων; Πῶς νὰ φύγουν καὶ νὰ ἀφήσουν τὰ κτήματά των; Πῶς νὰ ζήσουν ἀλλοῦ;

Εἰς ἓν τῶν τοιούτων ἠφαιστείων ἤρχισάν ποτε νὰ παρουσιάζωνται ὅλα τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δηλοῦσι προσεγγίζουσαν ἔκρηξιν καὶ συνήθως προηγούνται ταύτης. Εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις, αἵτινες ἔκειντο πλησίον αὐτοῦ, ἐστείρευσαν αἴφνης ὅλα τὰ φρέατα καὶ αἱ πηγαί, ὥστε οἱ ἄνθρωποι, ἵνα μὴ ἀπο-

θάνωσι τῆς δίψης, ἠναγκάζοντο νὰ μεταφέρωσι μακρόθεν τὸ ὕδωρ. Κατόπιν ἠκούσθη ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ ὄρους φοβερὸς θόρυβος ὡς βροντὴ μακρόθεν ἐρχομένη. Τὸν θόρυβον τοῦτον ἐπηκολούθησαν μεμονωμένοι ἰσχυραὶ δονήσεις τοῦ ἐδάφους καὶ διαρκέστεροι σεισμοὶ τῆς γῆς.

Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλοι ἔφευγον ἐκ τῶν οἰκιῶν των, διὰ νὰ μὴ ταφῶσιν ὑπὸ τὰ ἐρεῖπια αὐτῶν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψαν εἰς αὐτάς, ὅτε τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ ἐκπέμπῃ πῦρ ἐκ τοῦ κρατῆρός του. Ἐγνώριζον καὶ ἀπὸ ἄλλοτε ὅτι, ὅταν ἐξέρχεται πῦρ ἐκ τοῦ κρατῆρος, δὲν γίνονται πλέον σεισμοί.

Ἡ θεὰ μακρόθεν ἦτο ὠραιοτάτη. Πολλὰς ἐκατοντάδας ποδῶν, ὑψοῦτο ἐκ τοῦ κρατῆρος πυρίνη στήλη, ἣτις ἔφθανε μέχρι τινὸς ἠνωμένη καὶ ἔπειτα πρὸς τὰ ἐπάνω ἐσχίζετο εἰς πολλὰς λωρίδας, αἵτινες ἔπιπτον πρὸς τὰ πλάγια. Πρὸς τούτοις δὲ ἠκούετο ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ ὄρους τοιοῦτος κρότος, ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ διαρραγῇ. Ἐφαίνετο ὅτι ὑπὸ τὸν κρατῆρα θὰ ἐσχηματιζέτο ὀπή, ἐκ τῆς ὁποίας ἠπεῖλει νὰ ἐκπηδήσῃ ρεῦμα διαπύρου λάβας.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐγένεν οὕτως, ὅπως ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐγίνετο. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κρατῆρος, ἀμέσως περὶ τὴν ὀπήν, εἶχε σχηματισθῆ εἰς κωνοειδῆς σωρὸς ἐκ σκωριῶν καὶ λίθων, ὁ ὁποῖος τότε εἶχε κατακρημνισθῆ ἐντὸς τοῦ κρατῆρος. Εὐθύς λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἤρχισαν αἱ δονήσεις τῆς γῆς νὰ γίνωνται ἰσχυρότεροι καὶ οἱ μηχυθμοὶ καὶ αἱ βρονταὶ εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ ἠφαιστείου φοβερώτεροι. Αἴφνης τότε, ἀνοίγει τὸ ὄρος πρὸς

τὰ πλάγια, ἐκρέουσιν ἐκ τῶν ἀπείρων ρωγμῶν αὐτοῦ ἄπειρα ρεύματα λάβας ῥευστῆς καὶ κυλίνονται ὡς ἄπειροι ποταμοὶ πύρινοι μετὰ ταχύτητος πολλῆς κάτω ἐκ τοῦ ὄρους εἰς τὰς πόλεις, τὰ χωρία καὶ τὰς καλύβας.

Μία τῶν καλυβῶν τούτων ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ῥεύματος τῆς λάβας. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς θὰ ἠφανίζοντο, ἂν δὲν ἐπρόφθανον νὰ φύγουν. Εὐτυχῶς εἶδον τὴν λάβαν μακρόθεν καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ φύγωσι. Τὸ ῥεῦμα τῆς λάβας ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε φθάσει εἰς τὴν καλύβην. Ἄλλ' ἦτο ἀκόμη στενὸν καὶ ἠδύνατό τις νὰ ὑπερπηδήσῃ αὐτό. Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπήδησαν τὸ πύρινον ρεῖθρον, ἀλλὰ τὸ παιδίον των τὸ μονογενές, ἐν χαριτωμένον μικρὸν κοράσιον, μόλις δέκα τριῶν ἐτῶν, ἀνελπίστως δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ πηδήσῃ. Ὅτε δὲ ὁ πατὴρ θέλων νὰ παραλάβῃ τὸ τέκνον του ἠθέλησε νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸ ῥεῦμα, δὲν ἦτο πλέον καιρός. Τὸ ῥεῦμα εἶχε γίνοι τόσον πλατύ, ὥστε ἦτο ἀδύνατον ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸ ὑπερπηδήσῃ πλέον. Ἐμεινε λοιπὸν τὸ δυστυχὲς κοράσιον εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης καὶ ἐθρήνει γοερῶς.

Οἱ γονεῖς ἔβλεπον ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ρεύματος τὸ τέκνον των, ὅτι κλαίει γοερῶς καὶ κινδυνεύει νὰ καῖ, καὶ δὲν ἤξευρον τί νὰ κάμουν, διὰ νὰ τὸ σώσουν. Ἐκτείνουσι τοὺς βραχίονάς των, κλαίουσιν, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸ πύρινον ῥεῖθρον γίνεται πλατύτερον καὶ ἐξογκοῦται περισσότερον. Ἐντὸς ὀλίγου τὸ ῥεῦμα τῆς λάβας θὰ ἔφθανε μέχρι τῆς καλύβης καὶ θὰ ἔκαιε καὶ αὐτὴν καὶ τὸ παιδίον.

Κατὰ τὴν φοβερὰν ταύτην στιγμὴν τὸ παιδίον ἔντρομον ὀπισθοχωρεῖ καὶ καταφεύγει εἰς τὴν καλύ-

βην, ἡ μήτηρ θρηνηεῖ, ὀδύρεται, γονυπετεῖ καὶ ἐπικαλεῖται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ὁ πατὴρ ἴσταται ἀκίνητος, ὡς νεκρός, στηριζόμενος εἰς ἓν δένδρον, ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς του προσηλωμένους εἰς τὴν καλύβην, ὅπου εἶναι τὸ προσφιλές του τέκνον. Γονεῖς δυστυχεῖς! Ἀκούουσι τὸ τέκνον των νὰ ὀδύρεται καὶ δὲν δύνανται νὰ τὸ βοηθήσουν. Νομίζουν ὅτι προσεγγίζει ἡ ὥρα, καθ' ἣν θὰ καῖ ἐνώπιόν των, καὶ δὲν δύνανται νὰ σπεύσουν πρὸς σωτηρίαν του!

Ἐν τοιαύτῃ ἀγωνίᾳ διῆλθον οἱ δυστυχεῖς γονεῖς καὶ τὸ ἔντρομον παιδίον τὴν μεσημβρίαν, τὴν νύκτα καὶ ὅλην τὴν ἐπομένην ἡμέραν. Ἀλλὰ κατα τὴν νύκτα τοῦ ὄρους ἡ ταραχὴ ἔπαυσεν. Ἡ λάβα, ἣτις ἦτο πολὺ πλησίον τῆς καλύβης, ἤρχισε νὰ ῥέῃ ὄχι μετὰ πολλῆς ὀρμῆς καὶ ἐπὶ τέλους ἔσταμάτησεν ὅλως διόλου.

— Εὐσπλαγχνε Θεέ!, ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ, εἶναι δυνατὴ ἀκόμη ἡ σωτηρία; Ἄχ, ἀγαπητόν μου παιδίον! Ἄχ, γλυκύτατόν μου τέκνον! Θεέ μου, σῶσε τὸ προσφιλές μοι τέκνον!

Ἐν τῷ μεταξὺ ἤρχισε νὰ πίπτῃ ψιλὴ βροχὴ, ἣτις μετ' ὀλίγον ἔγινε ῥαγδαία.

Ἡ λάβα, ἤρχισε νὰ ψυχραίνεται καὶ μετ' ὀλίγον νὰ καλύπτεται μὲ ἐπίπαγον μέλανα. Ὁ πατὴρ δοκιμάζει, ἂν δύναιται νὰ τὸν βαστάσῃ ὁ ἐπίπαγος. Ἀλλ' ὁ ἐπίπαγος δὲν τὸν βαστᾷ ἀκόμη. Ἡ βροχὴ ὅμως ἐξακολουθεῖ ῥαγδαιοτέρα. Περιμένει ἀκόμη ὀλίγον, ἀλλὰ δὲν ἀντέχει πλέον. Τὸ τέκνον του οὔτε φαίνεται, οὔτε ἀκούεται. Τότε κάμνει τὸν σταυρόν του καὶ σιγὰ σιγὰ πατεῖ ἐπὶ τοῦ ἐπιπάγου τῆς λάβας. Ἡ λάβα τὸν βαστάζει καὶ περᾶ εἰς τὸ πέραν μέρος, εἰς τὴν καλύβην. Τρέχει ἀμέ-

σως εἰς τὴν θύραν, εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν καὶ εὗρισκει τὸ παιδίον ἐξηπλωμένον κατὰ γῆς, λιπόθυμον, σχεδὸν νεκρὸν ἐκ τοῦ φόβου, τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης.

Συγκεκινημένος ῥίπτεται εὐθύς εἰς τὸ τέκνον του, τὸ σείει, τὸ ἔλκει, τὸ φωνάζει μὲ τὸ ὄνομά του. Τοῦτο τὸ κακόμοιρον ἀνοίγει ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀμέσως τοὺς κλείει πάλιν.

— Ζῆ! Σὲ εὐχαριστῶ, Θεέ μου!, φωνάζει ὁ δυστυχὸς πατὴρ καὶ ἀμέσως τὸ ἀρπάζει εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὸ φέρει εἰς τὴν μητέρα του.

Ἡ μήτηρ τὸ σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας της. Αἱ χεῖρες της τρέμουσι. Τὰ χεῖλη της τρέμουσιν. Οἱ γείτονες τρέχουσι καὶ φέρουσι γάλα, οἶνον καὶ ὕδωρ. Τὸ παιδίον ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν, κλαίει ἐκ χαρᾶς καὶ προσβλέπει τὴν μητέρα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἡ μήτηρ τὸ σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας της θερμότερον, τὸ φιλεῖ, δακρύει καὶ δοξολογεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπειδὴ διεφύλαξε τὴν ζωὴν τοῦ ἀγαπητοῦ της παιδίου.

Χ. Παπαμάρκου

Ἐ Γεώργιος Γεννάδιος.

Εἶχε πέσει τὸ Μεσολόγγιον καὶ οἱ ἥρωϊκοὶ αὐτοῦ πρόμαχοι, ὅσοι διέφυγον τὰς φλόγας καὶ τοὺς ἐχθρούς, εἶχον συρρεύσει κατὰ χιλιάδας εἰς τὸ Ναύπλιον. Οἰκτρὰ θύματα τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ταλαιπωρίας, ἐζήτουν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν ὡς μόνην ἀμοιβὴν τῆς θυ-

σίας των ξηρὸν ἄρτον διὰ νὰ τραφῶσι καὶ πυρίτιδα διὰ νὰ πολεμήσωσι.

Ἄλλ' ἢ κυβέρνησις ἐστερεῖτο τῶν πάντων.

Κατηφῆς καὶ περίτρομος συνέρρεεν ὁ λαὸς εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα καὶ οὐδεὶς ἐγνώριζε τί νὰ προτείνῃ.

Τότε ὁ Γεννάδιος ἀνεπήδησεν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς πλατάνου, τῆς εὐρισκομένης εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας, καὶ ῥίψας φλογερὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους ἀνέκραξε μεγαλοφώνως:

— Ἡ πατρις καταστρέφεται, ὁ ἀγὼν ματαιοῦται, ἡ ἐλευθερία ἐκπνέει. Ἀπαιτεῖται βοήθεια σύντονος. Πρέπει οἱ ἄνδρεῖοι οὗτοί. οἱ ὅποιοι ἔφαγον πυρίτιδα καὶ ἀνέπνευσαν φλόγας, τώρα δὲ μᾶς περιστοιχίζουν ἀργοὶ καὶ πεινῶντες, νὰ σπεύσωσιν ἐκεῖ, ὅπου νέος κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται χρήματα, καὶ χρήματα δὲν ὑπάρχουν. Ἄλλ' ἂν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν πατρίδα, ἂν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ζῶμεν ἐλεύθεροι, εὐρισκομεν πόρους. Ἄς δώσῃ ἕκαστος ὅ,τι δύναται! Ἄς μὲ μιμηθῇ!

Τὸ πλῆθος ἐχειροκρότησεν εἰς τοὺς λόγους τούτους. Ὁ Γεννάδιος ἐξεκένωσε τότε τὸ πενιχρὸν βαλάντιόν του. Τὰ ὀλίγα χρυσὰ νομίσματα ἦσαν ἡ μόνη περιουσία του, ἀποταμίευμα μακρῶν κόπων.

— Ἄλλ' ὄχι, ἐπανέλαβεν. Ἡ συνεισφορὰ αὐτὴ εἶναι ἀσήμαντος. Ὅβολὸν ἄλλον δὲν ἔχω νὰ δώσω, ἀλλ' ἔχω τὸν ἑαυτὸν μου καὶ τὸν πωλῶ! Τίς θέλει διδάσκαλον διὰ τὰ τέκνα του ἐπὶ τέσσαρα ἔτη; Ἄς καταβάλλῃ ἐδῶ τὸ τίμημα!

Οἱ γενναῖοι οὗτοι λόγοι αὐξήσαν τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν συγκίνησιν τῶν παρευρισκομένων, πάν-

τες δὲ μετὰ δακρύων ἔσπευδον νὰ προσφέρουν ὅ,τι εἶχεν ἕκαστος. Ἄλλοι προσέφερον χρήματα, ἄλλοι κοσμήματα, ἄλλοι ὄπλα. Εἰς ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα συνελέγη ποσὸν ἀρκετὸν διὰ τὰς πρώτας ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ, ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέλθωσι καὶ τὴν ἐπομένην εἰς τὰς ἐκκλησίας, διὰ νὰ προσφέρωσι καὶ αἱ κυρίαὶ ὅ,τι ἠδύναντο.

Ἀπὸ βαθυτάτης πρῶϊας ὁ Γεννάδιος περιέμενεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἡ λειτουργία ὁμως ἐτελείωσε καὶ αἱ κυρίαὶ, φοβηθεῖσαι ἴσως τὴν συρροὴν τῶν ξένων στρατιωτῶν, δὲν ἐφάνησαν. Ὀλίγαι μόνον προσῆλθον. Τότε ὁ Γεννάδιος πλήρης δικαίας ἀγανακτήσεως ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τοὺς παρισταμένους μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ εἶπε μὲ φωνὴν κλονίσασαν τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας:

— Δυστυχῆ παιδιά, σᾶς ἐγκατέλειψαν αἱ μητέρες! Γνωρίζουν ὅτι ὁ ἐχθρὸς σφάζει καὶ αἰχμαλωτίζει, γνωρίζουν ὅτι αὔριον θὰ ἔλθῃ νὰ σύρῃ καὶ σᾶς εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, ἀλλ' ἀδιαφοροῦν. Λυποῦνται ὀλίγον χρυσίον. Ἄλλος προστάτης δὲν σᾶς μένει ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ. Γονατίσατε καὶ παρακαλέσατε αὐτὸν διὰ τὴν σωτηρίαν σας!

Τὰ παιδιά ἐγονάτισαν ὅλα.

Ἀποκαλύψας τότε τὴν κεφαλὴν του ὁ Γεννάδιος καὶ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, εἶπε:

— Ὑψιστε Θεέ! Σὺ, ὁ προστάτης τῶν ἀθῶν καὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὰ παιδιά ταῦτα! Αἱ μητέρες τὰ ἐγκατέλειψαν. Ἐπίβλεψον Σὺ ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης! Χάρισε εἰς αὐτὰ τὸν ἥλιον τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀξίωσε ταῦτα νὰ

γίνουιν ἐλεύθεροι πολῖται καὶ καλοὶ χριστιανεὶ! Ἐν ὄμω εἶναι πεπρωμένον νὰ βλάβουν τὴν πατρίδα των ἀπὸ ἰδιοτέλειαν καὶ φιλαρχίαν, ἄφες αὐτὰ εἰς τὴν μάχαιραν τοῦ ἐχθροῦ καὶ παράδωσε καὶ ἐμὲ εἰς αὐτήν, πρὶν ἴδω ἐκ νέου τῆς Ἑλλάδος τὴν ταπεινώσιν!

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐρρίφθη ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἀφήσας τὸν λαὸν κατάπληκτον καὶ χύνοντα δάκρυα. Αἱ συνεισφοραὶ ἐπανελήφθησαν ἀμέσως ἀφθονώτεραι. Αἱ κυρίαὶ ἔστελλον μετὰ πάσης προθυμίας ὄχι μόνον ποσότητος χρημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς νυμφικοὺς δακτυλίους καὶ ὄλα των τὰ κοσμήματα.

Μὲ τοὺς ἐράνους αὐτοὺς κατηρτίσθη στρατός, ὅσους ἐτέθη ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνδόξου Καραϊσκάκη καὶ ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν.

Διὰ νὰ εἶναι ὄμωσ πλήρης ἡ ἐκστρατεία, ἦτο ἀπαραίτητον τὸ ἰππικόν. Ἰππικὸν δὲ δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ ἔλλειψις αὕτη ἐθεραπεύθη πάλιν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Γενναδίου.

Ἐκάλεσε διὰ κηρύκων τὸν λαὸν τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν πλάτανον. Πάντες ἔσπευσαν νὰ ἀκούσουν τὸν ἀγαπητὸν ῥήτορα. Οὗτος δέ, ἀφοῦ ἐξέθεσε τὴν κατάστασιν τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ τὴν δύσκολον θέσιν τῆς Ἐπαναστάσεως, κατέδειξε τὴν ἀνάγκην τοῦ ἰππικοῦ.

— Ἄλλὰ ποῦ, εἶπε, θέλομεν εὔρει τοὺς ἵππους; Ἐδῶ βλέπω πολλοὺς καὶ προῦχοντας καὶ ὀπλαρχηγοὺς νὰ τρέφουν ἀνὰ δύο καὶ τρεῖς ἵππους καὶ νὰ ὑπερηφανεύωνται διαρκῶς. Ὅστις ἔχει ἵππον μόνον δι' ἐπίδειξιν καὶ δὲν τὸν προσφέρει εἰς τῆς πατρίδος του τὴν ἀνάγκην, εἶναι ἀνάξιος νὰ λέγεται προῦχων αὐτῆς, ἢ

νά φέρῃ τὸ ξίφος τοῦ ἀρχηγοῦ. Διὰ τῶν ἵππων τούτων δυνάμεθα νὰ ὀργανώσωμεν ἱππικόν· τοὺς λαμβάνομεν;

— Τοὺς λαμβάνομεν ! ἀπεκρίθη ὁ λαός.

— Καὶ ἂν δὲν μᾶς τοὺς δώσωσι, τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας;

— Τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας ! ἀπεκρίθη ὁ λαός.

— Ἐμπρὸς λοιπόν ! διέταξεν ὁ Γεννάδιος. Ἄλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπειλήν του, τριακόσιοι πεντήκοντα ἵπποι εἶχον κομισθῆ εἰς τὴν πλατεῖαν !

Τότε καλέσας ὁ Γεννάδιος τὸν Χατζῆ-Μιχάλην τῷ εἶπε :

— Σὺ εἶσαι ἄξιος νὰ διευθύνῃς τὸ ἱππικόν. Λάβε τοὺς ἵππους τούτους, ὀργάνωσε τὸ ἱππικόν καὶ ἀναχώρησε τάχιστα !

Οὕτως, εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῶν ἐσχάτων κινδύνων, οἵτινες ἀναδεικνύουσι τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ὁ Γεννάδιος διὰ τοῦ θάρρους, τὸ ὁποῖον τῷ ἐνέπνεεν ἡ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος, ἔσωσε τὴν πατρίδα.

Κατὰ Α. Ρ. Ραγκαβῆν

Ἀνέκδοτα τοῦ Ἀνδρέα Μιαούλη

Ὁ Μιαούλης ἦτο τολμηρότατος θαλασσινὸς καὶ ἐκέρδιζε πολλὰ χρήματα μὲ τὰ πλοῖά του, ἐμπορευόμενος. Πολλάκις δὲ καὶ ἐκινδύνευσε εἰς τὰ παράτολμα ταξείδιά του.

Τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον διέτρεξε τῷ 1802. Τότε ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Νέλσον μὲ τὸν στόλον του εἶχεν ἀποκλείσει τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας. Ὁ Μιαούλης ὅμως ἐτόλμησε νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν καὶ νὰ πωλήσῃ ἀκριβὰ τὸ φορτίον τοῦ σίτου, τὸ ὁποῖον εἶχε εἰς τὸ πλοῖον του. Ἄλλ' ὅταν ἀπέπλεε, τὸν συλλαμβάνουν τὰ ἀγγλικά πλοῖα. Τὸν Μιαούλην δεμένον φέρουν εἰς τὸν Ἄγγλον ναύαρχον.

Ἡ καταδίκη ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρεβίαζον τὸν ἀποκλεισμόν, ἦτο ὠρισμένη: κρέμασμα εἰς τὸν ἴσθμὸν τῆς ἀγγλικῆς ναυαρχίδος. Ὁ Ὑδραῖος θαλασσινὸς παρουσιάζεται εἰς τὸν Νέλ-

Ὁ Ναύαρχος Μιαούλης.

σωνα μὲ τὸ σοβαρὰν καὶ ἀτάραχον ὕφος του. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις δὲν διστάζει νὰ ἀπαντήσῃ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ μὲ θάρρος ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὅτι παρεβίασε τὸν ἀποκλεισμόν, διὰ νὰ πωλήσῃ εἰς καλὴν τιμὴν τὸν σῖτόν του.

Ὁ ναύαρχος τόσον ἐξετίμησε τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ Μιαούλη, ὥστε, ἀντὶ νὰ τὸν κρεμάσῃ, τὸν ἀπηλευθέρωσε.

Ἄλλοτε πάλιν, ἐνῶ ἔταξειδευεν εἰς τὰ ἰσπανικὰ παρῶλια, εἷς ναύτης τῷ λέγει :

—Καπετάνιε, ἂν δὲν λοξεύσωμεν, θὰ πέσωμεν ἐπάνω σὲ ξέρα.

Ἄλλ' ὁ Μιαούλης, ὁ ὁποῖος ἦτο τόσοσιν τολμηρός, ὅσον καὶ ἐπίμονος, ἀποκρίνεται ξηρῶς .

—Ἄς πέσωμεν.

Καὶ ἐξαίφνης πίπτει ἐπάνω εἰς τὴν ὕφαλον τὸ σκάφος καὶ τρυπᾷ. Ἀρχίζει νὰ κάμνη νερά, καὶ μόλις κατώρθωσε νὰ σωθῆ τὸ πλήρωμα εἰς τὴν παραλίαν, τὸ δὲ πλοῖον ἐχάθη. Ὁ Μιαούλης ἐξημιώθη πολὺ ἀπὸ τὴν ἀσυλλόγιστον αὐτὴν ἐπιμονὴν του.

Ἀπὸ τὸ 1816 ἀπεσύρθη ἐκ τοῦ ναυτικοῦ σταδίου καὶ ἔμενεν εἰς τὴν Ὑδραν. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς νεότητός του ὁ Μιαούλης ἐκάπνιζε πολὺ καὶ ἔπινεν οἶνον. Ὅταν ὅμως ἔπαθεν ἀπὸ ἀσθένειαν, ὁ ἰατρὸς τοῦ ἀπηγόρευσε τὸν καπνὸν καὶ τὸν οἶνον. Ὁ θαλασσινὸς ἐτήρησε τὴν ἰατρικὴν συμβουλὴν ἀπαράβατον.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Μιαούλης δὲν ἔλαβε μέρος, καὶ μάλιστα δὲν εἶχε πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἑλληνικὸν ναυτικόν. Ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ πλούτη του καὶ τὴν φιλοπατρίαν του συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἐπαναστάσεως, πολλάκις ἐδοκίμασε νὰ πείσῃ τὸν Μιαούλην, διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ναυαρχίαν τοῦ ὑδραϊκοῦ στόλου. Ἐκεῖνος πάντοτε ἠρνεῖτο.

Ἐπὶ τέλους, κατὰ τὸ δευτέρον ἔτος τοῦ ἀγῶνος, ἀφοῦ μίαν ἡμέραν ἔμειναν ἐπὶ πολλὴν ὥραν κλεισμέ-

νοι οί δύο, χωρίς κανείς ἄλλος νὰ ἀκούη τί εἶπον μεταξύ των, ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης διωρίσθη ναύαρχος τῶν ὑδραϊκῶν πλοίων.

Τὰ κατορθώματά του, τὰ ὁποῖα ἐδόξασαν τὸ ναυτικόν μας, ἀπέδειξαν ὅτι ὁ Κουντουριώτης ἐπέτυχε πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν του. Τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Μιαούλη δὲν ἤρρησαν νὰ ἀναγνωρίσουν καὶ οἱ Σπετσιῶται καὶ οἱ Ψαριανοί, καὶ αὐτὸς ἔγινε μετ' ὀλίγον ναύαρχος ὄχι μόνον τοῦ ὑδραϊκοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου.

Καὶ ἦτο ἐν τούτοις ἐντελῶς ἀγράμματος· μόλις κατώρθωνε νὰ γράφῃ τὴν ὑπογραφὴν του. Τὰς ἐπιστολάς του καὶ τὰ ἔγγραφα του ἔγραφεν ὁ γραμματικὸς του. Ἐγνώριζε δὲ ἐκεῖνος ἀρκετὰ γράμματα καὶ τοῦ ἤρρεσκε νὰ μεταχειρίζεται λέξεις ἀρχαίας ἑλληνικάς.

Μίαν φορὰν λοιπὸν ὁ ναύαρχος τῷ εἶπε νὰ κάμῃ ἔγγραφον πρὸς τὴν κυβέρνησιν καὶ νὰ ζητήσῃ χονδρὸν σχοινίον, τοῦ ὁποίου εἶχον ἀνάγκην. Ὁ γραμματικὸς ἔγραψεν εἰς τὸ ἔγγραφον τὴν λέξιν «κάμιλος». δηλ. χονδρὸν σχοινίον. Ἄλλ' ὅταν ἀνέγνωσε δυνατὰ τὸ ἔγγραφον καὶ ἤκουσε τὴν παράδοξον λέξιν ὁ Μιαούλης, ἐκτύπησε μὲ θυμὸν τὸν πόδα καὶ εἶπε :

— Τί γράφεις αὐτοῦ; Δὲν θέλομε στὸ καράβι καμήλα, παιδί μου, Σχοινὶ χονδρὸ θέλομε.

Καὶ ἐν ἄλλο νόστιμον μοῦ διηγῆθη εἰς Ὑδραῖος ναύκληρος: Ἐνῶ ἐταξείδευον εἰς τὸ πέλαγος, ἔτυχε νὰ συναντήσουν πολλὰ τουρκικὰ πλοῖα. Ἐπειδὴ ὁ Μιαούλης εἶδεν ὅτι δὲν εἶχε δυνάμεις νὰ τὰ πολεμήσῃ, τὰ ἀπέφυγε καὶ ἐλοξοδρόμησεν.

Ἐν ἀπὸ τὰ πλοῖα αὐτὰ ἐπυροβόλησε καὶ ἡ βόμβα

ἔπεσε μέσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ναυαρχίδα. Ὁ ἀντιναύαρχος Σαχτούρης εἶδεν ἀπὸ τὸ ἰδικόν του πλοῖον τὴν βόμβαν καὶ εὐθὺς ἔσπρωξε μίαν λέμβον καὶ ἔτρεξε νὰ ἴδῃ μήπως συνέβῃ καμμία ζημία. Ἀναβαίνει καὶ εὐρίσκει τὸν ναύαρχον μὲ τὸ φέσιόν του μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐνόησεν ὅτι ἦτον θυμωμένος. Τὸν ἐρωτᾷ λοιπὸν ἂν ἔπαθε καμμίαν ζημίαν. Ἐκεῖνος στρέφει τὸ πρόσωπον μὲ ὀργὴν πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐφαίνοντο μακρὰν τὰ ἐχθρικά πλοῖα, καὶ ἐνῶ τοὺς ἐφοβέριζε μὲ τὸν γρόνθον, ἀποκρίνεται :

— Οἱ παλιότουρκοι, μοῦ ἔχυσαν τὰ φασόλια μου!

Καὶ πραγματικῶς ἡ βόμβα εἶχεν ἀνατρέψει τὸ πρόγευμα τοῦ ναύαρχου, τὸ ὁποῖον ἔβραζεν εἰς τὴν πυράν.

Γ. Δροσίνης

Ἡ ὀπὴ ἐν τῇ χειρὶδι

Εἶχον παιδικὸν τινα φίλον καὶ συμπαίκτηρα, Νικόλαον ὀνομαζόμενον, οὕτω διηγεῖτό ποτε ἔμπορός τις πρὸς τὸν ἀνεψιὸν του Θεόδωρον. Ἀμφότεροι ἡμεῖθα ἄγριοι καὶ ἀχαλίνωτοι. Τὰ ἐνδύματά μας ἦσαν πάντοτε ἐσχισμένα καὶ ὀυπαρά. Ἐν τῷ οἴκῳ συχνότατα ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς ῥάχεώς μας ἡ ῥάβδος, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ πάντα ἦσαν μάταια.

Ἡμέραν τινά, ἀμφότεροι εἰσήλθομεν εἰς τινα δημόσιον κήπον καὶ καθήσαντες ἐπὶ τινος θρανίου συνωμιλοῦμεν περὶ τῶν σχεδίων ἡμῶν διὰ τὸ μέλλον. Ἐγὼ

ἐπεθύμουν νὰ γίνω στρατηγός, ὁ δὲ Νικόλαος ἐπίσκοπος.

— Ἐξ ἀμφοτέρων ὑμῶν οὐδὲν καλὸν θὰ προέλθῃ, ἐφώνησεν αἴφνης ὄπισθεν ἡμῶν καθήμενος σεβάσμιος καὶ εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος γέρον.

Ἐξεπλάγημεν. Ἄλλ' ὁ Νικόλαος, μᾶλλον ἐμοῦ προπετής, ἠρώτησε :

— Καὶ διατί, κύριε ;

— Τὰ ἐνδύματα ὑμῶν δεικνύουσιν, ἀπεκρίθη ὁ λευκόθριξ γέρον, ὅτι εἴσθε μὲν τέκνα καλῶν οἰκογενειῶν, ἀλλ' ἐγεννήθητε, ὡς φαίνεται, ἵνα ζήσητε βίον ἐπαίτου. Διότι πῶς ἄλλως ἠθέλετε ἀνεχθῆ τὰς ὀπὰς αὐτὰς εἰς τὰς χειρίδας σας ;

Λέγων δὲ ταῦτα ἐδείκνυε διὰ τοῦ δακτύλου του τὰς ἐσχισμένας χειρίδας τῶν ἐνδυμάτων μας. Ὁμολογῶ ὅτι ἔμεινα κατησχυμμένος καὶ ὁ Νικόλαος ἐπίσης.

— Ἐὰν οὐδεὶς ὑπάρχῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ σας, ὅπως ῥάψῃ αὐτάς, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ σεβαστὸς πρεσβύτης, σεῖς οἱ ἴδιοι, ἔχοντες ἤδη ἡλικίαν, δύνασθε νὰ κάμετε τοῦτο. Κατ' ἀρχὰς δύο ἢ τρεῖς μόνον « βελονιᾶς » θὰ ἐπῆρκουν πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν, ἀλλὰ τώρα εἶναι πολὺ ἀργά ! Ἐπιθυμεῖτε νὰ γίνετε στρατηγοὶ καὶ ἐπίσκοποι, ἀλλ' ἀρχίσατε πρῶτον ἀπὸ τὰ μικρὰ πράγματα, διορθώσατε ἐν πρώτοις τὴν ὀπὴν τῆς χειρίδος σας καὶ ἔπειτα σκεφθῆτε περὶ τινος ἄλλου !

Ἐμβρόντητοι ἀπήλθομεν. Ἄλλ' ἐγὼ ἐξ αἰσχύνης περὶέστρεψα τὴν χειρίδα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται τοῦλάχιστον ἡ ὀπή.

Ἐκτοτε ἔμαθον ὅσον ἠδυνάμην παρὰ τῆς μητροῦ μου νὰ ῥάπτω. Ἄν τώρα ἦνοιγεν ὀπή τις ἢ παρουσιά-

ζετο κηλὶς ἐπὶ τοῦ ἐνδύματός μου, ἀμέσως ἔρραπτον καὶ ἐκαθάριζον αὐτό. Ἐκτοτε διετήρουν τὰ ἐνδύματά μου καθαρώτατα καὶ ἡσθανόμην ἰδιατέραν χαρὰν διὰ τοῦτο· πολλάκις δὲ ἀναλογιζόμενος τὸν σεβαστὸν ἐκεῖνον πρεσβύτεν, ἔλεγον :

— Πόσον δίκαιον εἶχε! Μὲ δύο ἢ τρεῖς «βελονιᾶς» ἐν καιρῷ σώζομεν ἐν ἔνδυμα, μὲ ὀλίγην ἄσβεστον μίαν οἰκίαν, μὲ ἐν ποτήριον ὕδατος προλαμβάνομεν πυρκαϊάν, ἐκ λεπτῶν συναθροίζομεν δραχμὰς καὶ ἐκ μικρῶν κόκκων ἀναπτύσσονται μεγάδα δένδρα.

Ὁ Νικόλαος δὲν ἐθεώρησε σπουδαίους τοὺς λόγους τοῦ σεβασμίου γέροντος καὶ διὰ τοῦτο κατεστράφη.

Ἄμφότεροι, φέροντες θερμὰς συστατικὰς ἐπιστολάς, προσήλθομεν πρὸς ἔμπορον τινα, ἔχοντα ἀνάγκην ὑπαλλήλου. Ὁ ἔμπορος μετὰ μικρὰν δοκιμὴν ἐπροτίμησεν ἐμέ. Τὰ καθημερινὰ μου ἐνδύματα ἦσαν καθαρώτατα, ἐνῷ τὰ ἐορτάσιμα τοῦ Νικολάου ἐφανέρωνον τὸν ἀδιάφορον χαρακτῆρά του.

— Βλέπω καλῶς, μοὶ εἶπεν ὁ κύριός μου, ὅτι ὁ ἄλλος οὐδέποτε θὰ ἀποβῆ καλὸς ἔμπορος.

Τότε ἐνεθυμήθην καὶ πάλιν τὸν λευκότριχα κύριον καὶ τὴν ἐν τῇ χειρίδι ὀπήν.

Ὁμολογῶ ὅτι εἶχον πλείστας ὀπὰς ἐν τῇ χειρίδι, δηλαδὴ πλείστα ἐλαπτώματα εἰς τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὰς κλίσεις μου, καὶ ὅτι μὲ δύο ἢ τρεῖς «βελονιᾶς» ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ ἐβελτιοῦντο εὐχερῶς τὰ πάντα ἄνευ κόπων καὶ τέχνης. Εἶχον πάντοτε ὑπ' ὄψιν μου τοὺς λόγους τοῦ γέροντος καὶ οὐδέποτε ἄφρινα τὴν ὀπήν νὰ γίνῃ μεγαλυτέρα, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην διὰ τὸ ἐνδυμά μας τοῦ ράπτου, διὰ τὴν ὑγείαν

μας τοῦ ἱατροῦ, διὰ τὴν διαγωγὴν μας τοῦ ἀστυνόμου καὶ τοῦ δικαστοῦ.

Καὶ ὁ κύριός μου ἔφερε πλείστας καὶ εἰδεχθεῖς μάλιστα ὅπας εἰς τὰς χειρίδας, ἦτο δηλαδὴ φίλερις, πείσμων καὶ ιδιότροπος. Ἡ διαγωγή του αὕτη μοὶ ἐπροξένησε πολλάκις θλίψεις καὶ πικρίας. Πολλάκις ἀντέλεγον, ἀλλὰ τοῦτο ἐγίνετο ἀφορμὴ ἐρίδων καὶ μεγαλυτέρων θλίψεων.

— Ἴδου καὶ ἑτέρα ὁπὴ ἐν τῇ χειρίδι, ἔλεγον μόνος μου, ὥστε καὶ ἐγὼ θὰ γίνω ὅπως ὁ κύριός μου, φίλερις, πείσμων καὶ τέλος μισητός!

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδέποτε ἀντέλεγον, ὁ δὲ κύριός μου βλέπων με ὑποχωροῦντα πάντοτε, ἐσίγα κατ' ἀνάγκην.

Καλῶς ἤδη καταρτισθεὶς προσελήφθην εἰς τὸ κατὰστημα μεγαλεμπόρου τινός.

Συνηθισμένος νὰ ἀρκοῦμαι εἰς τὰ ὀλίγα καὶ οὐδέποτε νὰ ἀνέχωμαι οὐδὲ τὴν μικροτέραν ὁπὴν εἰς τὴν χειρίδα μου, νὰ εἶμαι δὲ ἐπιεικὴς εἰς τὰς ὅπας τῶν χειρίδων τῶν ἄλλων, ἐξοικονόμησα ἱκανὰ χρήματα καὶ ἤμην λίαν εὐχαριστημένος μετὰ τοῦ κόσμου καὶ ὁ κόσμος μετ' ἐμοῦ.

Μετά τινα ἔτη κατώρθωσα νὰ ἰδρῦσω ἴδιον κατὰστημα, ὁ δὲ Θεὸς ηὐλόγησε τὸ ἔργον μου καὶ ἡ περιουσία μου ἐπολλαπλασιάσθη.

— Πρὸς τί λοιπόν; εἶπον, οὐδὲ τοῦ εἰκοστοῦ μέρους τῆς περιουσίας μου ἔχω ἀνάγκην! Δύναμαι νὰ ζήσω βίον ἐν τρυφῇ καὶ ἀπολαύσει. Ναί! Ἀλλὰ θὰ εἶναι μωρία! Πρέπει λοιπόν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς μου νὰ ἀνεχθῶ ὁπὴν εἰς τὴν χειρίδα μου; Βοήθει τοὺς ἄλλους, ὅπως ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἄλλων ἐβοήθησε σέ.

Καὶ τώρα, ἀνεψιέ μου, δύνασαι νὰ ἐγγραφῆς εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ μὴ λησμόνει τὸν λευκότριχα ἐκείνον γέροντα.

Φρόντιζε νὰ ἀποφεύγῃς τὴν πρώτην ὄπην εἰς τὴν χειρίδα σου καὶ πρόσεξε νὰ μὴ μιμηθῆς τὸν παιδικὸν μου φίλον Νικόλαον. Ἐκεῖνος ἔζησε βίον ἐλεεινόν, οὐδέποτε ἠὺδοκίμησε, περιεπλανήθη εἰς διαφόρους χώρας καὶ τέλος ἀπέθανε δυστυχῆς.

Διασκευὴ

Ἐὸ ἀνεμόμυλος τοῦ Μεσολογγίου

Πολὺ πλησίον τῆς πόλεως ὑπῆρχε γυμνὸν καὶ ξηρὸν νησίον, τὸ ὁποῖον ἦγωνε μὲ τὴν πόλιν στενὴ λιθίνη λωρίς, προέκτασις τῆς προκυμαίας.

Ἡ ἔκτασις τοῦ νησιδίου ἦτο μόλις πεντήκοντα στρεμμάτων. Οὐδὲν περιτείχισμα ἐφύλαττεν αὐτὸ ἀπὸ τὴν θαλασσίαν πλημμύραν καὶ οὐδεμία σκιά ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Ἐπὶ τοῦ γλοιώδους ἐδάφους ἔλαμπον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ψήγματα ἀργύρου, κόκκοι συμπαγοῦς ἄλατος. Ἡ χλόη ἐσπάνιζε καὶ μόνον ἀκανθώδεις σχοῖνοι ἐφύοντο καθ' ὅλην τὴν ἔκτασίν του.

Ἐπὶ τοῦ νησιδίου τούτου οἱ ἀλιεῖς ἐπεσκεύαζον τὰ πλοιάριά των, ἄδοντες διάφορα θαλασσινὰ ἠρωϊκὰ ἄσματα, καὶ τὰ παιδιά ἔπαιζον θορυβωδῶς.

Κατὰ τὰς ἡλιολούστους χειμερινὰς ἡμέρας ἐξήρχοντο εἰς περίπατον ἐπ' αὐτοῦ εὐάριθμοι ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Μεσολογγίου.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ νησιδίου ὑψοῦτο παλαιὸς ἀνεμόμυλος ἠρειπωμένος. Ἡ στρογγύλη αὐτοῦ περιφέρεια ἦτο πλήρης ῥηγμάτων. Λίθοι κατέρρευσαν ἀπὸ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ καὶ ἐσχημάτισαν περὶ τὴν βάσιν του αὐτοσχεδίου βαθμίδας καὶ καθίσματα. Ἐκεῖ, ὅπου ἄλλοτε ἠνοίγοντο ἡ θύρα καὶ τὰ παράθυρα τοῦ ἀνεμομύλου, ἔχαινον τώρα εὐρεῖαι ἀκανόνιστοι ὄπαί· ἐκεῖ δέ, ὅπου γοργῶς ἐκινούντο ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου αἱ πτέρυγες αὐτοῦ, προεξείχε τώρα ὀριζοντίως ἡμίβρωτος δοκός, ὡς ἄμορφον ὄστοῦν σκελετοῦ.

Ὁ ἀνεμόμυλος, ἀλλοῦ μὲν ὑποκίτρινος, ἀλλοῦ δὲ καταμέλας, ἔφερε τὰ ἴχνη τῶν κατ' αὐτοῦ προσβολῶν δύο ἀδαμάστων δυνάμεων, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἄνω πρὸς τὴν κορυφὴν καὶ κάτω πρὸς τὴν βάσιν ἐκυκλοῦτο ὑπὸ ξηροφύλλων φυτῶν, ἅτινα φύονται συνήθως ἐπὶ τῶν ἔρειπίων.

Πρωτῶν τινά, συνητητήθησαν παρὰ τὸν ἀνεμόμυλον ὁ γέρον ἀγωνιστῆς καπετὰν Μῆτρος καὶ ὁ νεαρὸς κύριος Τιμόθεος, διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς.

Ὁ κύριος Τιμόθεος, εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν μόλις, πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἐπανέλθει ἐκ Τεργέστης, ὅπου διέμενε ἐπὶ ἔτος πλησίον θεῖου του τοῦ μεγαλεμπόρου. Εἶχε λάβει τὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τινὰ χρόνον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Ἐρμῆν. Ἀλλὰ παραδόξως κατελήφθη ἐν Τεργέστη, ὡς ἔλεγεν, ὑπὸ ἀνεξηγήτου νοσταλγίας καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γενέθλιον. Ἐπροτίμησε δηλαδὴ τὸν ἥσυχον καὶ ἀπλοῖκὸν βίον τῶν πατέρων του εἰς τὴν ὠραίαν πατρίδα του, παρὰ τὰ ἀμφίβολα κέρδη τῆς ξένης γῆς.

Ὁ κύριος Τιμόθεος ἦτο φύσει εὐπαθὴς καὶ λεπτὸς ἄνθρωπος. Διὰ τοῦτο ἄλλως τε κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος

τῆς φοιτήσεώς του ἐλιποθύμησε κατὰ συνέχειαν τρεῖς φορές εἰς τὸ μάθημα τῆς ἀνατομίας.

Ὁ δὲ καπετὰν Μῆτρος, παρὰ τὸ βάρος τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν, παρέμενεν εὐθυτενής, ὁμοιάζων μὲ δρυὶν μᾶλλον, παρὰ μὲ ἄνθρωπον. Ἄνηκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰσχυρῶν καὶ ὑπερόχων ἀνθρώπων, οἵτινες θραύονται, ἀλλὰ δὲν κάμπτονται.

Ἐφόρει πλουσίαν καὶ πολύπτυχον τὴν φουστανέλλαν, ἣ ὁποία ἦτο κατάλευκος, ὅπως καὶ ὁ ἀδρὸς μύσταξ αὐτοῦ. Περὶ τὴν ὄσφυν ἐφόρει ἀργυρόπλεκτον ζώνην. Ἐτήρει εἰς τὴν μνήμην του τὰς ἱστορίας δεκάδος ἐνδόξων μαχῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπολέμησεν. Ἐπίσης ἐγνώριζε ποικίλα περίεργα καὶ ἠρωϊκὰ ἐπεισόδια τοῦ ἀγῶνος.

Ἠγάπα νὰ τρώγῃ ὀλίγα καὶ νὰ λέγῃ πολλά. Πάσχων ἐξ ἀϋπνίας, ἐγκατέλειπεν ἔνωρις τὴν κλίνην καὶ ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν οἰκίαν, διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ τὴν προϋνὴν δροσερὰν αὔραν. Ἠκολούθει συνήθως τὸν δρόμον τὸν φέροντα εἰς τὸ νησίδιον καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀνεμομύλου.

Ὁ κύριος Τιμόθεος εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, διὰ νὰ λουσθῇ παρὰ τὴν ἀκτὴν—ἦτο Ἰούλιος—καὶ νὰ ἀνσπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα.

Μετὰ τοὺς πρώτους χαιρετισμοὺς τῶν δύο τούτων γνωρίμων καὶ καλῶν γειτόνων ὁ νέος εὐρέθη καθήμενος ἐπὶ τοῦ σωροῦ τῶν πετρῶν τοῦ ἀνεμομύλου πλησίον τοῦ γέροντος. Ὁ καπετὰν Μῆτρος ἤνοιξεν ἀμέσως τὸ δυσπύλωτον στόμα του. Ὁ κύριος Τιμόθεος, ἐπειδὴ δὲν εἶχε κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην σπουδαιότεραν φροντίδα, ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν συντροφίαν τοῦ γέροντος. Ἐνόμισε λοιπὸν κατάλληλον τὴν περίστασιν νὰ λύσῃ ἀπορίας τινάς, τὰς ὁποίας ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν του ἡ πα-

ρουσία τοῦ γέροντος ἀγωνιστοῦ. Ἡθέλησε νὰ διευκρινίσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνεμομύλου, ἐπὶ τῶν ἐρεπίων τοῦ ὁποίου ἐστήριζον ἀμφοτέρωι τὰ νῶτά των. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν συνομιλητὴν του, εἶπε :

— Πῶς εὐρέθη, καπετὰν Μήτηρ, ὁ ἀνεμόμυλος ὀλομόναχος εἰς τὸ νησίδιον αὐτὸ ὡς πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἡ τρικυμία ἔρριπεν εἰς τὴν ἀκτὴν; Ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια τὸν ἐνθυμοῦμαι εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

— Καλὰ καλὰ καὶ ἐγὼ δὲν γνωρίζω, παιδί μου. Πρὸ ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν ἤμην μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Ἀπὸ τότε τὸν ἐνθυμοῦμαι. Ὅμως τότε δὲν ἦτο ἐρεπίον, ὅπως εἶναι τώρα. Τὸν παρετήρουν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ ἀνεμόμυλος ἦτο τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐκράτησε τὴν παιδικὴν μου προσοχήν. Ἦτο ὑψηλός, στρογγυλός, μὲ ὀξεῖαν τὴν κορυφήν, μὲ τὸν φεγγίτην του εἰς τὸ μέσον, μὲ τὰς πτέρυγας του. Ὅταν ἐβασίλευεν ὁ ἥλιος, ἔπιπτον ἐπάνω εἰς τὸν φεγγίτην αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ ἐκεῖνος ἐφεγγοβόλει. Ἐγὼ ἀπὸ μακρὰν ἔτρεμα, διότι μοῦ ἐφαίνετο ὡσὰν ὄμμα μυστηριώδους ὄντος.

Ἡ μήτηρ μου, ὅταν ἔκλαιον, μὲ ἐφοβέριζεν ὅτι θὰ μὲ δώσῃ εἰς τὴν νεράϊδαν τοῦ μύλου νὰ με φάγῃ, καὶ ἡσύχαζα. Καὶ ὅταν ἐγύριζον εἰς τὸν ἀνεμον γρήγορα γρήγορα αἱ πτέρυγές του, πάντοτε φοβισμένος ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς μητρὸς μου, ἐνόμιζα ὅτι ἡ νεράϊδα εἰργάζετο εἰς τὴν ἀνέμην της.

Ὅταν ἐμεγάλωσα ὅπωςδήποτε, δὲν εἶχον πλέον φόβους. Ἡμεῖς τότε, μικροὶ καὶ μεγάλοι, δὲν εἴχομεν φόβον. Εἴχομεν μόνον ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

Τότε ἡ μικρὰ αὕτη νῆσος δὲν ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν χώραν, ὅπως εἶναι τώρα. Ἦρχοντο μὲ τὰ πλοιάρια, ἢ

ἤρχοντο βαδίζοντες ἐντὸς τῶν ὑδάτων, βρεχόμενοι μέχρι τοῦ γόνατος.

Ἐν ἀπόγευμα, ἐγὼ μὲ μερικά ἄλλα παιδιά ἠθελήσαμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸν ἀνεμόμυλον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀνοίξει τὴν μικρὰν τοῦ θύραν καὶ ἀφῆκε τὰς πτέρυγὰς του νὰ περιστρέφονται. Εἴχομεν εἰσέλθει εἰς τὸ νερό, ἀφοῦ ἀνεσύραμεν τὰ φορέματά μας καὶ ἐπροχωρούσαμεν πρὸς ἐκεῖ. Ὅταν ἤμεθα εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, ὁ πατήρ μου μὲ δύο ἄλλους, γονεῖς φίλων, μᾶς ἐφώναξεν ἀπὸ τὴν παραλίαν καὶ ἐπεστρέψαμεν. Μᾶς ἔδειραν καὶ μᾶς ἐφοβέρισαν νὰ μὴ ἐπιχειρήσωμεν ἄλλοτε τοιοῦτον ταξίδιον, διότι ἤμεθα κατεστραμμένοι. Ἀργότερον ἔμαθα ἀπὸ τὸν πατέρα μου ὅτι τὸν ἀνεμόμυλον τὸν εἶχε Τοῦρκος ἀγᾶς.

Ὁ ἀγᾶς αὐτὸς μίαν πρωΐαν μετέβη ἐκεῖ, ἐφόνευσε τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ μύλου καὶ κατέλαβε τὸν ἀνεμόμυλον. Ἦλεθε τὰ ἰδικά του, ἦλεθε καὶ τοῦ ξένου κόσμου, χωρὶς ὅμως νὰ τὰ ἐπιστρέφῃ. Ἄν κανεῖς ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως τοῦ ἦτο ἐνοχλητικός, τὸν ἐκάλει εἰς τὸν ἀνεμόμυλον, διὰ νὰ τὸν περιποιηθῇ δῆθεν, καὶ ὁ ραγιαῖς δὲν ἐπέστρεφε πλέον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οὐδέποτε ἐτόλμησα νὰ πατήσω εἰς τὸν ἀνεμόμυλον μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ὅταν ἐκηρύχθη ἡ Ἐπανάστασις, οἱ ἰδικοὶ μας ἐφόνευσαν τὸν ἀγᾶν, ἀνέκτησαν τὸν μῦλον καὶ ἐτοποθέτησαν ἐκεῖ φρουράν. Ὅταν, μετὰ ἕξ μηνῶν πολιορκίαν, οἱ Τοῦρκοι κατέλαβον τὸ φρούριον, οἱ ἰδικοὶ μας, ἀφοῦ τοὺς ἐθήρισε τὸ ἐχθρικὸν πῦρ, ἔκαμαν τὴν ἡρωϊκὴν ἔξοδον καὶ κατώρθωσαν οἱ περισσότεροι νὰ σωθῶν εἰς τὰ γύρω ὄρη.

Ὅταν ἐξῆλθον τῆς πόλεως, πέντε ἀδελφοί, τὰ

παιδιά τοῦ Γασούλα, εὐρέθησαν εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου ξεχωρισμένοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἔχασαν τὸν δρόμον· ἀντὶ νὰ προχωρήσουν πρὸς τὰ βουνά, εὐρέθησαν χαμηλότερον, πρὸς τὴν θάλασσαν. Βλέπουν ὅτι ἐπλανήθησαν καὶ προσπαθοῦν νὰ γυρίσουν, ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Ἐκατὸν περὶ τοῦ Λιάπηδες τοὺς ἀποκλείουν τὴν ὀπισθοχώρησιν. Οἱ πέντε ἀδελφοὶ ῥίπτονται τότε εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξέρχονται ἐδῶ εἰς τὸν ἀνεμόμυλον. Οἱ Λιάπηδες τοὺς ἀντιλαμβάνονται καί... βροχή οἱ πυροβολισμοί.

Παρατηροῦν γύρω, μήπως ἀνακαλύψουν πουθενὰ κανὲν πλοιάριον, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ ἴδουν εἰς τόσον σκότος. Δὲν χάνουν καιρὸν, προχωροῦν καὶ αὐτοί, ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατευθύνονται πρὸς τὸν μύλον. Ἄλλοι παίρνουν δύο λέμβους, εἰσέρχονται ὅσοι ἐχώρουν καὶ πλέουν πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἐνῶ συγχρόνως πυροβολοῦν ἀδιακόπως.

Μία σφαῖρα φονεύει ἓνα ἐκ τῶν ἀδελφῶν. Τότε οἱ ἄλλοι λέγουν μεταξύ των :

— Τί εἴμεθα ἡμεῖς, γυναικόπαιδα, νὰ μᾶς κυνηγοῦν οἱ Τοῦρκοι; Πᾶμε νὰ πάρωμεν πάλιν τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μας!

Γυρίζουν τότε τὰ ὄπλα των κατὰ τῶν ἐπιδρομέων. Οἱ Ἀρβανῖται δειλιάζουν καὶ μένουν ἀναποφάσιστοι. Οἱ ἀδελφοὶ βλέπουν, μὲ τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης, ἀνοικτὴν θυρίδα τοῦ ἀνεμομύλου, εἰσέρχονται καὶ φράζουσι τὴν θύραν, ἐνῶ συγχρόνως πυροβολοῦν κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ προξενοῦν μεγάλην φθοράν.

Ὁ πόλεμος ἐξακολουθεῖ ἕως τὰ ἐξημερώματα. Πυροβολοῦν ἀδιακόπως ἀπὸ τοὺς δύο φεγγίτας τοῦ ἀνεμομύλου καὶ ἀναχαιτίζουν τοὺς πολιορκητάς. Ἄλλὰ κατὰ

τὰ ἐξημερώματα οἱ Ἀρβανῖται, ἐξηγριωμένοι ἐκ τῆς φθορᾶς, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, κατορθώνουν νὰ κρημνίσουν μέγα μέρος τοῦ τοίχου περὶ τὰ παράθυρα. Οἱ φεγγῖται ἤνοιξαν καὶ ἐσχίσθησαν, ὅπως εἶναι τώρα.

Ὁ μύλος ἐφαίνετο ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν μέλας, με ὀπᾶς, με ἀράχνας, ἡμικεκρυμμένος μέσα εἰς τὸν κἀπνόν. Περίπου ὅπως φαίνεται καὶ τώρα.

Ἄλλὰ δὲν ἐφαίνοντο καὶ οἱ τέσσαρες ἀδελφοί. Ἐξαίφνης, Θεέ μου! τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπλώνεται καὶ κλείει τὸν φεγγίτην; Εἶναι στρῶμα; Εἶναι σάκκος; Ἄχ! πτώματα εἶναι συνεσπειρωμένα· ἔχουν ἐκεῖ ἀποσθῆ... τοῦ ἐνὸς κρέμονται αἱ χεῖρες ἔξω, τοῦ ἄλλου οἱ πόδες. Οἱ δύο ἄψυχοι ἀδελφοί, τοιουτοτρόπως ἐνηγκαλισμένοι, φυλάττουν τοὺς ἄλλους ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι ἀπομένουν ζωντανοί!

Τώρα ὁ ἄλλος φεγγίτης μόνον δουλεύει, ὁ μύλος ἀπέμεινε με ἓνα ὀφθαλμόν.

Ἄραβες, ἄλλοι. Τοῦρκοι ἐξ Ἰκονίου, Τόσκηδες, Γκέγκηδες, ὅλοι συναθροίζονται, μαίνονται, ὄρμουσιν καὶ βάλλουν, ἀλλὰ καὶ δὲν τολμοῦν νὰ πλησιάσουν. Ἦτο πρῶτ', μόλις ἔφεγγεν.

Αἴφνης σιωπᾶ τὸ ὄπλον ἀπὸ τὸν μύλον. Ἄνοιγει ἡ θύρα, ἡ μικρὰ θύρα· μία φωνὴ ἀκούεται:

— Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ! ὀπίσω οἱ Τοῦρκοι!

Καὶ ὄρμᾳ εἰς νέος, ἐν πρωτοπαλλήκαρον, δράκων εἰς τὴν λύσσαν, Ἅγιος Γεώργιος εἰς τὴν λάμπιν. Δὲν εἶπον τὸ ὄνομά του. Ἦτο ὁ Ἄναστασιος Τασοῦλας.

Διευθύνεται εὐθέως πρὸς τὰ πλήθη τῶν ἐχθρῶν ὡς βορρᾶς, ὡς ἀστραπή. Κανεῖς δὲν τολμᾷ νὰ κτυπήσῃ καὶ ὅλοι παραμερίζουν. Φθάνει με δύο τρία πηδήματα εἰς τὴν ἄκραν τοῦ νησιδίου. Θάλασσα ἐμπρός, πίπτει εἰς αὐτήν. Ἄλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ μέσα εἰς

τὰ ἀβαθῆ ὕδατα. Εἶχε κολλήσει εἰς τὸν βοῦρρον, συνε-
λήφθη ὡς τὸ πτηνὸν εἰς τὴν παγίδα.

Τότε ὄλον τὸ ἐχθρικὸν πλῆθος κράζει :

— Κανεῖς νὰ μὴ τὸν κτυπήσῃ! Πρέπει νὰ τὸν συλ-
λάβωμεν ζωντανόν. Θὰ τὸν ὀδηγήσωμεν εἰς τὸν πασάν.

Καὶ τρέχουν, ἀλλά, πρὶν φθάσουν, ὁ Γασούλας μὲ
τὸ πιστόλιόν του εἶχε σκοτωθῆ. Ἔπεςε, παιδί μου, εἰς
τὸ ὕδωρ καὶ ἤπλωσεν ἡ μακροῦά του κόμη καὶ ἐβάφησαν
πέριξ κόκκινα τὰ ὕδατα.

Ἐχάθη διὰ μίαν στιγμὴν καὶ πάλιν ἐφάνη. Ἐκείνην
τὴν ὥραν, ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος ἤστραψεν εἰς τὴν
χαθεῖσαν ὄψιν του καὶ εἰς τὰ ὄπλα του. Πέρα εἰς τὸ
νησίδιον, οἱ Τοῦρκοι ἐφαίνοντο, ἡμικεκρυμμένοι εἰς τὴν
θολότητα τοῦ καπνοῦ, ὡς δαίμονες μέσα εἰς τὴν κό-
λασιν.

Ἐκεῖνος ἤστραπτεν...

— Ὡς νὰ ἐφύετο ἀπὸ τὴν ὄψιν του καὶ τὰ ὄπλα του
ἡ ἀνάστασις τοῦ Γένους, συνεπλήρωσεν ὁ νέος τοὺς λό-
γους τοῦ γέροντος.

Κατὰ Κ. Παλαμῶν

Ἐ θερισμὸς

Ἐολόκληρον τὸ χωρίον εὐρίσκεται εἰς τοὺς ἀγρούς.
Ἀπὸ τοὺς κλώνους τοῦ μεγάλου δένδρου κρέμονται τὰ
σακκίδια, τὰ περιέχοντα τὸν ἄρτον τῶν θεριστῶν καὶ
τὰ φλασκία τοῦ ὕδατος. Προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν
ἥλιον, τοῦ ὁποῖου αἱ ἀκτῖνες, τώρα τὸν Ἰούνιον, τὸν

Θεριστήν, εἶναι φλογεραί. Ὁ καύσων, ὅσων προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, αὐξάνει καὶ βασανίζει τοὺς ἐργαζομένους.

Ἐν ὅλῃ ἡ πεδιάς εἶναι ὀλόχρυσος καὶ μόνον τὰ φύλλα τῶν δένδρων πρασινίζουν. Οὐτε ἀνθήλιον δὲν ἀπέμεινε πλέον.

Τώρα, ὅτε εἶναι πρωῖα ἀκόμη, σπεύδουν οἱ θερισταὶ νὰ κόψουν στάχυα μὲ τὰ δρέπανά των, τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς ἡμισέληνον. Εἰς μίαν μακρά, γραμμὴν αἰζωηραὶ θερίστριαι θερίζουν καὶ τραγουδοῦν. Ἐχουν τὴν μανδύλαν μέχρι τῶν χειλέων, κύπτουν καὶ προχωροῦν μὲ τὸ κοπτερὸν δρέπανον, ἐνῶ κατόπιν αὐτῶν ἐργάται, ἔχοντες ἔτοιμα τὰ πλέγματα τοῦ σάρτου, περιδένουν εἰς δεμάτια τὰ θερισθέντα στάχυα. Καὶ τὰ δεμάτια ταῦτα, ἐσκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὁμοιάζουν μὲ νεκρούς, οἱ ὅποιοι θὰ δώσουν μετ' ὀλίγον τροφήν εἰς τοὺς ζῶντας.

Ἐπὶ τὴν σκιάν τοῦ δένδρου συνεκεντρώθησαν ἤδη τὴν μεσημβρίαν οἱ θερισταί.

Ἐξεκρέμασαν τὰ σακκιδία των καὶ τὰ φλασκία των. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φλέγοντος ἡλίου ἀγωνίζονται νὰ διασχίσουν τὸ πυκνὸν φύλλωμα τοῦ δένδρου, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν. Οἱ θερισταὶ εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοί, καὶ αἱ θερίστριαι εἶναι αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες των. Οὐδεμία γεωργικὴ ἐργασία γίνεται μετὰ τήσεως εὐχαριστήσεως.

Ἐως νὰ φθάσουν ὅμως εἰς τὰς χαρμωστύνους ἡμέρας τοῦ θερισμοῦ, πόσας βροχὰς ὑπέστησαν ἐν καιρῷ τῆς σπορᾶς καὶ πόσους κινδύνους ἐδοκίμασαν ἀπὸ τῆς βλαστήσεως μέχρι σήμερον! Ἄλλ' ἡ τελευταία χαρὰ κάμνει νὰ λησμονῶνται ὅλαι αἱ προηγούμεναι θλίψεις.

Ἐνῶ τρώγουν ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ δένδρου καὶ

βλέπουν τὰ πολύτιμα δέματα τῶν σταχύων, συλλογίζονται ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἀλωνίσουν τὸν σῖτον, θὰ στείλουν τὸν νέον καρπὸν εἰς τὸν γειτονικὸν ὑδρόμυλον καὶ θὰ φάγουν τὸν πρῶτον ἄρτον τῆς ἐσοδείας. Πόσον μοσχοβολᾷ ὁ ἄρτος αὐτός!

Ὁ ἥλιος ἀργὰ-ἀργὰ κλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Πνοαὶ ζεφύρου δροσίζουν τὴν φλεγομένην γῆν καὶ ζωογονοῦν τοὺς κουρασμένους θεριστάς. Ὅλαι αἱ οἰκογένειαι κατακλίνονται πλησίον τῶν δεματίων, σύντροφοι καὶ φύλακες αὐτῶν, ἔτοιμοι νὰ συνεχίσουν τὴν χαραυγὴν τὸν γλυκὺν θερισμόν.

Ἄλ. Μωραΐτιδης

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α΄ ΚΥΚΛΟΣ

1. Ἐωθινὴ προσευχή, ποίημα (Ἄγγ. Βλάχου)	Σελίς	5
2. Ἡ μεγαλόχαρη (Ἄγγ. Τανάγρα)	»	6
3. Ὕμνος εἰς τὸν ἥλιον τῆς Ἑλλάδος (ποίημα Λ. Μαβίλη)	»	9
4. Ἡ Ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς (Λ. Μελά)	»	10
5. Ἡ τυφλὴ ἀνθοπῶλις (ποίημα Γ. Ζαλοκώστα)	»	11
6. Ἀρματωλοὶ καὶ κλέφται (Κ. Παπαρρηγοπούλου)	»	12
7. Ὁ Δῆμος καὶ τὸ καριοφύλι του (ποίημα Α. Βα- λαωρίτου)	»	19
8. Τὰ πρωτοβρόχια (Γρ. Ξενοπούλου)	»	21
9. Ἡ σπορά (Γ. Δροσίνη)	»	23
10. Σωκράτης καὶ Ἀρίσταρχος	»	25
11. Ναυάγια (Α. Καρκαβίτσα)	»	28
12. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Θάνατος (ποίημα Α. Καρασούτσα)	»	31
13. Οἱ πτερωτοὶ μετανάσται (Ἐμμ. Λυκούδη)	»	33
14. Τὸ πρῶτον ἀερόστατον (Α. Κοραῆ)	»	36
15. Μὲ τὸ ἀεροπλάνον (Χρ. Χριστοβασίλη)	»	39
16. Ὁ ταῦρος καὶ ἡ καμηλοπάρδαλις (Χ. Παπα- μάρκου)	»	44
17. Ἡ μονὴ τοῦ Ὁσίου Λουκά (Ἐμμ. Λυκούδη)	»	48
18. Οἱ Σπαρτιάται Σπερθίας καὶ Βούλις (καθ' Ἡ- ρόδοτον)	»	53
19. Ὁ θούριος τοῦ Ῥήγα (Ι. Γενναδίου)	»	55
20. Θούριον (Ῥήγα Φεραῖου)	»	58
21. Εἰς τὸν μάρτυρα Ῥήγαν Φεραῖον (ποίημα Γ. Ζαλοκώστα)	»	59
22. Ἡ πρώτη ἐθνικὴ σημαία (Σπ. Δε-Βιάζη)	»	62
23. Κυνηγί ἀλόγων (Ν. Καρβούνη)	»	65
24. Ὁ Λουδοβίκος Παστέρ (Δ. Κακλαμάνου)	»	69

Β' ΚΥΚΛΟΣ

25. Πρὸς τὸν Θεὸν (ποίημα Α. Ραγκαβῆ)	σελ. 81
26. Ἀνάβασις εἰς τὰ Μετῶρα (Χρ. Χρηστοβασίλη)	» 82
27. Ὁ καλογιάννος (Α. Βαλαωρίτου)	» 82
28. Ὁ καλογιάννος (ποίημα Γ. Δροσίνη)	» 89
29. Τὸ φίλημα (Μ. Μητσάκη)	» 90
30. Ὑμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν (Δ. Σολωμοῦ)	» 93
31. Οἱ εὔζωνοι (Γ. Τσκοκοπούλου)	» 96
32. Τὸ μάθημα τοῦ φύλακος (Ν. Καρβούνη)	» 106
33. Τὸ εἰκόνισμα νῆς Παναγίας (Ι. Δαμβέργη)	» 101
34. Ἡ Ἁγία Λαύρα	» 110
35. Πῶς ἐκυριεύθησαν τὰ Ἰωάννινα (Ν. Καρβούνη)	» 114
36. Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα (Γ. Σουρῆ)	» 131
37. Ὁ κόσσυφᾶς (Στ. Γρανίτσα)	» 122
38. Ἄλλος κόσμος (Ἄγγ. Τανάγρα)	» 126
39. Τὸ πράσινον χρῶμα (Γρ. Ξενοπούλου)	» 130
40. Τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος (Ἄ. Στεφάνου)	» 131
41. Τὸ Πήλιον (Ἐμμ. Λυκούδη)	» 137
42. Ὑμνος τοῦ Πηλίου (Ποίημα Γ. Δροσίνη)	» 143
43. Ἐπίσκεψις εἰς μεταλλεῖον (Ἰ. Δοανίδου)	» 144
44. Ἐργασία (ποίημα Γ. Μαρκορᾶ)	» 151

Γ'. ΚΥΚΛΟΣ

45. Ἀνάστασις μεταξὺν βλάχων (Ἄ. Καρκαβίτσα)	» 155
46. Ἡ ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	» 160
47. Ἑλληνικὴ ἀνοιξίς	» 161
48. Ἀπὸ τὸν Ἄθωνα (Ἄ. Μωραϊτίδου)	» 162
49. Τὸ ὄρος Ἄθως (ποίημα Π. Σούτσου)	» 167
50. Ἡ φυγὴ ἐκ τῆς Χίου (Δ. Βικέλα)	» 168
51. Τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς (Γ. Δροσίνη)	» 172
52. Τὸ χάνι τῆς Γραβιάς (ποίημα Γ. Ζαλοκώστα)	» 180
53. Ὁ ἥλιος (Δ. Αἰγινήτου)	» 182
54. Τὰ ἠλιόλουτρα (Ι. Βεγκλίδου)	» 184

55. Ἡ ᾠδὴ τῆς Ἀναγνωστοπούλειος γεωργικῆς σχολῆς (διασκευὴ)	» 187
56. Αἱ αἰσθήσεις (Χ. Ἀρνίνου)	» 198
57. Ὁ Σπαθόγιαννος (Α. Καρκαβίτσα)	» 202
58. Ἡ Κλείσοβα (Γ. Ζαλοκώστα)	» 209
59. Ἡ Σουλιώτισσα Δέσπω (κατὰ Περραιβὸν)	» 211
60. Ἡ Δέσπω (ποίημα δημοῶδες)	» 212
61. Ἄνεπιστος σωτηρία (Χ. Παπαμάρκου)	» 214
62. Ὁ Γεώργιος Γεννάδιος (Α. Ραγκαβῆ)	» 218
63. Ἀνέκδοτα τοῦ Μιαούλη (Γ. Δροσίνη)	» 222
64. Ἡ ὄπῃ ἐν τῇ χειρίδι (διασκευὴ)	» 226
66. Ὁ Ἀνεμόμυλος τοῦ Μεσολογγίου	» 230
66. Ὁ Θερισμὸς (Α. Μωραϊτίδου)	» 237
Πίναξ εἰκόνων	» 244

184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400

Ἄριθ. Πρωτ. 51231, 51232

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Αὐγούστου 1934

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Πρὸς

*τοὺς κ. κ. Χ. Αρσενόπουλον, Δ. Παπακωνσταντίνου,
Κ. Λεπτόπουλον, συγγραφεῖς.*

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταριθμὸν ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1ην πράξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδασκτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον **Νέα Γενεὰ** βιβλίον σας, διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ συμμορφωθῆτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης

Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Π. Διατάγματος

**«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκριμένων
διδασκτικῶν βιβλίων».**

Τὰ διδασκτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνεῦ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης οὐσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦνται τὸ παρὸν ἄρθρον.
